

**STRATEGIA ROZWOJU
SPOŁECZNO –
GOSPODARCZEGO DLA
MIASTA STARGARD DO
ROKU 2020**

Stargard, sierpień 2008 rok

(aktualizacja - styczeń 2016 rok)

Zleceniodawca:

Gmina Miasto
Stargard
ul. Czarnieckiego 17
73-110 Stargard
tel. (091) 578 48 81 do 88
fax (091) 578 48 89
email: urząd@um.stargard.pl
www: www.stargard.pl

Autor:

Business Mobility International Spółka z o.o.
al. 3-go Maja 11
76-200 Słupsk
tel. (0 59) 8 456 301-302
fax.(0 59) 8 456 303
e-mail: office@bm-intl.2com.pl
<http://www.bmintl.com>

Koordynator projektu:

mgr inż. Tomasz Sikora

Audyt i redakcja:

mgr Aleksandra Korzeniewska

Recenzja:

prof. dr hab. Marek Dutkowski

Siedziba w Brukseli:

Business Mobility International NV-SA
Square de Meeûs 38-40
B-1000 Brussels, Belgium
tel. [32-2] 644 36 89
fax [32-2] 648 07 80
www.bm-intl.com

SPIS TREŚCI

WSTĘP	4
CZEŚĆ A BILANS OTWARCIA	5
WPROWADZENIE	6
1. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE I ICH KONSEKWENCJE DLA ROZWOJU SPOŁECZNO – GOSPODARCZEGO MIASTA STARGARD	8
1.1. UWARUNKOWANIA PRAWNO - POLITYCZNE MAKROOTOCZENIA	8
1.2. UWARUNKOWANIA PRAWNO - POLITYCZNE MIKROOTOCZENIA	19
1.3. UWARUNKOWANIA DEMOGRAFICZNE	37
1.4. UWARUNKOWANIA EKONOMICZNE	42
1.4.1. UWARUNKOWANIA GOSPODARCZE GMINY – MIASTA STARGARD, STAN, FUNKCJONOWANIE, STRUKTURA I CHARAKTER GOSPODARKI GMINY, PODSTAWOWE SPECYFICZNE FUNKCJE GMINY ORAZ UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WALORÓW EKONOMICZNYCH	43
1.4.2. UWARUNKOWANIA EKONOMICZNE W KONTEKŚCIE CZŁONKOSTWA POLSKI W UNII EUROPEJSKIEJ	49
1.5. UWARUNKOWANIA TECHNOLOGICZNE	52
1.6. WARUNKI DLA ROZWOJU SPOŁECZNO – GOSPODARCZEGO MIASTA STARGARD WYNIKAJĄCE ZE WSPÓŁPRACY PODEJMOWANEJ Z INNYMI GMINAMI	53
1.6.1. WSPÓŁPRACA REGIONALNA ORAZ UCZESTNICTWO W PRACACH POZARZĄDOWYCH ORGANIZACJI KRAJOWYCH I MIĘDZYNARODOWYCH	53
1.7. WARUNKI DLA ROZWOJU SPOŁECZNO – GOSPODARCZEGO MIASTA STARGARD WYNIKAJĄCE Z POŁOŻENIA GMINY I JEGO DOSTĘPNOŚCI KOMUNIKACYJNEJ	55
OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY	55
1.8. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE I ICH KONSEKWENCJE DLA ROZWOJU SPOŁECZNO – GOSPODARCZEGO MIASTA STARGARD – PODSUMOWANIE	60
2. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE – ANALIZA POTENCJAŁU GOSPODARCZEGO GMINY I JEJ OTOCZENIA	61
2.1. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	61
2.1.1. TRANSPORT I KOMUNIKACJA	61
2.1.2. TELEKOMUNIKACJA	62
2.1.3. ZAOPATRZENIE W CIEPŁO	62
2.1.4. ZAOPATRZENIE W GAZ	62
2.1.5. ZAOPATRZENIE W WODĘ	62
2.1.6. KANALIZACJA	63
2.1.7. OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW	63
2.2. GOSPODARKA ODPADAMI	64
2.3. STAN ŚRODOWISKA NATURALNEGO	65
2.3.1. OBSZARY ZASOBOWE	65
2.3.2. OBSZARY I OBIEKTY PRAWNIE CHRONIONE	66
2.3.3. POZIOM ZANIECZYSZCZENIA ŚRODOWISKA W MIEŚCIE	67
2.4. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA	68
2.4.1. OŚWIATA I WYCHOWANIE	68
2.4.2. OCHRONA ZDROWIA	69
2.4.3. ZASOBY MIESZKANIOWE	69
2.4.4. POMOC SPOŁECZNA	71
2.5. RYNEK PRACY I BEZROBOCIE	76
2.6. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	79
2.7. INFRASTRUKTURA TURYSTYCZNA I UZUPEŁNIAJĄCA	81
2.8. DOMINUJĄCE FORMY KULTURY	85
2.9. DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA	87
2.9.1. GŁÓWNI PRACODAWCY W MIEŚCIE	87
2.9.2. STRUKTURA PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH	87
2.10. ISTNIEJĄCE PROJEKTY SPOŁECZNE	88
2.11. OCENA UWARUNKOWAŃ WEWNĘTRZNYCH ROZWOJU SPOŁECZNO – GOSPODARCZEGO	91
2.12. DIAGNOZA STANU I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU SPOŁECZNO – GOSPODARCZEGO GMINY MIEJSKIEJ STARGARD – ANALIZA SWOT	92
3. ZAŁOŻENIA DO STRATEGII ROZWOJU SPOŁECZNO – GOSPODARCZEGO MIASTA STARGARD	107
CZEŚĆ B CZEŚĆ STRATEGICZNA	108
MISJA GMINY MIASTA STARGARD	109
PRIORYTETY, CELE SZCZEGÓŁOWE, KIERUNKI DZIAŁANIA	111
WARUNKI REALIZACJI STRATEGII	120
ZEWNĘTRZNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	121
MONITORING STRATEGII	124
SPIS TABEL	140
SPIS RYSUNKÓW	141

WSTĘP

Dokument Strategii Rozwoju Społeczno – Gospodarczego dla Miasta Stargard do roku 2020 podzielono dla jego przejrzystości na dwie części. Pierwsza część dokumentu pn. **bilans otwarcia** miała za zadanie przybliżyć uwarunkowania zewnętrzne na poziomie powiatu, regionu i kraju oraz znaleźć odniesienia do przyjętych założeń dla rozwoju społeczno – gospodarczego na poziomie europejskim - tak ważnym z punktu widzenia obecnego i przyszłego sposobu finansowania zamierzeń inwestycyjnych planowanych przez samorząd Stargardu. Zadaniem tej części opracowania było również opisanie uwarunkowań wewnętrznych, czyli całego możliwości do zidentyfikowania potencjału społeczno – gospodarczego miasta.

Każde z uwarunkowań zamknięte odrębnym rozdziałem zostało przez autorów opracowania podsumowane stosownymi wnioskami, które były podstawą formułowania analizy SWOT i diagnozy stanu. Te dwa ostatnie elementy kończyły bilans otwarcia i jednocześnie były początkiem drugiej części dokumentu pn. **Część Strategiczna**.

Założeniem tej części Strategii było wskazanie obszarów priorytetowych i celów szczegółowych rozwoju społeczno - gospodarczego Miasta Stargard i ich powiązanie z dokumentami wyższego rzędu oraz wskazanie na kierunki działania powiązane z każdym celem szczegółowym i wyznaczające podstawy do formułowania programów i projektów w wieloletnim planie inwestycyjnym.

W ten logicznie uporządkowany sposób dokument przeszedł drogę od ogólnie sformułowanych pojęć, jakim były np. Misja i zaproponowane obszary priorytetowe do kierunków działań, które każdorazowo zostały szczegółowo opisane wraz ze wskazaniami konkretnych rozwiązań lub propozycją przedsięwzięć organizacyjnych i inwestycyjnych.

Trzeba przy tej okazji podkreślić, że wiele przypisanych kierunkom rozwoju przedsięwzięć organizacyjnych i inwestycyjnych zostało zaczerpniętych z już istniejących i zatwierdzonych dokumentów strategicznych miasta. Dokument Strategii powstaje w czasie, kiedy wiele programów sektorowych i planów finansowych miasta jest na bieżąco wdrażanych. Stąd istniała konieczność ich uwzględnienia w projektowanych kierunkach rozwoju miasta. Intencją autorów tego opracowania było danie możliwości zgłaszania uwag do zaprezentowanych założeń do Strategii podczas zorganizowanej konsultacji społecznej w postaci otwartej debaty z udziałem jednostek samorządu terytorialnego Gminy Miasto Stargard, przedstawicieli gmin sąsiednich, organizacji pozarządowych i środowisk biznesowych.

Monitorowanie Strategii Rozwoju Społeczno – Gospodarczego dla Miasta Stargard do roku 2020 oparto na wskaźnikach produktu i rezultatu przypisanych poszczególnym kierunkom działania w części strategicznej tego dokumentu.

Strategia Rozwoju została opracowana dla określonego obszaru, jakim jest miasto Stargard i wskazuje na kierunki rozwoju miasta, które winny być realizowane przez różne podmioty publiczne, prywatne i pozarządowe oraz przez samych mieszkańców miasta z ich woli i przypisanych im kompetencji w zarządzaniu poszczególnymi segmentami życia społeczno – gospodarczego. Nie wszystkie wskazane w Strategii cele leżą w kompetencji samorządu, stąd istnieje konieczność tworzenia partnerstw publiczno – publicznych na różnych szczeblach samorządu, w tym również z samorządami gmin ościennych, ale również partnerstw publiczno-prywatnych i publiczno – społecznych, w tym z licznymi organizacjami pozarządowymi działającymi na terenie Stargardu.

CZEŚĆ A

BILANS OTWARCIA

BILANS OTWARCIA

WPROWADZENIE

Stargard ze względu na swój potencjał gospodarczy, wiele dobrze wykształconych funkcji kulturalnych oraz siedzibę wielu instytucji o charakterze ponadlokalnym jest obszarem silnie oddziaływującym nie tylko na gminy powiatu stargardzkiego, ale znaczną część gmin powiatu pyrzyckiego, choszczeńskiego i goleniowskiego tworząc swoisty subregion. Jednocześnie samo miasto od lat, można by rzec, że od wieków pozostaje we wzajemnym oddziaływaniu ze Szczecinem – stolicą zachodniopomorskiego regionu. Wzajemna rywalizacja między tymi miastami począwszy od wojny handlowej w XV wieku oraz wiele płaszczyzn współpracy i wzajemnych zależności istniejących od lat stawia nieodłączne pytanie w jak dużym stopniu Stargard winien być szczeciński. Dokument Strategii powstaje w połowie roku 2008, kiedy pojawił się rządowy projekt dwunastu obszarów metropolitalnych w tym Obszaru Metropolitalnego, którego jedna z forsowanych koncepcji nie przewiduje udziału Gminy Miasta Stargard w tym obszarze. Przyjęte przez Rząd RP założenia określające obszary pozostałych metropolii takich jak chociażby koncepcja łącząca Bydgoszcz z Toruniem czy powierzchnia Rzeszowskiego Obszaru Metropolitalnego stawia zasadnicze pytanie, co do roli, jaką przypisuje się tym obszarom w Polsce. Jeżeli rolą tych obszarów ma być ich zrównoważony i szybszy rozwój gospodarczy oparty m.in. na wspólnych inwestycjach infrastrukturalnych to Stargard winien być znaczącym dla tego obszaru donatorem swojego potencjału gospodarczego opartego na dobrze funkcjonującym parku przemysłowym i specjalnej strefie ekonomicznej, a jednocześnie winien być beneficjentem rozwoju infrastruktury komunikacyjnej i transportowej tego obszaru oraz potencjału naukowego stolicy regionu zwłaszcza w kontekście tworzenia Parku Przemysłowego Nowoczesnych Technologii i klastra przemysłowego.

Głównym celem bilansu otwarcia było dokonanie diagnozy sytuacji, w jakiej znajduje się obszar społeczny i gospodarczy miasta. Aby ten cel osiągnąć wykorzystano dane ze źródeł wtórnych oraz pierwotnych, aby uzyskać materiał, który po poddaniu analizie pozwolił na określenie uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych rozwoju społeczno gospodarczego Gminy Miasta Stargard i dokonanie ich oceny.

Znaczącym elementem dla zdiagnozowania możliwości rozwoju miasta są uwarunkowania zewnętrzne występujące w Unii Europejskiej oraz na szczeblu krajowym i regionalnym. Stąd jednym z zadań bilansu było wskazanie na główne czynniki warunkujące rozwój gospodarki w Europie, Polsce i województwie zachodniopomorskim. Przy określaniu uwarunkowań zewnętrznych posłużono się aktami prawnymi określającymi założenia i wyznaczającymi kierunki rozwoju społeczno gospodarczego w Unii Europejskiej, Polsce i regionie oraz dokumentami zawierającymi prognozy, wyniki badań marketingowych, strategiami i planami działań podmiotów działających na rzecz rozwoju społeczno – gospodarczego na szczeblu ponadlokalnym.

Aby określić uwarunkowania wewnętrzne rozwoju miasta skupiono się głównie na określeniu potencjału społeczno – gospodarczego Gminy - Miasta Stargard. Na podstawie źródeł pierwotnych i wtórnych dokonano analizy elementów składających się na atrakcyjność inwestycyjną, jakość życia i zamieszkania na terenie miasta takich jak: walory naturalne, kulturowe, zasoby infrastruktury technicznej i turystycznej, rekreacyjnej, wypoczynkowej oraz zasoby kapitału ludzkiego. Uwarunkowania wewnętrzne opracowane zostały na podstawie ogólnie dostępnych danych statystycznych US w Szczecinie, GUS, danych znajdujących się w dokumentach już opracowanych strategii i programów sektorowych oraz danych pozyskanych od podmiotów gospodarczych i instytucji publicznych odpowiedzialnych za poszczególne fragmenty życia społeczno – gospodarczego miasta. Należy przy tym pamiętać, że ideą bilansu nie było rozstrzygnięcie kwestii ilościowych w poszczególnych obszarach społeczno – gospodarczych, ale wskazanie na skalę zidentyfikowanych zjawisk, danych i relacji zachodzących pomiędzy trwałymi i okresowymi podmiotami życia społeczno – gospodarczego, które mają znaczący wpływ na rozwój miasta.

Pracę nad stworzeniem Strategii Rozwoju Społeczno – Gospodarczego dla Miasta Stargard do roku 2020 poprzedziły spotkania i rozmowy z przedstawicielami instytucji, władz samorządowych różnych szczebli i innych podmiotów zainteresowanych rozwojem społeczno – gospodarczym miasta. Celem spotkań było zebranie informacji oraz opinii, które stały się podstawą do sformułowania misji rozwoju społeczno - gospodarczego Gminy - Miasta Stargard.

Zebrane informacje i dane uporządkowano wg stopnia szczegółowości, podejmowanej tematyki, jak również skali geograficznej, których dotyczą. Posegregowane wg podanych kryteriów informacje posłużyły jako podstawa do zdiagnozowania, jakie w danym obszarze otoczenia, istnieją lub mogą wystąpić w przyszłości szanse lub zagrożenia dla rozwoju społeczno – gospodarczego Miasta Stargard, jak również do identyfikacji mocnych i słabych stron zasobów gminy, które decydują o jej rozwoju. Diagnoza, przy uwzględnieniu przyjętej misji stała się podstawą do podjęcia prac nad częścią strategiczną opracowania i punktem odniesienia przy określaniu priorytetowych obszarów i celów szczegółowych, które mają przybliżyć jej realizację.

W bilansie otwarcia wykorzystano następujące źródła danych i informacji:

a) pierwotnych:

- dane zebrane podczas spotkań i rozmów z przedstawicielami jednostek samorządu terytorialnego oraz pracownikami Urzędu Miejskiego w Stargardzie,
- wyniki spotkania konsultacyjnego oraz rozmów bezpośrednich z głównymi podmiotami życia społeczno - gospodarczego miasta.

b) wtórnych:

- 1) Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Miasta Stargardu Szczecińskiego, (2000),
- 2) Plan Rozwoju Lokalnego Gminy - Miasta Stargardu Szczecińskiego, (2005),
- 3) Kierunki działania Prezydenta Miasta Stargardu Szczecińskiego na lata 2007 – 2010, (2007),
- 4) Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Stargardu Szczecińskiego na lata 2007 – 2013, (2007),
- 5) Wieloletni Plan Inwestycyjny dla Stargardu Szczecińskiego na lata 2007 – 2011, (2007),
- 6) Koncepcja zagospodarowania terenów inwestycyjnych Miasta Stargard Szczeciński, (2007),
- 7) Strategia Rozwoju Turystyki dla Miasta Stargard Szczeciński, (2006),
- 8) Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania przestrzennego m. Stargard Szczeciński (2000),
- 9) Strategia Rozwoju Powiatu Stargardzkiego do roku 2015, (2004),
- 10) Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020, (2005),
- 11) Strategia Rozwoju Turystyki w Województwie Zachodniopomorskim, (2005/2006),
- 12) Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007 – 2013, (2007),
- 13) Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego, (2002),
- 14) Rocznik Statystyczny Województwa Zachodniopomorskiego 2007, (2007),
- 15) Biuletyny Statystyczne Województwa Zachodniopomorskiego za IV kwartał 2007 r., (2007),
- 16) Ustawa z dnia 2 lipca 2004 o swobodzie działalności gospodarczej, (Dz.U. z 2004r. Nr 173, poz. 1807)
- 17) Strategia Polityki Społecznej na lata 2007 – 2013, (2004),
- 18) Narodowa Strategia Integracji Społecznej, (2004),
- 19) Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015, (2006),
- 20) Narodowa Strategia Rozwoju Regionalnego, (2005),
- 21) Narodowa Strategia Kultury na lata 2007 – 2013, (2004),
- 22) Narodowa Strategia Spójności, (2007),
- 23) Koncepcja Polityki Przestrzennej Zagospodarowania Kraju, (2005),
- 24) Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2007 – 2010, (2006),
- 25) Artykuły w czasopiśmie naukowych,
- 26) Publikacje i opracowania historyczne,
- 27) Oficjalne strony internetowe UM w Stargardzie, jednostek gminnych instytucji publicznych, podmiotów prywatnych i in.

1. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE I ICH KONSEKWENCJE DLA ROZWOJU SPOŁECZNO – GOSPODARCZEGO MIASTA STARGARD

1.1. UWARUNKOWANIA PRAWNO - POLITYCZNE MAKROOTOCZENIA

Z punktu widzenia *acquis communautaire*¹ gminy są traktowane jako część administracji publicznej państwa członkowskiego UE^{2:3}

Z chwilą przystąpienia Polski do Unii Europejskiej zaczęły obowiązywać przewidziane w art. 91 Konstytucji RP zasady określające stosunek prawa wspólnotowego do prawa krajowego, tj. zasada pierwszeństwa prawa wspólnotowego wobec prawa państw członkowskich oraz zasada bezpośredniego stosowania. Obowiązywanie tych zasad jest o tyle istotne dla władz samorządowych, że powoduje znaczącą zmianę w katalogu źródeł prawa stanowiących podstawę funkcjonowania administracji publicznej. Obok norm krajowego porządku prawnego administracja samorządowa zobowiązana jest do stosowania norm pierwotnego i wtórnego prawa wspólnotowego.

Prawo Wspólnoty Europejskiej ma w dominującej części charakter gospodarczy. To ono jest głównym (aczkolwiek nie jedynym) środkiem, za pomocą, którego realizuje się szeroko rozumiana integracja ekonomiczna państw UE. Gminy są jednostkami gospodarczymi jednolitego rynku Unii Europejskiej, gdyż po pierwsze, korzystają z uregulowań kształtujących jego działanie współuczestnicząc jako podmioty gospodarujące w obrocie handlowym a po drugie, mają do nich zastosowanie istotne ograniczenia wynikające z ochrony tego rynku przed zniekształceniami konkurencji lub zaburzeniami jego funkcjonowania spowodowanymi brakiem wyraźnego rozdziału pomiędzy spełniającymi także funkcje władcze organami działającymi w sektorze publicznym a sektorem prywatnym. Ograniczenie to wynika z prawa Unii Europejskiej, nawet chociażby konkretne akty prawne, które mają zastosowanie do gmin miały postać ustaw lub aktów niższego rzędu wydanych przez parlament krajowy.

Reasumując, można najogólniej stwierdzić, iż prawo europejskie ma na gminy wpływ w trzech obszarach:

- po pierwsze, w istotnym stopniu określa warunki makroekonomiczne ich funkcjonowania,
- po drugie, tworzy narzędzia wspomagające (w szczególności o charakterze finansowym),
- po trzecie, tworzy nowe zadania w stosunku do gmin lub też znacząco modyfikuje zadania już istniejące (powodując także konieczność wypracowania nowych kompetencji).

Jak to wynika z art. 5 TWE, Unia Europejska nie reguluje wszystkich sfer działania gmin. W zakresie kompetencji wspólnych z państwami członkowskimi musi się ona kierować zasadą subsydiarności pozostawiać wiele istotnych kwestii do regulacji prawodawców krajowych.

¹ Rządziej zwane *acquis de l'Union* – dorobek prawny Wspólnoty Europejskiej oraz Unii Europejskiej obejmujący tak prawo stanowione, jak i orzecznictwo Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości, zasady prawa WE oraz wspólne podstawowe zasady konstytucyjne państw członkowskich UE. Pod pojęciem tym należy rozumieć ujednoczenie, dostosowywanie, uzgadnianie lub zbliżanie regulacji prawnych państw członkowskich do całokształtu dorobku prawnego Wspólnoty Europejskiej, który obejmuje wszystkie uchwalone w jej ramach akty prawne.

² Źródło: *Polskie samorzady a prawo Unii Europejskiej*, Urząd Komitetu Integracji Europejskiej, luty 2005 r.; A. Nowak – Far, *Funkcjonowanie gmin w Unii Europejskiej*, Poznań 2002; *Samorząd terytorialny a prawo UE*, Urząd Komitetu Integracji Europejskiej.

³ Źródło: A. Nowak – Far, *Funkcjonowanie gmin w Unii Europejskiej*, Poznań 2002.

Tabela 1 Dyrektywy i zalecenia Unii Europejskiej

Lp.	Podstawa prawna	Opis
1.	Układ Europejski	
	<p>Układ Europejski (Europe Agreement) z 16 grudnia 1991 r., ustanawiający stowarzyszenie między Rzeczpospolitą Polską a Wspólnotami Europejskimi i ich państwami członkowskimi, był umową międzynarodową, która wyznaczyła ramy instytucjonalno-prawne stosunków Polski z Unią Europejską. Wszedł w życie, po zakończeniu po obu stronach procedury ratyfikacyjnej, 1 lutego 1994 r. Wcześniej jednak, bo od 1 marca 1992 r., rozpoczęto realizację handlowej części tego układu, pod postacią tzw. Umowy Przejściowej (Interim Agreement). Układ został opublikowany w Załączniku do nr 11 Dziennika Ustaw RP, poz. 38 z 27 stycznia 1994 r., a także w Dzienniku Urzędowym Wspólnot Europejskich - OJ L 348/93.</p> <p>W Preambule Układu odnajdujemy ważny zapis, że "końcowym celem Polski jest członkostwo we Wspólnotach, a Stowarzyszenie, zdaniem Umawiających się Stron, pomoże Polsce osiągnąć ten cel". Artykuł 1 definiuje następujące cele Układu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ustanowienie odpowiednich ram dla dialogu politycznego, który umożliwi rozwój bliskich stosunków politycznych między stronami, • popieranie rozwoju handlu i harmonijnych stosunków gospodarczych między stronami, w celu sprzyjania dynamicznemu rozwojowi gospodarczemu i dobrobytowi w Polsce, • stworzenie podstawy dla pomocy finansowej i technicznej Wspólnoty dla Polski, • stworzenie właściwych ram dla stopniowej integracji Polski ze Wspólnotą, • popieranie współpracy w dziedzinie kultury. <p>Ten układ stał się podstawą integracji Polski z UE i przyjęcia przez nasz kraj kolejnych praw obowiązujących w całej Unii Europejskiej.</p>	
2.	Traktat Akcesyjny	
	<p>Na mocy niniejszego Aktu nowe Państwa Członkowskie w tym Polska przystąpiły do decyzji i umów przyjętych przez przedstawicieli rządów Państw Członkowskich zebranych w ramach Rady Wspólnoty. Nowe Państwa Członkowskie zobowiązały się przystąpić od dnia przystąpienia do wszystkich innych umów zawartych przez obecne Państwa Członkowskie i dotyczących funkcjonowania Unii lub związanych z jej działaniami.</p> <p>Co oznacza, że Polska zobowiązała się do przestrzegania wszystkich norm prawnych i przyjętych strategii rozwojowych dla poszczególnych obszarów życia społeczno – gospodarczego, w tym polityki społecznej wyrażonej m.in. w Strategii Lizbońskiej przyjętej przez Unię Europejską w 2000 roku.</p>	
3.	Strategia Lizbońska	
	<p>Celem Strategii Lizbońskiej jest uczynienie z UE obszaru o dynamicznie rozwijającej się gospodarce, jednocześnie zachowującego wysoką spójność społeczną. Spójność społeczna rozumiana jest tutaj jako zdolność społeczeństwa do zapewnienia dobrobytu wszystkim swoim członkom oraz minimalizowania rozbieżności między nimi. Polega więc nie tylko na zwalczaniu wykluczenia społecznego i ubóstwa, ale przede wszystkim na tworzeniu solidarności w społeczeństwie, tak aby ograniczać zasięg występowania tego zjawiska. Strategia ta opiera się na trzech filarach: konkurencyjności, zatrudnieniu i spójności społecznej.</p> <p>Założeniem europejskiego modelu społecznego Unii Europejskiej i Rady Europy jest:</p> <ul style="list-style-type: none"> - odpowiedzialność państwa za poziom i jakość życia wszystkich obywateli wyrażająca się m.in. w aktywnym przeciwdziałaniu rosnącemu ubóstwu i nadmiernemu rozwarstwieniu społecznemu, - oparcie polityki społecznej na prawach społecznych i socjalnych, których katalog zawiera Zrewidowana Europejska Karta Społeczna – podstawowy dla Europejskiego Modelu Społecznego dokument Rady Europy, jak i Karta Podstawowych Praw Unii Europejskiej włączona w całości do projektu Traktatu Konstytucyjnego, a następnie Traktatu Reformującego, - wielosektorowość i wielopoziomowość polityki społecznej, w której ważną rolę do odegrania mają sektor obywatelski i rynkowy oraz władze regionalne i lokalne przy aktywnej postawie państwa realizującego interes wspólny i chroniącego najbardziej podatnych na wykluczenie społeczne, 	

Lp.	Podstawa prawna	Opis
	<ul style="list-style-type: none"> - uznanie znaczenia mocnych i trwałych więzi rodzinnych i społecznych za jeden z istotnych czynników zapobiegających powstawaniu problemów społecznych i gospodarczych, - uwzględnianie trendów demograficznych w planowaniu polityki społecznej, a szczególnie takich zjawisk jak: zmieniająca się struktura wiekowa społeczeństwa, zmiany wzorów życia rodzinnego oraz migracje. 	
4.	Traktat Lizboński	
		<p>13 grudnia 2007 r. podpisano w Lizbonie Traktat Lizboński, który ustanawia nowe ramy prawne i sposób zorganizowania Unii Europejskiej. Traktat został opracowany po to, aby Unia Europejska w XXI wieku lepiej odpowiadała na stojące przed nią wyzwania. Dzięki wprowadzanym w Traktacie zmianom Unia będzie bardziej demokratyczna, przejrzysta i skuteczna w działaniu. Traktat wzmacnia rolę Parlamentu Europejskiego i parlamentów krajowych, gwarantując obywatelom większą możliwość uczestnictwa w procesie decyzyjnym UE. Uproszczeniu i usprawnieniu ulegną metody pracy i zasady podejmowania decyzji w UE. Instytucje europejskie w istotnym zakresie zostaną zreformowane. Zwiększą się możliwości działania w dziedzinach o istotnym znaczeniu dla dzisiejszej Unii takich jak bezpieczeństwo energetyczne czy walka z terroryzmem. Traktat wprowadza ponadto istotne zmiany w tak ważnej sferze działalności, jak polityka zagraniczna, m.in. poprzez ustanowienie funkcji Wysokiego Przedstawiciela Unii do spraw zagranicznych oraz powołanie Europejskiej Służby Działań Zewnętrznych. Zmiany te przyczynią się do lepszego promowania interesów i wartości europejskich w świecie oraz umocnienia pozycji międzynarodowej UE.</p> <p>Traktat Lizboński musi zostać ratyfikowany przez wszystkie 27 państw członkowskich. Powinien wejść w życie 1 stycznia 2009 roku.</p>

Tabela 2 Akty prawne i dokumenty strategiczno – planistyczne odnoszące się do rozwoju społeczno - gospodarczego – obecnie obowiązujące w Polsce⁴.

1.	<p style="text-align: center;">Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. z 2004 r. Nr 173, poz. 1807)</p>
	<p>Ustawa reguluje podejmowanie, wykonywanie i zakończenie działalności gospodarczej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz zadania organów administracji publicznej w tym zakresie.</p> <p>Art.7 Państwo udziela przedsiębiorcom pomocy publicznej na zasadach i w formach określonych w odrębnych przepisach, z poszanowaniem zasad równości i konkurencji.</p> <p>Art. 8. <u>1.Organy administracji publicznej wspierają rozwój przedsiębiorczości, tworząc korzystne warunki do podejmowania i wykonywania działalności gospodarczej, w szczególności wspierają mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorców.</u></p>
2.	<p style="text-align: center;">Strategia Polityki Społecznej na lata 2007 - 2013</p>
	<p>Celami Strategii Polityki Społecznej Rządu w latach 2007 – 2013 jest zbudowanie zintegrowanego systemu polityki państwa prowadzącej do ułatwienia wszystkim obywatelom równego dostępu do praw społecznych, poprawy warunków powstawania i funkcjonowania rodzin oraz wsparcia grup i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym przy zapewnieniu demokratycznego współuczestnictwa obywateli. Na poziomie gminy dokumentem podporządkowanym tej strategii winna być Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w swoich celach spójna z następującymi priorytetami:</p> <p>Priorytet 1 - Poprawa warunków dla powstawania i funkcjonowania rodzin. Wsparcie rodzin w wychowaniu i edukacji dzieci.</p> <p>1.1. Tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi młodego pokolenia w rodzinie i w środowiskach pozarodzinnych jako czynnika poprawy jakości kapitału ludzkiego.</p> <p>1.2. Tworzenie i wzmacnianie rozwiązań służących godzeniu pracy zawodowej i wychowywania dzieci, w celu podniesienia aktywności zawodowej oraz umożliwienia pełniejszej realizacji planów prokreacyjnych.</p> <p>1.3. Zbudowanie systemu wsparcia dla rodzin mających trudności opiekuńczo-wychowawcze.</p> <p>1.4. System pomocy dla rodzin z dziećmi, celem wyrównywania deficytów rozwojowych u dzieci uczących się.</p> <p>1.5. Rozwijanie placówek świadczących usługi edukacyjne, sportowo-rekreacyjne i kulturalne.</p> <p>1.6. Kształtowanie pozytywnego klimatu wobec rodziny, małżeństwa i dietności.</p> <p>1.7. Wsparcie dla rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi, w celu wyrównania szans dzieci i młodzieży podejmujących i kontynuujących naukę.</p> <p>1.8. Stworzenie kompleksowego systemu zapobiegania przestępczości, demoralizacji i nadużywania substancji psychoaktywnych przez młodzież.</p> <p>Priorytet 2 - Wdrożenie aktywnej polityki społecznej.</p> <p>2.1. Wspieranie aktywności zawodowej i edukacyjnej poprzez system pomocy społecznej.</p> <p>2.2. Rozwój zatrudnienia socjalnego, w celu przywrócenia możliwości zatrudnienia osobom podlegającym wykluczeniu społecznemu.</p> <p>2.3. Rozwój form ekonomii społecznej, na rzecz pobudzenia aktywizacji zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.</p> <p>2.4. Rozwój budownictwa mieszkaniowego i wsparcie gmin w budowie mieszkań dla osób wymagających pomocy socjalnej.</p> <p>2.5. Stworzenie kompleksowego systemu probacyjnego.</p> <p>2.6. Likwidacja pułapki dochodowej, ograniczenie zachęt do dezaktywizacji zawodowej oraz zwiększenie szans zatrudnienia dla osób o niskich kwalifikacjach.</p> <p>Priorytet 3 - Kompleksowa rehabilitacja i aktywizacja osób niepełnosprawnych.</p> <p>3.1. Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych.</p> <p>3.2. Tworzenie warunków do większej aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych jako podstawy społecznej integracji i poprawy warunków ich życia.</p> <p>3.3. Zapewnienie osobom niepełnosprawnym dostępu do usług społecznych.</p> <p>3.4. Kształtowanie pozytywnych postaw wobec niepełnosprawności.</p> <p>3.5. Reforma systemu rentowego.</p> <p>3.6. Usprawnienie systemu rehabilitacji, na rzecz utrzymania możliwości aktywności zawodowej.</p>

⁴ <http://www.mgip.gov.pl/Prawo/Obowiazujace+prawo/Turystyka/> oraz J. Gospodarek, *Prawo Turystyczne w zarysie*, Bydgoszcz – Warszawa 2003.

	<p>3.7. Rozwijanie całościowych systemów pomocy dla osób obarczonych nietypowymi rodzajami niepełnosprawności, wymagających kompleksowych i systemowych działań ze strony państwa.</p> <p>Priorytet 4 - Budowa systemu wsparcia dla osób w wieku poprodukcyjnym.</p> <p>4.1. Rozwijanie systemu opieki pielęgnacyjnej, celem zbudowania środowiskowego modelu integracji ludzi starszych i wymagających pomocy.</p> <p>4.2. Wprowadzenie specjalizacji stacjonarnej opieki, celem budowy systemu specjalistycznego wsparcia dla osób wymagających szczególnej opieki.</p> <p>4.3. Aktywizacja i integracja lokalna osób w wieku poprodukcyjnym, wykorzystanie potencjału osób starszych w środowisku lokalnym.</p> <p>4.4. Zapewnienie odpowiednich świadczeń emerytalnych na starość.</p> <p>4.5. Prowadzenie spójnej polityki wobec starości i na rzecz osób starszych.</p> <p>Priorytet 5 - Aktywizacja i mobilizacja partnerów lokalnych.</p> <p>5.1 Wdrożenie strategicznego planowania lokalnej i regionalnej polityki społecznej, celem stworzenia metody koordynacji krajowej polityki społecznej.</p> <p>5.2 Profesjonalizacja służb społecznych jako czynnika integracji lokalnej, celem zwiększenia samodzielności i aktywizacji zawodowej osób wymagających pomocy socjalnej.</p> <p>5.3 Wdrożenie systemu informacji i poradnictwa obywatelskiego oraz dostępu do lokalnych środków przekazu i Internetu.</p> <p>Priorytet 6 - Partnerstwo publiczno-społeczne jako podstawa rozwoju usług społecznych.</p> <p>6.1. Aktywizacja i mobilizacja partnerów lokalnych, regionalnych i krajowych.</p> <p>6.2. Budowa partnerstwa publiczno-społecznego w zakresie działalności pożytku publicznego.</p> <p>6.3. Wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego.</p> <p>6.4. Wsparcie postaw obywatelskich.</p> <p>6.5. Wzmocnienie partycypacji społecznej.</p> <p>Priorytet 7 - Integracja społeczna i zawodowa imigrantów.</p> <p>7.1. Wdrożenie polityki integracji społecznej i zawodowej imigrantów, celem prowadzenia kompleksowych działań wszystkich instytucji publicznych.</p> <p>7.2. Wdrożenie polityki antydyskryminacyjnej, celem ograniczenia postaw ksenofobicznych wobec środowisk imigranckich.</p> <p>7.3. Ustawiczne szkolenie kadr administracji publicznej oraz partnerów społecznych, celem przygotowania do pracy z uchodźcami.</p> <p>7.4. Zaprojektowanie spójnego systemu współpracy z uchodźcami.</p>
3.	<p style="text-align: center;">Narodowa Strategia Integracji Społecznej</p>
	<p>Celem prac nad Narodową Strategią Integracji Społecznej jest pomoc w procesie włączania się Polski w realizację drugiego z celów Strategii Lizbońskiej UE stawiającego na modernizację europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz zwalczanie wykluczenia społecznego. Konkretnie działania mają przyczynić się do:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostosowania edukacji i szkolenia do wymogów życia i pracy w społeczeństwie opartym na wiedzy, • rozwijania aktywnej polityki zatrudnienia przyczyniającej się do tworzenia większej liczby lepszych miejsc pracy, • modernizacji systemu ochrony socjalnej, w tym systemów emerytalnych i ochrony zdrowia, m.in. w celu zapewnienia ich finansowej stabilności oraz odpowiedniej koordynacji z celami polityki edukacyjnej i polityki zatrudnienia, • wspierania integracji społecznej, aby uniknąć pojawienia się trwale zmarginalizowanej klasy ludzi niezdolnych do funkcjonowania w społeczeństwie opartym na wiedzy oraz konkretyzacja Strategii Lizbońskiej w obszarze integracji. <p>Priorytety krajowe wyznaczające cele szczegółowe lokalnych strategii polityki społecznej opracowywanych na szczeblu samorządów lokalnych to:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym, • Poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i średnim, • Upowszechnienie kształcenia wyższego i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy, • Rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci, • Radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego, • Ograniczenie tendencji do wzrostu różnic dochodowych,

	<ul style="list-style-type: none"> • Ograniczenie bezrobocia długookresowego, • Zmniejszenie bezrobocia młodzieży, • Zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród osób niepełnosprawnych, • Zwiększenie liczby uczestników w aktywnej polityce rynku pracy, • Upowszechnienie kształcenia ustawicznego, • Wydłużenie przeciętnego dalszego trwania życia w sprawności, • Powszechne ubezpieczenie zdrowotne, • Kobiety i dzieci objęte programami zdrowia publicznego, • Wzrost dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością, • Dostęp do pracowników socjalnych, • Rozwój pomocy środowiskowej – zwiększenie liczby osób objętych usługami pomocy środowiskowej, • Zaangażowanie obywateli w działalność społeczną, • Realizacja Narodowej Strategii Integracji Społecznej przez samorządy terytorialne, • Dostęp do informacji obywatelskiej i poradnictwa obywatelskiego.
4.	Narodowa Strategia Spójności⁵
	<p>Narodowa Strategia Spójności (NSS) (nazwa urzędowa: Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia) to dokument strategiczny określający priorytety i obszary wykorzystania oraz system wdrażania funduszy unijnych: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności w ramach budżetu Wspólnoty na lata 2007–2013.</p> <p>Celem strategicznym NSS jest <i>tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki polskiej opartej na wiedzy i przedsiębiorczości, zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.</i></p> <p>Cel strategiczny osiągnąć będzie poprzez realizację horyzontalnych celów szczegółowych. Celami horyzontalnymi NSS są:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa, 2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej, 3. Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski, 4. Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług, 5. Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, 6. Wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich. <p>Wybrane fragmenty NSS związane z rozwojem społeczno – gospodarczym:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wsparcie podstawowej infrastruktury społecznej: <p>Dla podniesienia poziomu życia mieszkańców Polski, a także przyśpieszenia rozwoju społeczno-gospodarczego, niezwykle istotne jest zapewnienie bardziej równomiernego dostępu do podstawowej infrastruktury społecznej, a także rozbudowa tych elementów, które wiążą się bezpośrednio ze wskaźnikami realizacji celów NSRO, w tym podniesieniem poziomu wykształcenia, zwiększenia liczby absolwentów na kierunkach technicznych i przyrodniczych, podniesienia zdrowotności pracowników i wydłużenia długości życia, a także podniesieniu jakości życia m.in. poprzez zwiększenie dostępu do obiektów kultury i promocję turystyki i rekreacji(...).</p> <p>Istotne znaczenie mają inwestycje służące zmniejszaniu nierówności w dostępie do infrastruktury medycznej, edukacyjnej, kultury i turystyki(...).</p> <p>Działania w dziedzinie infrastruktury kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego mają na celu przede wszystkim zwiększenie dostępu do kultury mieszkańców Polski oraz podniesienie kompetencji kulturalnych społeczeństwa, a także atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej kraju. Działania te będą koncentrować się na wykorzystaniu istniejącego już potencjału dziedzictwa kulturowego o znaczeniu</p>

⁵ Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie, Narodowa Strategia Spójności. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego (Warszawa, maj 2007)

	<p>światowym i europejskim, ochronie i zachowaniu dziedzictwa kulturowego, poprawie stanu infrastruktury kultury oraz rozwijaniu nowych, alternatywnych form korzystania z kultury(...).</p> <p>Istniejący potencjał kulturowy (w tym przebiegające przez Polskę europejskie szlaki kulturowe) i przyrodniczy oraz planowane działania w obszarze kultury, tworzą korzystne warunki dla rozbudowy infrastruktury turystycznej. Dla zapewnienia dostępu do odpowiedniej, wysokiej jakości usług oraz podniesienia atrakcyjności turystycznej Polski i jej regionów środki zostaną skoncentrowane przede wszystkim na poprawie jakości funkcjonującej infrastruktury turystycznej poprzez projekty z zakresu jej rozbudowy, modernizacji i wyposażenia. Przedsięwzięcia w tym zakresie będą również ukierunkowane na powstawanie nowych obiektów służących do prowadzenia działalności turystycznej, które będą spełniały standardy UE. Miejsca pracy w sektorze turystyki przyczynią się do wzrostu zatrudnienia w infrastrukturze towarzyszącej produkcji towarów i usług niezbędnych dla obsługi turystów. Wsparcie dotyczące turystyki dotyczyło będzie zarówno projektów spełniających kryteria infrastruktury społecznej - służącej nieodpłatnie ogółowi społeczeństwa, jak i na zasadach komercyjnych, stanowiących element schematów pomocy publicznej(...).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług: <p>Planowane wsparcie dotyczyć będzie zarówno sektora usług rynkowych, w tym sektora turystyki i kultury oraz usług medycznych, jak również tych usług podstawowych, które mogą pozytywnie wpływać na procesy rozwoju regionalnego i zwiększenie dostępności do usług na obszarach marginalizowanych (...).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej: <p>Rozwój turystyki jest szansą na wzmocnienie pozycji ośrodków metropolitalnych, a równocześnie nadanie nowej dynamiki rozwoju ośrodkom mniejszym, peryferyjnym oraz ośrodkom o wyczerpanych dotychczasowych potencjałach rozwojowych. Turystyka jest aktywnością spinającą regiony, łączącą obszary miejskie z wiejskimi, aktywizującą wieś dziedziną przyczyniającą się do rewitalizacji obszarów zdegradowanych, nadającą nowy sens obszarom podmiejskim z funkcjami turystyczno - rekreacyjnymi (...).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pełniejsze wykorzystanie potencjału endogenicznego największych ośrodków miejskich: <p>Kluczowym zadaniem jest dalsze wspomaganie rozbudowy funkcji metropolitalnych (w tym naukowych, edukacyjnych, kulturalnych i turystycznych) (...).</p> <p>Jednocześnie działania powinny zostać ukierunkowane na pełniejsze wykorzystanie dla rozwoju sfery usług (w tym uzdrowiskowych, turystycznych), unikalnego w skali europejskiej środowiska naturalnego i walorów kulturowych oraz promocję wybranych produktów regionalnych (w tym ekologicznych), gałęzi przetwórstwa żywności i przemysłu, mających podstawowe znaczenie dla wzrostu gospodarczego i zatrudnienia na tym obszarze (...).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Przeciwdziałanie marginalizacji i peryferyzacji obszarów problemowych: <p>Zachowanie walorów historycznych, podkreślenie ich unikalności i kolorytu lokalnego, co może zwiększyć ich atrakcyjność turystyczną, a tym samym przyczynić się do wzrostu szans rozwojowych. Rewitalizacji powinny zostać poddane miasta o istotnym znaczeniu dla rozwoju otaczających je układów lokalnych, znajdujących się w trudnej sytuacji społecznej i gospodarczej, a także miasta o wysokich walorach turystycznych (...).</p> <p>Konieczny jest rozwój współpracy przygranicznej, rozbudowa infrastruktury granicznej, transportowej, turystycznej (...).</p>
5.	Strategia Rozwoju Kraju 2007 – 2015⁶
	<p>Strategia Rozwoju Kraju uchwalona przez Radę Ministrów 29 listopada 2006r. jest nadrzędnym, wieloletnim dokumentem strategicznym rozwoju społeczno - gospodarczego kraju służącym jako punkt odniesienia dla innych strategii i programów zarówno rządowych jak i terytorialnych.</p> <p>Głównym celem strategii jest podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców Polski: poszczególnych obywateli i rodzin.</p> <p>Cel główny, a także problemy społeczno-gospodarcze wynikające z opóźnień rozwojowych, niedoinwestowania polskiej gospodarki oraz uwarunkowań zewnętrznych, wskazują na priorytety. Określają one najważniejsze kierunki i główne działania, dzięki którym możliwe będzie osiągnięcie głównego celu SRK.</p> <p>Priorytetami tymi są:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki • Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej • Wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości • Budowa zintegrowanej wspólnoty społecznej i jej bezpieczeństwa • Rozwój obszarów wiejskich

⁶ Źródło: www.bip.mrr.gov.pl - Strategia Rozwoju Kraju 2007 - 2015

	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej <p>Zgodnie z tym dokumentem Województwo Zachodniopomorskie będzie wspierane w działaniach zmierzających do:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poprawy skomunikowania transportowego Szczecina w układzie południkowym, a także z Poznaniem i Warszawą (zarówno w układzie drogowym jak i kolejowym), – zwiększenia międzynarodowej konkurencyjności zespołu portowego oraz funkcji okołoportowych (zwłaszcza usługowych, spedycyjnych i finansowych), – kontynuacji i rozwoju współpracy przygranicznej z Niemcami i rejonie Morza Bałtyckiego, – umocnienia funkcji metropolitalnych Szczecina oraz potencjału akademickiego Koszalina, – wsparcia obszarów wiejskich oraz działań na rzecz poprawy stanu środowiska, utrzymania wysokich walorów przyrodniczych, bazy uzdrowiskowej oraz międzynarodowej promocji turystycznej regionu, – ochrony przeciwpowodziowej, regulacji stosunków wodnych dorzecza Odry oraz przywrócenia funkcji transportowej dolnego biegu tej rzeki.
6.	<p align="center">Narodowa Strategia Rozwoju Regionalnego na lata 2007 – 2013⁷</p> <p>Strategia ta wymienia główne problemy rozwoju regionalnego kraju oraz wskazuje na kierunki ich rozwiązywania. Wyznacza także główne cele rozwoju regionalnego, które będą realizowane przez rządową politykę regionalną, i które powinny zostać uwzględnione przez władze samorządu wojewódzkiego w ich programowaniu rozwoju regionów.</p> <p>Misją NSRR na lata 2007–2013 jest zapewnienie wzrostu jakości życia przy zachowaniu zasad rozwoju konkurencyjności kraju i regionów, przy jednoczesnej koncentracji na stymulowaniu i utrwalaniu pozytywnych tendencji rozwojowych w województwach z wykorzystaniem ich endogenicznych zasobów. Narodowa Strategia Rozwoju Regionalnego na lata 2007–2013 formułuje następujące strategiczne cele kierunkowe rozwoju regionalnego Polski:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Większa konkurencyjność województw. 2. Większa spójność społeczna, gospodarcza i przestrzenna. 3. Szybszy wzrost – wyrównywanie szans rozwojowych. <p>Przyjęcie wymienionych wyżej celów strategicznych jest zgodne z zasadą rozwoju wszystkich polskich województw. W praktyce oznacza dążenie jednocześnie do poprawienia konkurencyjności gospodarczej polskich regionów i całego kraju, jak również wyrównywania szans rozwojowych tych obszarów, które bez pomocy państwa skazane są na marginalizację lub długotrwałe problemy rozwojowe. Jednocześnie w myśl zasady subsydiarności oraz zasady wspierania endogenicznego rozwoju – polityka regionalna państwa jest ukierunkowana na elastyczne różnicowanie celów i wykorzystanie potencjału wewnętrznego poszczególnych obszarów. Zestaw celów i priorytetów rozwoju regionalnego wynika z analiz dokumentów programowych zarówno szczebla krajowego, jak i regionalnego.</p>
7.	<p align="center">Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004 – 2013⁸</p> <p>W dokumencie rozwój dziedzictwa kulturowego, zwłaszcza w ujęciu regionalnym i lokalnym potraktowano jako atut wzmacniający atrakcyjność turystyczną, a tym samym jako impuls do wzrostu gospodarczego i zwiększenia liczby miejsc pracy. Kulturowanie i promocja szczególnie wartościowych zjawisk kultury lokalnej traktowane jest w dokumencie w wymiarze podstawowego czynnika rozwoju regionu w odniesieniu do kapitału intelektualnego, wyrównywania szans, rozwoju ekonomicznego – inwestycji i turystyki.</p> <p>Rosnące znaczenie powiązania kultury z rozwojem gospodarczym i dochodami regionów jest w tym dokumencie podstawą dla podjęcia działań w zakresie kształtowania zintegrowanych produktów turystycznych (w tym markowych produktów turystyki kulturowej), większego wykorzystania elementów dziedzictwa kulturowego także zabytków oraz aktywności instytucji kultury w rozwoju przedsiębiorczości, w tym turystyki.</p> <p>Wśród propozycji rozwiązań systemowych wskazano także możliwość wprowadzenia tzw. „opłaty kulturowej”, która w 50% przeznaczona byłaby na rozwój produktów turystycznych, a w 50% na ochronę zabytków. Zwrócono także uwagę na możliwe wykorzystanie sieci punktów bibliotecznych jako uzupełnienia systemu informacji turystycznej w Polsce.</p>
8.	<p align="center">Koncepcja Polityki Przestrzennego Zagospodarowania Kraju</p>

⁷ Źródło: www.mg.gov.pl – *Narodowa Strategia Rozwoju Regionalnego na lata 2007 – 2013*, Projekt zaakceptowany przez Radę Ministrów w dniu 6 września 2005

⁸ Źródło: www.mkidn.gov.pl - *Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004 – 2013*, przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 21 września 2004 r.

Koncepcja Polityki Przestrzennego Zagospodarowania Kraju (KPPZK)⁹ - dokument planistyczny określający przyrodnicze, kulturowe, społeczne i ekonomiczne uwarunkowania oraz cele polityki przestrzennej Polski. Dokument stanowi podstawę dla programowania ponadlokalnych przedsięwzięć publicznych, wpływających na przestrzenne zagospodarowanie kraju.

Koncepcja polityki przestrzennego zagospodarowania kraju wskazuje na konieczność koncentracji aktywności społeczno-gospodarczej w miejscach najkorzystniejszych dla rozwoju gospodarczego. Przyjęta koncepcja polityki przestrzennego zagospodarowania kraju w powiązaniu z działaniami realizowanymi w ramach polityki strukturalnej wyznacza następujące priorytety:

- wspieranie rozwoju funkcji stołecznych Warszawy, wspieranie kształtowania się aglomeracji miejskich o największych szansach na awans w hierarchii europejskiej (Warszawa, Trójmiasto, Poznań, Kraków, a w dłuższym okresie: Szczecin, Wrocław, Łódź, Katowice, Lublin, Bydgoszcz, Toruń, Białystok, Rzeszów); wspieranie ośrodków o znaczeniu krajowym i regionalnym,
- wspieranie kształtowania się dynamizujących rozwój kompleksów turystycznych, głównie Polski północnej, północno-wschodniej i wschodniej, wspieranie rozwoju turystyki, nakierowanego na ochronę środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego, zagospodarowanie wolnych zasobów pracy, wykorzystywanie możliwości gospodarki turystycznej w restrukturyzacji sektorów, takich jak: rolnictwo, zdrowie, gospodarka wodna.

Wyciąg

Głównym celem przestrzennego zagospodarowania Polski jest wykorzystanie dobrze wykształconej policentrycznej struktury funkcjonalno-przestrzennej kraju do dynamizacji rozwoju Polski i przełamanie w ten sposób jej zapóźnienia cywilizacyjnego. Cel ten jest zbieżny ze strategicznym celem NPR 2007–2013.

Zagospodarowanie przestrzenne kraju powinno umożliwiać osiągnięcie trwałego, wysokiego tempa wzrostu polskiej gospodarki, przy zapewnieniu poprawy stanu środowiska przyrodniczego i umożliwieniu obecnym i przyszłym mieszkańcom kraju równoprawnego dostępu do zasobów przyrody i dóbr kultury. W szczególności powinno zaś ułatwiać tworzenie gospodarki opartej na wiedzy i budowanie nowoczesnego, obywatelskiego społeczeństwa informacyjnego(...).

Celem zagospodarowania przestrzennego jest zwiększanie dyfuzji rozwoju z miejsc i ośrodków już obecnie najwyżej rozwiniętych i mających szansę na uzyskanie wysokiej dynamiki wzrostu do obszarów rozwiniętych niżej, które z ośrodkami tymi mogą być lepiej powiązane dzięki rozwojowi infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej, a także dzięki dostępowi do informacji dostępnej w tych ośrodkach i zacieśniania kooperacji z instytucjami i firmami w nich funkcjonującymi. Ponadto celem zagospodarowania przestrzennego jest pomoc w przyspieszeniu wyposażenia w infrastrukturę materialną regionów, do których efekty dyfuzji docierają w mniejszym stopniu(...).

Polityka przestrzenna państwa może oddziaływać na niektóre tylko sieci rozprzestrzeniania rozwoju – takie, które mają znaczenie międzynarodowe i ogólnokrajowe – i w związku z tym być realizowana przez:

- uzyskanie poprawy międzynarodowych połączeń komunikacyjnych między obszarami metropolitalnymi, a także między tymi obszarami a ich zapleczem regionalnym, szczególnie z miastami będącymi ośrodkami subregionalnymi, mającymi istotne znaczenie regionalne; czas dojazdu do miasta metropolitalnego nieprzekraczający 1 godz. umożliwi bowiem korzystanie z rynku pracy wielkiego miasta przez mieszkańców jego regionu, przy jednoczesnym pozostawaniu w dotychczasowym miejscu zamieszkania, podczas gdy utrudniony dostęp do wielkomiejskiego rynku pracy powoduje „ucieczkę” najbardziej wartościowych jednostek z regionu do obszaru metropolitalnego;
- rozwijanie sieci informatycznych i zapewnienie równego do nich dostępu na całym obszarze Polski, przy upowszechnieniu korzystania z Internetu w szkolnictwie, administracji publicznej i biznesie, co pozwoli wyrównać szanse mieszkańców całego kraju na włączenie się do tworzenia społeczeństwa informacyjnego, a tym samym na uzyskanie zdolności do efektywnego funkcjonowania w gospodarce opartej na wiedzy;
- rozwijanie sieci wspierania innowacji i transferu technologii umożliwiających korzystanie z informacji o innowacjach i technologiach przez wszystkie zainteresowane przedsiębiorstwa, nie tylko zaś te, które znajdują się w pobliżu placówek udostępniających takie dane; sieci te powinny także zapewniać dostęp do całego istniejącego ogólnokrajowego (i międzynarodowego) zasobu informacyjnego o innowacjach i technologiach, nie tylko zaś do lokalnego;
- stymulowanie zwiększania mobilności młodzieży i studentów (np. przez systemy stypendialne), ułatwiające młodemu pokoleniu wydobyć się z obszarów zapaści gospodarczej i społecznej i uzyskanie wykształcenia, jak również wspieranie właściwych instytucji i organizacji w stwarzaniu materialnych możliwości zwiększania tej ruchliwości;
- udzielanie pomocy władzom regionalnym i lokalnym w osiągnięciu poprawy stanu technicznego i

⁹ Źródło: www.funduszeuropejskie.gov.pl/informator/ - *Koncepcja Polityki i Przestrzennego Zagospodarowania Kraju*, zaktualizowana *Koncepcja*..., Warszawa, Październik 2005.

	modernizacji lokalnej infrastruktury drogowej, w celu wsparcia rozwoju małego biznesu, turystyki i rekreacji w obszarach peryferyjnych.
9.	Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2007 – 2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011 – 2014
	<p>W dokumencie Polityka ekologiczna państwa na lata 2007–2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011–2014,¹⁰ zatwierdzonym przez Radę Ministrów w grudniu 2006 roku, określono naczelną zasadę rozwoju poprzez zrównoważony rozwój, a w odniesieniu do określonych sektorów, w tym turystyki, potrzebę uwzględniania celów ekologicznych na równi ze społecznymi i gospodarczymi. Ponadto zwrócono uwagę na potrzebę wspierania powstawania „zielonych miejsc pracy” w agro - i ekoturystyce, ekologizacji systemu planowania zagospodarowania przestrzennego, w szczególności obszarów ochrony uzdrowiskowej i kopalni leczniczych oraz kształtowania postaw konsumenckich poprzez podnoszenie świadomości ekologicznej.</p> <p>W związku z podnoszeniem wiedzy o kwestiach ochrony dziedzictwa przyrodniczego w społeczeństwie przyjęto w 1997 roku Narodową Strategię Edukacji Ekologicznej, w której przewidziano działania w zakresie włączenia do programów nauczania w szkołach i uczelniach kształcących na potrzeby turystyki tematyki proekologicznej, promocji szkoleń dla instruktorów, strażników i opiekunów przyrody integrowania edukacji ekologicznej w krajowe i regionalne programy rozwoju turystyki.</p>

¹⁰ Źródło: www.mos.gov.pl/1materialy_informacyjne/raporty_opracowania/ - Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2007 – 2010 z uwzględnieniem perspektyw na lata 2011 – 2014.

Podsumowanie

Istotnym dla tworzenia Strategii Rozwoju Społeczno – Gospodarczego dla Miasta Stargard do roku 2020 jest fakt, iż zarówno na europejskim, jak i krajowym szczeblu administracyjnym rozwój społeczno – gospodarczy na poziomie lokalnym uznawany jest obecnie za fundament rozwoju regionów. Przekonanie o potrzebie zwiększania potencjału ekonomicznego poszczególnych samorządów lokalnych umacnia się, co można wywnioskować również po rosnącej liczbie opracowań, analiz i dokumentów powstających na różnych szczeblach zarządzania terytorialnego, w tym opracowań, których celem jest integracja i koordynacja wysiłków i działań wielu podmiotów oraz instytucji oddziałujących na rozwój społeczno - gospodarczy. Pracom tym towarzyszy chęć poznania i zrozumienia prawidłowości w funkcjonowaniu i rozwoju lokalnej gospodarki, przestrzeni publicznej i spraw społecznych, co znajduje wyraz w coraz liczniejszych już wykonanych i planowanych do wykonania w przyszłości opracowaniach i studiach poświęconych tym zjawiskom. Większa znajomość prawidłowości i uwarunkowań, jakim podlega rozwój społeczno - gospodarczy przyczyni się do poprawy skuteczności dokonywania ocen lub prognoz rozwojowych. Wobec złożoności wielu procesów składających się na rozwój takiej wielkości miasta, jakim jest Stargard taką sytuację należy uznać za szansę dla jego dalszego rozwoju.

Należy podkreślić wzrastającą tendencję do postrzegania gospodarki jako istotnego elementu rozwoju samorządności lokalnej przez instytucje tworzące prawo.

Na szczeblu krajowym rozwój społeczno – gospodarczy w lokalnych samorządach znajduje coraz lepsze umocowanie w istniejących aktach prawnych oraz polityce Państwa, choć nie obywa się bez pojedynczych prób zmierzających do centralizacji decyzji dotyczących różnych poziomów polskiej samorządności. Powstające kolejno krajowe strategie rozwoju dotyczące poszczególnych segmentów społeczno - gospodarczych są ważnym instrumentem sterowania rozwojem polskich gmin.

Dają one szansę na koordynację, większą spójność a w efekcie wzajemne wzmocnienie działań Państwa z podejmowanymi na innych szczeblach zarządzania terytorialnego.

Gmina - Miasto Stargard jest jednym z licznych, ale bardzo ważnych obszarów na gospodarczej mapie Polski. Rozwój społeczno –gospodarczy miasta będzie pełen sukcesów i korzyści dla jego mieszkańców, jeżeli przyjęte cele i kierunki działania będą spójne z dokumentami wyższego rzędu. Warunkiem wzmocnienia przewidywanych korzyści winny być przemyślane i dobrze zorganizowane działania promocyjne i poszerzenie informacji o przyjętych planach rozwoju miasta.

Obecność Polski w Unii Europejskiej powoduje potrzebę reorganizacji punktów odniesienia wykorzystywanych przy tworzeniu planów rozwoju na niższych szczeblach zarządzania terytorialnego. Istotne znaczenie zyskuje możliwość pozyskiwania środków finansowych z funduszy Unii Europejskiej. W przypadku Stargardu korzystny wpływ na jego rozwój i znaczenie w regionie wywierają będą inwestycje i projekty finansowane z funduszy UE, także w zakresie kultury, transportu i ochrony środowiska. Stąd ponownie powraca w tym dokumencie teza, że jednym z beneficjentów korzyści płynących z projektowanego Obszaru Metropolitalnego winien być Stargard. W przeciwnym razie należałoby dążyć do utworzenia subregionu stargardzkiego opartego na części gmin powiatu stargardzkiego, goleniowskiego, choszczeńskiego i pyrzyckiego, które nie wejdą do SzOM-u¹¹ i ulegając marginalizacji w planach rozwoju ponadlokalnego będą zdane na nowego lidera chociażby w takich dziedzinach jak wspólna promocja czy budowa infrastruktury zwiększającej dostępność do rynku pracy. Polskie prawo daje takie możliwości poprzez tworzenie celowych związków gmin.

W perspektywie finansowej 2016-2020 Gmina Miasto Stargard ubiegać się będzie o środki pomocowe UE przede wszystkim w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020. Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko oraz w Programu Współpracy Interreg V A Brandenburgia – Polska 2014-2020.

¹¹ SzOM – roboczy i tymczasowy skrót projektowanego Obszaru Metropolitalnego, skrót SOM nie może mieć zastosowania, ponieważ używany jest przez autorów projektu Śląskiego Obszaru Metropolitalnego.

1.2. UWARUNKOWANIA PRAWNO - POLITYCZNE MIKROOTOCZENIA

Polityka regionalna obowiązująca w Województwie Zachodniopomorskim i jej podstawy prawne

Informacje zebrane w tabelach, przedstawiają wybrane zapisy w dokumentach określających kierunki i cele rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego i Powiatu Stargardzkiego.

Tabela 3 Dokumenty strategiczno – planistyczne obowiązujące w Województwie Zachodniopomorskim.

Lp.	Nazwa dokumentu	Odniesienie do dziedziny turystyki
1.	Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020.¹²	
	<p><u>Wizja Województwa Zachodniopomorskiego w roku 2020:</u> Województwo Zachodniopomorskie w 2020 roku to znaczący partner w Regionie Morza Bałtyckiego - region czystego środowiska; wysokiej jakości życia; rozwoju opartego na wiedzy, umiejętnościach, aktywności i otwartości mieszkańców; silnej i zróżnicowanej gospodarki; partnerskiej współpracy; atrakcyjnej i spójnej przestrzeni, a także kultywowania wielokulturowego dziedzictwa oraz tradycji morskich i solidarnościowych. Dobra dostępność i walory przyrodniczo - krajobrazowe mają sprawić, że województwo stanie się zapleczem weekendowym dla Berlina i sąsiednich regionów. Priorytety wyznaczające zaproponowane obszary rozwoju społeczno – gospodarczego miasta Stargard.</p> <p>Priorytet: Konkurencyjność gospodarki <u>Cel 1: Wzrost innowacyjności i efektywności gospodarowania</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1.1. Wzrost innowacyjności gospodarki 1.2. Rozwój i promocja produktów turystycznych regionu 1.3. Wspieranie współpracy i rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości 1.4. Wspieranie wzrostu eksportu 1.5. Zrównoważony rozwój gospodarki morskiej 1.6. Restrukturyzacja i wspieranie prorynkowych form produkcji rolnej i rybołówstwa <p>Priorytet: Aktywność gospodarcza <u>Cel 2: Wzmacnianie mechanizmów rynkowych i otoczenia gospodarczego</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 2.1. Podnoszenie bezpieczeństwa obrotu gospodarczego 2.2. Popieranie rozwoju lokalnych produktów i usług 2.3. Podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej regionu 2.4. Wspieranie rozwoju instytucjonalnego, finansowego i usługowego otoczenia biznesu <p>Priorytet: Rozwój infrastruktury <u>Cel 3: Zwiększenie przestrzennej konkurencyjności regionu</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 3.1. Wzmocnienie roli Szczecina - stolicy regionu oraz Koszalina - krajowego ośrodka równoważenia rozwoju 3.2. Wspieranie rozwoju struktur funkcjonalno-przestrzennych 3.3. Aktywizacja regionalnych ośrodków rozwoju liczących od 20 do 100 tys. mieszkańców 3.4. Rozwój małych miast (do 20 tys. mieszkańców), rewitalizacja i rozwój obszarów wiejskich 3.5. Stworzenie efektywnego, dostępnego i zintegrowanego systemu transportowego 3.6. Wspieranie rozwoju budownictwa mieszkaniowego i rynku mieszkaniowego <p>Priorytet: Ochrona środowiska i gospodarka zasobami <u>Cel 4: Zachowanie i ochrona wartości przyrodniczych, racjonalna gospodarka zasobami</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 4.1. Usuwanie skutków i przeciwdziałanie degradacji środowiska 4.2. Zachowanie, ochrona i odtwarzanie walorów i zasobów środowiska przyrodniczego 4.3. Racjonalna gospodarka zasobami naturalnymi regionu, efektywne wykorzystanie zasobów i odnawialnych źródeł energii 4.4. Rewitalizacja obszarów zurbanizowanych <p>Priorytet: Wiedza i kompetencje <u>Cel 5: Budowanie otwartej i konkurencyjnej społeczności</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 5.1. Rozwój infrastruktury społecznej na obszarach wiejskich 5.2. Kształtowanie postaw przedsiębiorczych, innowacyjnych i proekologicznych 	

¹² Źródło: *Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020* (Szczecin, grudzień 2005).

Lp.	Nazwa dokumentu	Odniesienie do dziedziny turystyki
	5.3. Budowanie społeczeństwa uczącego się 5.4. Wzmacnianie środowiskowej roli systemu edukacyjnego i europejskiej współpracy w edukacji 5.5. Budowanie społeczeństwa informacyjnego 5.6. Poprawa przestrzennej i zawodowej struktury rynku pracy, wzrost mobilności zawodowej ludności 5.7. Podnoszenie jakości kształcenia oraz dostępności i jakości programów edukacyjnych 5.8. Współpraca międzynarodowa, transgraniczna i regionalna Integracja społeczna <u>Cel 6: Wzrost tożsamości i spójności społecznej regionu</u>	6.1. Wzmacnianie tożsamości społeczności lokalnych 6.2. Wspieranie rozwoju demokracji lokalnej i społeczeństwa obywatelskiego 6.3. Wzmacnianie więzi i warunków funkcjonowania rodziny 6.4. Zapewnienie bezpieczeństwa i porządku publicznego - zwiększenie poczucia bezpieczeństwa ludności 6.5. Opieka i wspieranie aktywności osób w wieku poprodukcyjnym 6.6. Rozwój sportu i rekreacji, promocja zdrowego stylu życia 6.7. Stworzenie spójnego systemu realizacji zadań ochrony zdrowia i bezpieczeństwa zdrowotnego 6.8. Wspieranie działań aktywizujących rynek pracy 6.9. Przeciwdziałanie procesom marginalizacji społecznej 6.10 Stworzenie systemu realizacji zadań polityki socjalnej
2.	Strategia Rozwoju Turystyki w Województwie Zachodniopomorskim do 2015 roku	
	Priorytety i cele strategiczne w zakresie turystyki w Województwie Zachodniopomorskim	
	<p><u>Wizja strategiczna Regionu do roku 2015:</u> „Województwo Zachodniopomorskie należy do najlepiej rozwiniętych turystycznie regionów w kraju i Europie Środkowej. Stanowi synonim polskiej marki turystycznej w zakresie wypoczynku aktywnego, pobytów zdrowotnych oraz inspirującej przygody z kulturą i historią. Turystyka stanowi wiodącą dziedzinę gospodarki Województwa, generując nowe miejsca pracy, stanowiąc istotne wsparcie dla rozwoju handlu, usług, transportu, gospodarki morskiej oraz napływu nowych inwestycji. Region jest postrzegany jako atrakcyjne, bezpieczne i inspirujące miejsce spędzania urlopów i wyjazdów kilkudniowych, zarówno przez swoich mieszkańców jak i obywateli Polski i Europy. Markowe produkty turystyczne Województwa, zaspakajające wymagania turystów zagranicznych i krajowych, są zaliczane do najbardziej konkurencyjnych ofert na rynku.”¹³</p> <p>Obszar priorytetowy 1 – Rozwój markowych produktów turystycznych regionu Cel 1. Kreowanie i wdrażanie markowych produktów turystycznych identyfikujących unikatowe i osobliwe cechy Regionu Cel 2. Budowa i rozwój kompleksowych markowych produktów turystycznych wokół typów turystyk</p> <p>Obszar priorytetowy 2 – Rozwój zasobów ludzkich Cel 1. Kształtowanie kadr na potrzeby obsługi ruchu turystycznego w regionie Cel 2. Kształtowanie turystyki społecznej Cel 3. Rozwój edukacyjnej i integracyjnej funkcji turystyki w Regionie</p> <p>Obszar priorytetowy 3 – Wsparcie marketingowe Cel 1. Kooperacja w zakresie wspólnego marketingu regionu Cel 2. Usprawnienie systemu informacji turystycznej</p> <p>Obszar priorytetowy 4 – Kształtowanie przestrzeni turystycznej Cel 1. Kształtowanie infrastruktury na styku środowisk woda/ląd Cel 2. Kształtowanie środowiska w kontekście rozwoju przestrzeni turystycznej Cel 3. Kształtowanie jakości infrastruktury turystycznej Cel 4. Zwiększanie dostępności turystycznej regionu</p> <p>Obszar priorytetowy 5 – Wsparcie instytucjonalne i budowa systemów rozwijających turystykę Cel 1. Wsparcie rozwoju systemów finansowania Cel 2. Wsparcie rozwoju systemów bezpieczeństwa</p>	

¹³ Źródło: *Strategia Rozwoju Turystyki w Województwie Zachodniopomorskim do 2015 roku*, (czerwiec 2005).

Lp.	Nazwa dokumentu	Odniesienie do dziedziny turystyki
	Cel 3. Opracowanie i wdrożenie systemu badań rynku turystycznego w regionie Cel 4. Wsparcie fachowego doradztwa Cel 5. Wsparcie działań w ramach współpracy ponad lokalnej i ponad regionalnej	
3.	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego¹⁴	
	<p>Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego w dniu 27 marca 2006 r. podjął uchwałę nr XXVIII/332/06 o przystąpieniu do sporządzenia zmiany planu zagospodarowania przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego w tym sporządzenia planu zagospodarowania przestrzennego obszaru metropolitalnego.</p> <p>Opracowaniem zmiany planu zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego objęto cały obszar województwa w jego granicach administracyjnych, w tym planem zagospodarowania przestrzennego obszaru metropolitalnego objęto gminy: Szczecin, Nowe Warpno, Police, Dobra, Kołbaskowo, Gryfino, Stare Czarnowo, Kobyłka, Goleniów, Stargard – miasto i gmina.</p> <p>Na dzień dzisiejszy obowiązuje jeszcze Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego z czerwca 2002r.</p> <p><u>Plan zagospodarowania przestrzennego województwa</u> - określa kierunki zagospodarowania przestrzennego w długim horyzoncie czasowym.</p> <p>W zakresie turystyki obrano następujące kierunki rozwoju:</p> <ul style="list-style-type: none"> - utrzymanie istotnej roli w turystyce krajowej i zagranicznej (zwłaszcza specjalistycznej) - przedłużenie sezonowości użytkowania polegające na zmianie struktury bazy noclegowej i poprawie standardu użytkowego oraz stworzeniu wielofunkcyjnych struktur usługowych w działaniu całorocznym - utrzymanie atrakcyjności pasa nadmorskiego poprzez utrzymanie racjonalnego zagospodarowania i przeciwdziałanie nadkoncentracji zainwestowania - aktywizacja turystyczna pasa pojezierzy zmierzająca do tworzenia struktur rozproszonych i zarazem wiążących z istniejącą strukturą osadnictwa wiejskiego (o wysokim standardzie i wielości ofert użytkowych) - turystyka specjalistyczna, a szczególnie żeglarstwo morskie i śródlądowe jako produkt markowy województwa - powiązanie struktury przestrzennej w zakresie zagospodarowania turystycznego infrastrukturą sieciową (elementy systemu komunikacyjnego, sieć tras i ścieżek rowerowych o znaczeniu międzynarodowym, krajowym i regionalnym z ich odpowiednim powiązaniem z systemami lokalnymi) 	
5.	Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007 – 2013¹⁵	
	<p>Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007-2013 skupia się na 8 priorytetach rozwoju:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Gospodarka – Innowacje – Technologie 2. Rozwój infrastruktury transportowej i energetycznej 3. Rozwój społeczeństwa informacyjnego 4. Infrastruktura ochrony środowiska 5. Turystyka, kultura i rewitalizacja 6. Rozwój funkcji metropolitalnych 7. Rozwój infrastruktury społecznej i ochrony zdrowia 8. Pomoc techniczna <p><u>Oś priorytetowa 1</u> <u>Cel główny:</u> Celem głównym jest podniesienie poziomu konkurencyjności i innowacyjności gospodarki regionu. <u>Cele szczegółowe:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - wzrost poziomu inwestycji w sektorze MSP, - wzrost atrakcyjności inwestycyjnej regionu, - rozwój sieci powiązań kooperacyjnych sektora przedsiębiorstw, edukacji i nauki, badań i rozwoju. <p><u>Działania:</u> I.1. Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw poprzez innowacyjne inwestycje</p>	

¹⁴ Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego, (czerwiec 2002)

¹⁵ Źródło: Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007 – 2013 (październik 2007 r).

Lp.	Nazwa dokumentu	Odniesienie do dziedziny turystyki
	<p>1.2. Innowacje i transfer technologii 1.3. Zaawansowane usługi wsparcia dla przedsiębiorstw</p> <p><u>Oś priorytetowa 2</u> <u>Cel główny:</u> Celem głównym osi priorytetowej jest rozwój społeczno-gospodarczy poprzez poprawę stanu infrastruktury transportowej i technicznej. <u>Cele szczegółowe:</u> – wzrost dostępności komunikacyjnej regionu, – rozwój i podniesienie jakości transportu publicznego, – wzrost dostępności do infrastruktury elektrycznej i gazowej na obszarach deficytowych. <u>Działania:</u> 2.1. Zintegrowany system transportowy województwa 2.2. Lokalna infrastruktura energetyczna</p> <p><u>Oś priorytetowa 3</u> <u>Cel główny:</u> Celem głównym osi priorytetowej jest rozwój regionalnej i lokalnej infrastruktury społeczeństwa informacyjnego. <u>Cele szczegółowe:</u> – budowa i rozbudowa infrastruktury sieciowej warunkująca prawidłowy rozwój społeczeństwa informacyjnego poprzez powszechność oraz dostępność do jego usług, – stworzenie dostępu do usług informacyjnych oraz rozwój infrastruktury komunikacji elektronicznej, – rozwój e-usług. <u>Działania:</u> 3.1. Infrastruktura społeczeństwa informacyjnego 3.2. Rozwój systemów informatycznych i e-usług</p> <p><u>Oś priorytetowa 4</u> <u>Cel główny:</u> Celem głównym osi priorytetowej jest poprawa stanu środowiska naturalnego w województwie zachodniopomorskim. <u>Cele szczegółowe:</u> – ograniczenie ilości zanieczyszczeń emitowanych do powietrza, wód i gleby, – poprawa jakości wody pitnej dostarczanej mieszkańcom, – usprawnienie systemu gospodarki odpadami, – czynna ochrona przyrody, – wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych, – poprawa stanu bezpieczeństwa przeciwpowodziowego, przeciwpożarowego i ochrony przed skutkami nadzwyczajnych zagrożeń środowiska. <u>Działania:</u> 4.1. Energia Odnawialna i zarządzanie energią 4.2. Gospodarka odpadami 4.3. Zaopatrzenie w wodę i oczyszczanie ścieków 4.4. Ochrona powietrza 4.5. Ochrona przyrody i zapobieganie zagrożeniom</p> <p><u>Oś priorytetowa 5</u> <u>Cel główny:</u> Celem głównym osi priorytetowej jest podniesienie atrakcyjności województwa poprzez rozwój turystyki, kultury oraz rewitalizację obszarów zdegradowanych. <u>Cele szczegółowe:</u> – stworzenie i rozwój regionalnych i ponadregionalnych produktów turystycznych wpływających na wydłużenie sezonu turystycznego, – wzrost atrakcyjności turystycznej i kulturalnej regionu, – rewitalizacja i pobudzenie gospodarcze obszarów problemowych. <u>Działania:</u> 5.1. Infrastruktura turystyczna 5.2. Rozwój kultury – ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego 5.3. Ścieżki rowerowe 5.4. Promocja, ochrona i waloryzacja dziedzictwa przyrodniczego 5.5. Rewitalizacja obszarów zdegradowanych</p>	

Lp.	Nazwa dokumentu	Odniesienie do dziedziny turystyki
	<p><u>Oś priorytetowa 6</u> <u>Cel główny:</u> Celem głównym osi priorytetowej jest budowanie potencjału rozwojowego Obszaru Metropolitalnego. <u>Cele szczegółowe:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – rozwijanie efektywnego, atrakcyjnego i przyjaznego dla środowiska transportu publicznego, – rewitalizacja i racjonalne zagospodarowanie obiektów i obszarów o znaczeniu metropolitalnym, – wzrost atrakcyjności turystycznej i kulturalnej Obszaru Metropolitalnego. <p><u>Działania:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 6.1. Infrastruktura turystyczna na obszarze metropolitalnym 6.2. Wzrost atrakcyjności kulturalnej na obszarze metropolitalnym 6.3. Ścieżki rowerowe na obszarze metropolitalnym 6.4. Zintegrowany system transportu publicznego na obszarze metropolitalnym 6.5. Inteligentne systemy transportowe na obszarze metropolitalnym 6.6. Rewitalizacja obszarów zdegradowanych na obszarze metropolitalnym <p><u>Oś priorytetowa 7</u> <u>Cel główny:</u> Celem głównym jest poprawa jakości i dostępności do infrastruktury edukacyjnej, sportowej oraz ochrony zdrowia. <u>Cele szczegółowe:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – jakości infrastruktury edukacji, – podniesienie jakości i rozwój bazy sportowej, – poprawa jakości i dostępności placówek ochrony zdrowia. <p><u>Działania:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 7.1. Infrastruktura edukacyjna 7.2. Infrastruktura sportowa 7.3. Infrastruktura ochrony zdrowia 	

Lp.	Nazwa dokumentu	Odniesienie do dziedziny turystyki
6.	Strategia Rozwoju Powiatu Stargardzkiego do roku 2015¹⁶	
	<p>Misją powiatu stargardzkiego jest stworzenie warunków do stabilnego i zrównoważonego rozwoju opartego na przedsiębiorczej, mobilnej i wykształconej społeczności lokalnej.</p> <p>Cele strategiczne rozwoju powiatu stargardzkiego, które stały się podstawą dla powiązań celów szczegółowych przyjętych w części strategicznej tego dokumentu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Stworzenie warunków do trwałego i zrównoważonego rozwoju powiatu stargardzkiego 2. Rozwój infrastruktury technicznej i ochrona środowiska 3. Stworzenie warunków do rozwoju zasobów ludzkich <p>Cel. 1. Stworzenie warunków do trwałego i zrównoważonego rozwoju powiatu stargardzkiego Cele pośrednie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Stymulowanie przedsiębiorczości i innowacyjności 2. Wzmocnienie funkcjonujących na terenie powiatu małych i średnich przedsiębiorstw 3. Realizacja działań na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich 4. Zintegrowanie działań promocyjnych na poziomie powiatu 5. Wspieranie aktywności lokalnej 6. Wspieranie działań na rzecz tworzenia i utrzymania miejsc pracy <p>Cel 2: Rozwój infrastruktury technicznej i ochrona środowiska Cele pośrednie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Stymulowanie przedsiębiorczości i innowacyjności 2. Wzmocnienie funkcjonujących na terenie powiatu małych i średnich przedsiębiorstw 3. Realizacja działań na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich 4. Zintegrowanie działań promocyjnych na poziomie powiatu 5. Wspieranie aktywności lokalnej 6. Wspieranie działań na rzecz tworzenia i utrzymania miejsc pracy <p>Cel 3: Stworzenie warunków do rozwoju zasobów ludzkich Cele pośrednie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Podnoszenie jakości edukacji placówek oświatowych powiatu stargardzkiego, wspieranie kształcenia ustawicznego 2. Działania na rzecz budowania społeczeństwa obywatelskiego w powiecie stargardzkim 3. Zapewnienie bezpieczeństwa zdrowotnego, publicznego i socjalnego obywatelom 4. Wspieranie i promowanie rozwoju turystyki, kultury i sportu 5. Budowanie społeczeństwa informacyjnego 	
Aktualizacja nadrzędnych dokumentów strategicznych według stanu na rok 2016		
Lp.	Nazwa dokumentu	
7.	Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020	
	<p>Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020 skupia się na 10 priorytetach rozwoju:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Gospodarka, innowacje, nowoczesne technologie 2. Gospodarka niskoemisyjna 3. Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu 4. Naturalne otoczenie człowieka 5. Zrównoważony transport 6. Rynek pracy 7. Włączenie społeczne 8. Edukacja 9. Infrastruktura publiczna 10. Pomoc techniczna 	

¹⁶ Źródło: Strategia Rozwoju Powiatu Stargardzkiego do roku 2015 (2004)

Oś priorytetowa 1 Gospodarka, innowacje, nowoczesne technologie**Cele tematyczne:**

1. Wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji,
3. Wzmacnianie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego oraz sektora rybołówstwa i akwakultury.

Priorytety inwestycyjne:

1b Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w B+I, rozwijanie powiązań i synergii między przedsiębiorstwami, ośrodkami B+R i sektorem szkolnictwa wyższego, wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów, zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji w dziedzinie kluczowych technologii,

1a Udoskonalanie infrastruktury B+I i zwiększanie zdolności do osiągnięcia doskonałości w zakresie B+I oraz wspieranie ośrodków kompetencji, w szczególności tych, które leżą w interesie Europy,

3c Wspieranie tworzenia i poszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług,

3a Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości.

Cele szczegółowe priorytetów inwestycyjnych:

- zwiększona aktywność badawczo-rozwojowa przedsiębiorstw,
- zwiększone wykorzystanie wyników badań naukowych i prac rozwojowych w gospodarce,
- zwiększone zastosowanie innowacji w MŚP,
- lepsze warunki rozwoju MŚP.

Oś priorytetowa 2 Gospodarka niskoemisyjna**Cele tematyczne:**

4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach,
5. Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem.

Priorytety inwestycyjne:

4e Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu,

4c Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w budynkach publicznych i sektorze mieszkaniowym,

4a Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych,

4g Promowanie wykorzystywania wysokosprawnej kogeneracji ciepła i energii elektrycznej w oparciu o zapotrzebowanie na ciepło użytkowe,

5b Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski żywiołowe i katastrofy i rozwijaniu systemów zarządzania klęskami żywiołowymi i katastrofami.

Cele szczegółowe priorytetów inwestycyjnych:

- ograniczenie spadku liczby osób podróżujących komunikacją miejską,
- zmniejszona energochłonność budynków mieszkaniowych (wielorodzinnych) i publicznych,
- zwiększona produkcja energii z odnawialnych źródeł energii,
- zwiększony udział energii elektrycznej wytwarzanej w wysokosprawnej kogeneracji,
- skuteczny system zapobiegania zagrożeniom wynikającym ze zmian klimatu.

Oś priorytetowa 3 Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu**Cele tematyczne:**

6. Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami.

Priorytety inwestycyjne:

6b Inwestowanie w sektor gospodarki wodnej celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie,

6a Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie

Cele szczegółowe priorytetów inwestycyjnych:

- zwiększona liczba ludności korzystającej z systemu oczyszczania ścieków zgodnego z wymogami unijnym,

- zmniejszona ilość odpadów deponowanych na składowiskach.

Oś priorytetowa 4 Naturalne otoczenie człowieka

Cele tematyczne:

6. Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami

8. Wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników

Priorytety inwestycyjne:

6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego,

6d Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program Natura 2000 oraz zieloną infrastrukturę,

8b Wspieranie wzrostu gospodarczego sprzyjającego zatrudnieniu poprzez rozwój potencjału endogenicznego jako elementu strategii terytorialnej dla określonych obszarów, w tym poprzez przekształcanie upadających regionów przemysłowych i zwiększenie dostępu do określonych zasobów naturalnych i kulturalnych oraz ich rozwój.

Cele szczegółowe priorytetów inwestycyjnych:

- zwiększona atrakcyjność zasobów kultury regionu,
- wzmocnione mechanizmy ochrony przyrody,
- zwiększony zasób informacji o stanie środowiska przyrodniczego,
- rozwój lokalnego rynku pracy opartego na endogenicznym potencjale.

Oś priorytetowa 5 Zrównoważony transport

Cele tematyczne:

7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej

Priorytety inwestycyjne:

7b Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi,

7d Rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowanie działań służących zmniejszaniu hałasu,

7c Rozwój i usprawnianie przyjaznych środowisku (w tym o obniżonej emisji hałasu) i niskoemisyjnych systemów transportu, w tym śródlądowych dróg wodnych i transportu morskiego, portów, połączeń multimodalnych oraz infrastruktury portów lotniczych, w celu promowania zrównoważonej mobilności regionalnej i lokalnej.

Cele szczegółowe priorytetów inwestycyjnych:

- zwiększona dostępność drogowa do regionalnych ośrodków wzrostu i obszarów wykluczonych,
- zwiększona dostępność kolejowa do stolicy województwa,
- poprawiona dostępność transportem wodnym.

Oś priorytetowa 6 Rynek pracy

Cele tematyczne:

8. Wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników

Priorytety inwestycyjne:

8v Przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian

8iii Praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw

8i Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także podejmowanie lokalnych inicjatyw na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników

8iv Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę

8vi Aktywne i zdrowe starzenie się

Cele szczegółowe priorytetów inwestycyjnych:

- wzrost liczby przedsiębiorstw z sektora mikro, małych i średnich, które zrealizowały cel rozwojowy,
- wzrost zdolności przystosowania się przedsiębiorstw do zmian oraz zniwelowanie ryzyka bezrobocia pracowników przedsiębiorstw przechodzących procesy adaptacyjne,
- zwiększenie liczby nowo utworzonych przedsiębiorstw oraz utworzonych miejsc pracy w tych przedsiębiorstwach,
- zwiększenie zatrudnienia wśród osób bezrobotnych, poszukujących pracy i nieaktywnych zawodowo znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy,

- wzrost zatrudnienia oraz powrót na rynek pracy osób, którym utrudnia to sytuacja rodzinna wynikająca z opieki nad dziećmi do lat 3,
- wdrożenie programów zdrowotnych dla osób w wieku aktywności zawodowej dotyczących chorób negatywnie wpływających na rynek pracy.

Oś priorytetowa 7 Włączenie społeczne

Cele tematyczne:

9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem

Priorytety inwestycyjne:

9i Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie

9v Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia

9iv Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym

Cele szczegółowe priorytetów inwestycyjnych:

- aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem i/lub wykluczeniem społecznym zwiększająca ich zatrudnienie,
- wzrost poziomu zatrudnienia w sektorze ekonomii społecznej,
- zwiększenie dostępności usług społecznych, w szczególności usług środowiskowych, opiekuńczych oraz usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej, dla osób zagrożonych ubóstwem i/lub wykluczeniem społecznym,
- zwiększenie dostępności usług zdrowotnych dla osób zagrożonych ubóstwem i/lub wykluczeniem społecznym.

Oś priorytetowa 8 Edukacja

Cele tematyczne:

10. Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie

Priorytety inwestycyjne:

10i Ograniczanie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnienie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia

10iv Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmocnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami

10iii Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji

Cele szczegółowe priorytetów inwestycyjnych:

- zwiększenie liczby miejsc w placówkach wychowania przedszkolnego dla dzieci w wieku 3-4 lat oraz rozszerzenie oferty placówek przedszkolnych o zajęcia zwiększające szanse edukacyjne dzieci,
- doskonalenie kluczowych kompetencji uczniów w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnych, języków obcych, nauk matematyczno-przyrodniczych, kreatywności, innowacyjności i pracy zespołowej oraz rozwój systemu indywidualnej pracy z uczniami, prowadzące do wzmocnienia ich zdolności do przyszłego zatrudnienia,
- wzrost efektywności kształcenia zawodowego i jego dostosowanie do wymogów regionalnego rynku pracy zwiększające szanse na zatrudnienie,
- wzrost kompetencji osób dorosłych, w szczególności osób o niskich kwalifikacjach i osób starszych, w zakresie znajomości technologii informacyjno-komunikacyjnych i języków obcych.

Oś priorytetowa 9 Infrastruktura publiczna

Cele tematyczne:

9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem

10. Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie

2. Zwiększanie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości TIK

Priorytety inwestycyjne:

9a Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju

	<p>krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych</p> <p>9b Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich</p> <p>10a Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej</p> <p>2c Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e- uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e- zdrowia</p> <p>Cele szczegółowe priorytetów inwestycyjnych:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zwiększona dostępność do wysokiej jakości infrastruktury zdrowotnej, - podniesienie dostępności usług społecznych, - zmniejszone zagrożenie wykluczeniem społecznym ludności zamieszkującej obszary zdegradowane i peryferyjne, - lepsze kwalifikacje i umiejętności uczniów, - lepsze warunki kształcenia zawodowego, - zwiększona dostępność e-usług publicznych.
8.	<p style="text-align: center;">Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Obszaru Metropolitalnego</p>
	<p>Strategia ZIT, poprzez zintegrowane podejście do planowania i przekształcania obszaru funkcjonalnego i zarządzania nim, jest wyrazem poszukiwania inteligentnych rozwiązań w sferach funkcjonowania obszarów metropolitalnych i przyczynia się do realizacji szeroko rozumianej koncepcji ‘smart city’.</p> <p>Główną cechą Strategii ZIT SOM jest podejście zintegrowane polegające m.in. na współdziałaniu JST oraz partnerów społeczno-gospodarczych i sektora pozarządowego na różnych poziomach jej planowania i wdrażania w oparciu o zasadę partnerstwa w celu osiągnięcia założonych wspólnych celów rozwojowych.</p> <p>Strategia ZIT SOM stanowi jedną z podstaw programowych do wydatkowania środków Unii Europejskiej w perspektywie finansowej 2014-2020 na obszarze SOM.</p> <p>Strategia ZIT SOM zawiera się w trzech celach strategicznych, z których wyprowadzono jedenaście priorytetów. Dla poszczególnych priorytetów zdefiniowano działania, które określają sposoby postępowania właściwe do osiągnięcia zakładanych celów.</p> <p>Cel strategiczny 1: Przestrzenna i funkcjonalna integracja Obszaru Metropolitalnego – zintegrowana przestrzeń</p> <p>Priorytet 1.1: „Rozwój metropolitalnego systemu transportowego”</p> <p>Działanie 1.1.1: „Regionalny układ drogowy na obszarze metropolitalnym”</p> <p>Działanie 1.1.2: „Transport publiczny, inny niż kolejowy na obszarze metropolitalnym”</p> <p>Działanie 1.1.3: „Transport publiczny kolejowy na obszarze metropolitalnym”</p> <p>Działanie 1.1.4: „Zintegrowany system dróg rowerowych na obszarze metropolitalnym”</p> <p>Priorytet 1.2: „Wzmacnianie zewnętrznych powiązań transportowych Obszaru Metropolitalnego”</p> <p>Działanie 1.2.1: „Rozbudowa i modernizacja lądowych sieci komunikacyjnych prowadzących do portów w Szczecinie i Świnoujściu”</p> <p>Działanie 1.2.2: „Transport wodny i śródlądowy: rozbudowa infrastruktury portowej, utrzymanie parametrów torów wodnych, modernizacja ODW”</p> <p>Działanie 1.2.3: „Transport kolejowy”</p> <p>Priorytet 1.3: „Sprawnie działające systemy infrastruktury ochrony środowiska Obszaru Metropolitalnego”</p> <p>Działanie 1.3.1: „Racjonalizacja wykorzystania źródeł energii w obiektach użyteczności publicznej na obszarze metropolitalnym”</p> <p>Działanie 1.3.2: „Przeciwdziałanie zmianom klimatycznym w oparciu o gospodarkę niskoemisyjną na obszarze metropolitalnym”</p> <p>Działanie 1.3.3: „Racjonalizacja gospodarki wodno-ściekowej na obszarze metropolitalnym”</p> <p>Działanie 1.3.4: „Racjonalizacja gospodarki odpadami na obszarze metropolitalnym”</p> <p>Cel strategiczny 2: Dynamizowanie rozwoju gospodarczego Obszaru Metropolitalnego – innowacyjna i konkurencyjna gospodarka</p> <p>Priorytet 2.1: „Wzmacnianie obszaru funkcjonalnego, jako innowacyjnego ośrodka wzrostu gospodarczego”</p> <p>Działanie 2.1.1: „Rozbudowa infrastruktury B+R niezbędnej dla rozwoju dziedzin zapewniających</p>

	<p>przewagę technologiczną obszaru metropolitalnego”</p> <p>Działanie 2.1.2: „Wzmacnianie powiązań nauka – gospodarka na obszarze metropolitalnym”</p> <p>Priorytet 2.2: „Poprawa warunków dla rozwoju gospodarczego Obszaru Metropolitalnego”</p> <p>Działanie 2.2.1: „Rozwój miejsc lokowania inwestycji i stref aktywności gospodarczej na obszarze metropolitalnym”</p> <p>Priorytet 2.3: „Wsparcie przedsiębiorczości i innowacyjności”</p> <p>Działanie 2.3.1: „Rozwój aktywności gospodarczej i innowacyjności przedsiębiorstw na obszarze metropolitalnym”</p> <p>Priorytet 2.4: „Kształcenie ogólne, ustawiczne i zawodowe o zasięgu ponadlokalnym”</p> <p>Działanie 2.4.1: „Poprawa jakości kształcenia ogólnego na obszarze metropolitalnym”</p> <p>Działanie 2.4.2: „Poprawa dostępności i wspieranie uczenia się przez całe życie na obszarze metropolitalnym”</p> <p>Działanie 2.4.3: „Poprawa efektywności funkcjonowania systemu kształcenia zawodowego na obszarze metropolitalnym”</p> <p>Działanie 2.4.4: „Rozwój infrastruktury szkolnictwa zawodowego na obszarze metropolitalnym”</p> <p>Priorytet 2.5: „Zdynamizowanie rozwoju turystyki z wykorzystaniem zasobów przyrodniczych i dziedzictwa historyczno-kulturowego”</p> <p>Działanie 2.5.1: „Zachowanie i udostępnianie obiektów dziedzictwa historyczno-kulturalnego obszaru metropolitalnego”</p> <p>Działanie 2.5.2: „Zachowanie i udostępnianie obszarów istotnych przyrodniczo i turystycznie na obszarze metropolitalnym”</p> <p>Priorytet 2.6: „Wsparcie rynku pracy”</p> <p>Działanie 2.6.1: „Wsparcie na rzecz zatrudnienia i mobilności pracowników na obszarze metropolitalnym”</p> <p>Działanie 2.6.2: „Wsparcie na rzecz samozatrudnienia i tworzenia nowych miejsc pracy na obszarze metropolitalnym”</p> <p>Cel strategiczny 3: Podnoszenie standardu życia mieszkańców Obszaru Metropolitalnego – wysoka jakość i dostępność usług</p> <p>Priorytet 3.1: „Wspieranie rozwoju efektywnych usług społecznych oraz uzupełnienie deficytów w zakresie lokalnej infrastruktury społecznej i edukacyjnej (innej niż szkolnictwa zawodowego)”</p> <p>Działanie 3.1.1: „Wsparcie procesów wydłużania aktywności zawodowej i zdrowego starzenia się na obszarze metropolitalnym”</p> <p>Działanie 3.1.2: „Zwiększenie dostępności i jakości usług w obrębie systemu usług społecznych na obszarze metropolitalnym”</p> <p>Działanie 3.1.3: „Rozwój infrastruktury edukacyjnej (innej, niż zawodowa) na obszarze metropolitalnym”</p> <p>Priorytet 3.2: „Rewitalizacja społeczna i infrastrukturalna przestrzeni miejsko-wiejskich”</p> <p>Działanie 3.2.1: „Rewitalizacja fizyczna, gospodarcza i społeczna ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich obszaru metropolitalnego”</p> <p>Działanie 3.2.2: „Racjonalizacja wykorzystania źródeł energii w obiektach mieszkalnych na obszarze metropolitalnym”</p>
9.	<p>Strategia Rozwoju Obszaru Metropolitalnego sposobem na skuteczne podnoszenie jakości usług publicznych</p>
	<p>Misją Obszaru Metropolitalnego jest osiągnięcie celów rozwojowych w drodze pogłębionej współpracy JST członków SOM, partnerów społecznych i gospodarczych, przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego, na płaszczyźnie regionalnej, krajowej i międzynarodowej.</p> <p>Powyższe założenia wpisane zostały w strukturę celów strategicznych i realizujących je celów operacyjnych.</p> <p>Cel strategiczny:</p> <p>I. Wzmocnienie integracji przestrzennej i funkcjonalnej SOM</p> <p>Cele operacyjne:</p> <p>I.1 Polepszenie zewnętrznej dostępności transportowej SOM</p> <p>I.2 Poprawa spójności wewnętrznej SOM poprzez wzmocnienie powiązań transportowych</p> <p>I.3 Poprawa bezpieczeństwa i efektywności energetycznej oraz dostępności do sieci teleinformatycznych</p> <p>I.4 Zwiększenie ochrony środowiska przyrodniczego poprzez działania w sferze komunalnej</p>

<p><u>Cel strategiczny:</u> II. Poprawa atrakcyjności SOM w krajowej i europejskiej przestrzeni</p> <p><u>Cele operacyjne:</u> II.1 Odbudowa zdolności do rozwoju poprzez rewitalizację zdegradowanych społecznie, ekonomicznie i fizycznie obszarów miejskich i wiejskich II.2 Budowa zrównoważonego, dostępnego i przyjaznego oraz zintegrowanego systemu transportu publicznego II.3 Kształtowanie ładu przestrzennego II.4 Wzmacnianie aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców</p> <p><u>Cel strategiczny:</u> III. Wzmacnianie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki SOM</p> <p><u>Cele operacyjne:</u> III.1 Tworzenie warunków do wzrostu aktywności gospodarczej na terenie SOM III.2 Rozwój potencjału naukowo-badawczego i transferu wiedzy do gospodarki III.3 Dostosowanie systemów kształcenia do potrzeb rynku pracy III.4 Rozwój gospodarki opartej na specjalizacjach regionalnych</p> <p><u>Cel strategiczny:</u> IV. Podnoszenie jakości życia mieszkańców SOM poprzez rozwój i poprawę dostępu do usług publicznych</p> <p><u>Cele operacyjne:</u> IV.1 Poprawa szans edukacyjnych mieszkańców SOM IV.2 Pełniejsze wykorzystanie kultury dla wzmocnienia kapitałów rozwojowych SOM IV.3 Poprawa stanu zdrowotnego mieszkańców poprzez promocję zdrowia oraz dostosowanie ilości i struktury usług zdrowotnych do profilu sanitarno-epidemiologicznego SOM oraz trendów demograficznych IV.4 Poprawa warunków uczestnictwa mieszkańców w sporcie i rekreacji</p>

Podsumowanie

Władze regionalne w swoich szczegółowych opracowaniach punkt ciężkości przenoszą na obszar Szczecina, wzmacniając jego funkcje metropolitalne jako stolicy województwa. Dla Gminy Miasta Stargard jednym z ważniejszych wniosków wywodzących się z tych dokumentów jest akcentowanie swojego gospodarczego i społecznego znaczenia w regionie, które daje szansę na współpracę na szczeblu regionalnym i to w zakresie tych zadań, które przyczyniają się do podniesienia rangi regionu jak i wypełnienia zobowiązania województwa zachodniopomorskiego w stosunku do partnerów zagranicznych w tym Euroregionu Pomerania.

Strategia rozwoju na szczeblu lokalnym nie może być tworzona w oderwaniu od kontekstu regionalnego, jeżeli rozwój ten ma przebiegać w sposób harmonijny i zrównoważony. Znaczenie współpracy na szczeblu ponadlokalnym odgrywa w przypadku Stargardu istotne znaczenie ze względu na to, że gmina nie jest zamknięta w swoich granicach administracyjnych, na co wskazują m.in. zainteresowania turystów odwiedzających miasto atrakcjami turystycznymi zlokalizowanymi na terenie sąsiednich gmin, szczególnie na terenie Gminy Kobylanka i Gminy Stargard oraz spory udział mieszkańców miasta w zagospodarowywaniu rynku pracy Szczecina i okolic. Powinno to mieć nie małe znaczenie dla organizacji sprawnego zarządzania całym obszarem miasta i jego otoczenia w tym również na zasadach określonych pojęciem klastra¹⁷ przemysłowego zyskującego w Europie coraz większe uznanie również jako forma sprzyjająca efektywniejszemu dystrybuowaniu funduszy strukturalnych. Wydaje się, że jedynym rozwiązaniem byłoby oparcie tego klastra o potencjał gospodarczy miasta Stargard. Spójność zamierzeń władz Stargardu i wszystkich struktur władz regionalnych w obszarze gospodarczym pozwoliłoby m.in. na tworzenie ponadlokalnych produktów markowych, koordynację działań inwestycyjnych i promocyjnych, a przez to wzmocnienie wysiłków podejmowanych na szczeblu gminy, jak i regionu.

¹⁷ Klaster - geograficzne skupisko wzajemnie powiązanych firm, wyspecjalizowanych dostawców, jednostek świadczących usługi, firm działających w pokrewnych sektorach i związanych z nimi instytucji w poszczególnych dziedzinach, konkurujących między sobą, ale również współpracujących.

Miejscowe akty prawne dotyczące rozwoju społeczno – gospodarczego obowiązujące w Gminie Miasto Stargard

1. Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Miasta Stargardu Szczecińskiego z roku 2000

Misja miasta:

Zrównoważony rozwój miasta w harmonii ze środowiskiem przyrodniczym, gospodarczym i społecznym, umożliwiający przekształcenie Stargardu w wyróżniające się w regionie zachodniopomorskim atrakcyjne miejsce zamieszkania, pracy i wypoczynku oraz zapewniający przynależne mu miejsce w sieci osadniczej kraju.

W Strategii z roku 2000 zostały sformułowane trzy równorzędne cele strategiczne:

A. Osiągnięcie wysokiego standardu zamieszkania, pracy i wypoczynku.

B. Wykształcenie silnych funkcji ponadlokalnych.

C. Wzmocnienie lokalnych więzi społecznych oraz wykreowanie wśród mieszkańców silnego poczucia tożsamości z dziedzictwem kulturowym i gospodarczym miasta.

W tym czasie zapisano dla tych celów następujące uzasadnienia:

Ad. A. Zasadniczą rolę w rozwoju miasta powinny odegrać przemiany, których przebieg powinien cechować się nie tylko wysoką dynamiką wzrostu pożądanych zjawisk i procesów (przemiany o charakterze ilościowym), ale przede wszystkim powinien mieć charakter przemian jakościowych, skoncentrowanych na: podnoszeniu standardu warunków mieszkaniowych oraz standardu i dostępności usług, wykształceniu atrakcyjnego rynku pracy, szczególnej dbałości o wysoką jakość środowiska przyrodniczego i zagospodarowania przestrzennego.

Ad. B. W pożądanych kierunkach rozwoju Stargardu istotnym czynnikiem przemian powinny być wykształcone funkcje ponadlokalne. Pełnienie przez miasto roli silnego ośrodka administracji publicznej szczebla powiatowego sprzyjać będzie rozwojowi komercyjnych działalności gospodarczych, w tym usługowych, zwłaszcza o zasięgu ponadlokalnym. Wśród tych działalności charakter priorytetowy powinny mieć przedsięwzięcia zapewniające utrwalenie i wzmocnienie istniejących – dotychczas korzystnych – kierunków rozwojowych oraz wprowadzające atrakcyjne nowe funkcje związane przede wszystkim z:

- wykreowaniem Stargardu jako znaczącego w regionie zachodniopomorskim i w kraju ośrodka obsługi, w tym logistycznej w zakresie produkcji oraz przetwórstwa żywności,
- wykształceniem wyspecjalizowanych działalności usługowych, w tym: szkolnictwa, lecznictwa w zakresie rehabilitacji osób niepełnosprawnych, odnowy biologicznej oraz turystyki i rekreacji.

Ad. C. Jak wykazała diagnoza stanu, Stargard lokuje się w skali kraju, jak i regionu na pozycji nie odpowiadającej zarówno jego potencjalnym możliwościom rozwojowym, jak i jego bogatej tradycji historycznej. Sytuacja ta w dużym stopniu jest wynikiem realizowanej nie tylko w latach powojennych (do roku 1989), ale również i w ostatniej dekadzie, polityki władz regionalnych i krajowych. Stąd uznano za zasadne wyeksponowanie w misji działań na rzecz przywrócenia miastu przynależnego mu miejsca w regionie i kraju. W działaniach tych kluczową rolę powinny odgrywać przedsięwzięcia wzmacniające wśród społeczności lokalnej poczucie własnej wartości, wynikające z walorów dziedzictwa kulturowego i tradycji gospodarczych i w efekcie sprzyjające integracji mieszkańców miasta wokół realizacji jego celów rozwojowych. Uzasadnione jest to specyfiką sytuacji Stargardu, którego dzieje zarówno te bardziej odległe, jak i z nowszej historii, w tym zwłaszcza związane bezpośrednio z jego obecnymi mieszkańcami, wymagają szczególnie umiejętnego formułowania zasad polityki rozwojowej miasta (np. biorąc pod uwagę szanse związane z bliskością jednego z najbardziej atrakcyjnych w skali globalnej rynków oraz uwzględniając zagrożenia wynikające z roszczeniowej postawy niektórych środowisk politycznych zachodniego sąsiada – kształtujące klimat społeczny nieprzychylny napływowi obcego kapitału).

2. Kierunki Działania Prezydenta Miasta Stargardu Szczecińskiego na lata 2007 - 2010

Kierunki Działania Prezydenta Miasta Stargardu na lata 2007 -2010 zawierają wykaz wniosków i tez, mających służyć realizacji docelowej wizji Miasta. Stanowią również wykaz zadań, których realizacja wynika ze „Strategii Rozwoju Społeczno - Gospodarczego Miasta” z roku 2000 oraz innych dokumentów o znaczeniu strategicznym dla Miasta. Głównym zadaniem władz samorządowych jest stwarzanie warunków dla osiągnięcia trwałego, akceptowanego społecznie i bezpiecznego, szeroko rozumianego rozwoju Miasta. Identyfikacja w tym dokumencie najważniejszych zjawisk funkcjonujących w kontekście społeczno-gospodarczym, pozwala na przedstawienie celów i zadań, których realizacja będzie służyć wzmocnieniu klimatu gospodarczego i konkurencyjnej pozycji Miasta Stargardu.

Według tego dokumentu Kierunki Działania Prezydenta Miasta Stargardu na lata 2007 - 2010 mają pomóc władzom samorządowym m.in. w jasnym i precyzyjnym formułowaniu celów i kierunków rozwoju społeczno-gospodarczego miasta, skoordynowaniu i uporządkowaniu działań oraz skutecznym planowaniu i zarządzaniu budżetem.

Realizacja kierunków działania powinna zapewnić trwały rozwój Miasta, a w perspektywie umożliwić jeszcze większy wzrost rangi Stargardu w skali regionu i kraju. Zaprezentowane poniżej kierunki działania Prezydenta Miasta Stargardu stanowią jedynie podstawę do dalszych działań. Osiągnięcie zamierzonych celów możliwe będzie poprzez realizację określonych zadań w ramach wieloletniego planu inwestycyjnego oraz kolejnych budżetów.

Założenia dotyczące polityki finansowej miasta:

A. Środki z funduszy strukturalnych - jednym z podstawowych działań Prezydenta Miasta Stargardu będzie pozyskiwanie zewnętrznych funduszy strukturalnych pochodzących głównie z Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007 -2013.

B. Emisja obligacji komunalnych

C. Dochody ze zbycia mienia komunalnego – prywatyzacja Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej Spółka z o.o., której właścicielem 100% udziałów jest Miasto Stargard, a po restrukturyzacji – pozostałych spółek komunalnych.

Główne cele:

Tworzenie warunków dla rozwoju gospodarczego miasta

1. Działania w zakresie rozwoju gospodarczego, w tym w ramach uatrakcyjnienia terenów inwestycyjnych
2. Polepszenie infrastruktury drogowej
3. Działania w zakresie gospodarki przestrzennej
4. Działania w zakresie promocji miasta

Działania zmierzające do wykreowania miasta Stargardu jako regionalnego ośrodka kultury, oświaty i sportu

1. Działania w zakresie kultury, sportu i turystyki
2. Działania w zakresie oświaty i wychowania

Działania zmierzające do poprawy warunków życia mieszkańców miasta

1. Pomoc społeczna
2. Bezpieczeństwo i porządek publiczny
3. Organizacje pozarządowe
4. Osoby niepełnosprawne
5. Ochrona zdrowia
6. Uzależnienia i przemoc w rodzinie
7. Gospodarka lokalowa
8. Informatyzacja oraz usprawnienie funkcjonowania administracji samorządowej
9. Zadania z zakresu gospodarki komunalnej, ciepłowniczej i ochrony środowiska

3.	<p align="center">Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Stargardu Szczecińskiego na lata 2006 - 2013</p>
<p>MISJA STARGARD MIASTEM WSPIERAJĄCYM RODZINĘ, DAŻĄCYM DO ROZWOJU LOKALNEJ SPOŁECZNOŚCI, AKTYWIZUJĄCYM GRUPY ZAGROŻONE WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM, PRZEDĘ WSZYSTKIM W OPARCIU O WSPÓŁPRACĘ Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI.</p> <p>CELE STRATEGICZNE, SZCZEGÓŁOWE I KIERUNKI DZIAŁAŃ,</p> <p>1. BUDOWA ZINTEGROWANEGO SYSTEMU WSPARCIA ZAPOBIEGAJĄCEGO KRYZYSOM W RODZINIE ORAZ WZMACNIAJĄCEGO POZYCJĘ DZIECKA Cele szczegółowe: 1. Wzmacnianie rodziny i dziecka w środowisku lokalnym. 2. Pomoc w likwidacji przyczyn dysfunkcji oraz rozwijanie i usprawnianie systemu wsparcia rodziny, w szczególności: psychologicznego, prawnego, socjalnego. 3. Zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do życia i rozwoju zgodnie z ich potrzebami i przysługującymi im prawami. 4. Współpraca z instytucjami i organizacjami zajmującymi się opieką i pomocą rodzinie.</p> <p>2. AKTYWIZACJA GRUP ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM, Cele szczegółowe: 1. Redukowanie zjawiska ubóstwa i wykluczenia społecznego. 2. Tworzenie systemu wsparcia dla osób bezrobotnych w celu ich aktywizowania. 3. Wzmacnianie i rozbudowa zintegrowanego systemu rozwiązywania problemów uzależnień. 4. Wsparcie i aktywizacja osób bezdomnych.</p> <p>3. ZINTEGROWANY SYSTEM WSPARCIA I AKTYWIZACJI OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH. Cele szczegółowe: 1. Podnoszenie świadomości społecznej na temat osób niepełnosprawnych oraz ich praw i uprawnień. 2. Zapewnienie zwiększonego dostępu osób niepełnosprawnych do opieki medycznej, w tym rehabilitacji i opieki. 3. Integracja osób niepełnosprawnych ze środowiskiem.</p> <p>4. SYSTEM WSPARCIA SENIORÓW Cele szczegółowe: 1. Poszerzanie i podnoszenie poziomu świadczonych usług. 2. Przeciwdziałanie izolacji i wykluczeniu społecznemu ludzi starych.</p> <p>5. PARTNERSTWO NA RZECZ ROZWOJU WSPÓŁPRACY Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI Cele szczegółowe: 1. Profesjonalizacja służb społecznych jako czynnika integracji lokalnej. 2. Wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego.</p>	
4.	<p align="center">Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Stargardu Szczecińskiego na lata 2007 -2013</p>
<p>Planowane projekty na lata 2007-2013 stanowiące jedną z podstaw formułowania kierunków działania w części strategicznej niniejszego dokumentu.</p> <p>Projekt 1 Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej centrum miasta</p> <p>Projekt 2 Rewaloryzacja przestrzeni publicznej na placu Słowackiego</p> <p>Projekt 3 Podniesienie jakości funkcji mieszkalnej miasta</p> <p>Projekt 4 Zmiana zagospodarowania przestrzeni publicznej w celu rozwoju komunikacji pieszo-drogowej</p> <p>Projekt 5 Rozwój infrastruktury drogowej łączącej tereny inwestycyjne ze zintegrowanym centrum przesiadkowym w Stargardzie</p> <p>Projekt 6 Zapobieganie wykluczeniu społecznemu mieszkańców miasta</p>	

Projekt 7
Podniesienie poziomu usług świadczonych przez Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Stargardzie
Projekt 8
Przekształcenie terenów ZNTK na centrum małego i średniego biznesu
Projekt 9
Rewitalizacja terenu powojkowego na osiedlu Lotnisko w Stargardzie
Projekt 10
Stargard - Klejnot Pomorza – renowacja historycznej zabudowy miasta

5. **Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Miasto Stargard Szczeciński**

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Miasto Stargard Szczeciński jest dokumentem, który został opracowany, aby m.in. przyczynić się do osiągnięcia celów określonych w Pakiecie klimatyczno-energetycznym do roku 2020, tj.:

- redukcji emisji gazów cieplarnianych,
- zwiększenia udziału energii pochodzącej z źródeł odnawialnych,
- redukcji zużycia energii finalnej, co ma zostać zrealizowane poprzez podniesienie efektywności energetycznej,

a także do poprawy jakości powietrza na obszarach, na których odnotowano przekroczenia jakości poziomów dopuszczalnych stężeń w powietrzu. PGN w efekcie przyczyni się do poprawy stanu środowiska i jakości życia mieszkańców Gminy Miasto Stargard.

Działania określone w Planie mają przede wszystkim na celu ograniczenie zanieczyszczeń do powietrza, poprawę jakości powietrza oraz efektywne zarządzanie energią na terenie gminy.

Cel strategiczny 1. Poprawa jakości powietrza na terenie Gminy Miasto Stargard Szczeciński

Cele szczegółowe

- wprowadzanie systemów zarządzania środowiskowego w zakładach (np. ISO 14 000, EMAS) oraz dobrowolnych działań nienormatywnych (np. czystsza produkcja),
- modernizacja, hermetyzacja i automatyzacja procesów technologicznych oraz wdrażanie nowoczesnych technologii, przyjaznych środowisku (BAT),
- eliminacja ruchu drogowego o charakterze tranzytowym z miast,
- remonty nawierzchni i przebudowy dróg oraz odpowiednie utrzymanie czystości dróg na terenie miasta,
- budowa centrów komunikacyjnych parkingów typu P&R na obrzeżach miast, szczególnie przy pętlach autobusowych,
- modernizacja linii kolejowych relacji Szczecin – Stargard,
- ograniczenie ruchu docelowego do centrum miast Stargardu,
- wymiana taboru autobusowego i kolejowego na bardziej „ekologiczny” w mieście,
- budowa zintegrowanego systemu dróg rowerowych, jako ważnego elementu sieci transportowej miasta,
- zwiększenie udziału komunikacji zbiorowej w przewozach pasażerskich na terenie miasta,
- zwiększenie udziału pasażerskiego transportu kolejowego w zintegrowanym systemie transportowym Stargardu.

Cel strategiczny 2. Racjonalizacja wykorzystania źródeł energii oraz stymulowanie poprawy efektywności energetycznej na wszystkich etapach procesu zaopatrzenia w energię odbiorców z terenu Miasta Stargard Szczeciński

Cele szczegółowe

- modernizacja układów technologicznych w ciepłowniach, w tym wprowadzanie nowoczesnych technik spalania paliw oraz poprawa jakości stosowanego węgla lub zmiana nośnika na bardziej ekologiczny, zwiększenie wykorzystania energii pochodzącej z OZE,
- likwidacja lub modernizacja (w kierunku wykorzystania proekologicznych nośników energii) źródeł „niskiej emisji” (indywidualnych węglowych systemów grzewczych, lokalnych kotłowni opalanych węglem), w tym podłączanie nowych odbiorców do miejskiej sieci ciepłowniczej,
- zmniejszenie zużycia energii cieplnej poprzez izolację cieplną budynków i stosowanie materiałów energooszczędnych,
- podwyższenie sprawności wytwarzania, przesyłania i dystrybucji energii cieplnej oraz wzrost efektywności energetycznej w procesie użytkowania energii.

Cel strategiczny 3. Redukcja zużycia energii finalnej, poprzez podniesienie efektywności energetycznej budynków

Cele szczegółowe

- realizacja idei wzorcowej roli sektora publicznego w zakresie oszczędnego gospodarowania energią,
- zwiększenie efektywności wykorzystania energii i paliw w budynkach,
- wspieranie zrównoważonej gospodarki materiałami i surowcami mineralnymi, w tym energetycznymi,

- promocja i wdrażanie idei budownictwa energooszczędnego,
- montaż/instalacja efektywnego energetycznie oświetlenia,
- modernizacja energetyczna obiektów użyteczności publicznej.

Cel strategiczny 4. Zwiększenie zastosowania OZE – instalacja indywidualnych źródeł oraz podłączanie do sieci ciepłowniczej, która w dużej części wykorzystuje źródła geotermalne

Cele szczegółowe

- wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych na terenie miasta w budynkach publicznych i sektorze mieszkaniowym,
- planowanie i finansowanie budowy odnawialnych źródeł energii w obiektach miejskich,
- tworzenie zachęt ekonomicznych i administracyjnych dla budowy odnawialnych źródeł energii w obiektach na terenie miasta.

Cel strategiczny 5. Ulepszenie i optymalizacja wdrożonego systemu gospodarki odpadami: minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów oraz wprowadzenie nowoczesnego systemu ich odzysku i unieszkodliwiania

Cele szczegółowe

- wdrożenie efektywnego i wiarygodnego systemu ewidencjonowania wytwarzanych odpadów na terenie miasta,
- wdrożenie efektywnego systemu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych obejmującego swym zasięgiem wszystkie regiony miasta przy założeniu, że systemowi selektywnej zbiórki poddawane będą: odpady ulegające biodegradacji, makulatura, szkło, tworzywa,
- wdrożenie efektywnego systemu selektywnej zbiórki odpadów niebezpiecznych występujących w odpadach komunalnych,
- zorganizowanie systemu sprawnego odbioru i przetworzenia odpadów wielkogabarytowych,
- kontynuacja zorganizowanego systemu odbioru i przetwarzania (rozdrabniania) odpadów z rozbiórki obiektów budowlanych w celu ich powtórnego wykorzystania jako materiału w budownictwie, w szczególności budownictwie drogowym czy też jako przesypki sanitarne na składowiskach odpadów,
- kontynuacja realizacji programu likwidacji azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie miasta.

Cel strategiczny 6. Edukacja i promocja w obszarze ochrony środowiska

Cele szczegółowe

- opracowanie planu działań odnośnie zastosowania środków poprawy efektywności energetycznej w rozumieniu ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o efektywności energetycznej dla jednostek sektora publicznego z terenu miasta,
- promocja działań miasta w obszarze efektywności energetycznej i odnawialnych źródeł energii, zrównoważonego transportu miejskiego, spalania niebezpiecznych i szkodliwych odpadów poprzez zamieszczenie informacji w środkach masowego przekazu na temat zrealizowanych działań i ich efektów,
- przeprowadzenie kampanii edukacyjnych.

Podsumowanie

Na szczeblu lokalnym podstawowymi dokumentami stwarzającymi ramy dla przyszłego rozwoju miasta jest Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Miasta Stargardu z roku 2000, Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Stargardu na lata 2007 - 2013 oraz Kierunki Działania Prezydenta Miasta Stargardu na lata 2007 – 2010. Dokumenty te zawierają wiele odniesień do poszczególnych obszarów społecznych i gospodarczych miasta i wszystkie dążą w swoich głównych założeniach do wzrostu konkurencyjności i unowocześniania gospodarki Gminy - Miasta Stargard. Stąd jednym z głównych celów rozwoju miasta jest tworzenie warunków dla jego rozwoju gospodarczego. Większość zadań związanych z rozwojem społeczno - gospodarczym przypisanych jest poszczególnym wydziałom Urzędu Miejskiego w Stargardzie, a w szczególności koordynat działań przypadł dla Biura Funduszy Europejskich i Rozwoju Gospodarczego. Ponadto istotnym podmiotem odpowiedzialnym za rozwój gospodarczy miasta jest Stargardzka Agencja Rozwoju Lokalnego Sp. z o.o. Usprawnienia działań wymaga zarządzanie poszczególnymi segmentami już wdrażanych projektów marketingowych i promocyjnych stąd niezbędnym wydaje się opracowanie strategii promocji miasta. Należy upatrywać w niej rozwiązań dotyczących prowadzenia sprawnej polityki promocyjnej, jak i modeli zsynchronizowanych działań pracowników sektora publicznego odpowiedzialnego za rozwój gospodarczy i promocję miasta z Lokalną Organizacją Turystyczną, Stargardzką Agencją Rozwoju Lokalnego Sp. z o.o. i innymi podmiotami środowiska biznesowego i organizacji pozarządowych.

Wzmacnianie pozycji Gminy - Miasta Stargard jako obszaru o dużym potencjale gospodarczym opartym na Stargardzkim Parku Przemysłowym, Specjalnej Strefie Ekonomicznej i inwestorze strategicznym – firmie

Bridgestone oraz jako obszaru o dużych walorach kulturowych rekreacyjnych i wypoczynkowych można osiągnąć przez jeszcze większe zaangażowanie się samorządu w rozwijanie współpracy międzynarodowej m.in. poprzez budowanie dobrych relacji i wspólnych projektów z gminami partnerskimi i Ambasadą Japonii w Polsce. Działania takie winny wykreować nowe produkty markowe miasta stanowiące jego wyróżnik na tle innych podobnych obszarów gospodarczych w Polsce.

Rozwojowi miasta sprzyjać będzie niewątpliwie także deklaracja działań na rzecz rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw, które mają największy udział wśród podmiotów świadczących wielorakiego rodzaju niezbędne usługi towarzyszące rozwojowi przemysłu. Tworzenie infrastruktury technicznej i inne działania tworzące warunki dla rozwoju sportu i rekreacji, również będą istotne dla rozwoju społeczno – gospodarczego miasta, uzupełniając podstawową ofertę inwestycyjną Stargardu.

Wszystkie działania inwestycyjne winny służyć poprawie infrastruktury technicznej, jakości usług okołobiznesowych, radykalnej poprawie czystości i estetyki poszczególnych obszarów miasta, oraz możliwości wykorzystania osób odwiedzających Stargard jako multiplikatorów promocji. Realizacja tak postawionych celów niewątpliwie przyczyni się do szybkiego rozwoju społeczno – gospodarczego Gminy - Miasta Stargard.

1.3. UWARUNKOWANIA DEMOGRAFICZNE

Ze względu na dynamiczny rozwój gospodarczy Stargardu i tworzenie nowych miejsc pracy w dwóch głównych obszarach aktywności gospodarczej miasta istotne znaczenie dla podejmowania działań na rzecz dalszego rozwoju miasta mają prognozy dotyczące zmian demograficznych.

Tabela 4 Wybrane wskaźniki demograficzne dla Polski oraz Województwa Zachodniopomorskiego w latach 2003 – 2006.

Wyszczególnienie	okres	Polska	Województwo Zachodniopomorskie
Liczba ludności w tys.	2003	38190,6	1697,0
	2004	38173,8	1694,9
	2005	38157,0	1694,2
	2006	38125,5	1692,8
	2007¹⁸	38125,0	1692,3
Przyrost naturalny na 1000 ludności	2003	-0,40	0,5
	2004	-0,20	0,4
	2005	-0,10	0,5
	2006	0,1	0,45
Zgony ogółem na 1000 ludności	2003	9,6	8,8
	2004	9,5	9,0
	2005 ^b	9,7	9,02
	2006	9,7	9,26
Saldo migracji stałej na 1000 ludności ogółem	2003	b.d.	-0,9
	2004	-0,25	-0,8
	2005	-0,49	-1,0
	2006	-0,9	-1,1

Źródło: na podstawie: Biuletyn statystyczny GUS: Ludność. Stan i struktura w przekroju terytorialnym. Stan w dniu 31.12.2006 r. (Warszawa 2007)

Polska, pod względem liczby ludności zaliczana jest w Europie do krajów o dużym potencjale ludnościowym. Jednak wzorem tendencji demograficznych krajów rozwiniętych z każdym rokiem obserwuje się niewielki, ale systematyczny spadek liczby ludności. W przypadku Polski zmiany demograficzne obejmują nie tylko negatywne tendencje w zakresie spadku dynamiki wzrostu liczby ludności, ale również i zmiany struktury ludności i wystąpienie tzw. przejścia demograficznego (ale również w ostatnich latach z tytułu emigracji zarobkowej głównie do Wielkiej Brytanii i Irlandii-przypis autora). Zjawisko to charakteryzuje się zmianą reprezentatywnych dla społeczeństwa tradycyjnego: wysokiej rozrodzności, wysokiej umieralności i krótkiego przeciętnego dalszego trwania życia na typowe dla społeczeństw nowoczesnych: niską rozrodzność, niską umieralność i długie dalsze przeciętne trwanie życia¹⁹. W efekcie nastąpiła trwała zmiana struktury wieku ludności krajów wysokorozwiniętych, przejawiające się we wzrastającym udziale osób w wieku poprodukcyjnym

¹⁸ GUS, prognozy Instytutu Turystyki (X 2007)

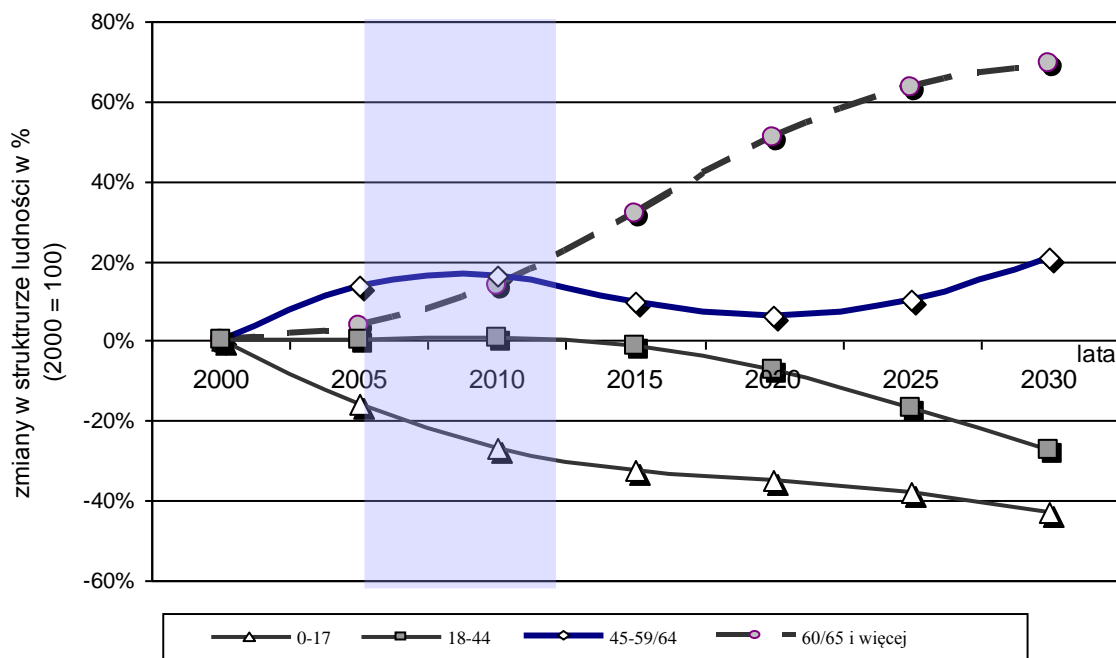
¹⁹ J. Z. Holzer, *Demografia*, wyd. 4, PWE, Warszawa 1994 r., s. 17-37.

(kobiety powyżej 60 lat, mężczyźni powyżej 65 lat) w stosunku do udziału osób w wieku produkcyjnym (kobiety w wieku 18-59 lat i mężczyźni w wieku 18-65 lata) i przedprodukcyjnym (0-17 lat)²⁰.

Polska obecnie wkracza w fazę postindustrialną rozwoju demograficznego (wzrost usług w porównaniu do przemysłu) – minimalna umieralność niemowląt, bardzo wysoka długość życia, ujemny przyrost naturalny.

Na tle zagregowanych wielkości demograficznych dla Polski w odniesieniu do dynamiki wzrostu liczby ludności Województwa Zachodniopomorskiego wypada korzystniej (dodatnie tempo przyrostu ludności). Ujemny przyrost naturalny w Polsce utrwali zarówno procesy zmniejszania się dynamiki wzrostu ogólnej liczby ludności, jak i starzenia się społeczeństwa.

Tabela 5 Zmiany w strukturze ludności według grup wiekowych w latach 2000–2030 w Polsce²¹.

W sensie demograficznym proces starzenia ludności uległ przyspieszeniu od 2000 r. Społeczeństwo polskie starzeje się jednak w tempie nieco wolniejszym niż w innych krajach Europy. Jednak po 2010 roku proces ten ulegnie dalszemu przyspieszeniu. Z jednej strony informacje demograficzne dla Polski o wzroście udziału ludzi w wieku poprodukcyjnym i osób w wieku niemobilnym (powyżej 44 roku życia) z drugiej zaś o spadku udziału osób w wieku przedprodukcyjnym (zwłaszcza grupy wiekowej: 0-17 lat (w 2005 r. o -16,1%, w 2010 r. o -27,0%, w tym dzieci i młodzieży w wieku 10-18 lat, oraz grupy wiekowej: 18-44 lat po 2013 r.) w strukturze ludności stanowią sygnały z otoczenia demograficznego branży turystycznej o bardzo prawdopodobnym spadku popytu na usługi turystyczne w badanym czasookresie. Do tego należy dodać zwiększoną i to znacznie emigrację stałą i okresową ludzi młodych do 35 roku życia poza granice naszego kraju.

Obserwowane zmiany demograficzne ludności w Polsce przyniosą wiele negatywnych zjawisk: spadek liczby zawieranych małżeństw, wyższe natężenie zgonów mężczyzn niż kobiet (zwane „nadumieralnością mężczyzn”), przewagą liczebności mężczyzn w grupie wiekowej 0-39 lat i wzrostem subpopulacji kobiet wraz ze wzrostem ich wieku, zmniejszenie się ruchliwości ludności, utrwalanie się procesu daleko odbiegającego do prostej zastępowalności pokoleń, stałe przedłużanie się przeciętnego trwania życia²².

²⁰ *Strategia polityki społecznej na lata 2007 – 2013* – dokument towarzyszący realizacji Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007–2013, /dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 13 września 2005 r./, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, 2005.

²¹ Źródło: na podstawie: Projekt NPR, Warszawa 2005.

²² Prognozy ludności na lata 1996–2020, GUS, Warszawa 1997.

Uwarunkowania społeczno- demograficzne i wynikające z jakości życia mieszkańców Stargardu

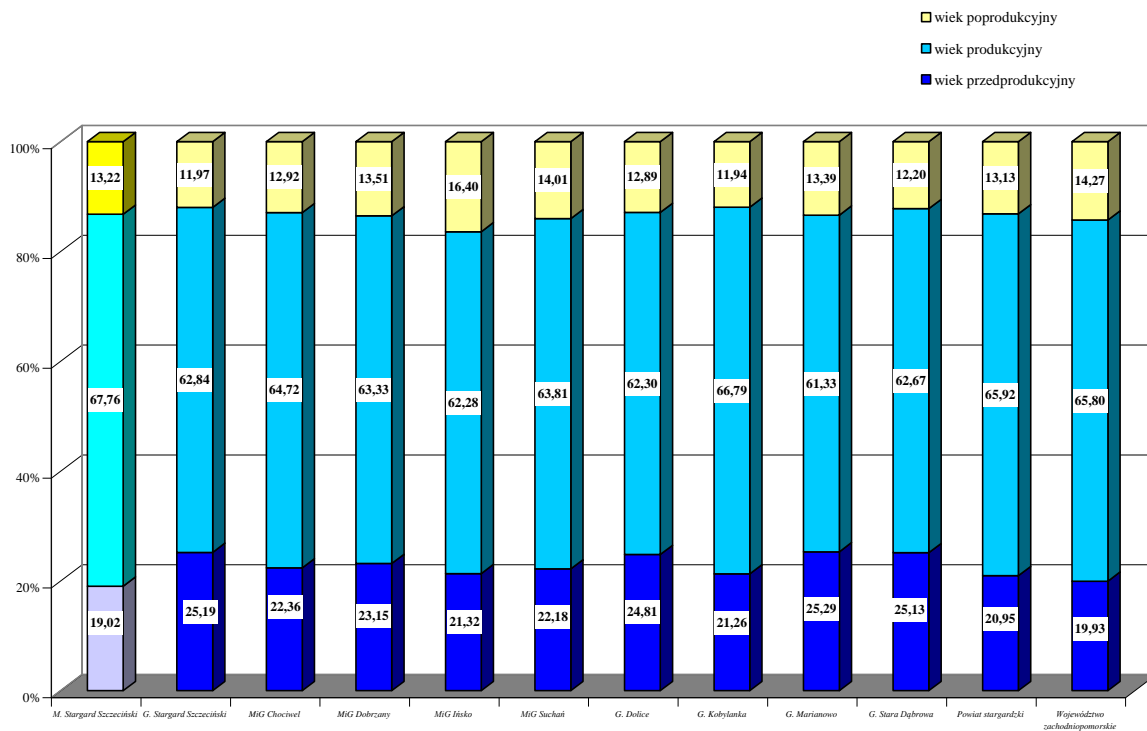
Według Banku Danych Regionalnych stan ludności na dzień 31 grudnia 2006r. wynosił 70453 osób zameldowanych na pobyt stały, z czego 33892 osób to mężczyźni. Struktura wieku jest korzystna, ok. 68% mieszkańców jest w tzw. wieku produkcyjnym.

Tabela 6 Przekrój statystyczny miasta Stargard

WYSZCZEGÓLNIENIE	WARTOŚCI	
	2006	2007
Stan ludności ogółem, w tym:	70453	70217
mężczyźni	33892	33686
kobiety	36561	36531
Ludność w wieku przedprodukcyjnym ogółem, w tym:	13400	13059
mężczyźni	6889	6680
kobiety	6511	6379
Ludność w wieku produkcyjnym ogółem, w tym:	47738	47546
mężczyźni	24019	23989
kobiety	23719	23557
Ludność w wieku poprodukcyjnym ogółem, w tym:	9315	9612
mężczyźni	2984	3017
kobiety	6331	6595
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	47,6	47,7
Urodzenia żywe w 2006 roku	611	1115
Zgony ogółem w 2006 roku	593	814
Przyrost naturalny	18	301

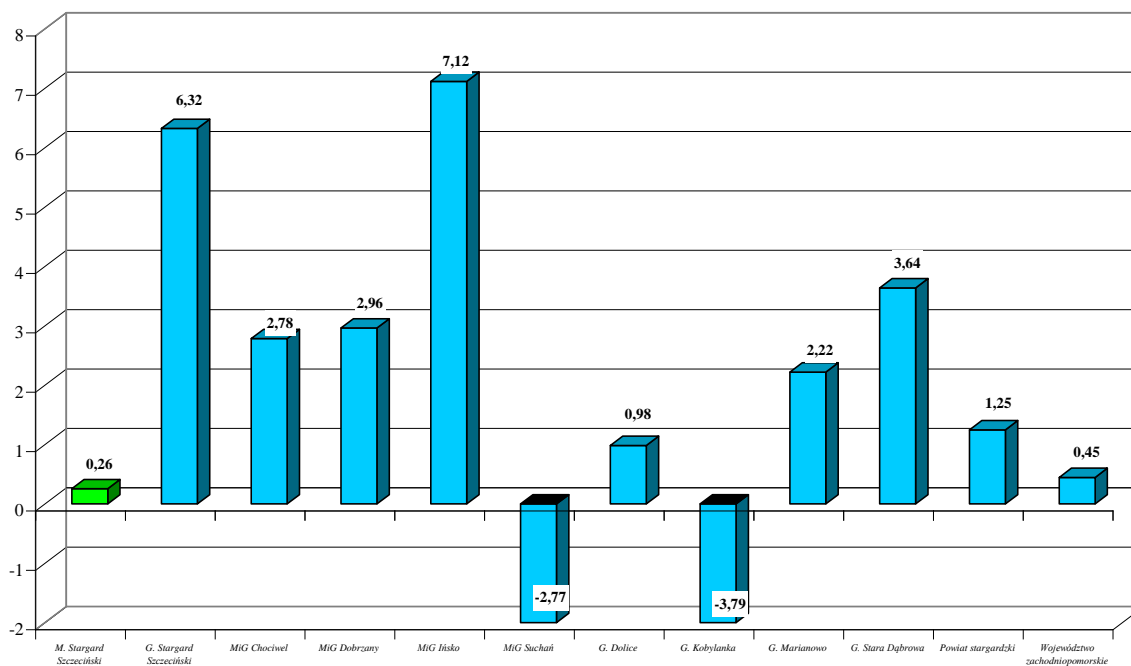
Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Regionalnych i danych z Urzędu Stanu Cywilnego w Stargardzie

Wykres 1 Struktura ekonomiczna ludności

Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Regionalnych – 2006 rok

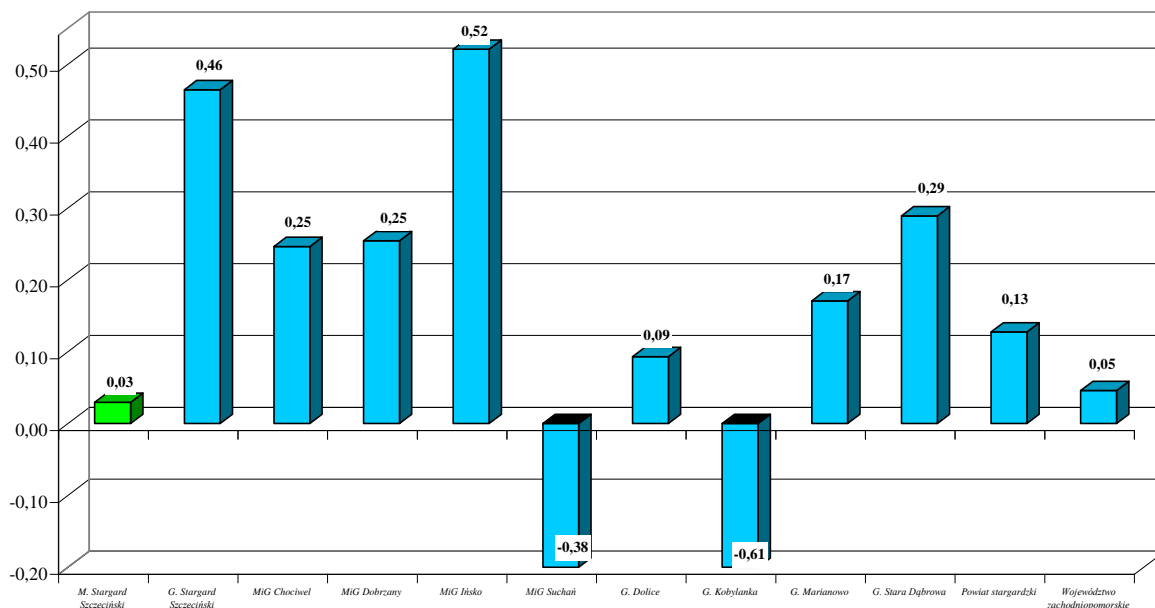
Wykres 2 Przyrost naturalny w liczbach bezwzględnych na 1000 ludności

Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Regionalnych – 2006 rok

Wykres 3 Przyrost naturalny liczony metodą: (urodzenia żywe – zgony): urodzenia żywe

Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Regionalnych – 2006 rok

- Obecnie w Gminie - Miasto Stargard jest około 18% aktywnych zawodowo (12655 osób) spośród ogółu mieszkańców; dużo ponad połowę (78%) miejsc pracy to miejsca w usługach, a ok. 22% - w przemyśle i budownictwie. Prywatny rynek pracy to ponad 92% wszystkich miejsc pracy.
- Procentowy udział osób w wieku przedprodukcyjnym w stosunku do wszystkich mieszkańców miasta jest najmniejszy spośród wszystkich gmin powiatu stargardzkiego, jak i w porównaniu ze średnią całego województwa.
- Przyrost naturalny w liczbach bezwzględnych na 1000 mieszkańców, jak również liczony metodą tradycyjną (vide wyk.3.) jest wprawdzie dodatni, ale mniejszy od średniej w powiecie i w całym regionie.
- Wewnętrzne ruchy migracyjne odbywają się ze śródmieścia w kierunku obszarów mieszkalnych leżących poza ścisłym centrum miasta.

1.4. UWARUNKOWANIA EKONOMICZNE

Na płaszczyźnie mikroekonomicznej negatywną konsekwencją zaobserwowanych zjawisk demograficznych jest m.in. pogarszanie się wskaźnika obciążenia ekonomicznego osób w wieku produkcyjnym do osób w wieku nieprodukcyjnym (przed- i poprodukcyjnym)²³. Dla osób w wieku produkcyjnym oznacza to wzrost obciążeń fiskalnych lub utrzymanie dotychczas obowiązujących w ramach repartycyjnego systemu ubezpieczeń społecznych.

Tabela 7 Wskaźnik obciążenia ekonomicznego ludności w wieku produkcyjnym w Polsce w latach 2000–2030²⁴.

Wyszczególnienie	Rok								
	2000	2002	2005	2006	2010	2015	2020	2025	2030
Ludność w wieku nieprodukcyjnym ogółem	64	61	56	55,7	54	58	65	70	72
Wskaźnik obciążenia ekonomicznego ludności w wieku produkcyjnym	1,56	1,64	1,79	1,794	1,85	1,72	1,54	1,43	1,39

Przedstawiona sytuacja uwidoczni się od 2010 r. w wyniku starzenia się powojennego wyżu demograficznego z 1948 r. i osiągnięcia przez to pokolenie wieku emerytalnego²⁵. Skutkiem tego zjawiska może być ograniczenie dynamiki wzrostu wydatków konsumpcyjnych na dobra wyższego rzędu (produkt turystyczny), w stosunku do poziomu dochodów realnych gospodarstw domowych osób w wieku produkcyjnym. Ekonomiczne skutki zmian demograficznych po części zostaną zniwelowane za sprawą wzrostu siły nabywczej pieniądza.

Od połowy lat dziewięćdziesiątych można zaobserwować wzrost wynagrodzeń brutto w przypadku gospodarstw domowych osób w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym. Efekt ten przekłada się na wzrost poziomu wydatków konsumpcyjnych, które obok wydatków inwestycyjnych, są głównymi determinantami zwiększenia wolumenu produkcji krajowej w latach 2003–2005. Reasumując wzrost siły nabywczej ludności zgodnie z prawem Engla powinien sprawić, że popyt na produkty turystyczne ze strony konsumentów krajowych będzie wzrastał szybciej niż ich dochód na jednego członka rodziny w całym okresie prognostycznym. Trend wzrostowy na rynku wspierają zmiany społeczne, tj. stale postępujący wzrost kwalifikacji zawodowych oraz poziom ogólnego wykształcenia i kultury. W efekcie oczekuje się wzrostu aktywności turystycznej społeczeństwa, a więc i popytu na produkty turystyczne.

Szczególną uwagę przyciągają gospodarstwa domowe emerytów. Obecnie są najmniej liczne spośród wszystkich grup społecznych tej kategorii. Badania empiryczne dowodzą, że spośród wszystkich grup emeryckie gospodarstwa domowe są względnie dobrze wyposażone w dobra trwałego użytku. Są to, bowiem gospodarstwa domowe osób, które w ostatnich latach swojej pracy osiągały relatywnie wysokie dochody, a wraz z usamodzielnieniem się dzieci stać je było na wzmoczone zakupy dóbr trwałych²⁶. W latach 2001–2004 obserwuje się u nich wyższą dynamikę wzrostu świadczeń w relacji do wynagrodzeń brutto pracowników. Emeryci mają, więc czas i pieniądze, co oznacza, że w tej grupie „drzemie” duży potencjał i możliwości rozwoju rynkowego.

W przypadku osób starszych z grupy powojennego wyżu demograficznego można już obecnie zaobserwować odwrotną tendencję np. dotyczącą wzrostu liczby podróży osób starszych i tym samym zapotrzebowania na usługi turystyczne. Ta tendencja została potwierdzona w statystykach krajów rozwiniętych. Dodatkowo osoby z tego pokolenia są na ogół lepiej wykształcone i lepiej sytuowane materialnie a także dysponują wolnym czasem.

Na płaszczyźnie makroekonomicznej należy zwrócić uwagę na następujące procesy: globalizację, integrację oraz pochodną tych zjawisk, czyli wzrost konkurencji.

Globalizacja gospodarki krajowej związana jest z procesem umiędzynarodowienia się działalności gospodarczej. W branży turystycznej czynnikami, które generują ten proces są: postęp techniczno-technologiczny i efekt korzyści z tytułu zwiększenia skali produkcji. Przyspieszenie postępu technicznego w wyniku szybkiego rozwoju technologii informatycznej niesie za sobą korzystne zmiany (zwiększa różnorodność świadczonych usług, obniża zarówno koszty produkcji poprzez wzrost oszczędności w zakresie użycia dostępnych środków jak i również ceny towarów i usług, zmniejsza pracochłonność), jak i niekorzystne (spadek zapotrzebowania na zasoby pracy o niskich kwalifikacjach zawodowych). Efekt korzyści skali dotyczy natomiast konieczności zwiększania liczby odbiorców produktów oferowanych przez przedsiębiorstwa przy danej dostępności zasobów pracy i kapitału.

²³ Wskaźnik obciążenia ekonomicznego kształtował się następująco: w latach 70-tych - 1:5; w 1981 r. - 1:3,5; w roku 1989 - 1: 2,5. Szacuje się, że w roku 2010 współczynnik obciążenia wynosić będzie 1: 1,9, a w 2015 r. 1,7 aby ulec w kolejnych latach dalszemu pogorszeniu. Źródło: *Polityka społeczna państwa na lata 2006–2013*. Projekt Ministerstwa Pracy i Polityki Socjalnej, Warszawa 2005 r.

²⁴Ibidem.

²⁵ K. Dzienio, K. Drzewieniecka, *Sytuacja demograficzna Polski. Raport 1994 Rządowej Komisji Ludnościowej*, Studia Socjologiczne, nr 2, 1995 r.

²⁶ Ibidem

Globalizacja powoduje zainteresowanie polskim rynkiem ze strony zagranicznych przedsiębiorstw. Na efekty ich oddziaływania na krajową przedsiębiorczość należy patrzeć dwójako: z jednej strony stanowią silną konkurencję dla przedsiębiorstw oferujących te same lub podobne produkty, z drugiej jednak strony pobudzają ruch przyjazdowy do miasta, zwiększając popyt na produkty i usługi w ogóle, tworząc w efekcie pozytywny efekt mnożnikowy, także dla lokalnych przedsiębiorców.

Proces globalizacji wymusza konieczność:

- zwiększenia intensywności działania w kierunku poszukiwania klientów na nowych rynkach, a nie tylko zwiększenia udziału na rynku krajowym (umiędzynarodowienie działalności),
- podniesienia wydatków na zakup i wdrożenie nowych technologii informatycznych w celu dostarczenia klientom usługi spełniającej ich wymagania,
- sprostania konkurencji ze strony organizacji działających na rynku światowym.

Jednym z rozwiązań, które mogą zmniejszyć skalę zagrożeń, jakie niesie za sobą proces globalizacji jest włączenie się we współpracę z przedsiębiorstwami działającymi na rynku globalnym.

1.4.1. Uwarunkowania gospodarcze Gminy – Miasta Stargard, stan, funkcjonowanie, struktura i charakter gospodarki gminy, podstawowe specyficzne funkcje gminy oraz uwarunkowania wynikające z walorów ekonomicznych.

Na terenie miasta w roku 2006 działalność gospodarczą prowadziło 8044 podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON według wybranych sekcji.

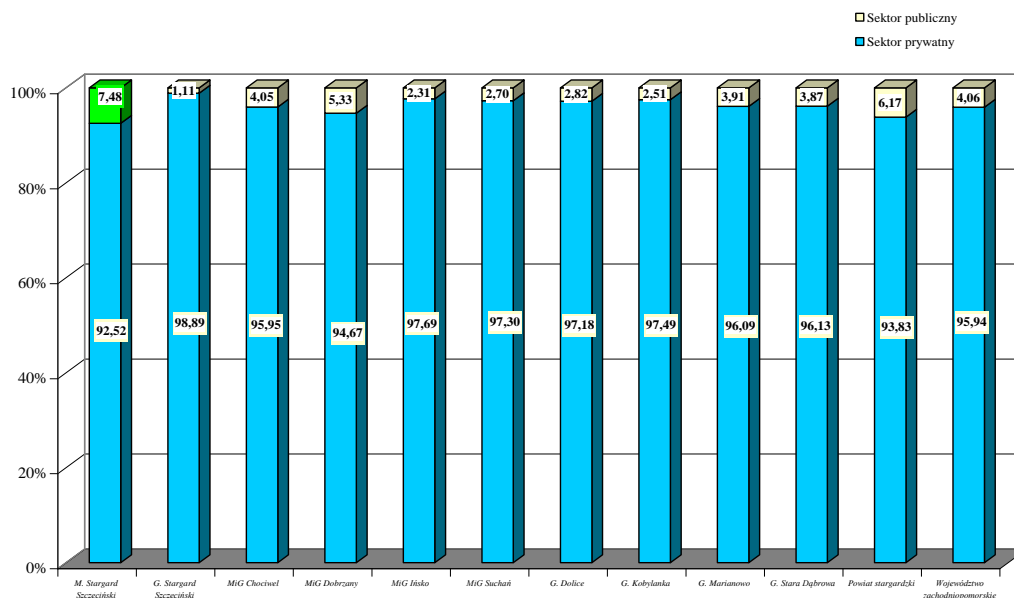
Tabela 8 Struktura prowadzonej działalności gospodarczej w Stargardzie

WYSZCZEGÓLNIENIE	2004	2005	2006	2007
Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	85	88	87	91
Przemysł	675	696	738	746
Budownictwo	936	942	996	1072
Handel i naprawy	2309	2261	2209	2177
Hotele i restauracje	206	216	209	211
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	563	564	586	609
Pośrednictwo finansowe	303	301	304	314
Obsługa nieruchomości i firm	1734	1759	1789	1677
Pozostałe	1019	1056	1126	1158
OGÓLEM:	7830	7886	8044	8055

Źródło: Bank Danych Regionalnych

W strukturze prowadzonej działalności gospodarczej według REGONU w 2006 roku, tak jak w poprzednich latach wiodą punkty handlowo – naprawcze (27,45%), a potem obsługa nieruchomości i firm (13,9%). W mieście Stargard 92,52% stanowią podmioty gospodarcze działające w sektorze prywatnym. Struktura działowa podmiotów może świadczyć o dobrym potencjale kapitału lokalnego. Aktywność gospodarczą mieszkańców i ich poziom przedsiębiorczości można uznać za nieco wyższy niż średni.

Wykres 4 Struktura procentowa podmiotów gospodarki narodowej

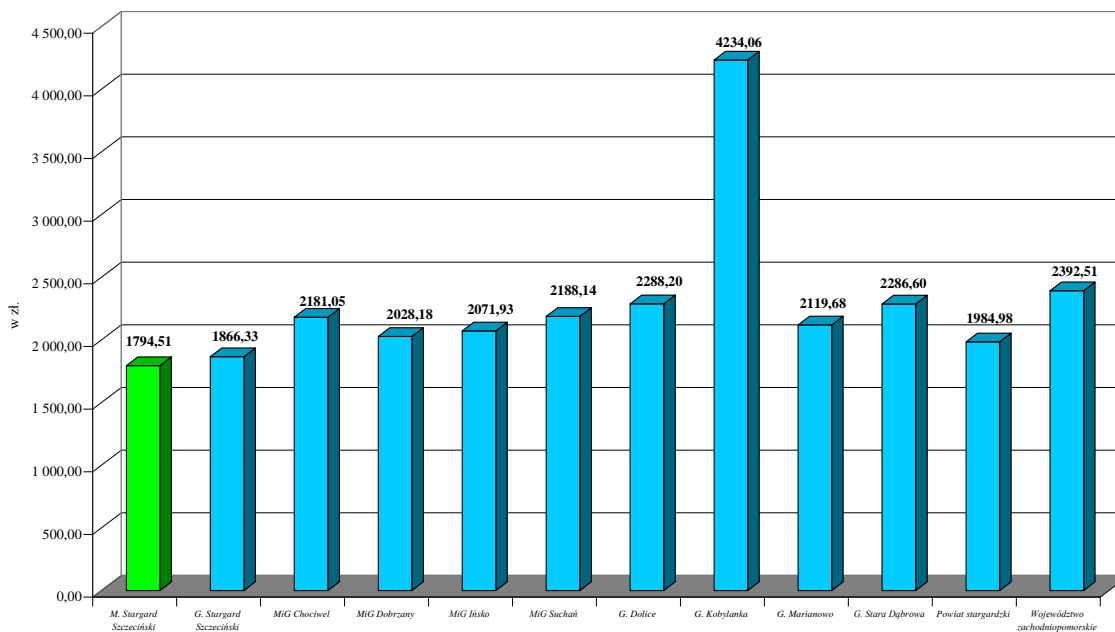
Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Regionalnych – 2006 rok

Tabela 9 Dochody i wydatki budżetu Gminy Stargard

WYSZCZEGÓLNIENIE	WARTOŚCI	
	2006	2007
Dochody budżetu gminy ogółem (w złotych)	126 573 695,20	138 690 567,76
Dochody własne gminy (w złotych)	70 903 768,19	119 444 781,49
Wydatki budżetu gminy ogółem (w złotych), w tym na:	129 250 63,33	133 338 260,62
rolnictwo i łowiectwo	24 057,63	2 769,20
transport i łączność	2 284 237,50	7 149 720,80
gospodarkę komunalną i ochronę środowiska	7 102 547,48	7 287 070,62
gospodarkę mieszkaniową	17 501 558,76	19 359 183,82
administrację publiczną	10 551 866,83	10 231 756,25
oświatę i wychowanie	36 616 449,61	40 262 808,24
ochronę zdrowia	1 093 455,42	1 302 901,26
kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego	12 774 242,49	3 675 755,22
pomoc społeczną i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	30 957 863,32	15 054 387,55
kulturę fizyczną i sport	2 329 127,05	2 369 285,84

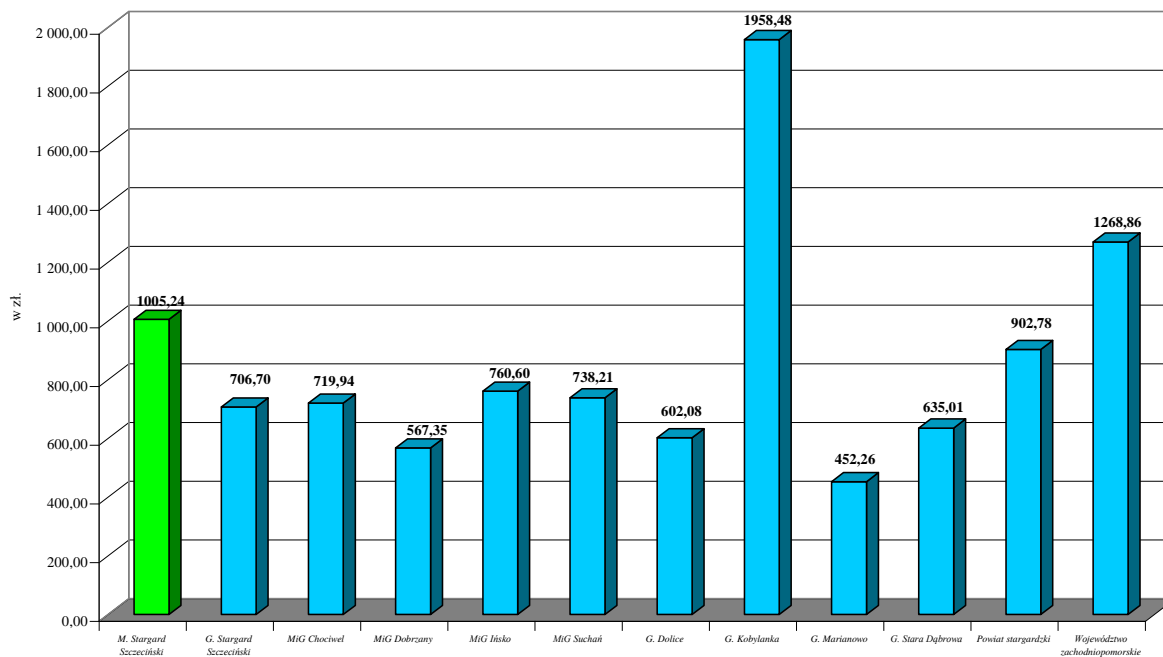
Źródło: Bank Danych Regionalnych oraz Sprawozdanie z wykonania budżetu miasta za rok 2007

Wykres 5 Dochody budżetów gmin ogółem w złotych na 1 mieszkańca

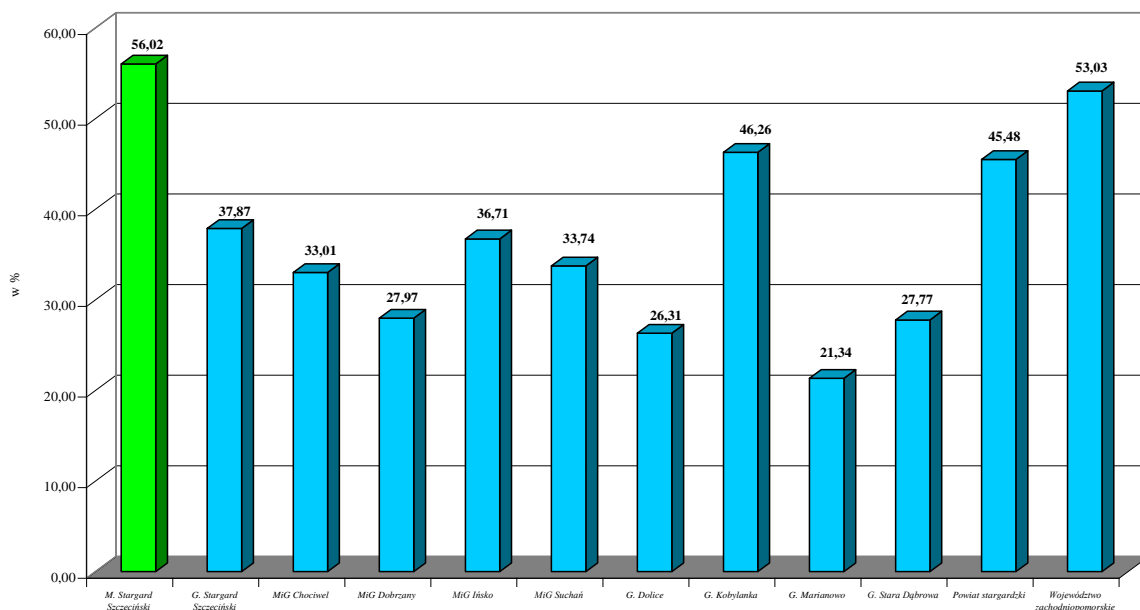
Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Regionalnych – 2006 rok

Wykres 6 Dochody własne budżetów gmin ogółem w złotych na 1 mieszkańca

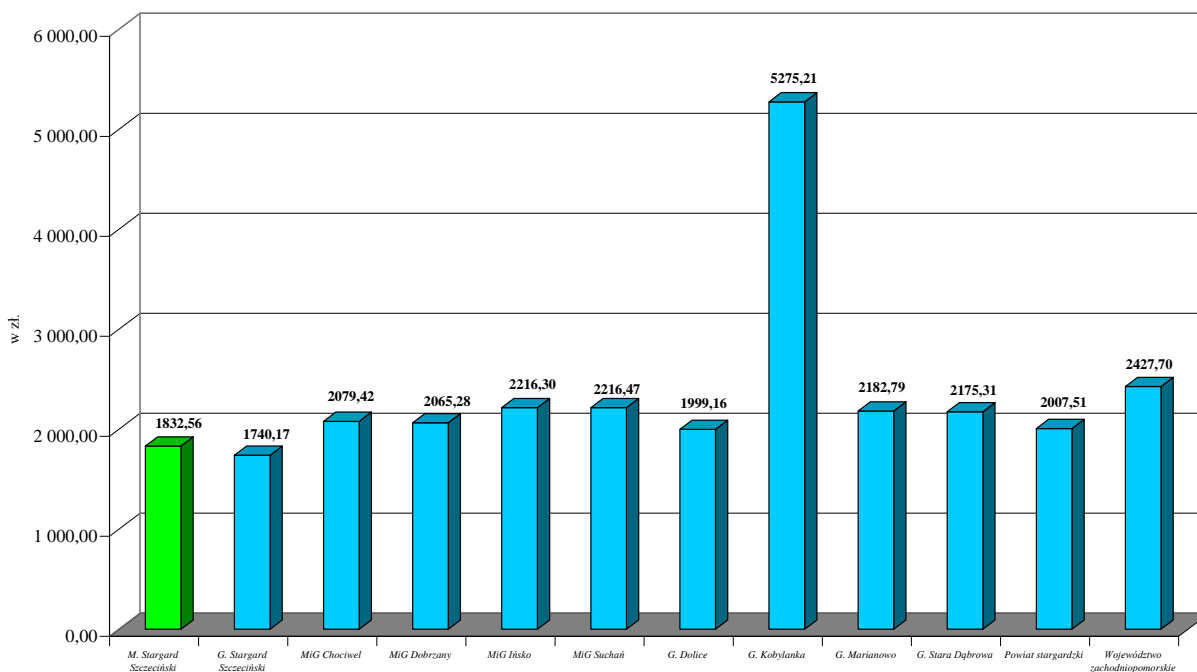
Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Regionalnych – 2006 rok

Wykres 7 Samodzielność budżetów gmin – procent dochodów własnych w dochodach ogółem

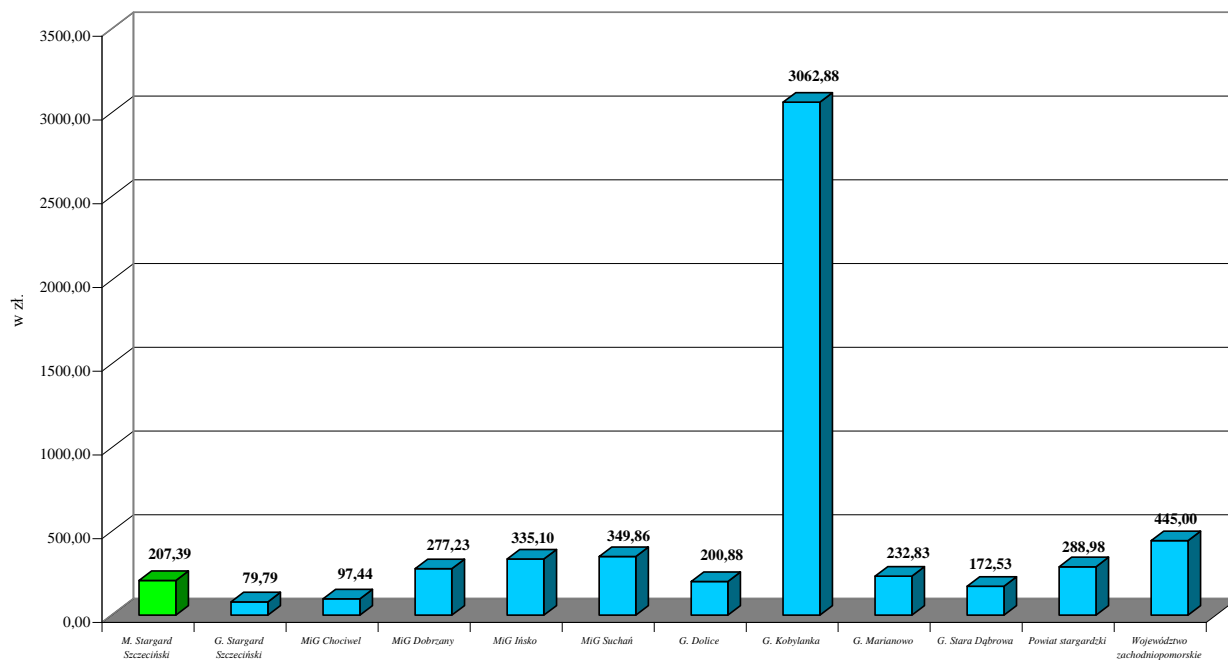
Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Regionalnych – 2006 rok

Wykres 8 Wydatki budżetów gmin ogółem w złotych na 1 mieszkańca

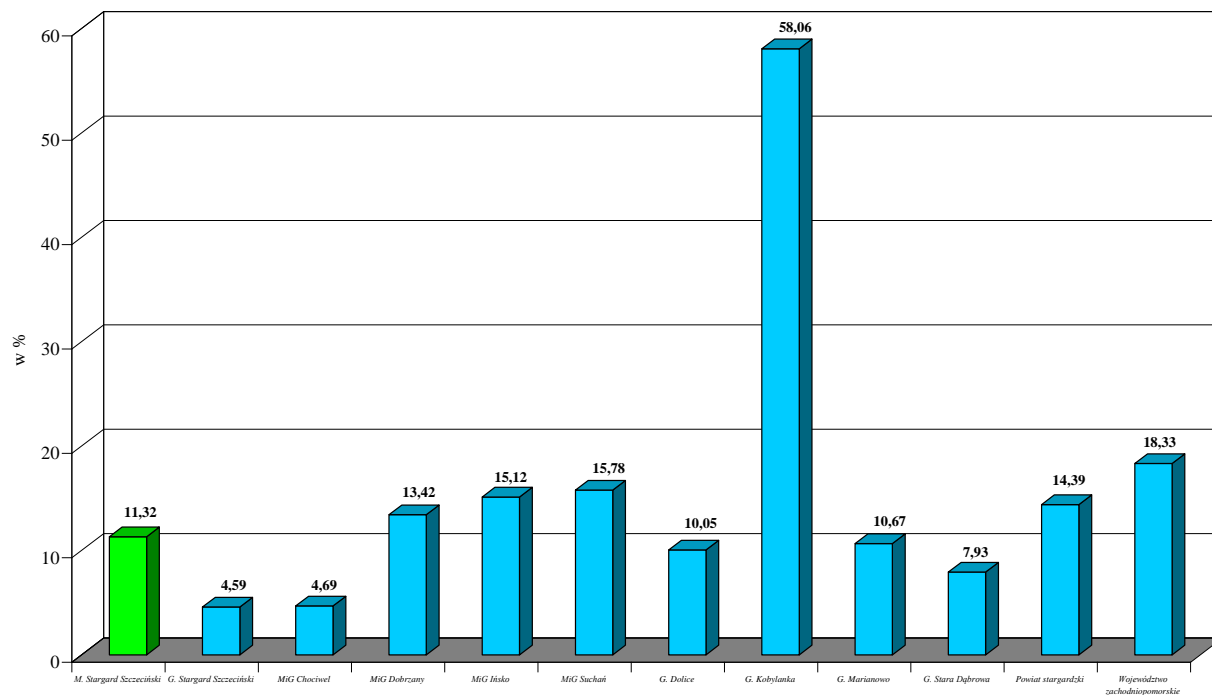
Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Regionalnych – 2006 rok

Wykres 9 Wydatki inwestycyjne budżetów gmin ogółem w złotych na 1 mieszkańca

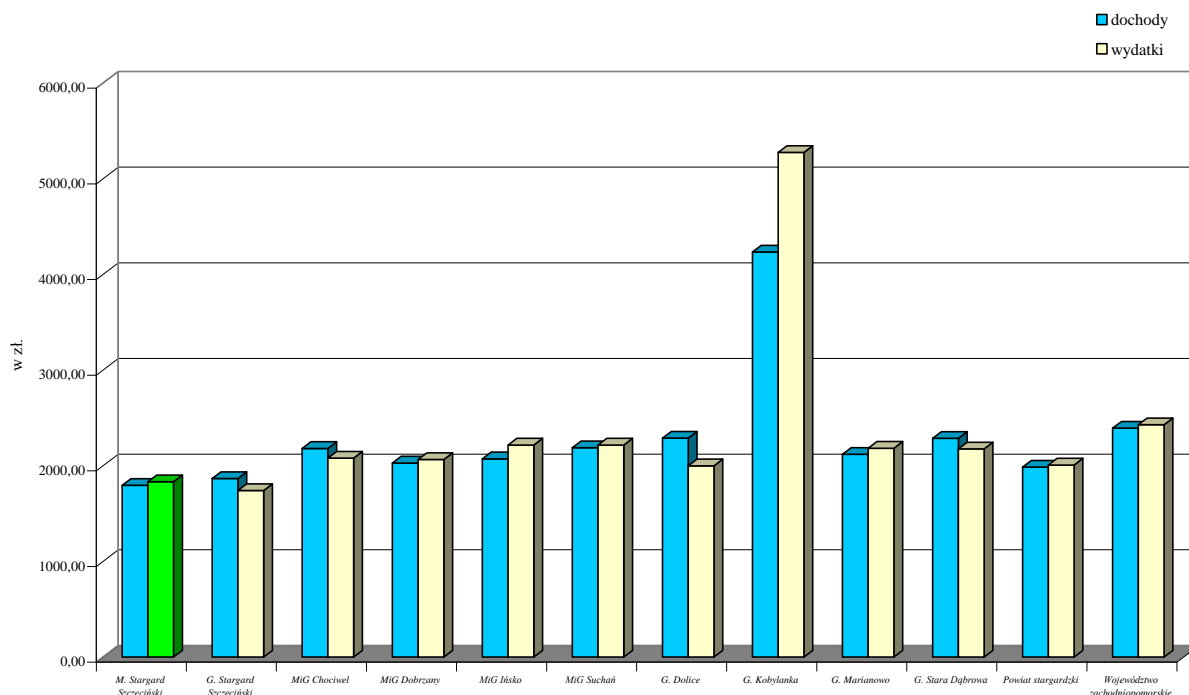
Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Regionalnych – 2006 rok

Wykres 10 Procent wydatków inwestycyjnych budżetów gmin w wydatkach ogółem

Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Regionalnych – 2006 rok

Wykres 11 Dochody i wydatki budżetów gmin ogółem w złotych na 1 mieszkańca

Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Regionalnych – 2006 rok

1. Struktura gospodarcza gminy jest zróżnicowana, co jest korzystne rozwojowo (szanse dalszego minimalizowania bezrobocia i negatywnych skutków restrukturyzacji). Praktycznie większość zdarzeń gospodarczych ma charakter produkcyjno – usługowy lub okołobiznesowy co wiąże się bezpośrednio z bieżącą obsługą stałych mieszkańców miasta. Stargard stosunkowo dobrze pokonuje skutki recesji transformacyjnej, chociaż odczuwa się wyraźnie skutki ograniczeń wynikających z nieuporządkowania zasobów mieszkaniowych miasta i istnienia obszarów miejskich z utrudnionym dostępem do sektora usług publicznych.
2. O atrakcyjności miasta świadczą prowadzone inwestycje przez inwestorów prywatnych w tym inwestora strategicznego. Walory ekonomiczne przestrzeni miejskiej i jej otoczenia decydują również o tym, że nieruchomości traktowane są jako korzystna lokata kapitału, w tym dla osób spoza Stargardu.
3. Stopień wyposażenia gminy w infrastrukturę techniczną, w tym infrastrukturę ochrony środowiska jest sprzyjający dla rozwoju inwestycji o charakterze ponadlokalnym.
4. Struktura własności gruntów opiera się na własności komunalnej i własności prywatnej, która w części powstała przez prywatyzację mienia państwowego i komunalnego.

1.4.2. Uwarunkowania ekonomiczne w kontekście członkostwa Polski w Unii Europejskiej

Obecność Polski w UE spełnia warunek niezbędny z punktu widzenia możliwości osiągnięcia długotrwałego i silnego wzrostu gospodarczego. Polska zyskuje możliwość zmniejszenia dystansu między poziomem rozwoju gospodarczego naszego kraju, a przeciętnym poziomem rozwoju w krajach „starej” Unii.

Integracja polskiej gospodarki w ramach UE określona jest przez dwa bardzo istotne wydarzenia, które w dalszej przyszłości mogą zadecydować o przyspieszeniu tempa rozwoju gospodarczego naszego kraju. Po pierwsze jest to akumulacja środków pomocowych z UE, a po drugie – przystąpienie do strefy euro.

Efektywne wykorzystanie przyznanych Polsce funduszy strukturalnych, funduszy spójnościowych w ramach przyjętego budżetu UE na latach 2007–2013 r. pozwoli na zwiększenie rocznego tempa wzrostu gospodarczego naszego kraju z średniorocznego poziomu wzrostu PKB wynoszącego 4,2% w latach 1992–2003 do poziomu ok. 5-6% PKB w przeciągu kolejnych 10 lat. Dwukrotnie wyższe od przeciętnego tempa wzrostu, jakie jest udziałem krajów UE 15, jest konieczne z punktu widzenia możliwości zmniejszenia dystansu cywilizacyjnego. Zakłada się, że unijna pomoc finansowa przyniesie w perspektywie najbliższych lat zmiany w postaci poprawy jakości życia mieszkańców, za sprawą inwestycji w infrastrukturę publiczną.

Przyspieszenie tempa wzrostu gospodarczego Polski można oczekiwać wraz z przyjęciem naszego kraju do Europejskiej Unii Monetarnej ze względu na trwałe spełnienie kryteriów fiskalnej i monetarnej konwergencji przyjętych i zdefiniowanych w Traktacie z Maastricht. Po początkowej fazie wstrząsowej wywołanej głównie asymetrycznym ciężarem dostosowania się gospodarki do nowych warunków (osłabienie wzrostu gospodarczego, spadek zatrudnienia, wzrost cen) zakłada się wystąpienie pozytywnych efektów. Potencjalne bezpośrednie korzyści wynikające z przystąpienia do strefy euro, dotyczyć mogą obniżenia kosztów transakcyjnych oraz eliminacji ryzyka kursowego i kosztów jego ubezpieczenia²⁷. Eliminacja ryzyka kursowego pozwoli na obniżenie stóp procentowych (w tym premii za ryzyko kursowe). Według ocen ekspertów NBP poziom stóp procentowych obniży się o 2-3% w porównaniu do sytuacji, w której Polska gospodarka znajdowała się poza EUM. Dopiero po przekroczeniu pierwszej dekady XXI wieku wypracowane oszczędności powinny uruchomić mechanizm zwiększonego napływu nowych inwestycji zagranicznych stymulujących wzrost potencjalnego PKB oraz zwiększenie poziomu życia i handlu zagranicznego w ciągu kolejnych 20 lat.

Jednolita waluta umożliwi porównywalność cen towarów i usług oferowanych na rynku europejskim. Nie wyeliminuje to jednak zjawiska zróżnicowania cen produktów konsumpcyjnych, jak i cen czynników produkcji pomiędzy krajami członkowskimi Unii. Zjawisko ujednoczenia się cen wystąpić może w długim okresie.

Wzrost konkurencji

Wzrost konkurencji na rynku, będący efektem ujednoczenia się cen, nie będzie możliwy jednak w sferze usług, ponieważ ceny nadal w dużym stopniu podlegają kontroli. W ramach Unii obserwuje się nadal brak pełnej liberalizacji sektora usług²⁸. Na przykładzie Polski widać, że nadal wiele dziedzin życia gospodarczego (produkcja i dystrybucja w sektorze energetyki, gazownictwa, wodociągów) objętych jest ochroną państwa i samorządów lokalnych, co z punktu widzenia możliwości rozwoju nie jest korzystne i w dłuższej perspektywie osłabi pozycję konkurencyjną przemysłu na rynku w walce o pozyskanie klientów krajowych, jak i zagranicznych. Stopniowe znoszenie barier dotyczących swobody przepływu towarów i usług na rynku europejskim prawdopodobnie spowoduje zaostrzenie konkurencji, co z punktu widzenia klientów może okazać się w dłuższej perspektywie korzystne z ekonomicznego punktu widzenia i przełoży się na wzrost gospodarczy.

Prognoza rozwoju polskiej gospodarki do roku 2013

W gospodarce polskiej w krótkim okresie, tj. pomiędzy rokiem 2005–2007 nastąpił wzrost dynamiki produktu krajowego brutto. Wzrost gospodarczy osiągnął szczyt cyklu koniunkturalnego w roku 2007. Ten wzrost produktu determinowany jest słabszym wzrostem wydatków konsumpcyjnych gospodarstw domowych oraz relatywnie silniejszym wzrostem wydatków inwestycyjnych przedsiębiorstw i państwa. W gospodarce obserwowalny będzie wzrost zatrudnienia i spadek stopy bezrobocia. Po roku 2007 wzrost dynamiki PKB ulegnie zmniejszeniu, aby osiągnąć najniższą wartość w roku 2010 (dno cyklu gospodarczego). W najbliższych latach udział wydatków konsumpcyjnych w PKB będzie spadał. Analiza głównych czynników wzrostu gospodarczego (dekompozycja Solowa) wskazuje na znaczenie wielkości opisujących wzrost poziomu produktywności pracy i kapitału, a nie wzrost nakładów w procesie produkcji. Wzrost produktywności czynników produkcji związany był z działalnością badawczo - rozwojową oraz importem technologii. Utrzymanie tej tendencji w dłuższej perspektywie czasowej nie będzie możliwe bez zwiększenia nakładów na

²⁷ Raport na temat korzyści i kosztów przystąpienia Polski do strefy euro, NBP, Warszawa, w: G. Torek, *Konwergencja nominalna i realna a uczestnictwo złote w ERM II*, Gospodarka Narodowa, nr 10(158), październik 2004. (z zastosowaniem skrótów autorskich)

²⁸ Na podstawie: L. Oręziak, *Doświadczenia związane z funkcjonowaniem strefy euro*, w: A.Z. Nowak, A. Stępiak (red.), *Strefa euro – wyzwanie dla Polski*, Wydawnictwo Naukowe Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2003.

badania i rozwój, których poziom jest dramatycznie niski na tle krajów UE i hamuje w największym stopniu wzrost PKB²⁹. Podobna sytuacja dotyczy wydatków pro-rozwojowych na kapitał ludzki.

W długim okresie zakładany jest wzrost relacji inwestycji do PKB. Ten wzrost zostanie wzmocniony w związku z napływem do Polski środków z funduszy europejskich, a w dalszych latach z wejściem do strefy euro.

Również bardziej prawdopodobny jest lekki trend wzrostowy relacji konsumpcji prywatnej do PKB w związku ze wzrostem zamożności obywateli kraju (efekt majątkowy). Jednak wzrost ten w relacji do wydatków inwestycyjnych będzie słabszy.

Pomimo postępującej aprecjacji krajowego realnego kursu walutowego nie słabnie dynamika wzrostu wymiany handlowej i towarowej. Wzrost eksportu, stanowi po wydatkach inwestycyjnych i konsumpcyjnych, główny czynnik zamachowy wzrostu produkcji krajowej w latach następnych. Jednak dalszy wzrost wartości krajowej waluty, spowodowany napływem euro do Polski w związku z transferami finansowymi, spowoduje spadek eksportu i wzrost importu oraz spadek salda bilansu handlowego. Jednak wraz ze spadkiem salda bilansu handlowego, a tym samym pogorszeniem bilansu obrotów bieżących i spadkiem aktywów zagranicznych netto, następuje deprecjacja realnego kursu walutowego. Dlatego można przyjąć, że w perspektywie długookresowej kurs złotego będzie stabilny³⁰.

Według ekspertów MFW przez następne dwa lata inflacja będzie znajdować się w okolicach celu przyjętego w kryterium konwergencji. Jednak nie można wykluczyć efektu drugiej rundy związanego z wysokimi cenami ropy i paliw. W perspektywie kilku lat w Polsce nie ma potrzeby zmiany stóp procentowych.

Do ewentualnych możliwych zjawisk ekonomicznych, które mogą zagrozić realizacji przedstawionego scenariusza rozwoju polskiej gospodarki zalicza się: wzrost cen energii surowców (w tym ropy naftowej, gazu, węgla), wzrost podatków (akcyzy), wystąpienie zjawiska deflacji, nieefektywne wykorzystanie środków unijnych, brak aktywności władz regionalnych i lokalnych w kierunku pozyskania inwestorów zagranicznych, spowolnienie tempa prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych i komunalnych, brak liberalizacji rynku usług, tendencje odśrodkowe w ramach Unii, brak stabilności politycznej.

---

²⁹ Według kwartalnego raportu Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową

³⁰ *Stan i prognoza koniunktury gospodarczej*, nr 48 (IV kw. 2005 r.), IBnGR, Warszawa 2005.

Tabela 10 Podmioty gospodarki narodowej w Polsce zarejestrowane w rejestrze REGON wg sekcji

Działy i grupy sekcji	Okres			
	2004	2005	2006	2007
Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	83 576	86 710	89 682	92 124
Rybnictwo	2 125	2 052	1 975	1 967
Górnictwo	2 089	2 209	2 273	2 424
Przetwórstwo przemysłowe	377 536	377 712	375 118	375 015
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	3 547	3 666	3 738	4 018
Budownictwo	355 575	358 018	367 513	392 844
Handel hurtowy i detaliczny	1 189 174	1 185 282	1 160 914	1 149 810
Hotele i restauracje	113 085	114 842	112 736	113 263
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	263 162	261 520	259 423	263 423
Pośrednictwo finansowe	129 009	129 366	129 605	133 020
Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej	565 310	583 777	603 197	611 339
Administracja publiczna i obrona narodowa	25 301	25 694	26 420	26 841
Edukacja	87 980	91 967	93 538	95 407
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	151 523	156 612	160 374	165 792
Działalność usługowa, komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała	227 623	235 964	249 449	258 247
Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników	180	179	20	B.d.
Organizacje i zespoły eksterytorialne	35	51	64	74
Ogółem	3 576 830	3 615 621	3 636 039	3 685 608

Źródło: Bank Danych Regionalnych oraz Informacje i opracowania statystyczne GUS „Zmiany Strukturalne Grup Podmiotów Gospodarki Narodowej w 2007 r.”, Warszawa 2008
(www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcpr/gus/PUBL_zmiany_strukturalne_grup_podmiotow_gosp_narod_w_2007.pdf)

W końcu 2007 roku, w rejestrze REGON zarejestrowanych było 3685,6 tys. osób prawnych, jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej oraz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa w rolnictwie), tj. o 1,4% więcej niż w roku 2006 (rok wcześniej odnotowano wzrost o 0,6%).

Liczba podmiotów sektora prywatnego stanowiącego 96,2% zbiorowości ogółem wyniosła 3546,1 tys. i wzrosła o 1,4% (wobec wzrostu o 0,6% w 2006 r.). W sektorze tym 78,6% stanowiły osoby fizyczne prowadzące głównie działalność budowlaną, handlową i obsłudze nieruchomości, wynajmie i usługach związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej. Prawie 98,4% osób fizycznych stanowili mikroprzedsiębiorcy (do 9 osób pracujących), których liczba w 2007 r. wzrosła o 0,8% wobec spadku o 0,4% w 2006 r.

W sektorze publicznym zarejestrowanych było 139,5 tys. podmiotów, tj. o 0,5% więcej niż w roku 2006 (rok wcześniej wzrost o 0,9%). W 2007 roku liczba spółek handlowych wzrosła o 6,1% (w 2006 r. o 5,5%), w tym spółek z udziałem prywatnego kapitału krajowego – o 6,0% i spółek z wyłącznym kapitałem zagranicznym – o 8,1%. Największy wzrost spółek z udziałem prywatnego kapitału krajowego wystąpił w sekcjach: górnictwo (o 11,6%), wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę (o 20,5%) oraz obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej (o 11,7%). Liczba spółek z wyłącznym kapitałem zagranicznym wzrosła głównie w sekcjach: wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę (o 37,0%), budownictwo (o 14,9%) i obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej (o 17,0%). Zmniejszyła się natomiast liczba spółek handlowych z udziałem Skarbu Państwa (o 3,0%) i z wyłącznym udziałem państwowych osób prawnych (o 5,2%). W badanym okresie wpisano do rejestru REGON 295,0 tys. nowych podmiotów, tj. o 0,8% mniej niż na przestrzeni 2006 r. (rok wcześniej odnotowano wzrost o 13,7%).

Największy spadek liczby podmiotów nowo zarejestrowanych w porównaniu z 2006 r. wystąpił w administracji publicznej i obronie narodowej; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenia zdrowotne (o 24,0%), działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała (o 17,5%) oraz obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej (o 12,6%), a w układzie przestrzennym w województwach: podlaskim (o 7,9%), świętokrzyskim (o 5,3%) i śląskim (o 3,5%). Największy wzrost wystąpił w sekcjach: górnictwie (o 27,0%), budownictwie (o 27,4%) oraz wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę (o 42,9%), a w układzie przestrzennym w województwach: pomorskim (o 7,1%), lubelskim (o 2,7%) i mazowieckim (o 1,7%).

W roku 2007 wykreślono z rejestru REGON 242,8 tys. podmiotów, tj. o 10,4% mniej niż na przestrzeni 2006 r. (w roku 2006 o 26,2% więcej niż w 2005 r.). Największy spadek wykreśleń z rejestru REGON w stosunku do

2006 r. wystąpił w sekcjach: rybactwo (o 31,4%) i wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę (o 31,6%), a w układzie przestrzennym w województwach: dolnośląskim (o 19,3%), łódzkim (o 29,4%), małopolskim (o 19,0%) i mazowieckim (o 21,5%). Największy wzrost wystąpił w sekcjach: obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej (o 3,4%) i w administracji publicznej i obronie narodowej; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenia zdrowotne (o 186,4%), a w układzie przestrzennym w województwach: lubelskim (o 10,7%), lubuskim (o 41,9%) i świętokrzyskim (o 16,0%).³¹

1.5. UWARUNKOWANIA TECHNOLOGICZNE

Technologia uważana jest za najważniejszy czynnik wpływający na dalszy rozwój i postęp w przemyśle. Spełnia bardzo ważną rolę w procesie przemian zachodzących w dziedzinie zarządzania kontrolą podaży, niezawodności i bezpieczeństwa, alokacji dostępnych środków, optymalizacji ich zastosowania. Już dzisiaj wpływa na poprawę wydajności pracy i sprawności funkcjonowania podmiotów gospodarczych na rynku. Staje się powoli narzędziem walki konkurencyjnej, np. badając potrzeby i wymagania klientów.

Zastosowanie technologii informatycznej dotyka przede wszystkim sprzedaży usług poprzez Internet, za pośrednictwem portali internetowych.

Spółki internetowe uczestniczą głównie przy sprzedaży produktów i usług. Pośrednicy ci utrzymują się z prowizji, jaką otrzymują od producentów i usługodawców. Waha się ona od 7 do 20 procent, w zależności od wielkości sprzedaży i typu oferty. W roku 2005 usługi przez Internet kupują najczęściej osoby w wieku 20-45 lat, głównie przedstawiciele klasy średniej.

Szybki rozwój internetowych usług i sprzedaży wyeliminuje w przyszłości dużą część małych i lokalnych firm, które działają w tradycyjny sposób również na rynku krajowym czy lokalnym.

Zaawansowane technologie teleinformatyczne przyspieszają zmiany w przemyśle turystycznym, szczególnie dotyczące informacji, rezerwacji i dystrybucji. W dystrybucji ogromną rolę odgrywają sprzężone systemy komunikacji i kreatywne przekazywanie informacji. Sam fakt dostarczenia potencjalnemu klientowi wiadomości urasta do rangi produktu. Najbardziej konkurencyjne stają się miasta wykorzystujące w sposób zorganizowany i kompleksowy nowoczesne media elektroniczne, zwłaszcza Internet, który przestaje służyć jedynie jako źródło informacji. Rośnie jego wartość jako kanału sprzedaży usług, poczynając od konfrontacji konkurencyjnych ofert po umożliwienie indywidualnej kompozycji złożonego produktu turystycznego. Ułatwiają to witryny internetowe, bogato wyposażone w system odnośników (linków) do usługodawców różnych branż, oferujących zawieranie umów kupna-sprzedaży drogą wirtualną. Element ten nieuchronnie wiąże się z kwestią bezpieczeństwa transakcji on-line, i w dłuższej perspektywie czasowej będzie stymulował skrócenie okresu wyprzedzenia, z jakim dokonywana jest usługa lub zakup. Prognozy zapewniają, że w najbliższej przyszłości Internet okaże się dominującym instrumentem promocji i dystrybucji.

³¹ Informacje i opracowania statystyczne GUS „Zmiany Strukturalne Grup Podmiotów Gospodarki Narodowej w 2007 r.”, Warszawa 2008 (www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/PUBL_zmiany_strukturalne_grup_podmiotow_gosp_narod_w_2007.pdf)

1.6. UWARUNKOWANIA DLA ROZWOJU SPOŁECZNO – GOSPODARCZEGO MIASTA STARGARD WYNIKAJĄCE ZE WSPÓŁPRACY PODEJMOWANEJ Z INNYMI GMINAMI.

1.6.1. Współpraca regionalna oraz uczestnictwo w pracach pozarządowych organizacji krajowych i międzynarodowych

Stargard jest miastem otwartym na kontakty międzynarodowe, czego wynikiem jest partnerstwo z innymi miastami:

Wijchen
Holandia

Stralsund
Niemcy

Saldus
Łotwa

Elmshorn
Niemcy

Rozwijanie i umacnianie kontaktów międzynarodowych miasto traktuje jako ważny element jego promocji, ukierunkowanej głównie na stymulowanie rozwoju produkcji, przedsiębiorstwa i usług dziedzin będących podstawą jego rozwoju. Podejmowane działania służą także dotarciu z ofertą inwestycyjną miasta do potencjalnych partnerów kapitałowych rodzimych i zagranicznych.

Do zakresu współpracy między gminami Stargard a **Wijchen** z Holandii należą:

- Wymiana obywateli, instytucji, grup z dziedziny kultury, religii, wypoczynku, sportu, organizacji skautowskich etc.,
- Wymiana idei i doświadczeń z dziedziny gmin samorządowych, zarządzania nimi i administracji,
- Wsparcie aktywności ekonomicznych poprzez kontakty gospodarcze i wymianę wiedzy,
- Każda inna forma aktywności, co do której wyrażają zgodę obie strony i która może być życzoną do osiągnięcia wzajemnej współpracy.

Miasta partnerskie **Saldus** na Łotwie i Stargard stosują zasadę wymiany doświadczeń, przekazu informacji i utrzymują ścisły kontakt, szczególnie w zakresie następujących dziedzin:

- Kultury,
- Sportu, turystyki i wypoczynku,
- Gospodarczej,
- Wymiany doświadczeń w zakresie samorządności i administracji.

Współpraca partnerska między miastem **Stralsund** i Stargardem polega na rozwijaniu dziedzin gospodarki, kultury i użyteczności publicznej, rozszerza bezpośrednie kontakty i wymienia doświadczenia między podobnymi urzędami miejskimi, organizacjami, przedsiębiorstwami i grupami inicjatywnymi.

Miasta partnerskie **Elmshorn** i Stargard zobowiązane są do informowania mieszkańców o życiu i działalności swoich mieszkańców, wymienia informacji i doświadczenia pomiędzy organami komunalnymi i wspierania się wzajemnie w wypełnianiu swoich zadań. Szczególnie popierana jest współpraca pomiędzy organizacjami społecznymi i instytucjami komunalnymi. Zaliczają się do tego wzajemne odwiedziny, wspólne imprezy związków, zrzeseń i organizacji młodzieżowych miast partnerskich.

Ponadto 01.05.2008 Miasto Stargard zawarło porozumienie w zakresie wspólnej promocji z Gminą Kobylanka. Prezydent Miasta oraz wójt Gminy Kobylanka uroczyście podpisali porozumienie w zakresie współpracy obu samorządów. W myśl podpisanego dokumentu władze miasta oraz gminy deklarują wspólne prowadzenie działań w zakresie promocji turystycznej Stargardu i Kobylanki poprzez:

- wspólne uczestnictwo w targach i wydawnictwach,
- tworzenie systemu informacji oraz mechanizmów promocji turystycznej dla potrzeb instytucji, firm i osób prywatnych w celu prezentacji jednolitego produktu turystycznego,
- promowanie Stargardu i terenów Gminy Kobylanka jako atrakcyjnego miejsca na mapie turystycznej Polski i Świata,
- dbanie o dobry wizerunek Miasta i Gminy,
- przekazywanie sobie niezbędnych informacji mających wpływ na rozwój turystyczny i promocję Miasta i Gminy,
- organizowanie imprez plenerowych dla mieszkańców Miasta i Gminy oraz turystów,
- organizowanie wspólnych kampanii medialnych w środkach masowego przekazu zarówno lokalnych, jak i ogólnopolskich z zastrzeżeniem kompetencji określonych wyłącznie dla Miasta i Gminy.

Podpisane porozumienie otwiera nowe możliwości kreowania pozytywnego wizerunku piętego co do wielkości jeziora w Polsce i Miasta na prestiżowym Szlaku Gotyku.

Porozumienie ma charakter otwarty. Znalazł się w nim zapis dotyczący ewentualnego rozszerzenia sygnatariuszy o kolejne samorządy.

Nowa Hanza

Hanza Nowożytna zwana inaczej Nową Hanzą, założona w 1980 roku jest największym międzynarodowym dobrowolnym związkiem miast. Należy do niej pod przewodnictwem Lubeki ponad 200 miast w 16 państwach, w tym od 2001 roku również Stargard. W 1980 roku holenderskie miasto Zwolle obchodziło swoje 750-lecie. Stało się to okazją do nawiązania do bogatych tradycji hanzeatyckich miasta. W trakcie przygotowań do imprezy odnaleziono w archiwum miejskim list z 1294 roku, w którym po raz pierwszy Lubeka uznana została za "głową Hanzy". Z tej okazji zostały zorganizowane w Zwolle Dni Hanzy, w których udział wzięli przedstawiciele 43 miast. Powstał wtedy pomysł organizowania Dni Hanzy każdego roku. W roku 2004 podczas posiedzenia Prezydium Międzynarodowego Związku Hanzy ustalono, iż dzień 21 maja 2005 zostaje ogłoszony Dniem Hanzy (Świętem Hanzy). Oficjalnym symbolem Dni Hanzy Nowożytnej jest stylizowana koga z białą - czerwonym żagle. Dnia 20 lutego 2004 została podpisana w Gdańsku Deklaracja o Współpracy Polskich Miast Hanzeatyckich. Polskie Miasta Hanzeatyckie zobowiązały się do rozszerzania i pogłębiania wzajemnej współpracy na terenie Polski i poza jej granicami w dziedzinach kultury, gospodarki, spraw socjalnych, polityki i ochrony środowiska.

Zgodnie z Deklaracją o Współpracy Polskich Miast Hanzeatyckich, Polskie Miasta Hanzeatyckie podejmą działania stwarzające możliwość wzajemnej kooperacji oraz wspólnej promocji miast przez:

- wspólne uczestnictwo w pracach i Zjazdach Międzynarodowego Związku Hanzy "HANZA"
- reprezentowanie wspólnych interesów wobec administracji państwowej i poszczególnych władz lokalnych w kraju i za granicą
- organizowanie cyklicznych Spotkań i Zjazdów Polskich Miast Hanzeatyckich
- organizowanie wspólnych imprez i olimpiad sportowych
- wspólne działania na rzecz rozwoju gospodarczego swoich miast i regionów
- stworzenie forum wymiany inicjatyw gospodarczych, kulturalnych i turystycznych
- podejmowanie wspólnych przedsięwzięć i inicjatyw dla dzieci i młodzieży
- wspieranie współpracy i wspólnych projektów organizacji pozarządowych
- poszukiwanie funduszy na realizację wspólnych działań i projektów.

Związek Miast Polskich

Związek Miast Polskich, do którego od 1999 roku należy Stargard, jest organizacją o bogatych tradycjach międzywojennych. Już w latach 1917 - 1939 Związek mógł poszczycić się wieloma osiągnięciami w dziedzinie promocji gospodarczej i kulturalnej miast. Współpracował również z podobnymi organizacjami w innych krajach. Po drugiej wojnie światowej jego działalność została uniemożliwiona, jednak w 1990 roku pojawiła się inicjatywa odtworzenia Związku i już w 1991 roku odbył się w Poznaniu - statutowej siedzibie Związku - jego Kongres Restytucyjny. Wiosną 2003 roku do Związku należało 265 miast - 76% miejskiej ludności kraju. Od lutego 2003 działa Zarząd Związku Miast Polskich, którego prezesem jest Prezydent Poznania, Ryszard Grobelny.

Związek Miast Polskich zajmuje się promocją miast (targi krajowe i zagraniczne, konferencje, seminaria, warsztaty, wystawy, konkursy) oraz prowadzi działalność informacyjną i wydawniczą. Związek Miast Polskich jest członkiem Rady Gmin i Regionów Europy (CEMR), w skład której wchodzi 45 organizacji gmin, powiatów

i regionów z 31 krajów Europy. Związek ma podpisaną umowę o współpracy z Niemiecką Sekcją CEMR, Estońskim Związkiem Miast oraz z Ukraińskim Związkiem Miast.

Związek współpracuje też z innymi członkami CEMR-u:

- Związkiem Władz Lokalnych Danii
- Fińskim Związkiem Władz Lokalnych i Regionalnych
- Austriackim Związkiem Miast
- Międzynarodowym Biurem Władz Lokalnych w Londynie
- Związkiem Gmin Holenderskich
- Związkiem Władz Lokalnych Litwy
- Francuską Sekcją CEMR
- Związkiem Miast Słowackich
- Szwedzkim Związkiem Władz Lokalnych
- Partnerstwem Węgierskich Związków Władz.
- Związek podejmuje też liczne działania z partnerami w Niemczech i Kanadzie.

Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Pomerania

15 grudnia 1995 r. w Szczecinie powołano do życia Euroregion Pomerania. Stronami Umowy o utworzeniu Euroregionu Pomerania są: Komunalny Związek Celowy Gmin Pomorza Zachodniego Pomerania ze strony polskiej, a Kommunalgemeinschaft Europaregion Pomerania ze strony niemieckiej. Z dniem 26 lutego 1998 roku przystąpił do Euroregionu szwedzki związek gmin - Kommunförbundet Skane. Euroregion „Pomerania obejmuje po stronie polskiej 47 gmin województwa zachodniopomorskiego, leżących na terenie 12 powiatów (w tym Gminę Miasto Stargard). Zgodnie z umową o utworzeniu Euroregionu celem współpracy w Euroregionie Pomerania jest podejmowanie wspólnych działań dla równomiernego i zrównoważonego rozwoju regionu oraz zbliżenia jego mieszkańców i instytucji po obu stronach granicy. Mechanizmem finansowym Euroregionu jest Program Europejskiej Współpracy Terytorialnej.

1.7. WARUNKI DLA ROZWOJU SPOŁECZNO – GOSPODARCZEGO MIASTA STARGARD, WYNIKAJĄCE Z POŁOŻENIA GMINY I JEGO DOSTĘPNOŚCI KOMUNIKACYJNEJ

Ogólna charakterystyka gminy³²

Stargard to trzecie co do wielkości, liczby mieszkańców i potencjału gospodarczego, miasto województwa zachodniopomorskiego. Stargard zajmuje powierzchnię 4810 ha i ma około 70 tys. mieszkańców. Położone jest nad rzeką Iną w odległości 40 km od granicy Państwa, 36 km od Szczecina, 180 km od Berlina i 120 km od terminalu promowego w Świnoujściu. Miasto leży na pograniczu dwóch wielkich krain geograficznych, Nizinnej i Pojezierza, co ma duży wpływ na zróżnicowanie typów krajobrazu w najbliższej okolicy. Najniżej położony punkt miasta znajduje się na wysokości 20 m n.p.m, natomiast najwyższy na 40 m n.p.m.

³² www.stargard.pl

Rysunek 1 Położenie geograficzne Stargardu w powiecie ziemskim

Źródło: Państwowy zasób geodezyjny i kartograficzny

Stargard jest ważnym węzłem komunikacyjnym. Przez miasto prowadzi 129,5 km dróg, w czym 56 km dróg lokalnych. Zbiega się 5 linii kolejowych, z czego najważniejsze to połączenia ze Szczecinem, Poznaniem i Gdańskiem. W odległości 40 km od Stargardu znajduje się port lotniczy Goleniów. Dogodne połączenia z Berlinem ułatwia komunikację lotniczą z całym światem. Do Stargardu można dojechać trasą nr 3 z Gorzowa Wielkopolskiego lub ze Świnoujścia przez Goleniów. Dzięki funkcjonowaniu połączeń PKS, łatwo można dostać się ze Stargardu do wszystkich miejscowości regionu i niektórych dalej usytuowanych miast.

Stargard jest jednym z najstarszych słowiańskich grodów na Pomorzu Zachodnim. W północno-wschodniej części miasta, na wyspce utworzonej rozdzielonym nurtem Iny, znajdował się w IX w. gród z rzemieślniczą osadą przyzagrodową. Pierwsze wzmianki o mieście sięgają 1124 r. Było ono wówczas głównym grodem opolnym, a następnie siedzibą kasztelana.

W 1243 r. (wg niektórych źródeł w 1253 r.) Stargard otrzymał od ks. Barnima I prawo magdeburskie. W 1292 r. zostało ono zamienione na korzystniejsze prawo lubeckie. Wkrótce po tym Stargard wstąpił do Związku Hanzeatyckiego. Był to okres wielkiego rozkwitu i bogacenia się miasta.

Od 1297 r. Stargard odgrywał rolę szańca obronnego Pomorza przed Brandenburczykami. Leżąc nad sławną rzeką Iną, miasto miało, za pośrednictwem Szczecina, bliski kontakt z morzem, a należąc do Związku Hanzeatyckiego brało czynny udział w jego zyskach handlowych i walkach w obronie interesów kupiectwa przeciwko piratom morskim i bandytom lądowym.

Kolejny okres świetności miasta przypadł na połowę XIX w. - po rozbudowie kolei. W 1856 r. powstały tu wielkie warsztaty naprawcze taboru kolejowego, rozwinął się przemysł żelazny, maszynowy, drzewny i rafineria spirytusu. Powstały wówczas parki i ogrody, w tym obecny Park Bolesława Chrobrego. Rzekę Inę wykorzystywano do transportu i wytwarzania energii. Poprawie uległy także warunki życia mieszkańców.

Miasto uległo olbrzymim zniszczeniom w okresie II wojny światowej. Szacuje się, że aż 70% jego powierzchni zostało wyburzone. W gruzach legła prawie cała zabytkowa starówka. W latach 1961-1975 na jej miejscu wybudowano osiedle mieszkaniowe, w którym dominują wieże dwóch zabytkowych kościołów. Z pożogi wojennej ocalała większość obwarowań miejskich. Konsekwencją bogatej historii miasta jest występowanie w nim wielu zabytków i ważnych, z punktu widzenia architektonicznego, obiektów. W celu objęcia ich należytą ochroną, w mieście wyodrębniono strefy ochrony konserwatorskiej.

Dostępność komunikacyjna Stargardu

Sieć drogową na terenie miasta tworzą ogólnodostępne drogi publiczne, które ze względu na funkcję, jaką pełnią dzieli się na następujące kategorie: drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne.

Przez miasto przebiegają drogi krajowe: droga nr 10 relacji Granica Państwa - Lubieszyn - Szczecin - Stargard - Wałcz - Piła - Pawłówek - Białe Błota - Wypaleniska - Przyłubie - Toruń - Lipno - Sierpc - Drobin - Płońsk, droga nr 20 relacji Stargard - Chociwel - Węgorzyno - Drawsko Pomorskie - Czaplinek - Szczecinek - Biały Bór - Miastko - Bytów - Kościerzyna - Żukowo - Gdynia. Drogę wojewódzką stanowi droga nr 106 relacji Rzewnowo - Golczewo - Nowogard - Maszewo - Łęczycza - Stargard – Pyrzyce.

Z punktu widzenia dostępności komunikacyjnej miasta ważne jest również połączenie drogi krajowej nr 20 z drogą nr 106, które zapewnia dojazd do drogi nr 10, a także bliskie sąsiedztwo (24 km) węzłów dwóch autostrad: A-6 (Szczecin – Kołbaskowo – Berlin) i planowanej S-3 (Szczecin – Gorzów – Zielona Góra - Legnica), stwarzające szansę rozwoju gospodarczego miasta i gminy. Należy także zaznaczyć, że obecnie jest budowana południowa obwodnica Stargardu w ciągu drogi krajowej nr 10. Dzięki tej inwestycji z centrum miasta zostanie wyeliminowany ruch tranzytowy, co wpłynie na kierunki i tempo przekształceń układu miasta.

Komunikacja zbiorowa w Stargardzie opiera się na czterech przewoźnikach. W ruchu zewnętrznym jest to kolej, autobusy PKS oraz transport prywatny. W ruchu wewnętrznym miejska komunikacja autobusowa. Należy zauważyć, że autobusy miejskie obsługują również 20 miejscowości na obszarze trzech gmin. System komunikacji pozamiejskiej stanowią połączenia autobusowe ze Szczecinem, Gorzowem, Zieloną Górą, Piłą, Bydgoszczą, Toruniem oraz Świnoujściem.

Kolej zarówno historycznie jak i współcześnie odgrywa istotną rolę w systemie przewozów pasażerskich. Sieć kolejową w mieście tworzy pięć linii kolejowych. Usytuowanie w mieście dworca PKP stwarza możliwość bezpośredniego dojazdu do wielu miejscowości, m.in. do: Szczecina, Poznania i Gdańska. Dobre połączenia podnoszą atrakcję tego środka transportu w podróżach z i do Stargardu. Węzeł kolejowy pozwala miastu utrzymać charakter centrum regionalnego. W interesie miasta jest utrzymanie w jak największym zakresie istniejących połączeń kolejowych.

Najbliższy międzynarodowy port lotniczy znajduje się w Goleniowie, 35 km od Stargardu. Dogodne połączenie z Berlinem ułatwia komunikację lotniczą z całym światem. Ponadto na terenie miasta znajduje się nieużytkowane poradzieckie lotnisko Kluczewo. Budynek po garnizonie wojskowym przekształcone zostały w osiedle mieszkaniowe (Osiedle Lotnisko).

Transport lotniczy

W pierwszych 9-ciu miesiącach 2007 roku polskie porty lotnicze obsłużyły ponad 14 mln 618 tys. pasażerów - wynika z danych zebranych przez Urząd Lotnictwa Cywilnego. Stanowi to 25 proc. wzrost w porównaniu do analogicznego okresu roku 2006. Po raz pierwszy w historii polskiego lotnictwa ponad połowa pasażerów skorzystała z portów regionalnych. Odprawiły one 7 mln 529 tys. osób. Z warszawskiego lotniska skorzystało 7 mln 88 tys. podróżujących. W okresie od stycznia do września 2007 r. porty regionalne odprawiły o 38,65 proc. więcej pasażerów niż w analogicznym okresie w 2006 r. Największą dynamikę wzrostu osiągnęły lotniska we Wrocławiu - 60,12 proc. i Łodzi - 56,38 proc., najmniejszą w Warszawie - 13,55 proc. oraz Szczecinie - 19,86 proc. Spośród portów regionalnych wiodącym są lotniska w: Krakowie - 2 mln 359 tys., Katowicach - 1 mln 501 tys. oraz Gdańsku - 1 mln 297 tys. obsłużonych pasażerów.

Urząd Lotnictwa Cywilnego przewiduje, że w ciągu nadchodzących lat to właśnie do regionalnych portów wykonywana będzie większość połączeń. Przyczyn takiej zmiany jest kilka, między innymi z powodzeniem realizowana polityka zarządzających portami regionalnymi, mająca na celu pozyskanie jak największej ilości przewoźników lotniczych i pasażerów, jak również pogarszająca się sytuacja na lotnisku warszawskim i brak dla niego alternatywy.

Urząd Lotnictwa Cywilnego szacuje, iż w całym 2007 r. polskie porty lotnicze obsłużyły ponad 19 mln pasażerów (16 mln według prognozy ULC z 2006 r.).³³

Nieustannie rosnąca z roku na rok ilość obsługiwanych pasażerów to wynik wzrostu ilości i atrakcyjności połączeń lotniczych, a także aktywności gospodarczej i turystycznej obu regionów.

Port Lotniczy Szczecin-Goleniów im. NSZZ "Solidarność" znajduje się 35 km od Stargardu i może przyjmować praktycznie wszystkie samoloty. Ten międzynarodowy port lotniczy ma stałe połączenia lotnicze z Warszawą (obsługiwane przez Polskie Linie Lotnicze LOT), Londynem (Ryanair), Dublinem (Centralwings) oraz Oslo (Norwegian) W ofercie są także loty czarterowe i sezonowe. Roczna przepustowość najnowocześniejszego w kraju terminalu lotniczego, spełniającego wymogi UE, wynosi 1 milion pasażerów.

³³ www.pasazer.com

Tabela 11 Porównanie wielkości przewozów w ruchu regularnym oraz czarterowym w okresie styczeń-wrzesień w latach 2004-2007 w portach lotniczych.

Nazwa Portu	Liczba obsłużonych pasażerów w ruchu regularnym oraz czarterowym								Udział portu w rynku
	2004	2005	2006	2007	Zm. 2007/2006	Zm. 2006/2005	Zm. 2005/2004	Zm. 2007/2004	
Port Lotniczy Szczecin-Goleniów im. NSZZ "Solidarność" Rok powstania: 1967	67 942	68002	138 598	166123	19,86%	103,81%	0,09%	144,51%	1,14%

Zródło: Opracowanie ULC na podstawie informacji uzyskanych z portów lotniczych, Warszawa, Październik 2007

Z uwagi na odległości do lotniska ta forma komunikacji z miastem jest bardzo atrakcyjna i stwarza wiele możliwości rozwojowych dla Stargardu nie tylko dla potencjalnych inwestorów, ale także w rozwoju oferty kulturalnej i sportowej o charakterze międzynarodowym.

Transport wodny

Rzeka Ina przepływająca przez Stargard przez dziesiątki lat była rzeką żeglowną. Po wojnie, w latach 60-tych, ponownie zamierzano uruchomić pod Goleniowem port. Niestety, ówczesni decydenci z tych planów zrezygnowali.

Ina jest typowo nizinną rzeką powstałą, gdy cofający się do Morza Bałtyckiego lodowiec wyrzeźbił jej koryto. Rozpoczyna swój bieg w Jeziorze Ińsko rowem odprowadzającym nadmiar wody z jeziora. Długość Iny wynosi 129,1 km, a jej spadek 0,3 ‰. Prędkość płynącej wody przy stanach średnich wynosi 0,56 m/sek. Wpadają do niej następujące rzeczki i kanały: Krąpiel, Stopnica, Rączycza, Mała Ina, Struga Stawna, Struga Biała, Wiśniówka i Struga Goleniowska. Najmniejszy przepływ wody notowany na wodowskaziu w Goleniowie wystąpił w 1954r. i wynosił 1,6 m³/sek., zaś najwyższy w 1979r. i osiągnął 88 m³/sek.

Dorzecze Iny wynosi 2190 km², z tego 13 ‰ stanowią lasy, 13 ‰ użytki zielone, 73 ‰ grunty orne oraz 1 ‰ inne. Na trasie rzeki są dwa wodowskazy: w Stargardzie i w Goleniowie. Dla Stargardu stan ostrzegawczy wynosi 250 cm, a alarmowy 285 cm. „0” wodowskazu jest umieszczone na wysokości +1,75 m i jest to 15,8 km, licząc od Inoujścia. Ina przepływa przez następujące miejscowości: Ciemnik, Sulibórz, Recz, Sławęcín, Piasecznik, Krępczewo, Święte, Witkowo, Stargard, Klepino, Lubowo, Żarowo, Rogowo, Poczernin, Sowno, Strumiany, Zabrodzie, Goleniów, Modrzewie, Inoujście oraz 4 jeziora: Wisala, Krzemień, Bytowo, Szadzko i stanowi prawy dopływ rzeki Odry.

Ina była do okresu II Wojny Światowej rzeką przystosowaną do żeglugi. W rejonie pierwszego ujścia rzeki do jeziora Dąbskiego do dziś zachowały się resztki pali i ślady umocnień brzegowych. Właśnie tutaj dokonywano przeladunku towarów ze statków morskich na płaskodenne barki, które dopływały do Goleniowa, a nawet i do Stargardu. W miejscowości Lubowo k/ Stargardu zaprojektowano i wybudowano zaporę na Inie spiętrzącą wodę do napędu młyna. Niestety dziś młyn nie pracuje, a zaporą jest zniszczona.

W latach 60. powstała koncepcja przywrócenia Inie zdolności żeglugowej. Na zlecenie Okręgowego Zarządu Wodnego w Szczecinie firma „Hydroprojekt” z Gdańska taki projekt opracowała. W pierwszej fazie miał być wykonany odcinek Inoujście – Goleniów i dalej Goleniów – Stargard. Projekt zakładał wybudowanie portu rzeczno-goleniowskiego w Goleniowie na miejscu obecnych ogródków działkowych za oczyszczalnią ścieków. Przewidywano roczny transport wodą 54.500 ton oraz żeglugę pasażerską do przystani koło spichlerza. Iną miały płynąć towary tj.: węgiel, nawozy, cement, materiały budowlane, drobnica oraz paliwo. Rozważano też doprowadzenie bocznicy kolejowej, wybudowanie magazynów portowych, dróg dojazdowych oraz dźwigów. W pierwszym rzędzie należało rzekę uregulować, umocnić brzegi, zachowując szerokość dna 9 m, nachylenie skarp 1:2, szerokość górą 14 m, a także wyprostować liczne zakola rzeki oraz należałoby też usunąć filary mostu Święte – Inoujście. Aby zapewnić poziom wody pozwalający na żeglugę przez cały rok, należałoby też wybudować na 3 km od Odry jaz piętrzący wodę.

Po Inie miały pływać zestawy pchane typu Żubr, składające się z dwóch barek złączonych rufami oraz pchacza posiadającego dwa silniki Puck 90 wysokoprężne wolnoobrotowe. Zestaw taki posiadałby długość 82 m, szerokość 8,50 m i maksymalną nośność 580 ton. Natomiast ruch turystyczny miały przejąć motorówki o długości 15 m zabierające 30 pasażerów. Przewidywany czas płynięcia barek na trasie Szczecin – Goleniów w jedną stronę 3 godziny.

Ze względu na brak zainteresowania wznowieniem żeglugi na Inie dokumentacja trafiła do lamusa dnia 13 XII 1966 roku.³⁴

³⁴ Na podstawie tekstu H.Z. Zawadzkiego opublikowanego za zezwoleniem Gazety Goleniowskiej na stronie internetowej Zachodniopomorskie wędkowanie: www.zpw.pl/modules.php?name=News&file=article&sid=48

Obecnie Ina jest popularnym miejscem spływów kajakowych. Szlak kajakowy Meandry Iny o długości 33,5 km rozpoczyna się nieopodal Bącznika, przy drodze Stawno – Kliniska Wielkie i prowadzi przez Zabrodzie, Goleniów, Modrzewie i Bolesławice do Inoujścia, a następnie już wodami jeziora Dąbie do ośrodka żeglarskiego w Lubczynie.

Transport samochodowy – komunikacja międzymiastowa

Stargard stanowi ważny węzeł komunikacyjny w skali województwa i kraju. Miasto leży w odległości ok. 36 km od Szczecina, ok. 35 km, od Goleniowa, ok. 26 km od Pyrzyc i ok. 24 km od miejscowości Chociwel. Miasto posiada dogodne połączenia z wymienionymi ośrodkami.

W kierunku północnym biegnie droga do Nowogardu, na południe – do Pyrzyc. W kierunku północno - wschodnim można dojechać do miasta Chociwel i dalej do Drawska Pomorskiego. Wybierając kierunek zachód można dostać się do Szczecina.

Komunikacja międzymiastowa w większości przypadków odbywa się przez PKS Stargard i PKS Szczecin i ich ofertę połączeń we wszystkich głównych kierunkach Polski: Stargard-Częstochowa, Stargard-Żywiec, Stargard-Pruszcz Gdański, Stargard-Sandomierz, Stargard-Słupsk, Stargard-Sopot, Stargard-Starogard Gdański, Stargard-Warszawa.

Transport samochodowy (autobusowy) – komunikacja międzynarodowa

Komunikacja międzynarodowa podobnie jak krajowa opiera się na ofercie prywatnych firm przewozowych zwłaszcza na krótkich trasach do Berlina. Komunikacja międzynarodowa - autobusowa ze Stargardu odbywać się może także m.in. za pośrednictwem Centrum Międzynarodowych Przewozów, które oferuje sprzedaż biletów autokarowych do ponad 1200 miast Unii Europejskiej.

Transport kolejowy – komunikacja międzymiastowa

Zabudowania dworca osobowego w Stargardzie zostały wzniesione w latach 1844-1845. W okresie tym budowana była linia kolejowa, mająca połączyć Poznań z Berlinem i przebiegać przez Szczecin i Stargard. Pierwszy pociąg ciągnięty przez parowóz ze Szczecina wjechał na stację w Stargardzie w dniu 1 maja 1846. W dwa lata później dojechać można było do Poznania, a w latach 1856-1859 przedłużono linię do Koszalina. Pod koniec XIX wieku zbudowano kolejne połączenia do Piły oraz do Kostrzyna przez Pyrzyce. Stacja kolejowa stała się ważnym węzłem komunikacyjnym, mającym wpływ na uprzemysłowienie miasta. Zniszczenia spowodowane II wojną światową stosunkowo szybko usunięto, co umożliwiło utrzymanie połączeń kolejowych z całym krajem. Odczuwalna poprawa komfortu jazdy pociągami nastąpiła po wprowadzeniu szyn bezстыkowych, lokomotyw spalinowych, a następnie elektryfikacji. Uruchomienie trakcji elektrycznej na odcinku Stargard – Krzyż nastąpiło 21 marca 1978 i jeszcze pod koniec tegoż roku linia elektryczna została przedłużona do Szczecina. W 1994 wprowadzono informację wizualną – tablice automatyczne, wskazujące podróżnym czas przyjazdu i odjazdu pociągów.

Przez stację przejeżdża dziennie ponad 160 pociągów pasażerskich i około 40 towarowych, w takich kierunkach jak Białystok, Bielsko-Biała, Choszczno, Gdynia, Kołobrzeg, Koszalin, Kraków, Krzyż Wielkopolski, Lublin, Łobez, Łódź, Olsztyn, Poznań, Przemyśl, Szczecin, Szczecinek, Szklarska Poręba, Świnoujście, Terespol, Toruń, Warszawa, Zakopane.

1.8. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE I ICH KONSEKWENCJE DLA ROZWOJU SPOŁECZNO – GOSPODARCZEGO MIASTA STARGARD – PODSUMOWANIE

- Z chwilą przystąpienia Polski do Unii Europejskiej zaczęły obowiązywać przewidziane w art. 91 Konstytucji RP zasady określające stosunek prawa wspólnotowego do prawa krajowego, tj. zasada pierwszeństwa prawa wspólnotowego wobec prawa państw członkowskich oraz zasada bezpośredniego stosowania. Obowiązanie tych zasad jest o tyle istotne dla władz samorządowych, że powoduje znaczącą zmianę w katalogu źródeł prawa stanowiących podstawę funkcjonowania administracji publicznej. Obok norm krajowego porządku prawnego administracja samorządowa zobowiązana jest do stosowania norm pierwotnego i wtórnego prawa wspólnotowego.
- Celem strategicznym Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia dla Polski jest tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej i takie cele stawia sobie Stargard w większości uchwalonych przez Radę Miasta dokumentach strategicznych.
- Obecność Polski w Unii Europejskiej powoduje potrzebę reorganizacji punktów odniesienia wykorzystywanych przy tworzeniu planów rozwoju na niższych szczeblach zarządzania terytorialnego. Istotne znaczenie zyskuje możliwość pozyskiwania środków finansowych z funduszy Unii Europejskiej.
- Cele i kierunki rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego oraz władze regionalne w swoich szczegółowych opracowaniach punkt ciężkości przenoszą na obszar Szczecina, wzmacniając jego funkcje metropolitalne jako stolicy województwa.
- Znaczenie współpracy na szczeblu ponadlokalnym odgrywa w przypadku Stargardu istotne znaczenie ze względu na to, że gmina nie jest zamknięta w swoich granicach administracyjnych, ani w sferze gospodarczej, ani społecznej, na co wskazuje m.in. codzienny dwukierunkowy przepływ ludności pomiędzy Stargardem, a sąsiednimi gminami i miastem Szczecin.
- Główne cele RPO Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007 – 2013 to:
  - Wzrost innowacyjności i efektywności gospodarowania,
  - Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej i spójności terytorialnej,
  - Poprawa warunków życia poprzez zachowanie i ochronę środowiska naturalnego oraz zwiększenie bazy społecznej.
- Osiągnięcie w/w celów jest możliwe poprzez realizację poszczególnych zadań określonych Strategią Rozwoju Społeczno – Gospodarczego.
- Możliwość, a raczej konieczność, pozyskiwania środków finansowych z Unii Europejskiej dla realizacji celów rozwoju lokalnego powoduje potrzebę stałego uwzględniania zasad i priorytetów przyjętych na szczeblu europejskim, m.in. przy tworzeniu dokumentów planistycznych niższego szczebla.
- W przypadku Stargardu korzystny wpływ na jego rozwój i znaczenie w regionie wywierają będą inwestycje i projekty finansowane z funduszy UE, także w zakresie kultury, transportu i ochrony środowiska. Stąd rodzi się trudna do zaprzeczenia teza, że jednym z beneficjentów korzyści płynących z projektowanego Obszaru Metropolitalnego winien być Stargard. W przeciwnym razie należałoby dążyć do utworzenia subregionu stargardzkiego opartego na części gmin powiatu stargardzkiego, goleniowskiego, choszczeńskiego i pyrzyckiego, które nie wejdą do SzOM-u i ulegając marginalizacji w planach rozwoju ponadlokalnego będą zdane na nowego lidera chociażby w takich dziedzinach jak wspólna promocja czy budowa infrastruktury zwiększającej dostępność do rynku pracy. Polskie prawo daje takie możliwości poprzez tworzenie celowych związków gmin.
- Bez względu na to czy SzOM będzie ustawowo włączał Stargard do jego zasobów czy też Stargard nieformalnie „przestanie być”, planowane funkcje i uwarunkowania zewnętrzne, jakie niesie za sobą rola miasta Szczecina w realizacji celów postawionych Europejskiej Współpracy Terytorialnej, w tym także w ramach Euroregionu Pomerania wymuszają synergię tych obydwu miast w wielu obszarach rozwoju społeczno – gospodarczego.
- Rozwój społeczno – gospodarczy Gminy Miasta Stargard uzależniony jest także od uwarunkowań subregionalnych określonych strategiami gmin sąsiednich, szczególnie Gminy Stargard i Kobyłanka.

2. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE – ANALIZA POTENCJAŁU GOSPODARCZEGO GMINY I JEJ OTOCZENIA

2.1. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

2.1.1 Transport i komunikacja

Sieć drogową na terenie gminy Stargard tworzą ogólnodostępne drogi publiczne, które dzieli się na następujące kategorie:

- drogi krajowe,
- drogi wojewódzkie,
- drogi powiatowe,
- drogi gminne.

Szczegółowy szkielet układu drogowego miasta przedstawia tabela nr 12.

Tabela 12 Szkielet układu drogowego miasta Stargard

Lp.	Rodzaj drogi	Długość ogółem w km
1.	drogi krajowe	10,40
2.	drogi wojewódzkie	6,40
3.	drogi powiatowe	56,14
4.	drogi gminne	56,56

Źródło: Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Stargardu na lata 2007-2013

W tabeli 12 przedstawiono długość dróg wszystkich kategorii. Z danych tych wynika, że w mieście przeważają drogi, których właścicielem jest samorząd gminny. Ich udział w strukturze długości dróg wynosi 43,68%.

Tabela 13 Drogi gminne według rodzaju nawierzchni w Stargardzie (stan na 30 IV 2007 r.)

Wyszczególnienie	Długość (w km)
Drogi gminne w tym o rodzaju nawierzchni:	56,551
Twardej ulepszonej	39,241
bitumicznej	31,573
betonowej	5,803
kostka	1,865
Twardej nieulepszonej	1,478
brukowej	1,292
łuczniowej	0,186
gruntowej	15,832

Źródło: Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Stargardu na lata 2007-2013

W tabeli 13 zestawiono dane charakteryzujące drogi gminne w mieście według rodzaju nawierzchni. Wynika z nich, że prawie 70% długości dróg ma nawierzchnię twardą ulepszoną, a zaledwie 2, 6% – twardą nieulepszoną. Z kolei drogi gruntowe stanowią około 28% łącznej długości dróg gminnych.

Drogami krajowymi w mieście są:

- droga nr 10 Granica Państwa - Lubieszyn - Szczecin - Stargard - Wałcz - Piła - Pawłówek - Białe Błota - Wypaleniska - Przyłubie - Toruń - Lipno - Sierpc - Drobin - Płońsk.
- droga nr 20 Stargard - Chociwel - Węgorzyno - Drawsko Pomorskie - Czaplunek - Szczecinek - Biały Bór - Miastko - Bytów - Kościerzyna - Żukowo - Gdynia.

Drogą wojewódzką w mieście jest:

- droga nr 106 relacji Rzewnowo - Golczewo - Nowogard - Maszewo - Łęczyca - Stargard - Pyrzyce.

2.1.2. Telekomunikacja

Na terenie Stargardu głównymi operatorami telefonii stacjonarnej są Telekomunikacja Polska S.A. oraz Multimedia Polska Zachód Sp. z o.o.

Ponadto miasto objęte jest zasięgiem operatorów telefonii komórkowej PLUS GSM, ERA GSM, ORANGE.

2.1.3. Zaopatrzenie w ciepło

Energia ciepła w Stargardzie jest dostarczana z miejskiej sieci ciepłowniczej oraz z lokalnych i indywidualnych kotłowni opalanych węglem, koksem, gazem ziemnym lub olejem. Alternatywnym źródłem energii cieplnej w mieście jest oferta Przedsiębiorstwa Usług Ciepłowniczych GEOTERMIA Stargard Sp. z o.o., która została powołana w 1999 roku. Ponadto nieznaczna ilość ciepła jest wytwarzana przez urządzenia zasilane elektrycznie.

Struktura zaopatrzenia miasta w ciepło przedstawia się następująco:

- 63,4% energii pochodzi z miejskiej sieci ciepłowniczej,
- 31% energii – z lokalnych i indywidualnych źródeł opalanych węglem lub koksem (w tym 72 % ze źródeł przemysłowych, m.in. z elektrociepłowni Cukrowni Kluczewo S.A., głównie do celów technologicznych),
- 1,1% energii – z kotłowni olejowych,
- 4,3% energii – z kotłowni gazowych,
- 0,2% energii – z piecyków i kuchni gazowych.

Łączna długość sieci ciepłowniczej wynosi 54 700 m (w tym z rur preizolowanych 49,3%). Sieć ta jest zasilana energią z ciepłowni o mocy 116,3 MW. Ciepłownia jest własnością Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej Sp. z o.o.. Na terenie miasta funkcjonuje także elektrociepłownia, która należy do Cukrowni Kluczewo S.A.

2.1.4 Zaopatrzenie w gaz

Rozprowadzaniem gazu sieciowego zajmuje się Rozdzielnia Gazu w Stargardzie, podlegająca Wielkopolskiej Spółce Gazownictwa Sp. z o.o. w Poznaniu, Oddział Zakład Gazowniczy w Szczecinie.

Miasto korzysta z gazu ziemnego wysokometanowego GZ-50 o cieple spalania $\geq 38,147$ MJ /m³. Gaz ten doprowadzany jest gazociągiem wysokiego ciśnienia Odolanów – Police do stacji redukcyjno-pomiarowej pierwszego stopnia. W obrębie miasta znajduje się pięć stacji gazowych II stopnia o łącznej, maksymalnej przepustowości 8200 m³/h. Stacje te są wykorzystane w 53,4%.

Stargard jest zgazyfikowany w 95%. Dane dotyczące sieci gazowej w mieście zamieszczono w tabeli 14. Wynika z nich, że długość sieci rozdzielczej zwiększyła się w latach 2003–2005 zaledwie o 1,8 km. Duży wzrost, wynoszący 118 budynków, zanotowano w liczbie budynków mieszkalnych podłączonych do sieci. Liczba osób korzystających z tej infrastruktury zwiększyła się o 102. Sieci gazowe są w dobrym stanie technicznym, a ich możliwości przesyłowe są wykorzystywane w 50%.

Tabela 14 Sieć gazowa w Stargardzie w latach 2004-2006

Wyszczególnienie	2004	2005	2006
Długość gazowej sieci rozdzielczej (m)	119,6	119,7	120,4
Liczba budynków mieszkalnych podłączonych do sieci	3 375	3 421	3 474
Odbiorcy gazu (gospodarstwa domowe)	21 400	21 407	21 792

Źródło: Bank Danych Regionalnych

2.1.5. Zaopatrzenie w wodę

Zaopatrywaniem ludności miasta w wodę zajmuje się Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Stargardzie. Podstawowym źródłem zasilania miasta w wodę jest komunalne ujęcie wód podziemnych „Południe”, zlokalizowane przy ul. Warszawskiej (o wydajności 1560 m³/h). Ujęcie to jest złożone z 21 czynnych studni. Na terenie miasta znajduje się również stacja uzdatniania wody. Ujęcie komunalne posiada zatwierdzoną strefę ochrony pośredniej ujęcia wód (nr OS-6/7622/2/92). Aktualny pobór wody wynosi 14 000 m³/d i całkowicie zaspokaja on potrzeby miasta. Maksymalna produkcja wody z ujęcia wynosi do 23 000 m³/d.

W Stargardzie znajdują się ponadto 33 lokalne ujęcia wody o zasobach 500 m³/h, które są wykorzystywane jako źródła dodatkowe lub awaryjne.

Gospodarkę wodną w mieście prowadzi także Cukrownia Kluczewo S.A. Posiada ona dwa ujęcia wody – ujęcie powierzchniowe i ujęcie podziemne: - ujęcie powierzchniowe ma pozwolenie na maksymalny pobór 100 m³/h i jest usytuowane na Małej Inie – rzece o II klasie czystości wód, - studnia głębinowa (93 m) czerpie wody czwartorzędowe w wielkości 15 m³/d przy maksymalnej wydajności 120 m³/d, wody I klasy czystości.

W tabeli 15 przedstawiono dane dotyczące sieci wodociągowej w Stargardzie i liczby osób z niej korzystających. Wynika z nich, że długość wodociągowej sieci rozdzielczej uległa zmianom, między 2006 r. a 2003 r. zwiększyła się o 4,8 km. W analizowanym okresie wzrosła także liczba budynków mieszkalnych podłączonych do sieci.

Tabela 15 Sieć wodociągowa w Stargardzie w latach 2004-2007

Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007
Długość sieci rozdzielczej	125,3	127,5	130,1	132,3
Liczba budynków mieszkalnych podłączonych do sieci	3 935	4 011	4 056	4 003
Ludność korzystająca z sieci	69 579	69 271	69 094	70 797

Źródło: Bank Danych Regionalnych i Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Stargardzie

2.1.6. Kanalizacja

Podmiotem odpowiedzialnym za odprowadzanie ścieków w Stargardzie jest Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. Gospodaruje ono całą infrastrukturą kanalizacyjną. Ścieki socjalno-bytowe, przemysłowe i wody opadowe z całego miasta są odprowadzane siecią kanalizacji ogólnospławnej do komunalnej oczyszczalni ścieków zlokalizowanej przy ul. Drzymały. Część wód opadowych odprowadzana jest poprzez piaskownik do Małej Iny.

W tabeli 16 zawarto dane dotyczące długości sieci kanalizacyjnej w Stargardzie. Wynika z nich, że w latach 2004–2006 systematycznie rosła liczba budynków podłączonych do sieci oraz długość czynnej sieci kanalizacyjnej.

Tabela 16 Sieć kanalizacyjna w Stargardzie w latach 2004-2007

Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej	128,2	131,2	131,1	135,57
Liczba budynków mieszkalnych podłączonych do sieci	3 011	3 024	3 064	3 140
Ludność korzystająca z sieci	68 043	67 587	67 418	70 590

Źródło: Bank Danych Regionalnych i Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Stargardzie

2.1.7. Oczyszczalnie ścieków

Właścicielem komunalnej wysokosprawnej mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków jest Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. Oczyszczalnia oprócz przyjmowania ścieków z miasta przyjmuje ścieki z przylegających miejscowości: Lipnik, Witkowo – wieś i Klepino. Redukcja zanieczyszczeń podczas oczyszczania sięga 98%, a jakość oczyszczanych ścieków podlega systematycznym badaniom.

W latach 1997-1998 wybudowano biologiczną oczyszczalnię wód deszczowych w Kluczewie o przepustowości 225 m³/d. W 2000 r. uruchomiono oczyszczalnię ścieków przemysłowych. Pracuje ona w okresie kampanii cukrowniczej. Efektywność jej pracy jest zadowalająca, co potwierdzają wyniki kontroli ścieków oczyszczonych przeprowadzone przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie. Poza tym systematycznie budowane są nowe odcinki kanalizacji deszczowej i sanitarnej.

2.2. GOSPODARKA ODPADAMI

Odpady komunalne w przeważającej części gromadzone są na terenach nieruchomości, na których powstają, a w pozostałych przypadkach – w zbiorczych punktach gromadzenia odpadów. Miejsca gromadzenia odpadów stanowią: zadaszone osłony lub pomieszczenia (potocznie zwane „altanami śmietnikowymi”), wyodrębnione pomieszczenia w budynkach lub utwardzone place do ustawiania pojemników.

Odpady komunalne gromadzone są najczęściej w pojemnikach:

- 1) na odpady niesegregowane (w pojemnikach stalowych o pojemności 110 l, w pojemnikach plastikowych o pojemności 120 l, w pojemnikach stalowych o pojemności 1100 l, w kontenerach o pojemności 6–8 m³, itp.),
- 2) do selektywnej zbiórki odpadów: w pojemnikach siatkowych do gromadzenia odpadów PET, w pojemnikach plastikowych do gromadzenia szkła, pojemnikach stalowych i plastikowych do gromadzenia makulatury, w workach foliowych do gromadzenia odpadów roślinnych, w kontenerach stalowych do gromadzenia odpadów budowlanych, itp.

Zbiórką i składowaniem odpadów na składowisku zajmuje się w Stargardzie pięć przedsiębiorstw:

- Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o.,
- FUHP Jantra Sp. z o.o.,
- REMONDIS Szczecin Oczyszczanie Miasta Sp. z o.o.,
- FH–U Thomas Tomasz Zelent w Szczecinie,
- WIR–MAR Mariola Suchańska w Szczecinie.

W ramach usług obejmujących odbieranie niesegregowanych odpadów komunalnych, przedsiębiorcy odbierają wszystkie selektywnie zebrane rodzaje odpadów, w tym powstające w gospodarstwach domowych odpady wielkogabarytowe, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny oraz odpady z remontów. Poza tym przedsiębiorcy selektywnie odbierają odpady PET, makulaturę i szkło.

W ramach prowadzonej działalności MP GK utworzyło na swoim terenie Gminny Punkt Zbiórki Odpadów Niebezpiecznych. Natomiast odpady komunalne z selektywnej zbiórki czasowo gromadzone są w następujących punktach:

- na stanowisku wtórnej segregacji odpadów na składowisku w Łęczycy (Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o.),
- w sortowni odpadów w Smolęcinie w gminie Kołbaskowo (FUHP Jantra Sp. z o.o.),
- na stanowisku wtórnej segregacji odpadów w Szczecinie przy ul. Żołnierskiej 56 (REMONDIS Szczecin Oczyszczanie Miasta Sp. z o.o.),

MBU - instalacja do mechaniczno-biologicznego unieszkodliwiania odpadów, planowana na składowisku odpadów w Łęczycy (Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o.). Planowana inwestycja dotyczy instalacji wykorzystującej proces dwustopniowej fermentacji beztlenowej z wytworzeniem biogazu z organicznej frakcji odpadów komunalnych zmieszanej z osadami ściekowymi, pochodzącymi z miejskiej oczyszczalni ścieków.

2.3. STAN ŚRODOWISKA NATURALNEGO

2.3.1. Obszary zasobowe

Obszary wodne

Środowisko wodne na obszarze miasta tworzą wody podziemne i powierzchniowe.

Wody podziemne

W odniesieniu do wód podziemnych, Stargard położony jest w obszarze o wysokich zasobach użytkowych tych wód. Jednostkowa wartość zasobów eksploatacyjnych może osiągnąć 500 m³/d/km². Na terenie miasta występują dwa poziomy wodonośne: trzeciorzędowy i czwartorzędowy.

W mieście zlokalizowano ujęcie wód podziemnych „Południe”, zlokalizowane przy ul. Warszawskiej (1560 m³/h). Ujęcie złożone jest z 21 czynnych studni. Na terenie miasta znajduje się stacja uzdatniania.

Wody powierzchniowe

Do wód powierzchniowych należą: odcinek rzeki Iny, odcinek jej dopływów: Małej Iny i Krąpieli, rzeczka Gowienica Miedwiańska oraz system kanałów miejskich i melioracyjnych.

Rzeka Ina jest największym dopływem Odry w granicach województwa zachodniopomorskiego. Wzdłuż południowo-zachodniej granicy miasta płynie rzeczka Gowienica Miedwiańska, uchodząca do jeziora Miedwie.

Mała Ina jest lewym dopływem Iny. Całkowita długość rzeki wynosi 51,2 km, z czego ok. 10 km w granicach gminy Stargard. Swój początek bierze w południowej części gminy Krzęcin, natomiast uchodzi do Iny w granicach administracyjnych Stargardu.

Krapiel (Krąpiel) jest prawym dopływem Iny. Całkowita długość rzeki wynosi 61,1 km, natomiast w granicach gminy Stargard znajduje się odcinek o długości 19 km. Swój początek rzeka bierze z jeziora Chociwel na wys. 67,7 m n.p.m, uchodzi zaś do Iny w granicach administracyjnych miasta Stargard na wys. 19,2 m.

Na terenie miasta brak jest naturalnych i sztucznych zbiorników wodnych, z wyjątkiem sztucznie obwałowanych odstojników Cukrowni w Kluczewie. W Stargardzie znajdują się następujące kanały:

- Kanał Jagielloński,
- Młynówka,
- kanał wzdłuż ul. Bydgoskiej.

Lasy

Zarówno Stargard, jak i jego okolice są bardzo słabo zalesione. Lasy i zadrzewienia zajmują zaledwie 1,5% powierzchni miasta. Na południe od centrum miasta, w dolinie Iny, są zlokalizowane dwa obszary leśne należące do Nadleśnictwa Dobrzany o łącznej powierzchni 53,66 ha. Obydwa obszary należą do lasów wodochronnych.

Na terenie siedlisk występują: świerk serbski, topola czarna, jesion wyniosły, olsza czarna i szara. Wiek drzew jest zróżnicowany, najstarsze okazy mają 70 lat i osiągają 180 cm obwodu. W warstwie krzewów dominują: dereń świdwa, malina fałdowana. W zagłębieniach terenu rozwijają się fragmenty zarośli wierzbowo-topolowych, natomiast w pobliżu rzeki występują łany mozgi trzcinowatej. W miarę upływu czasu następuje unaturalnienie składu gatunkowego zbiorowisk leśnych.

Na południowo-wschodnich obrzeżach miasta występują żyzne lasy łęgowe, z dominacją jesionu, które prawdopodobnie stanowiły funkcję maskującą dla bazy lotniczej. Rozwinęły się one w ciągach podmokłych zagłębień na terenach w przeszłości użytkowanych rolniczo. Obecnie tworzą kompleks z olszynami, zaroślami wierzbowymi, ziołoroślami i szuwarami. Ze względu na bardzo wysoką żyzność gleb, drzewostan wyróżnia się znacznymi rozmiarami (obwód pni jesionów wynosi około 1,9 m), z kolei bujne runo jest źródłem dużych ilości biomasy. Wzdłuż Młynówki rozciąga się fragment łęgu olszowego, który pozostaje w łączności przestrzennej ze szpalerem dorodnych olsz czarnych, co podnosi walor całego układu.

2.3.2. Obszary i obiekty prawnie chronione

Pomniki przyrody

W Stargardzie znajduje się wiele pomników przyrody i drzew, które spełniają warunki drzew pomnikowych. Są to najczęściej pojedyncze stare drzewa rodzime, ich grupy lub skupienia. Na terenie miasta wg stanu na marzec 2006 zlokalizowanych było 59 pomników przyrody, oraz trzy aleje. Przeważająca część pomników znajduje się w parkach podworskich wpisanych do rejestru zabytków.

Na terenie miasta znajduje się 13 pojedynczych drzew oraz grupa 11 platanów klonolistnych, będących pomnikami przyrody. W trakcie prac inwentaryzacyjnych nie wykazano w terenie dwóch drzew, uznanych prawnie za pomniki przyrody.

Do pomników przyrody w mieście zalicza się między innymi:

- klon jawor o średnicy 3,03 m, buk zwyczajny o średnicy 4,47 m w Parku Bol. Chrobrego,
- wierzba Salix L o średnicy 4,16 m w Parku Jagiellońskim,
- dąb szypułkowy – grupa drzew o średnicach: 1,47; 2,98 i 4,31 m w Parku Jagiellońskim,
- wierzba Salix L o średnicy 3,18 m w Parku Jagiellońskim,
- wierzba Salix L o średnicy 3,12 m w Parku Jagiellońskim,
- klon zwyczajny o średnicy 3,42 m w Parku 3 Maja,
- topola o średnicy 4,34 m w Parku 3 Maja,
- topola o średnicy 3,42 m w Parku 3 Maja,
- klon jawor o średnicy 3,49 m w Parku 3 Maja,
- lipa drobnolistna o średnicy 3,25 m w Parku 3 Maja.

Przeważająca większość drzew spełniających warunki drzew pomnikowych to dęby szypułkowe o obwodzie od 325 cm do 510 cm na wysokości 1,3 m.

W samym mieście nie wyodrębniono obszarów chronionych. Obszary prawnie chronione na terenie całej gminy zajmują w sumie 4,7 ha, przy czym są to rezerваты przyrody. W niewielkiej odległości od Stargardu znajduje się rezerwat przyrody „Ozy Kiczarowskie”, a na północ od miasta użytek ekologiczny „Żabie uroczysko”.

Miejskie tereny zieleni

Dominującą część terenów zielonych w Stargardzie stanowią parki. W mieście jest ich 16, a ich łączna powierzchnia wynosi 30 ha. Są to m.in. następujące parki: Park Zamkowy, Park Bolesława Chrobrego, Park Piastowski, Park Popiela, Park Jagielloński, Park 3 Maja, Park Stefana Batorego, Park Panorama, Giżynek-Park, Park Podworski w Kluczewie, Burzykowo – Stary Cmentarz, Burzykowo – Park.

Utrzymaniem większości parków zajmuje się samorząd miejski. Część z nich stanowi własność prywatną lub własność Skarbu Państwa i jest utrzymywana przez właścicieli.

Niektóre parki – w szczególności zlokalizowane na peryferiach miasta – są jednak zaniedbane i ulegają unaturalnieniu.

W skład miejskich terenów zieleni w Stargardzie wchodzi także układy komponowanej zieleni miejskiej. Zaliczają się do nich:

- pas zieleni wysokiej otaczający mury Starego Miasta,
- teren dawnego Cmentarza Żydowskiego,
- cmentarz komunalny,
- Cmentarz Międzynarodowy Jeńców Wojennych,
- założenie parkowe przy ul. Gdyńskiej,
- zespół zieleni parkowej przy Domu Bractwa Strzeleckiego,
- założenie parkowe przy ul. Szczecińskiej,
- zespół zieleni wysokiej przy Krzyżu Pokutnym,
- nasadzenia 20 ulic i placów.

Aleje i zadrzewienia przydrożne w mieście często zawierają wartościowy drzewostan. Wyróżnia się wśród nich: aleje jesionowe, jesionowo-olszowe, dębowe, topolowe, jesionowo-wierzbowe, brzożowe, dębowo-klonowe, a także szpalery bukowe, kasztanowców, brzożowe, jesionowe, dębowe. Występują one w ciągu ulic: Wł. Reymonta, Szosy Maszewskiej, Grunwaldzkiej, Na Grobli, Nowowiejskiej, Głównej, R. Traugutta, J. U. Niemcewicza, Szczecińskiej, 11 Listopada, Robotniczej, Bydgoskiej oraz alei Dębowej. Stargard zaliczony został do jednego z 57 ośrodków krajoznawczych w kraju.

2.3.3. Poziom zanieczyszczenia środowiska w mieście

Powietrze

Największym zagrożeniem dla czystości powietrza w Stargardzie jest spalanie paliw stałych. Przyczynia się ono do zapylenia powietrza i jego zanieczyszczenia związkami siarki i węgla. Drugim, co do ważności niebezpieczeństwem jest emisja pochodząca ze spalin pojazdów samochodowych. Poważnym problemem z tego zakresu jest również emisja pyłów do atmosfery.

Emisja zanieczyszczeń gazowych w Stargardzie wynosiła według pomiarów dokonanych w 2005 r.:

- dwutlenek siarki: 302 t/rok,
- tlenek azotu: 133 t/rok,
- dwutlenek węgla: 103 t/rok.

Gleby

Głównymi przyczynami zanieczyszczenia gleb w mieście są związki, które przenikają poprzez odcieki powstające z tzw. dzikich wysypisk i nielegalnych wylewisk. Najczęściej miejsca te są zlokalizowane przy drogach, w przydrożnych rowach, na terenie lasów, w zbiornikach wodnych, na nieużytkach, na obrzeżach miasta. Nielegalne składowiska odpadów znajdują się nie tylko na terenach gminnych, ale także na terenach prywatnych.

W ostatnich latach na terenie miasta powstało wiele dzikich gruzowisk i nielegalnych składowisk odpadów remontowych i budowlanych.

Wody

Źródłami zanieczyszczeń wód w Stargardzie są:

- niekontrolowane zrzuty ścieków komunalnych i przemysłowych z budynków i zakładów nie objętych siecią kanalizacyjną,
- nielegalne składowiska i magazyny odpadów niebezpiecznych, w tym ropopochodnych,
- brak pokrycia znacznej części miasta kanalizacją deszczową.

Najbardziej narażone na zanieczyszczenia są wody Gowienicy Miedwiańskiej, która zasila bezpośrednio wody jeziora Miedwie. Rzeka ta jest zanieczyszczana głównie przez spływy powierzchniowe.

Hałas

Podstawowym wskaźnikiem klimatu akustycznego jest sumaryczny poziom hałasu danego obszaru. W decydującym stopniu zależy on od urbanizacji terenu oraz rodzaju emitowanego hałasu, tj.: hałasu komunikacyjnego lub przemysłowego.

Głównymi czynnikami wpływającymi na poziom emisji hałasu komunikacyjnego są:

- natężenie ruchu i udział pojazdów transportu ciężkiego (samochody ciężarowe, „tiry”, autobusy) w strumieniu wszystkich pojazdów,
- stan techniczny pojazdów,
- rodzaj nawierzchni dróg, których zły stan powoduje dodatkowe wstrząsy oraz zmniejsza płynność poruszających się pojazdów (częste hamowanie),
- organizacja ruchu drogowego.

Biorąc pod uwagę hałas przemysłowy, głównymi źródłami uciążliwości akustycznej dla środowiska jest działalność prowadzona w obiektach przemysłowych oraz na zewnątrz hal i budynków produkcyjnych. Uciążliwe oddziaływanie hałasu przemysłowego jest odczuwane głównie w przypadku zlokalizowania budynków mieszkalnych w pobliżu zakładów przemysłowych.

Największą uciążliwością w Stargardzie jest hałas komunikacyjny. Przez teren miasta przebiegają obecnie: droga krajowa relacji Szczecin – Bydgoszcz oraz drogi regionalne relacji Stargard – Gdańsk i Nowogard – Pyrzyce. W konsekwencji w Stargardzie występuje wysokie natężenie hałasu i zagrożenie bezpieczeństwa ruchu. Ponadto, ze względu na to, że miasto jest znaczącym ośrodkiem kolejowym, mieszkańcy domów położonych w bezpośrednim sąsiedztwie linii kolejowych są narażeni na hałas związany z ruchem pociągów. Ponieważ Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie nie posiada odpowiednich map akustycznych, nie zidentyfikowano szczegółowo obszarów o największym nasileniu tego hałasu.

2.4. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

Miasto Stargard dysponuje bardzo dobrą infrastrukturą społeczną. Na jego terenie istnieje 6 przedszkoli miejskich, 4 przedszkola niepubliczne, 7 szkół podstawowych, 4 gimnazja, Zespół Szkół Ogólnokształcących, w skład którego wchodzi Szkoła Podstawowa nr 2 z Oddziałami Integracyjnymi i Gimnazjum Integracyjne oraz 8 szkół średnich. Ponadto infrastruktura społeczna oparta jest na dobrze rozwiniętej infrastrukturze opieki medycznej (4 Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej, Wojewódzki Ośrodek Medycyny Pracy, Wojskowa Specjalistyczna Przychodnia Lekarska) oraz Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej.

2.4.1. Oświata i wychowanie

W roku szkolnym 2007/2008 r. w mieście funkcjonuje 6 przedszkoli miejskich, do których uczęszcza 843 dzieci. Liczbę dzieci w poszczególnych przedszkolach przedstawia tabela 17.

Rada gminy ustala sieć prowadzonych przez gminę publicznych przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych. W celu realizacji tego zadania w przedszkolach miejskich funkcjonuje 8 oddziałów dla 172 dzieci 6 letnich oraz 23 oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych dla 519 dzieci.

W Przedszkolu Miejskim nr 5 z Oddziałami Integracyjnymi funkcjonują 2 oddziały integracyjne oraz jeden oddział w Szkole Podstawowej nr 2 z Oddziałami Integracyjnymi.

Tabela 17 Aktualny wykaz placówek przedszkolnych

Nazwa przedszkola	Adres	Liczba dzieci
Przedszkole Miejskie nr 1	ul. Włosiennicza 4	134
Przedszkole Miejskie nr 2	ul. Mieszka I 2	133
Przedszkole Miejskie nr 3	os. Zachód A/18	131
Przedszkole Miejskie nr 4 im. Jana Brzechwy	os. Zachód B/2	130
Przedszkole Miejskie nr 5 z Oddziałami Integracyjnymi	ul. Lechicka 11	165
Przedszkole Miejskie nr 6	ul. Niewiadomska 14	150

Źródło: Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Stargardu na lata 2007-2013

Ponadto do ewidencji szkół i placówek niepublicznych prowadzonej przez Prezydenta Miasta Stargardu zostało wpisane w roku 2007 nowe przedszkola niepubliczne - Niepubliczne Przedszkole „CALINECZKA” ul. Kilińskiego 14 – dla 25 dzieci.

Oprócz tego funkcjonują nw. przedszkola niepubliczne:

- Niepubliczne Przedszkole „WESOŁA LOKOMOTYWA” z Oddziałem Integracyjnym, ul. Szczecińska 33 – dla 75 dzieci,
- Niepubliczne Przedszkole „KUBUSIA PUCHATKA” ul. Kilińskiego 14, które dysponuje 100 miejscami.
- Przedszkole Niepubliczne „KAJTUŚ” w Stargardzie ul. Gen. Wł. Andersa 51 – dla 50 dzieci.

W Gminie – Miasto Stargard znajduje się także:

7 szkół podstawowych:

- Szkoła Podstawowa nr 1 im. J. Słowackiego, ul. Sienkiewicza 8,
- Szkoła Podstawowa nr 3 im. Kornela Makuszyńskiego, ul. Limanowskiego 7,
- Szkoła Podstawowa nr 4 im. mjr H. Sucharskiego, ul. Wielkopolska 30,
- Szkoła Podstawowa nr 5 im. Jana Pawła II, ul. Kuśnierzy 7,
- Szkoła Podstawowa nr 6 im. J. Brzechwy, ul. Armii Krajowej 1,
- Szkoła Podstawowa nr 7 im. A. Lindgren, pl. Majdanek 13,
- Szkoła Podstawowa nr 8 im. M. Kopernika, ul. Traugutta 16.

4 gimnazja:

- Gimnazjum nr 1, ul. Popiela 2,
- Gimnazjum nr 2, im. K.I. Gałczyńskiego, ul. Limanowskiego 9,
- Gimnazjum nr 3, ul. Szkolna 2,
- Gimnazjum nr 4, os. Zachód B/15.

Zespół Szkół Ogólnokształcących, os. Zachód A/5, w skład którego wchodzi Szkoła Podstawowa nr 2 z Oddziałami Integracyjnymi i Gimnazjum Integracyjne.

W roku szkolnym 2007/2008 do szkół podstawowych uczęszcza ogółem 4626 uczniów: 4122 w 180 oddziałach szkolnych oraz 504 wychowanków w 23 oddziałach przedszkolnych utworzonych w tych szkołach. Po raz pierwszy próg szkoły podstawowej przekroczyło 677 pierwszoklasistów, którzy uczą się w 29 oddziałach.

Do czterech ogólnodostępnych gimnazjów, Gimnazjum Integracyjnego oraz Gimnazjum Katolickiego (placówka niepubliczna funkcjonująca w Stargardzie od 1 września 2002 r.) uczęszcza 2504 uczniów.

Szkolnictwo średnie w Stargardzie obejmuje następujące szkoły:

- I Liceum Ogólnokształcące, ul. St. Staszica 2,
- II Liceum Ogólnokształcące, ul. Mieszka I 4,
- Zespół Szkół nr 1, Park 3 Maja 2,
- Zespół Szkół nr 2, os. Zachód B /15/ a,
- Zespół Szkół Budowlano-Technicznych, ul. Składowa 2 a,
- Centrum Kształcenia Praktycznego, ul. Pierwszej Brygady 35,
- Zespół Szkół nr 5 CKP, ul. Gdyńska 8,
- Zespół Szkół Specjalnych, ul. Wita Stwosza 1a, 1b.

W mieście funkcjonuje ponadto wiele placówek oświatowo-wychowawczych, w tym m.in.:

- Młodzieżowy Dom Kultury – prowadzi działalność w dwóch działach: Wychowania Estetycznego i Imprez Masowych oraz Wychowania Technicznego i Rekreacji. W ramach tych działów funkcjonuje 13 pracowników. Są to pracownie: choreografii, plastyki, teatralna, muzyki, akademii przedszkolaka, motoryzacji, komputerowa, fotografii i filmu, modelarstwa okrętowego, żeglarstwa, koło szachowe, gospodarstwa domowego, imprez. Zajęcia odbywają się w wymiarze 287 godzin tygodniowo w 66 kołach, dla ok. 740 uczestników.

2.4.2. Ochrona zdrowia

Obecnie świadczenia z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej na terenie miasta Stargardu udzielają następujące Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej:

Medis - przychodnia przy ul. Głównej 2 i przychodnia przy ul. Kilińskiego 3,

Ewa - Lek s.c. - przychodnia przy ul. Pocztowej 2,

Fam - Med Sp. z o.o. - przychodnia na os. Kopernika 10,

Zachód s.j. - przychodnia na os. Zachód A/17.

Ponadto na terenie Miasta w zakresie pozostałych świadczeń udzielają także:

- Wojewódzki Ośrodek Medycyny Pracy - Zachodniopomorskie Centrum Leczenia i Profilaktyki, ul. B. Śmiałego 33, 70-347 Szczecin, przychodnie: ul. I Brygady 1, tel. 578-46-76, ul. Mickiewicza 18, tel. 578-56-16,
- Wojskowa Specjalistyczna Przychodnia Lekarska, SPZZOZ, Aleja Żołnierza 37, tel. 576-63-28,
- "Medis" przychodnia specjalistyczna, ul. Wojska Polskiego 24, tel. 578-47-76

Na terenie miasta Stargardu działa także NZOZ Medycyny Szkolnej, Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej, Przychodnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia oraz szereg gabinetów prywatnych świadczących usługi z zakresu specjalistycznej opieki zdrowotnej.

2.4.3. Zasoby mieszkaniowe

Zarządzaniem zasobami lokali mieszkalnych i użytkowych będących własnością miasta, budynkami wspólnot mieszkaniowych z udziałem miasta oraz lokalami komunalnymi w budynkach w obcym zarządzie zajmuje się Stargardzkie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o. (Stargardzkie TBS Sp. z o.o.). Spółka zarządza również budynkami wspólnot mieszkaniowych bez udziału miasta oraz zajmuje się budową nowych budynków z lokalami mieszkalnymi na wynajem.

W tabeli 18 zamieszczono dane dotyczące liczby mieszkań w Stargardzie w latach 2001-2005. Wynika z nich, że w analizowanym okresie systematycznie rosła liczba mieszkań w mieście – w 2005 r. była ona o prawie 8% wyższa niż w pierwszym rozpatrywanym roku. Warto również zwrócić uwagę na fakt, że w omawianych latach średnia ilość izb w mieszkaniu utrzymywała się na poziomie 3,58, natomiast średnia powierzchnia użytkowa mieszkań wzrosła z 56,82 m² do 59,15 m².

Tabela 18 Mieszkalnictwo komunalne w Stargardzie w latach 2001-2006

Wyszczególnienie	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Liczba mieszkań	21 337	22 639	23 378	23 460	23 554	23 728
Liczba izb w mieszkaniach	78 250	81 184	83 648	83 921	84 361	84 975
Powierzchnia użytkowa mieszkań (w m ²)	1 240 731	1 321 748	1 372 910	1 382 100	1 393 200	1 407 599

Źródło: Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Stargardu na lata 2007-2013 oraz Bank Danych Regionalnych

Według stanu na koniec grudnia 2006 r. zasoby komunalnych budynków z lokalami mieszkalnymi tworzyło 195 budynków będących własnością miasta i 490 budynków będących jego współwłasnością. Znaczna ich część (172) została wybudowana przed 1945 r., w tym 6 – przed 1900 r.

W budynkach komunalnych w Stargardzie według stanu na rok 2006 znajdowało się 1017 lokali mieszkalnych. Stanowiło to 33,4% mieszkań należących do gminy. Pozostała część – 2028 mieszkania, tj. 66,6% ogółu mieszkań komunalnych – znajduje się w budynkach wspólnot mieszkaniowych z udziałem miasta. Na czas określony, jako lokale socjalne, wynajmowane są 130 lokale. Reszta mieszkań komunalnych – 2915 mieszkań – jest zasiedlona na czas nieoznaczony. Własnością gminy są również 34 garaże o powierzchni 496 m².

Z kolei w zarządzie Stargardzkiego TBS Sp. z o.o. w 2006 r. znajdowało się 681 budynków, w których jest 6 717 lokali, o łącznej powierzchni 354 953 m². We wspomnianych budynkach znajdowało się 6 442 lokali mieszkalnych o łącznej powierzchni użytkowej 331 177 m², 275 lokali użytkowych o powierzchni 22 129 m² oraz 103 garaże o powierzchni 1 647 m².

Ze względu na wartość użytkową odnoszącą się do standardu lokali mieszkalnych dzieli się je w zależności od stanu technicznego i wyposażenia na cztery kategorie oraz lokale socjalne. Do pierwszej kategorii użytkowej zostały zaliczone lokale mieszkalne w budynkach wybudowanych po 1980 r. oraz w budynkach po kapitalnym remoncie, wyposażone w łazienkę z wc i wszystkie media. Z kolei do czwartej kategorii użytkowej zaliczono lokale mieszkalne o obniżonym standardzie, wyposażone najczęściej tylko w podstawowe instalacje, tj. elektryczną, wodną, kanalizacyjną, często wspólne kuchnie i toalety. Pozostałe dwie kategorie użytkowe są kategoriami pośrednimi pomiędzy pierwszą i czwartą kategorią użytkową. Lokalami socjalnymi określa się lokale o obniżonym standardzie, nadające się do zamieszkania ze względu na wyposażenie i stan techniczny. Lokale drugiej i trzeciej kategorii użytkowej oraz lokale socjalne mają 74% udział w całości zasobów mieszkaniowych Stargardu. Natomiast do grupy lokali pierwszej kategorii użytkowej należą 203 lokale mieszkalne, co stanowi 6,2% ogólnej ich liczby.

Ze względu na długoletni okres użytkowania oraz brak remontów, ponad 92% zasobów komunalnych znajduje się w złym stanie technicznym, co potwierdziły przeglądy techniczne budynków przeprowadzone w 2006 r. Wynika z nich, że wg planu na 2007 rok, 10 budynków kwalifikuje się do rozbiórki, 9 budynków wymaga kapitalnego remontu (do 2011 r.), a 123 budynki powinny być częściowo wyremontowane. Ponadto stwierdzono, że zasoby mieszkaniowe wymagają bieżących napraw i konserwacji. Stopień ich zużycia technicznego oszacowany został na około 60%. W najgorszym stanie technicznym znajdują się instalacje: wodno-kanalizacyjne, gazowe, mury, ściany oraz fundamenty.

Koncepcja zaspokajania potrzeb mieszkaniowych mieszkańców Stargardu jest realizowana na podstawie zasad, które zostały przyjęte uchwałami Rady Miejskiej. Dotyczą one w szczególności zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Miasta Stargard oraz udzielania pomocy w zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych. Ustalono też kierunki działania w zakresie poprawy gospodarowania komunalnymi zasobami mieszkaniowymi oraz warunki współpracy ze Stargardzkim TBS Sp. z o.o., mającej na celu pozyskiwanie lokali mieszkalnych.

W obecnej sytuacji, w skali roku, 13,5% oczekujących rodzin może otrzymać przysługujące im mieszkanie komunalne, w tym jedynie 5,4% ma szansę otrzymać lokal socjalny. Łączna liczba osób oczekujących na

przydział mieszkania komunalnego wynosiła na koniec 2006 r. 526 osób. Przydziałem mieszkań komunalnych zajmuje się Stargardzkie TBS Sp. z o.o.

Planowane inwestycje finansowane będą w przeważającej części z kredytu z Krajowego Funduszu Mieszkaniowego z Banku Gospodarstwa Krajowego, ze środków własnych Spółki (w tym ze sprzedaży lokali usługowych, mieszkalnych, garaży), środków budżetu miasta, osób prawnych i fizycznych.

Jedną z form polityki mieszkaniowej miasta jest projekt "Inkubator". Są to mieszkania chronione przeznaczone dla pełnoletnich osób opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze, pochodzących z terenu powiatu stargardzkiego. Pierwszy stargardzki inkubator został uroczystie otwarty w lipcu 2006. Zlokalizowany został na osiedlu Lotnisko w Kluczewie. W trzypiętrowym budynku przy ulicy Czesława Tańskiego do dyspozycji wychowanków domu dziecka oddano 5 pokoi jednoosobowych wraz z kuchnią i jadalnią oraz dwiema łazienkami i wc. Trwają prace budowlane oraz obraduje Komisja Społeczna ds. inkubatora przy Stargardzkim TBS, która zajmuje się kwalifikowaniem przyszłych mieszkańców.

Innym celem mieszkalnictwa chronionego jest usamodzielnienie się podopiecznych – osób niepełnosprawnych intelektualnie z różnym stopniem upośledzenia umysłowego. Nad podopiecznymi czuwają opiekunowie służący radą i pomocą. Przy ich pomocy mieszkańcy uczą się oszczędnego korzystania z wody, ciepła i energii elektrycznej, a także zwracają uwagę na utrzymanie higieny osobistej oraz czystości.

Za pomocą Stargardzkiego TBS Sp. z o.o. Miasto realizuje także budownictwo mieszkaniowe dla osób niepełnosprawnych ruchowo. Pierwsze mieszkania chronione dla osób niepełnosprawnych ruchowo zostały oddane do użytku w 2004 r.

2.4.4. Pomoc społeczna

Na terenie Stargardu funkcjonuje Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, który jest jednostką organizacyjną miasta Stargardu realizującą zadania własne gminy i zadania zlecone przez administrację rządową. Działalność Ośrodka finansowana jest:

- ze środków budżetu Miasta,
- ze środków budżetu państwa,
- ze środków pozabudżetowych.

Ośrodek działa w szczególności na podstawie:

- 1) Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zmianami),
- 2) Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. Nr 64, poz. 593 z późn. zmianami),
- 3) Statutu nadanego uchwałą Nr XXII/254/2004 Rady Miejskiej w Stargardzie z dnia 31 sierpnia 2004 r.

Celem Działania Ośrodka jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości, przede wszystkim poprzez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Zadania ośrodka obejmują w szczególności:

- wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka,
- realizację rządowych programów pomocy społecznej i miejskich programów osłonowych,
- przyznawanie i wypłacanie dodatków mieszkaniowych,
- przyznawanie i wypłacanie świadczeń rodzinnych i zaliczek alimentacyjnych,
- prowadzenie postępowań wobec dłużników alimentacyjnych,
- prowadzenie obsługi technicznej Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- realizację innych zadań wynikających z przepisów prawa.

We wrześniu 2007 roku na wniosek Dyrektora MOPS Prezydent Miasta Stargardu zatwierdził proponowaną strukturę organizacyjną Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. Zmiany dotyczyły zarówno zmniejszenia, jak i zwiększenia liczby etatów w poszczególnych komórkach organizacyjnych Ośrodka.

Zmniejszenie liczby etatów dotyczyło Działu Usług Opiekuńczych z uwagi na zlecenie części usług opiekuńczych do realizacji podmiotom zewnętrznym, a także zatrudnianiu osób skierowanych do pracy przez Powiatowy Urząd Pracy w ramach aktywizacji zawodowej. Zwiększenie liczby etatów w Dziale Finansowo-Księgowym oraz Dziale Kadr i Administracji uzasadnione było koniecznością obsługi znacznej liczby osób kierowanych do pracy w ramach robót publicznych, staży, przygotowania do zawodu, a także prac społecznie użytecznych.

Zmiany w Dziale Pomocy Środowiskowej podyktowane były koniecznością dostosowania pracy pracowników socjalnych do nowoczesnych metod pracy socjalnej, m.in. w kontekście pracy z osobami zagrożonymi eksmisją i wymogiem zatrudnienia 1 pracownika socjalnego na 2 tysiące mieszkańców. Zaproponowana struktura Działu Pomocy Środowiskowej pozwala na stworzenie wyspecjalizowanych zespołów pracowników, zajmujących się określoną dziedziną. Rodzina zwracająca się po pomoc społeczną do Ośrodka trafia do danego pracownika socjalnego nie ze względu na rejon, w którym mieszka, ale ze względu na charakter problemów ją dotyczących.

Tabela 19 Udzielone świadczenia – zadania własne gminy – za 2007 rok

Formy pomocy		Liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenia	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń w złotych	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
0		1	2	3	4	5
RAZEM	1	2 985	x	5 712 870	2 126	5 090
ZASIŁKI OKRESOWE- OGÓLEM	2	1353	8 980	1 128 417	1 340	3 450
Bezrobocia	3	886	5 384	765 074	882	2 423
Długotrwałej choroby	4	499	2 366	262 787	498	1 238
Niepełnosprawności	5	174	830	60 235	173	382
Możliwości utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń innych systemów zabezpieczenia społecznego	6	0	0	0	0	0
SCHRONIENIE	7	76	11 351	70 077	56	78
POSILEK	8	1 122	133 259	546 884	687	2 465
W tym dla dzieci	9	1 029	123 931	504 975	601	2 364
UBRANIE	10	0	0	0	0	0
USŁUGI OPIEKUŃCZE- OGÓLEM	11	198	64 872	963 444	186	286
W tym: Specjalistyczne	12	0	0	0	0	0
ZASIŁEK CELOWY NA POKRYCIE WYDATKÓW NA ŚWIADCZENIA ZDROWOTNE OSOBOM NIEMAJĄCYM DOCHODU I MOŻLIWOŚCI UZYSKANIA ŚWIADCZEŃ NA PODSTAWIE PRZEPISÓW O Powszechnym Ubezpieczeniu w NFZ	13	0	0	0	0	0
W tym dla: Osób bezdomnych	14	0	0	0	0	0
ZASIŁKI CELOWE NA POKRYCIE WYDATKÓW POWSTAŁYCH W WYNIKU ZDARZENIA LOSOWEGO	15	23	24	1 375 300	23	49
ZASIŁKI CELOWE W FORMIE BILETU KREDYTOWANEGO	16	0	0	0	0	0
SPRAWIENIE POGRZEBU	17	5	5	8 227	5	9
W tym osobom: Bezdomnym	18	0	0	0	0	0
INNE ZASIŁKI CELOWE I W NATURZE OGÓLEM	19	1 796	x	1 620 521	1 777	4 333
W tym: Zasiłki specjalne celowe	20	277	466	83 960	276	569

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Stargardzie

W ramach zadań realizowanych przez MOPS rok rocznie pracownicy socjalni przeprowadzają kilka tysięcy (w roku 2007- 7304) wywiadów rodzinnych/środowiskowych w tym: w sprawie udzielenia pomocy społecznej, w sprawie dodatków mieszkaniowych, świadczeń rodzinnych i dłużników alimentacyjnych, na potrzeby innych ośrodków pomocy społecznej, na potrzeby powiatowych centrów pomocy rodzinie, w sprawach m.in. rodzin zastępczych i środowisk dzieci umieszczanych w placówkach, opiekuńczo wychowawczych, na potrzeby Urzędu Miejskiego w Stargardzie, w tym w sprawie ubezpieczenia zdrowotnego, na potrzeby STBS-u w

sprawach oddłużenia czynszowego, na potrzeby innych instytucji, np. Urząd ds. Kombatantów, Zakłady Karne, domy dziecka, ZUS, MZK, prokuratura, sądy, domy pomocy społecznej.

Ponadto MOPS realizuje kontrakty socjalne i aktywne formy przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu. W ramach współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Stargardzie w zakresie zatrudniania osób bezrobotnych pracownicy socjalni typują osoby spośród korzystających z pomocy społecznej do różnych form aktywności zawodowej.

W ramach działalności **Klubu Integracji Społecznej** pracownicy socjalni organizują zajęcia dla grup osób zagrożonych wykluczeniem lub wykluczonych społecznie. Zadaniem KIS jest podejmowanie działań mających na celu zachęcenie i pomoc w znalezieniu pracy na czas określony lub na czas wykonywania określonej pracy, w pełnym lub niepełnym wymiarze czasu pracy u pracodawców, wykonywania usług na podstawie umów cywilno-prawnych oraz przygotowanie do zatrudnienia. Do programów w KIS zakwalifikowano tylko w 2007 roku 71 osób. Programy sesyjne ukończyły w tym samym roku aż 53 osoby.

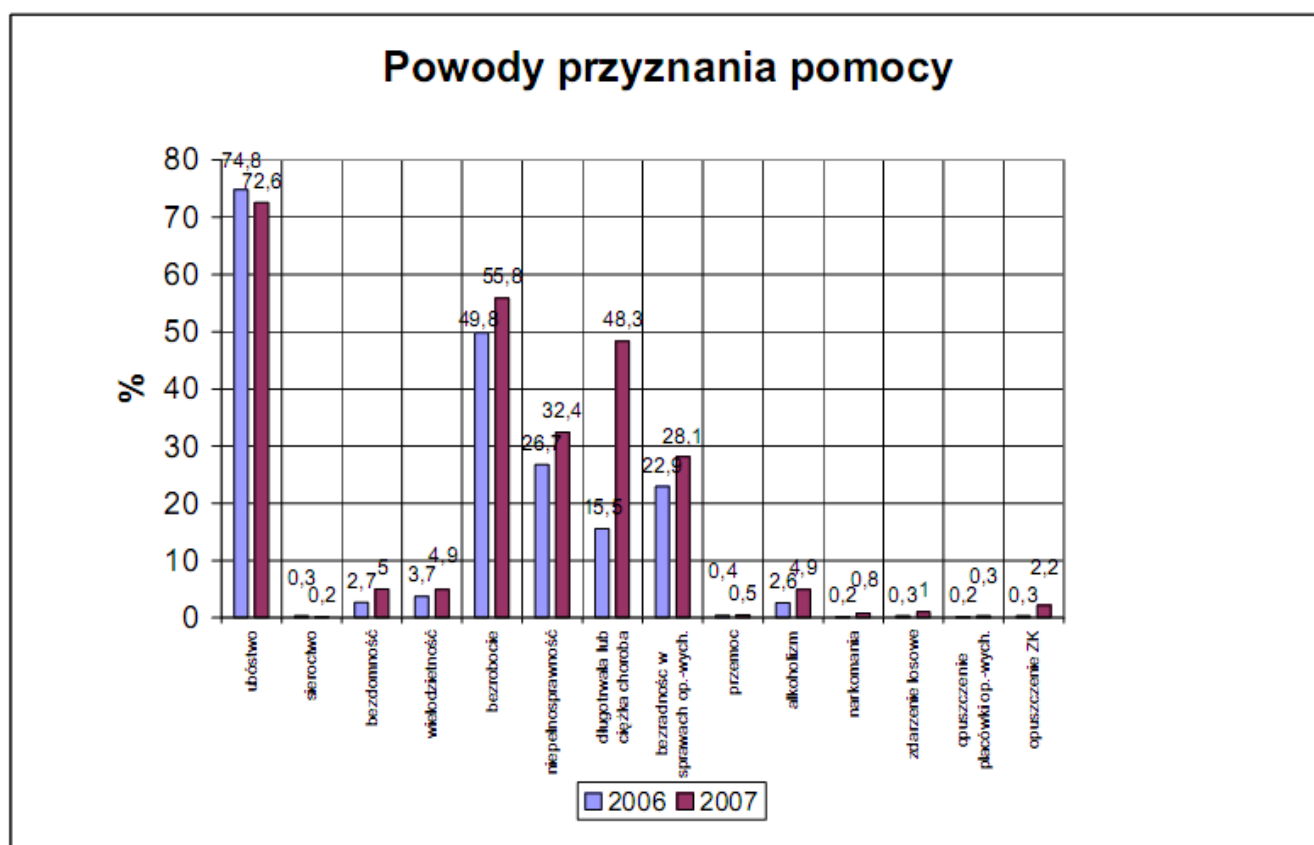
W trakcie zajęć grupowych w pomieszczeniu MOPS uczestnicy spotkań mają możliwość skorzystania z: treningu zachowań asertywnych, wzmocnienia samooceny i poczucia własnej wartości, pracy nad zmianą postawy i wartości w odniesieniu do pracy zawodowej, pośrednictwa w zorganizowaniu szkoleń specjalistycznych (współpraca z PUP), uczenia się aktywnego i skutecznego poszukiwania pracy, uczenia się spędzania czasu z dziećmi i poprawy relacji dziecko-rodzic.

W ramach kolejnych realizowanych działań pracownicy MOPS realizują zadania z zakresu pomocy bezdomnym, pomocy dziecku, pomocy w naturze z zakresie żywności i odzieży oraz prowadzi działania z zakresu interwencji kryzysowej

Tabela 20 Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą w 2007 roku

Wyszczególnienie	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	Liczba rodzin		Liczba osób w rodzinach	
		Ogółem	W tym na wsi		
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i zadań własnych /bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania/	1	3 108	2 236	0	5 429
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych bez względu na ich rodzaj formę, i liczbę	2	529	520	0	842
Świadczenia przyznane w ramach zadań własnych bez względu na ich rodzaj, formę i liczbę	3	2 985	2 126	0	5 090
Pomoc udzielana w postaci pracy socjalnej – ogółem	4	X	858	0	2 103
W tym: wyłącznie w postaci pracy socjalnej	5	x	24	0	53

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Stargardzie

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Stargardzie za 2007 r.

Jak wynika z powyższego wykresu w dalszym ciągu dominującym problemem jest ubóstwo, alkoholizm, bezrobocie, długotrwała i ciężka choroba oraz niepełnosprawność. Około 30 % rodzin boryka się z bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego.

Tabela 21 Powody przyznania pomocy w 2007 roku

Powód trudnej sytuacji życiowej		Liczba rodzin		Liczba osób w rodzinach
		Ogółem	w tym: na wsi	
	0	1	2	3
UBÓSTWO	01	1 624	0	3 926
SIEROCTWO	02	4	0	0
BEZDOMNOŚĆ	03	113	0	152
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA	04	105	0	415
W TYM:				
WIELODZIETNOŚĆ	05	39	0	217
BEZROBOCIE	06	1 248	0	3 381
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	07	725	0	1 353
DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA	08	1 080	0	2 258
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIU GOSPODARSTWA DOMOWEGO – OGÓLEM	09	630	0	1 977
W TYM RODZINY NIEPEŁNE	10	520	0	1 359
RODZINY WIELODZIETNE	11	110	0	618
PRZEMOC W RODZINIE	12	12	0	34
ALKOHOLIZM	13	111	0	177
NARKOMANIA	14	17	0	29
TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO OPUSZCZENIU ZAKŁADU KARNEGO	15	50	0	68
BRAK UMIEJĘTNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA MŁODZIEŻY OPUSZCZAJĄCEJ PLACÓWKI OPIEKUŃCZO - WYCHOWAWCZE	16	7	0	9
TRUDNOŚCI W INTEGRACJI OSÓB, KTÓRE OTRZYMAŁY STATUS UCHODźCY	17	0	0	0
ZDARZENIA LOSOWE	18	24	0	52
SYTUACJA KRYZYSOWA	19	23	0	49
KLĘSKA ŻYWIOŁOWA LUB EKOLOGICZNA	20	0	0	0

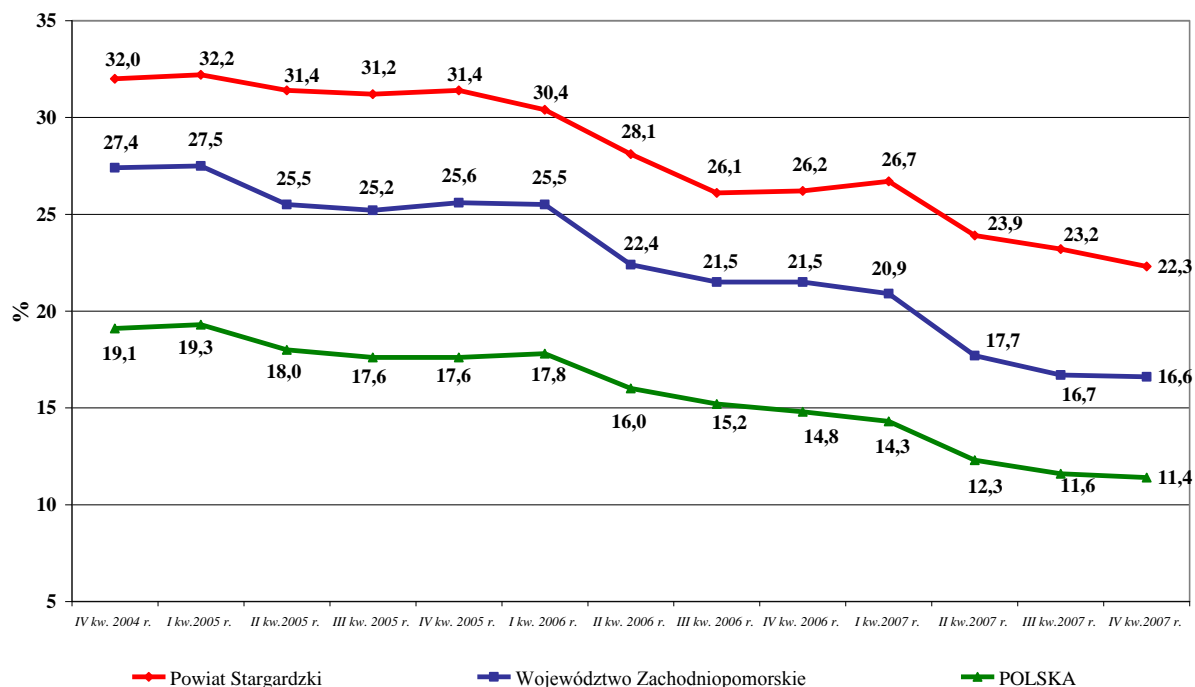
Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Stargardzie

2.5. RYNEK PRACY I BEZROBOCIE

W Powiatowym Urzędzie Pracy w Stargardzie wg stanu na koniec 31.12.2006 roku w mieście zarejestrowanych było **10140** osób, w tym **5925** kobiet. Prawo do zasiłku posiadało **1458** osób, w tym **644** kobiety. Stopa bezrobocia w powiecie stargardzkim wynosiła **26,2%**³⁵.

Natomiast na koniec roku 2007 w Powiatowym Urzędzie Pracy w Stargardzie zarejestrowanych było **8383** osób, w tym **5146** kobiet. Prawo do zasiłku posiadało **1483** osób, w tym **847** kobiet. Stopa bezrobocia w powiecie stargardzkim zmalała w stosunku do roku poprzedniego i wyniosła **22,3%**.

Wykres 12 Stopa bezrobocia % - kwartalnie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych zawartych na stronie internetowej www.psz.praca.gov.pl

Struktura bezrobotnych w mieście Stargard

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych na terenie miasta Stargard wg stanu na dzień 31.12.2006 roku wyniosła ogółem: **5282** osób, w tym **3094** kobiet. Prawo do zasiłku posiadało **805** osób, w tym **409** kobiet. Odsetek bezrobocia w mieście Stargard wynosił **11,1%**³⁶.

Natomiast liczba zarejestrowanych bezrobotnych na terenie miasta wg danych na koniec roku 2007 wyniosła ogółem **4251** osób, w tym **2556** kobiet. Prawo do zasiłku posiadało **809** osób, w tym **498** kobiet. Odsetek bezrobocia w mieście Stargard wynosił **8,9%**³⁷.

³⁵ **Stopa bezrobocia** – w stosunku do powiatu, regionu i Polski liczona metodą: procentowy udział bezrobotnych w liczbie cywilnej ludności aktywnych zawodowo, szacowany na koniec każdego – badanego okresu.

³⁶ **Odsetek bezrobocia** – udział procentowy bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym

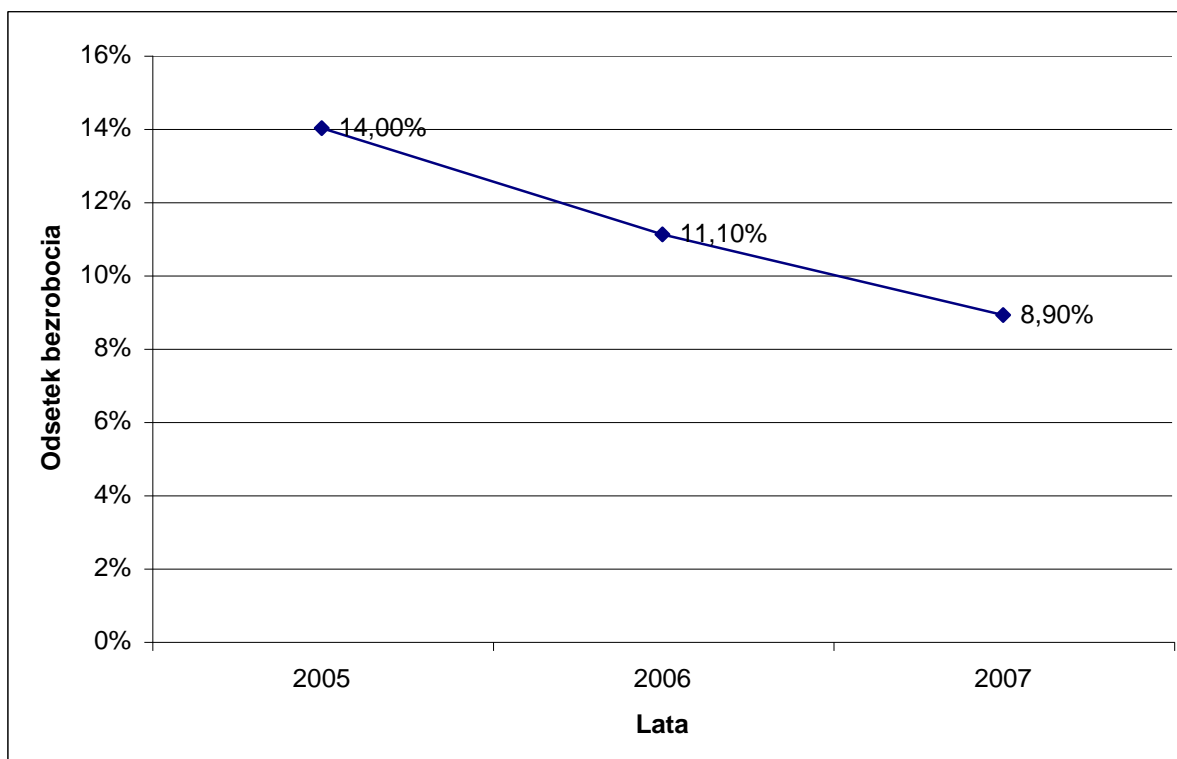
³⁷ Ze względu na brak danych dotyczących liczby ludności w wieku produkcyjnym w 2007 roku w mieście Stargard, posłużono się danymi z 2006 r.

Tabela 22 Odsetek bezrobocia w Mieście Stargard w latach 2005-2007.

Rok	Odsetek bezrobocia
2005	14,0%
2006	11,1%
2007	8,9%

Źródło: Bank Danych Regionalnych

Wykres 13 Odsetek bezrobocia – w przekroju trzech ostatnich lat

Źródło Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych

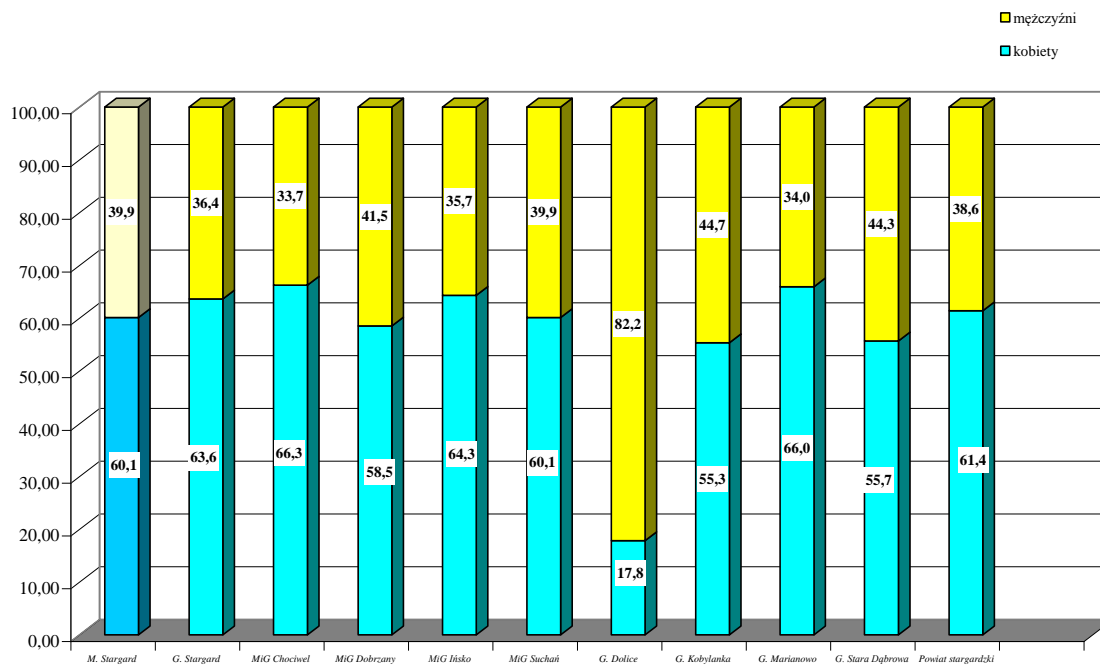
Zauważalnym zjawiskiem na terenie miasta Stargard jest wyraźne zmniejszenie się odsetku bezrobocia na przestrzeni trzech ostatnich lat o 5,1%.

Tabela 23 Struktura osób bezrobotnych w mieście Stargard wg wykształcenia

Wykształcenie	Wyższe	Policealne i średnie zawodowe	Średnie ogólnokształcące	Zasadnicze zawodowe	Gimnazjalne i poniżej	
12.2005	ogółem	516	1529	741	1813	2082
	kobiety	339	1014	549	825	1106
12.2006	ogółem	445	1204	603	1382	1648
	kobiety	298	808	445	658	885
12.2007	ogółem	381	948	521	1118	1290
	kobiety	250	637	394	548	727

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Stargardzie

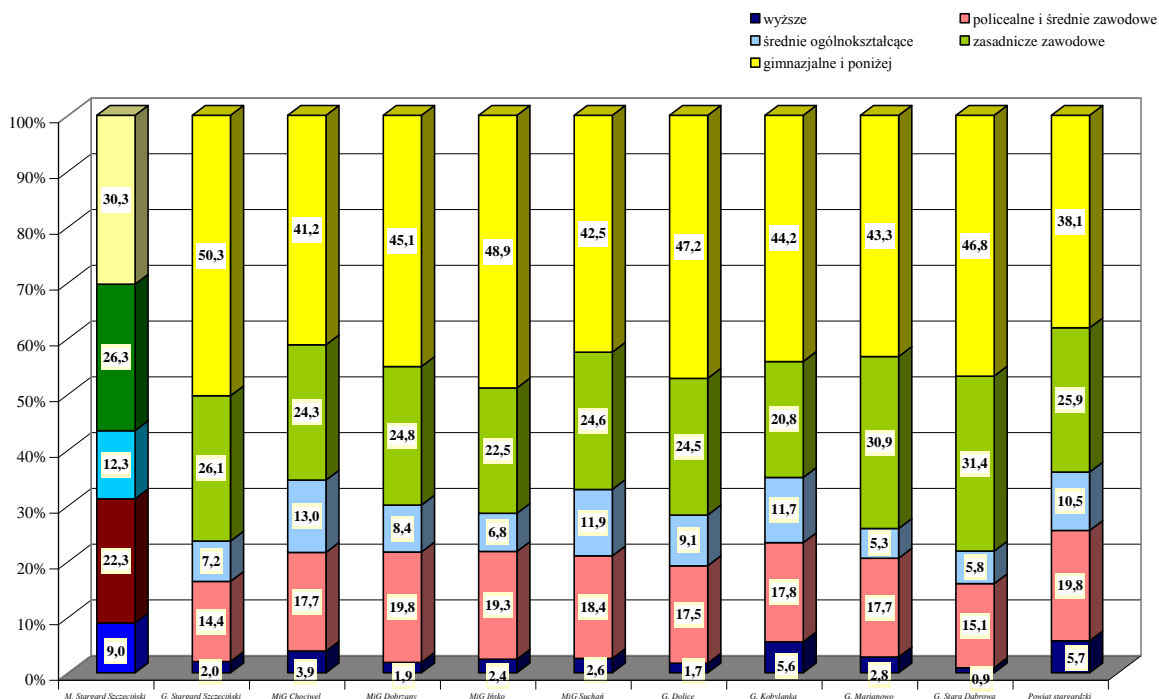
Wykres 14 Struktura procentowa bezrobocia według płci

* - według stanu na 31.12.2007 r.

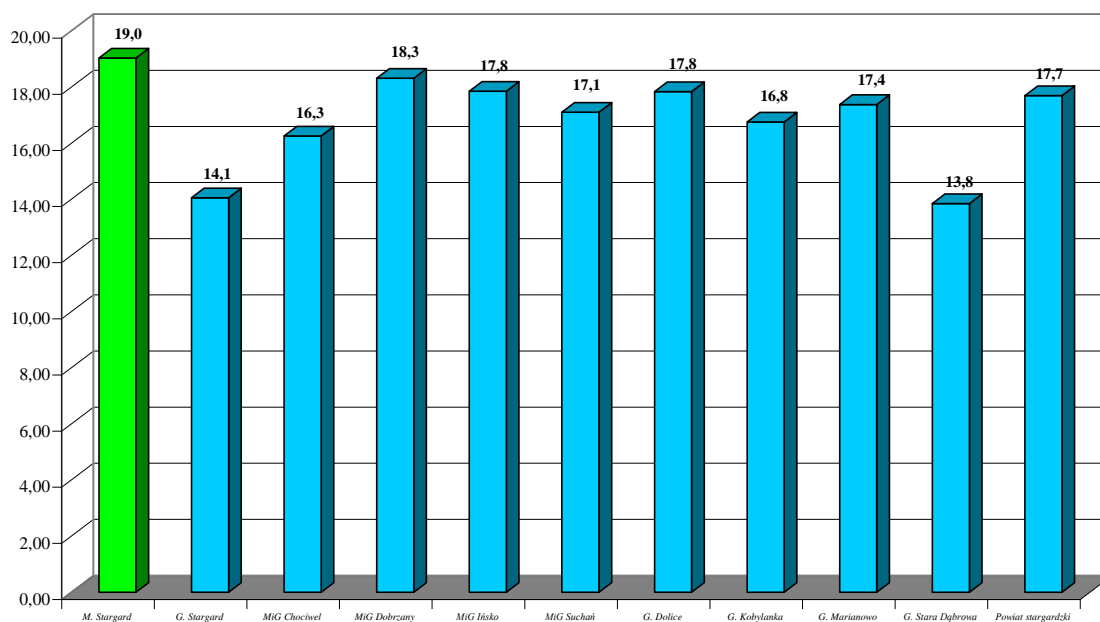
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Stargardzie

Wykres 15 Struktura procentowa bezrobocia według poziomu wykształcenia

* - według stanu na 31.12.2007 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Stargardzie

Wykres 16 Struktura procentowa bezrobotnych posiadających prawo do zasiłku do liczby bezrobotnych ogółem

* - według stanu na 31.12.2006r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Stargardzie

2.6. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Miasto Stargard obsługiwane jest przez I i II Rewir Dzielnicowych będący jednostką podległą Komendzie Powiatowej Policji w Stargardzie, który zatrudnia 17 dzielnicowych działających na terenie miasta Stargard. Policjanci rewirów realizują zadania wynikające z Ustawy o Policji z dnia 6 kwietnia 1990 roku oraz innych przepisów szczegółowych dotyczących pracy dzielnicowych.

W Stargardzie realizuje się m.in. następujące programy prewencyjne:

„Razem bezpieczniej” – rządowy program ograniczania przestępczości i aspołecznych zachowań. Program wyznacza obszary działania na rzecz bezpieczeństwa publicznego.

W ramach programu policjanci zajmują się m.in. profilaktyką wśród dzieci i młodzieży szkolnej (np. Gryfus Przyjacielem Dziecka, Bezpieczna Droga do Szkoły). Ponadto uczestniczą w programach i działaniach organizowanych na szczeblu Komendy Powiatowej Policji w Stargardzie na rzecz poprawy bezpieczeństwa w ruchu drogowym (działania typu Pasy Bezpieczeństwa, Trzeźwy Poranek), podnoszących poczucie bezpieczeństwa publicznego w miejscach zamieszkania (typu Bezpieczne Osiedle, Mak i Konopie).

„Noc stop” – policyjny program przeciwdziałaniu kradzieżom samochodów organizowany przez Komendę Wojewódzką Policji w Szczecinie – Wydział Prewencji, obejmuje swoim zasięgiem teren województwa zachodniopomorskiego i lubuskiego. Program zakłada zapobieganie kradzieżom pojazdów w ramach działań prewencyjnych. Jego istotą jest oznakowanie aut, których właściciele deklarują, że z reguły nie jeżdżą samochodem w godzinach pomiędzy 24.00 a 5.00.

W 2006 roku rozpoczęto realizację projektu budowy systemu monitoringu wizyjnego w Stargardzie. System realizowany jest w oparciu o transmisję strumieni wizyjnych z kamer po traktach E1 –dzierżawionych od lokalnego operatora telekomunikacyjnego. Ogólna koncepcja zakłada uruchomienie w ciągu najbliższych lat 18 punktów kamerowych w różnych rejonach Miasta.

Zgodnie z porozumieniem zawartym w dniu 11 kwietnia 2007 r. pomiędzy Gminą – Miastem Stargard a Komendą Wojewódzką Policji w Szczecinie oraz Komendą Powiatową Policji w Stargardzie, Miasto przekazało

zakupione urządzenia i wyposażenie Centrum Nadzoru Komendzie Wojewódzkiej Policji do wykorzystania przez Komendę Powiatową Policji w Stargardzie w celu zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego mieszkańców miasta Stargardu. W związku z powyższym bezpośrednią realizacją niniejszego zadania zajmuje się Komenda Powiatowa Policji w Stargardzie, w której zainstalowano ww. urządzenia i która odpowiedzialna jest za bieżące funkcjonowanie monitoringu.

Tabela 24 Bezpieczeństwo publiczne w mieście Stargard

Rodzaj popełnionych przestępstw		PRZESTĘPSTWA STWIERDZONE					WSKAŹNIK WYKRYWALNOŚCI				
		2003	2004	2005	2006	2007	2003	2004	2005	2006	2007
ogółem	ogółem	3939	3804	3550	3159	2897	49,7	50,6	55,4	57,0	59,0
	w tym nieletnich	175	176	192	272	297	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
przeciwko życiu i zdrowiu	ogółem	103	87	84	101	68	85,4	78,2	83,3	74,3	69,1
	w tym nieletnich	12	11	14	21	25	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
drogowe	ogółem	471	445	526	519	512	99,2	98,9	98,7	98,3	99,0
	w tym nieletnich	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
kradzież rzeczy	ogółem	984	1012	743	636	580	17,0	17,6	21,9	20,9	25,5
	w tym nieletnich	32	32	40	52	49	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
kradzież z włamaniem	ogółem	976	826	892	672	654	30,4	48,3	51,1	54,4	65,3
	w tym nieletnich	23	24	29	49	100	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Rozbój, kradzież rozbójnicza, wymuszenie rozbójnicze	ogółem	118	79	88	57	75	50,0	43,2	51,9	42,1	47,4
	w tym nieletnich	14	9	-	4	10	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
gospodarcze	ogółem	224	142	160	296	201	91,1	90,8	88,1	92,3	85,8
	w tym nieletnich	0	0	0	0	0	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Stargardzie

Ocena bezpieczeństwa w ruchu drogowym

W 2007 roku na terenie działania Komendy Powiatowej Policji w Stargardzie zarejestrowano **1 077** zdarzeń drogowych, w tym w mieście Stargard **576**, tj. **34** wypadki i **542** kolizje, w których nastąpiły tylko straty w mieniu. W wyniku tych zdarzeń **53** osoby doznały obrażeń ciała.

W mieście Stargard w 2007 roku z winy kierującego doszło do **576** zdarzeń (wypadków) drogowych, natomiast z winy pieszego doszło do **6** wypadków drogowych. Zatrzymano także **12** nietrzeźwych kierowców tj. o 1/3 mniej niż w roku poprzednim.

2.7. INFRASTRUKTURA TURYSTYCZNA I UZUPEŁNIAJĄCA

Stargard należy do jednych z najatrakcyjniejszych miast pod względem walorów kulturowych i turystycznych na terenie Pomorza Zachodniego. Jest miastem dla koneserów zabytków, przyciągającym miłośników sztuki budowlanej. Do najcenniejszych zabytków w Stargardzie należą:

- gotycki kościół (kolegiata) Najświętszej Marii Panny z końca XIII w. (fot. 1), przebudowywany w XIV i XV w. Jest on zabytkiem unikatowym. Jego unikatowość polega na tym, że przeszło każdego sklepienia charakteryzuje się innym wzorem. Także bogato zdobiona elewacja zewnętrzna jest świadectwem wysokiej klasy sztuki budowlanej. W czasie II wojny światowej budowla została zniszczona. Jego odbudowa trwała w latach 1946-1948 i 1959-1962;
- gotycki kościół św. Jana Chrzciciela – wzniesiony został w najwyższym punkcie średniowiecznego Stargardu. Początki świątyni związane są z zakonem joannitów, którzy rozpoczęli jego budowę w II poł. XIII wieku. W 1408 rozpoczęto rozbudowę kościoła.;
- pozostałości murów obronnych z bramami: Młyńską (rzadkość w skali europejskiej – jedną z dwóch ceglanych na Starym Kontynencie, Wałową i Pyrzycką oraz wieloma basztami (Morze Czerwone, Białogłówka, Tkaczy – Lodowa, Jeńców i basteja);
- późnogotycki arsenał z XV w., w którym kiedyś znajdowało się więzienie. Został on odbudowany w latach 1974–1978. Obecnie mieści się w nim siedziba Archiwum Państwowego;
- kamienica gotycka z XV w.; obecnie siedziba Szkoły Muzycznej;
- gotycka plebania – zespół trzech zabytkowych budynków. Najstarszy pochodzi z przełomu XIV i XV w.;
- wczesnorennesansowy ratusz z XIII w., w którym pierwotnie prowadzili swoją działalność kupcy. W końcu XIV w. został on przebudowany i zlokalizowano w nim siedzibę władz miejskich. Obecnie Ratusz jest siedzibą Rady Miejskiej;
- barokowy budynek odwachu i Wagi Miejskiej z XVIII w. Jest to kamienica mieszczańska. Obiekt służył jako siedziba garnizonów, później jako urząd miar i biblioteka. Budynek został odbudowany w latach 60. XX w. po zniszczeniach wojennych. Obecnie znajduje się w nim Muzeum Miejskie;
- spichlerz z XVII w. Jest on położony w pobliżu portu rzecznego. W XIX w. odgrywał on rolę składu dóbr królewskich. Budowla spłonęła niemal doszczętnie podczas II wojny światowej. Odbudowano ją w 1980 r.;
- neogotycki kościół Świętego Ducha z lat 1874-1877;
- neogotycka cerkiew prawosławna świętych Piotra i Pawła, zbudowana na planie krzyża greckiego w 1897 r.;
- neogotycka wieża ciśnień z 1896 r. – zabytek techniki;
- krzyż pokutny- pomnik średniowiecznego prawa zwyczajowego. Krzyż pochodzi z 1542 roku i jest największy w Polsce. Ma 3,77 m wysokości (w tym około 90 cm wkopany jest w ziemię), rozpiętość ramion – 145 cm, a grubość 15 cm;
- kamienica gotycka (dom Rohledera, bądź Klecanów, Kletzina) przy ul. Mieszka I – jest monumentalną, szczytową budowlą, której początki sięgają XV w.;
- kamienica przy Rynku Staromiejskim nr 3 z XV w.;
- kamienica przy Rynku Staromiejskim nr 4 – wybudowana po 1635 roku .

W Stargardzie znajduje się ponadto międzynarodowy cmentarz wojskowy z okresu I i II wojny światowej, na którym spoczywa 5 tys. żołnierzy różnych narodowości. Dla uczczenia ich pamięci nazwiska umieszczone są na tablicach wzdłuż ozdobnego ogrodzenia. Wewnątrz cmentarza znajdują się pomniki – symbole religii, jakie wyznawali pochowani tam żołnierze.

Na poziom atrakcyjności Stargardu wpływa również jego okolica. Miasto położone jest bowiem na równinie Pyrzycko - Stargardzkiej, obfitującej w jeziora. Najciekawszym z nich jest odległe o 7 km jezioro Miedwie (piąte pod względem wielkości jezioro w Polsce – powierzchnia 36,7 km², głębokość 42 m). Z kolei 15 km na zachód od Stargardu rozciąga się wielki obszar leśny Puszczy Goleniowskiej (630 km²), a 40 km na wschód Iński Park Krajobrazowy, który obfituje w lasy i jeziora.

Walorem turystycznym miasta jest jego położenie na pograniczu dwóch wielkich krain geograficznych, Nizinnej i Pojezierza, co ma duży wpływ na zróżnicowanie typów krajobrazu w najbliższej okolicy. Najniżej położony punkt miasta znajduje się na wysokości 20 m n.p.m., natomiast najwyższy na 40 m n.p.m.

Baza noclegowa

Baza noclegowa jest jednym z najważniejszych elementów obsługi ruchu turystycznego. Jest podstawowym elementem zagospodarowania infrastruktury, jej struktura, wielkość i standard określają zdolności recepcyjne miejscowości. Jeśli nawet występują szczególne walory turystyczne w danym regionie, bez bazy noclegowej rozwój turystyczny jest niemożliwy. Jest ona tym elementem, który umożliwia uprawianie podstawowych form turystyki oraz warunkuje rozwój funkcji turystycznych miejscowości i regionu.

Obecnie na terenie Stargardu istnieje pięć obiektów hotelowych:

- **Hotel 104 (dawniej Inwit)** - Hotel położony obok trasy krajowej nr 10 Szczecin - Bydgoszcz, niedaleko centrum Stargardu i zaledwie kilka minut drogi od dworca PKP oraz PKS, wybudowany został w 1988 roku razem z halą sportową. Administratorem jest OSiR. Hotel posiada 49 miejsc noclegowych, w przytulnych pokojach 3, 2 i 1 osobowych. Bardziej wymagający goście mogą skorzystać z 2 apartamentów.
- **Hotel PTTK** – to 3-kondygnacyjny budynek zbudowany w roku 1878. Jest jednym z niewielu budynków ocalałych przed zniszczeniem w 1945 roku w rejonie Starego Miasta. Obecnie hotel dysponuje 30 miejscami noclegowymi w 20 pokojach i stanowi własność Zachodniopomorskiego Zespołu Gospodarki Turystycznej PTTK w Szczecinie.
- **Hotel Staromiejski** – położony jest w 5-kondygnacyjnym budynku przy ul. Spichrzowej na osiedlu Stare Miasto. Zbudowany został w 1967 roku. Obecny właściciel jest Przedsiębiorstwo Usług Mieszkaniowych i Bytowych w Szczecinie, a obiekt przystosowany jest do potrzeb hotelu komunalnego. Łączna pojemność obiektu wynosi 106 miejsc noclegowych w pokojach jedno-, dwu- i trzy-osobowych. 25 pokoi posiada pełen węzeł sanitarny, część z nich przystosowana jest do obsługi osób niepełnosprawnych.
- **Hotel-restauracja „Mały Młyn”** - jest najbardziej atrakcyjnym obiektem hotelowym w Stargardzie. Zlokalizowany przy ulicy Gdańskiej w budynku z 1894 roku po dawnym młynie. Zbudowany z czerwonej cegły nad strumieniem dopływu rzeki Iny – Młynówki. Hotel posiada 20 pokoi jedno-, dwuosobowych z łazienkami, w tym trzy apartamenty, winiarnię i restaurację na około 100 miejsc oraz parking strzeżony. W regionie zachodniopomorskim uzyskał ocenę jako obiekt 3 gwiazdkowy, jest obiektem prywatnym,
- **Hotel Restauracja „Spichlerz”** – jest najmłodszym obiektem hotelowym w Stargardzie. Hotel usytuowany jest w ścisłym centrum Stargardu, 5 minut od dworca PKP, wokół zieleni. Dysponuje 46 komfortowo wyposażonymi pokojami jedno i dwuosobowymi z łazienką, wc, telefonem, TV SAT oraz dostępem do internetu. Posiada pokój przystosowany dla osób niepełnosprawnych. Gustownie urządzona i klimatyzowana restauracja pomieści 100 osób. Śniadania serwowane są w formie szwedzkiego stołu wliczone w koszt noclegu. Obiekt posiada również salę konferencyjną.

Miasto Stargard dysponuje bazą noclegową o zróżnicowanym standardzie, a ogólna liczba miejsc noclegowych na podstawie ww. danych wynosi ok. 380 miejsc.

Tabela 25 Obiekty zbiorowego zakwaterowania w Mieście Stargard

Obiekty zbiorowego zakwaterowania	2006 rok	2007 rok
obiekty ogółem	4	5
obiekty całoroczne	4	5
miejsca noclegowe ogółem	227	380
miejsca noclegowe całoroczne	227	380
korzystający z noclegów ogółem	14 776	Brak danych za rok 2007. Ich oficjalna publikacja nastąpi w XII 2008
korzystający z noclegów turyści zagraniczni	3 041	
udzielone noclegi ogółem	38 700	
udzielone noclegi turystom zagranicznym	5 832	

Źródło: Bank Danych Regionalnych, 2006 rok

W Stargardzie obserwuje się z roku na rok wzrost ilości obiektów noclegowych z tendencją do wydłużania okresu świadczenia usług noclegowych poza okres wakacyjny. Ciekawym zjawiskiem jest rosnący udział gości zagranicznych. Wyraźnie wzrasta również liczba całorocznych miejsc noclegowych.

Baza gastronomiczna

Gastronomia obok bazy noclegowej jest jednym z najważniejszych czynników stymulujących rozwój turystyki i ma wielki wpływ na jakość tzw. otoczenia biznesu.

Stargard dysponuje dość bogatą ilością obiektów gastronomicznych. Obecna baza gastronomiczna, którą posiada miasto, to w głównej mierze kilka restauracji, małe, prywatne pizzerie, puby, lodziarnie, oraz pojedyncze bary szybkiej obsługi, proponujące w swym serwisie menu potraw barowych. Zdecydowanie brakuje restauracji zlokalizowanych na Starówce, proponujących w swoim menu potrawy kuchni regionalnej, staropolskiej lub europejskiej. Brakuje także restauracji serwujących dania kuchni orientalnych (poza restauracją chińską), lokali w formie snack-barów i restauracji sieciowych z ogólnie znanym cateringiem. Brak jest też, szczególnie w rejonie Starówki, kawiarni lub coffe-barów, proponujących szeroką gamę napojów kawowych i herbacianych

oraz miejscowych i regionalnych wypieków, które dysponowałyby wystawionymi na zewnątrz ogródkami i tarasami, a w swojej estetyce harmonizowałyby z otaczającym zabytkowym i historycznym terenem.

Baza konferencyjna

Ogólnoeuropejski trend łączenia organizowanych konferencji tematycznych w połączeniu z rekreacją i wypoczynkiem dotarł już do Polski. W ostatnich latach wzrasta zapotrzebowanie na tego typu usługi, które często wiąże się również z organizowanymi szkoleniami integracyjnymi dużych korporacji, ale coraz częściej moda ta zatacza kręgi w sektorze MSP.

Na terenie Miasta Stargard nie ma obiektów konferencyjnych z prawdziwego zdarzenia. Trzy sale konferencyjne znajdują się w Hotelu Staromiejskim, „Spichlerz” i Mały Młyn. W salach tych mogą odbywać się konferencje i spotkania integracyjne na ok. 80 – 100 osób.

Obiekty i tereny wypoczynkowe

Największym centrum aktywnego wypoczynku w Stargardzie jest **Ośrodek Sportu i Rekreacji (OSiR)**. Znajdują się w nim następujące obiekty sportowo – rekreacyjne: 25 metrowy basen pływacki kryty, profesjonalna siłownia, miejska hala sportowa, stadion piłkarski i lekkoatletyczny, dwie profesjonalne sale do aerobiku, sauna i solarium, cztery korty tenisowe oraz 6,2-hektarowy ośrodek nad jeziorem Miedwie, z 400-metrową plażą nowoczesnym moło przy plaży (kąpielisko strzeżone od czerwca do końca sierpnia – wstęp bezpłatny), campingiem rekomendowanym przez PFCC, z którego korzystają turyści krajowi i zagraniczni (czynny od 1 maja do 31 sierpnia), bazą gastronomiczną, parkingiem strzeżonym, placem zabaw i terenem rekreacyjnym. Ośrodek Sportu i Rekreacji jest organizatorem wielu imprez o charakterze sportowo-rekreacyjnym.

Tereny wypoczynkowe oparte są na potencjale rzek, jezior i lasów. Miasto Stargard posiada liczne szlaki turystyczne, piesze i rowerowe. Do najbardziej znanych należą:

Szlak Anny Jagiellonki - (kolor niebieski) szlak został nazwany dla uczczenia Anny Jagiellonki, która w dniu 2 lutego 1491 wraz z orszakiem wyruszyła ze Stargardu do Szczecina w celu ożenku z Bogusławem X. Swoją podróż ma w Załomiu (dzielnicy Szczecina) i dalej wiedzie przez Kliniska, Strumiany, Sowno, Grzędzice, osiedle Kossaka w Stargardzie i kończy się przy dworcu PKP. Jego długość to 35,2 km.

Szlak im. Hetmana Stefana Czarnieckiego - (kolor czerwony) nazwa szlaku upamiętnia pobyt wojsk polskich pod dowództwem hetmana, w tej okolicy. Wiedzie z dworca PKP w Stargardzie przez Strachocin, Pęczino, Czarnkowo, Marianowo, Wiechowo, Szadzko, Dobrzany, Bytowo, Suliborek i kończy się przed Bramą Drawieńską w Reczu, łączna długość to 62,5 km.

Trasa rowerowa czerwona: 30 kilometrów; Stargard – Grzędzice – Morzyczyn – Wierzchląd – Koszewo – Skalin – Stargard.

Trasa rowerowa niebieska: 29 kilometrów; Stargard – Ulikowo – Pęczino – Trzebiatów – Strachocin – Stargard.

Trasa rowerowa zielona: 28 kilometrów; Stargard – Morzyczyn – Jęczydół – Bielkowo – Kołbacz - Kobylanka – Morzyczyn – Stargard.

W 2002 r. Oddział Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego w Stargardzie we współpracy z Towarzystwem Przyjaciół Stargardu wytyczył i oznakował na terenie miasta szlak turystyczny **Stargard – Klejnot Pomorza**.

W większości trasa szlaku, o długości 3 km, wiedzie XVIII i XIX-wiecznymi plantami. Biegnie ona wśród potężnych wałów, bastionów, fos, bram, baszt i bastei. Można podziwiać stamtąd strzeliste wieże kościołów, baszty i jedną z dwóch ceglanych w Europie bramę rozpiętą nad korytem rzeki. Szlak *Stargard – Klejnot Pomorza* biegnie po okręgu, dzięki czemu można rozpocząć jego zwiedzanie w dowolnym miejscu. Wzdłuż szlaku usytuowane są następujące obiekty:

1. Rynek Staromiejski, 2. Ratusz, 3. Odwach, 4. Kamienice barokowe, 5. Kolegiata Najświętszej Marii Panny Królowej Świata, 6. Plebania, 7. Baszta Jeńców, 8. Mury obronne, 9. Baszta Tkaczy (Lodowa), 10. Basteja, 11. Brama Pyrzycka, 12. Kościół Świętego Ducha, 13. Dom Kletzina (Rohledera), 14. Baszta Morze Czerwone, 15. Wieża ciśniemia, 16. Cerkiew św. Piotra i Pawła, 17. Tunel neogotycki, 18. Kościół św. Jana, 19. Brama Młyńska (Portowa), 20. Spichlerz, 21. Baszta Białogłówna, 22. Brama Wałowa, 23. Arsenał, 24. Kamienica gotycka, 25. Hotel PTTK.

Od 19 lipca 2006 r. Gmina-Miasto Stargard jest członkiem projektu „Europejski Szlak Gotyku Ceglanoego”, który powstał w ramach programu Interreg IIIB. Szlak prezentuje dziedzictwo architektury gotyku ceglanoego w miastach położonych w basenie Morza Bałtyckiego. Członkami projektu są 34 miasta z 7 krajów: Danii, Estonii, Litwy, Łotwy, Niemiec, Polski i Szwecji. Krocząc szlakiem można poznać nie tylko fascynujący świat gotyku ceglanoego, ale także przepiękne legendy, ciekawostki z przeszłości oraz malownicze krajobrazy.

Urządzenia rozrywkowe i sportowe

Miasto dysponuje nowoczesną bazą sportowo - rekreacyjną, zapewniającą odpowiednie warunki uprawiania sportu i rekreacji. Stargard posiada m.in.:

- stadion lekkoatletyczny z nawierzchnią tartanową,
- ligowe stadiony piłkarskie (ul. Ceglana i ul. Niemcewicza),
- zmodernizowaną pływalnię miejską z 25 metrowym basenem pływackim,
- halę sportową - największy w regionie obiekt (pow. około 1500 m²), w którym prowadzone są m.in. rozgrywki w koszykówce, siatkówce i piłce halowej.

Do najbardziej znanych stargardzkich imprez sportowych należą: Memoriał Lekkoatletyczny dr Jerzego Cieśli oraz Nocne Kryterium Kolarskie. W obu imprezach organizowanych w ramach dorocznych Dni Stargardu, uczestniczy krajowa czołówka zawodników oraz sportowcy zagraniczni.

Najstarszym klubem sportowym w Stargardzie jest Klub Piłkarski „Błękitni”, który powstał tuż po przejęciu miasta przez władze polskie, 18 maja 1945. Stargardzki klub sportowy był pierwszą organizacją społeczną na Pomorzu Zachodnim skupiającą ludzi, przybyłych w ramach akcji Wisła. Największym sukcesem zespołu jest zajęcie 15 miejsca w drugiej lidze w sezonie 1981/1982, oraz awans do drugiej ligi w roku 2003. Obecnie piłkarze występują w III lidze, w grupie zachodniopomorskiej.

Klub Sportowy „Spójnia”, powstał w 1949. Największym sukcesem koszykarzy jest awans w 1994 do Polskiej Ligi Koszykówki, a w trzy lata później zdobycie wicemistrzostwa kraju. Obecnie „Spójnia” gra w II lidze koszykarskiej.

Ponadto w Stargardzie istnieje jeszcze kilkadziesiąt klubów sportowych, m.in.:

- ZKS Kluczewia (piłka nożna, V liga, grupa zachodniopomorska)
- KS Unia (piłka nożna, A-klasa, grupa zachodniopomorska)
- Ludowy Klub Sportowy Pomorze
- Stargardzki Klub Sportów Podwodnych Barakuda
- Ludowy Klub Kolarski Stargard
- Klub Pływacki "NEPTUN" Stargard
- Szkoła Tańca Towarzyskiego Alfa-Astra

W mieście działają ligi amatorskie w bowlingu, piłce nożnej i koszykówce.

Na terenie miasta od stycznia 2008 roku prężnie działa **Młodzieżowy Ośrodek Sportowy** (przekształcony z Międzyszkolnego Ośrodka Sportowego). Placówka zrzesza młodych sportowców trenujących w licznych sekcjach, m.in. lekkoatletycznej, koszykówki chłopców i dziewcząt oraz siatkówki.

Informacja turystyczna

Na terenie miasta działa Centrum Informacji Turystycznej w Stargardzie, które powstało z inicjatywy i prowadzone jest od czerwca 2002 r. przez Towarzystwo Przyjaciół Stargardu. Od początku też wspiera je stargardzki Urząd Miejski.

W CIT uzyskać można wszelkie potrzebne turyście informacje dotyczące Ziemi Stargardzkiej, jak również otrzymać podobne informacje dotyczące całego kraju (m.in. o noclegach, gastronomii, agroturystyce, szlakach turystycznych i wiele podobnych) zarówno osobiście, telefonicznie czy elektronicznie. Ponadto Centrum zajmuje się sprzedażą aktualnych wydawnictw z dziedziny turystyki, krajoznawstwa i historii dotyczących Stargardu i okolic, a także wiele podobnych tematycznie publikacji o Pomorzu. Centrum prowadzi także sprzedaż biletów na niektóre imprezy kulturalne w mieście.

Podstawą informacji turystycznej poza informacją bezpośrednią jest strona internetowa.

Tabela 26 Charakterystyka portalu internetowego miasta Stargard

Wyszczególnienie	Miasto Stargard
	Najpopularniejsza strona
	www.stargard.pl
Liczba wersji językowych strony	3 (polska, niemiecka, angielska)
Herb	tak
Wewnętrzna wyszukiwarka	tak
Mapa miasta	tak
Kalendarz imprez	tak
Ilość informacji	Bardzo duża
Zakwaterowanie	adres, telefon, link, oferta, cena
Imprezy kulturalne	lista, terminy
Możliwość rezerwacji usług on-line	nie

Źródło: Opracowanie własne

Strona internetowa jak widać z przedstawionego zestawienia nie spełnia jeszcze tylko kryteriów rezerwacji on-line. Dużą zaletą omówionej wyżej strony internetowej jest jej udostępnienie w dwóch językach obcych (angielski, niemiecki), co może wpływać na wzrost ilości turystów zagranicznych.

2.8. DOMINUJĄCE FORMY KULTURY

Duże znaczenie dla rozwoju życia kulturalnego mieszkańców miasta ma działalność miejskich instytucji kultury – Stargardzkiego Centrum Kultury (SCK), Muzeum, Książnicy Stargardzkiej oraz Młodzieżowego Domu Kultury, które swoją ofertą są w stanie zaspokoić niemalże wszystkie gusta poszukujących kulturalnej stawy.

Stargardzkie Centrum Kultury posiada bogaty dorobek artystyczny i duże doświadczenie w organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej. Oferta SCK skierowana jest do różnych grup wiekowych, o różnych zainteresowaniach i gustach. Instytucja ma w swym dorobku kilka imprez sztandarowych, są to: Ogólnopolski Konkurs Piosenki Poetyckiej „O złote koło młyńskie”, Stargardzki Jarmark Sztuki, Stargardzkie Spotkania Teatralne EWENEMENT.

Ogólnopolski Konkurs Piosenki Poetyckiej „O złote koło młyńskie” organizowany jest od 7 lat. Konkurs cieszy się dużym zainteresowaniem i popularnością wśród młodzieży. Laureat konkursu bierze udział w Festiwalu Piosenki Studenckiej w Krakowie. Jury stargardzkiego konkursu to organizatorzy Festiwalu Piosenki Studenckiej w Krakowie oraz profesjonaliści znani w kręgach muzycznych.

Od 2004r. SCK jest organizatorem Jarmarku Sztuki. Pierwsza edycja Jarmarku nosiła nazwę „Europejski Jarmark Sztuki”. Obecnie przedsięwzięcie to nazywa się Stargardzkim Jarmarkiem Sztuki. Głównym celem organizatora jest integracja mieszkańców regionów przygranicznych. Dzięki udziałowi w tym przedsięwzięciu lepiej poznają się obywatele Unii Europejskiej: przedstawiciele ginących zawodów, twórców ludowych, artystów oraz Stargardu i zaproszonych gości z Niemiec.

Jesienną porą Stargardzkie Centrum Kultury zaprasza w swoje podwoje teatry, grupy teatralne i zespoły. „Stargardzkie Spotkania Teatralne – Ewenement” mają na celu pokazanie najciekawszych polskich przedstawień minionego sezonu. Nieodłącznym elementem spotkań mają być spotkania i dyskusje z autorami przedstawień, wystawy plastyczne i pokazy spektakli zarejestrowanych na wideo.

SCK jest również współorganizatorem „Dni Stargardu” - święta Miasta obchodzonego w czerwcu.

W 1999 SCK wzbogacił się o nowo zbudowane sale: wielofunkcyjną i baletową, wraz z zapleczem - tzw. „mała scena” z 200 miejscami na widowni. W roku 2006 oddano do użytku nowoczesną salę widowiskową (400 miejsc) z funkcją kinową. SCK prowadzi około 20 kół zainteresowań, w pracy których systematycznie uczestniczy kilkaset osób. Placówka ta jest również gospodarzem miejskiego amfiteatru z 3,8 tys. miejsc.

Muzeum - obecne Muzeum powstało w 1960 roku dzięki inicjatywie osób skupionych wokół Polskiego Towarzystwa Turystyczno - Krajoznawczego. Pierwszą jego siedzibą była Brama Pyrzycka, w której ze względu na niewielką powierzchnię ekspozycyjną czynne były jedynie dwie ekspozycje stałe: wystawa historyczna obrazująca dzieje Stargardu i Ziemi Stargardzkiej oraz wystawa militariów. W lipcu 1966 roku zbiory i wystawy przeniesiono do nowej siedziby przy Rynku Staromiejskim. Od tej pory Muzeum mieściło się w odwachu i sąsiadującej z nim kamienicy. W latach 80 – tych odrestaurowano z przeznaczeniem na cele muzealne Bastę, będącą elementem średniowiecznych obwarowań miejskich. W 1997 roku Muzeum otrzymało kolejną kamienicę przy Rynku Staromiejskim. Od tej pory funkcjonuje ono w odwachu i dwóch kamienicach.

Muzeum posiada zbiory z zakresu archeologii, przyrody, etnografii, historii, sztuki, numizmatyki. W ciągu ostatnich trzech lat gromadzone są w nim przede wszystkim eksponaty związane ze Stargardem lub szeroko pojętym Pomorzem. Dotyczy to przede wszystkim kartografii, ikonografii (głównie grafiki), filokartystyki. Muzeum prowadzi działalność oświatową, naukowo-badawczą, wydawniczą i wystawienniczą.

Książnica Stargardzka - zgodnie ze Statutem służy rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb oświatowych, kulturalnych i informacyjnych społeczności Miasta Stargardu i powiatu stargardzkiego. Głównym zadaniem Książnicy jest:

- a. gromadzenie zbiorów bibliotecznych,
  - b. ich opracowanie zgodne z obowiązującymi normami (klasyfikowanie zawartości, katalogowanie i opis bibliograficzny, komputerowa baza danych),
  - c. przechowywanie oraz udostępnianie zbiorów bibliotecznych czytelnikom,
  - d. popularyzacja książki i czytelnictwa,
  - e. współdziałanie z bibliotekami innych sieci, instytucjami kultury, organizacjami i stowarzyszeniami.
- Książnica Stargardzka jest również głównym organizatorem „Ulicy Magicznej”.

Młodzieżowy Dom Kultury jest placówką oświatowo-wychowawczą (wychowania pozaszkolnego) działającą w ramach ogólnego systemu edukacji narodowej, organizującą w czasie wolnym od nauki zajęcia wychowawczo-dydaktyczne z dziećmi i młodzieżą szkolną oraz pozaszkolną.

Młodzieżowy Dom Kultury jest organizatorem wielu konkursów i przeglądów skierowanych do dzieci i młodzieży. Do najważniejszych form upowszechniania kultury należą między innymi: Międzynarodowa Stargardzka Jesień Teatralna, Ogólnopolski Festiwal Piosenki Dziecięcej, spektakl uliczny „Misterium Męki Pańskiej”, konkurs literacki „Kominkalia”, regaty „O Błękitną Wstęgę jeziora Miedwie”, eliminacje miejskie i powiatowe Ogólnopolskiego Konkursu Recytatorskiego, Poezji Śpiewanej i Teatrów Jednego Aktora, oraz Mały Konkurs Recytatorski.

Imprezy cykliczne odbywające się w Stargardzie:

Kwiecień – Ogólnopolski Festiwal Piosenki Poetyckiej „O Złote Koło Młyńskie”

Maj – Stargardzka Majówka

Czerwiec – festyn z okazji Dnia Dziecka

Czerwiec – Dni Stargardu

Czerwiec – Międzynarodowy Festiwal Muzyki Gospel „Gospel Days”

Czerwiec – Festyn św. Jana Chrzciciela

Lipiec – wybory Miss Miedwia

Lipiec – Festyn Motoryzacyjny św. Krzysztofa

Lipiec – sierpień – cotygodniowe spotkania z muzyką Rynek Staromiejski

Sierpień – Stargardzki Jarmark Sztuki i Kultury Ludowej

Wrzesień – Stargardzka Jesień Teatralna

Listopad – Stargardzkie Spotkania Teatralne „Ewenement”

2.9 DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA

2.9.1. Główni pracodawcy w mieście³⁸

Duże znaczenie zarówno dla kierunków, jak i tempa rozwoju gospodarczego miasta mają działające w nim podmioty gospodarcze, w szczególności podmioty zatrudniające wielu pracowników. Do największych pracodawców w mieście należą przede wszystkim przedsiębiorstwa z sektora przemysłu lekkiego, przemysłu spożywczego (cukrowniczy, mleczarski, cukierniczy), elektromaszynowego (odlewniczy, produkcja taboru kolejowego), włókienniczego i gumowego. Nie mniejsze znaczenie w strukturze zatrudnienia ma rozwijający się sektor usług w tym: budowlany, drogowy i transportowy, ale również sektor usług bankowych, handel w tym handel wielkopowierzchniowy. Nie małe znaczenie ma również w zatrudnieniu mieszkańców Stargardu sektor publiczny reprezentowany przez administrację samorządową szczebla gminnego i powiatowego i podległe temu sektorowi liczne jednostki budżetowe i spółki prawa handlowego.

W roku 2009 zaplanowane jest otwarcie fabryki opon jednego z największych koncernów światowych tej branży, która winna stać się motorem wielu zdarzeń gospodarczych w Stargardzie i jego najbliższych okolicach.

2.9.2. Struktura podmiotów gospodarczych

W tabeli 25 zestawiono dane dotyczące podmiotów gospodarczych prowadzących działalność w Stargardzie w latach 2003-2006. Na podstawie tych danych można stwierdzić, że liczba podmiotów gospodarczych w 2006 r. była wyższa o 105 w porównaniu z wielkością odnotowaną w 2003 r. W całym analizowanym okresie udział podmiotów sektora prywatnego w liczbie podmiotów ogółem w zasadzie nie zmieniał się i wynosił około 92,6%

Tabela 27 Podmioty gospodarcze w Stargardzie w latach 2003-2006

Wyszczególnienie	2003		2004		2005		2006	
	ogółem	Udział (w %)	ogółem	Udział (w %)	ogółem	Udział (w %)	ogółem	Udział (w %)
Jednostki gospodarcze w tym:	7 939	100,00	7 830	100,00	7 886	100,00	8 044	100,00
sektor publiczny	581	7,18	579	7,40	584	7,40	602	7,48
sektor prywatny	7 358	92,82	7 251	92,60	7 302	92,60	7 442	92,52

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Regionalnych

Prowadzeniu działalności gospodarczej w mieście sprzyja również fakt, że swoje siedziby na terenie Stargardu mają wszystkie niezbędne urzędy i organy administracji publicznej. Przyczynia się to do skrócenia czasu dokonywania formalności związanych z przygotowaniem, realizacją i prowadzeniem inwestycji. Poza Starostwem Powiatowym i Urzędem Miejskim, na terenie miasta swoje siedziby mają również Sąd Rejonowy, Urząd Celny oraz pomocny przy doborze wykwalifikowanych pracowników Powiatowy Urząd Pracy. Istotnym uzupełnieniem usług okołobiznesowych jest również istnienie Stargardzkiego Centrum Biznesu działającego przy Zachodniopomorskiej Szkole Biznesu, ale przede wszystkim aktywna działalność Stargardzkiej Agencji Rozwoju Lokalnego Sp. z o.o., która współpracuje z organizacjami samorządowymi, urzędami i jednostkami wspierającymi przedsiębiorczość. W Stargardzie działa również Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o. Głównym celem jego działalności jest udzielanie poręczeń małym i średnim firmom z terenu miasta i powiatu, które ubiegają się o kredyty w bankach, a nie posiadają historii kredytowych oraz wymaganych formalnie własnych zabezpieczeń. Wysokość poręczenia udzielonego przez fundusz stanowi do 70% wartości kredytu.

Ważną instytucją mogącą wspomagać wszelkie inicjatywy rozwojowe jest również Stargardzka Izba Gospodarcza, która obecnie zrzesza ok. 75 podmiotów gospodarczych działających na terenie powiatu stargardzkiego, a szczególnie w mieście Stargard.

Celem Izby jest wspieranie działań na rzecz popierania aktywności gospodarczej społeczności lokalnej, stymulowanie przedsięwzięć gospodarczych i promowanie zrzeszonych w niej podmiotów. Izba jest samodzielną i samorządną organizacją.

Stargardzka Izba Gospodarcza, jedna z kilku organizacji zrzeszających przedsiębiorców działających na terenie miasta Stargardu, jest bardzo aktywną i prężnie działającą instytucją na rynku lokalnym. Najważniejszymi inicjatywami, które zorganizowano bądź wypracowano przez 9 lat działalności należy przede wszystkim wieloletnia współpraca z Zarządami i Prezydentem Miasta Stargardu i Starostwa Powiatowego w Stargardzie przy m.in. organizacji spotkań z przedstawicielami lokalnych organów samorządowych dla przedsiębiorców

³⁸ Na podstawie informacji zawartych w „Lokalnym Programie Rewitalizacji na lata 2007-2013”, listopad 2007

zarówno zrzeszonych w SIG, jak i lokalnych przedsiębiorców – gdzie tematyką wiodącą były przede wszystkim lokalna gospodarka, propozycje, plany sprzyjające rozwojowi przedsiębiorczości czy inwestycje. Od wielu lat SIG współpracuje i współorganizuje szkolenia i seminaria informacyjne przy udziale Urzędu Skarbowego w Stargardzie, Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w Stargardzie, Powiatowej Stacji Sanitarnej- Epidemiologicznej w Stargardzie, Powiatowego Urzędu Pracy i innych instytucji.

Stargardzka Izba Gospodarcza jest współorganizatorem Stargardzkich Szczytów Gospodarczych – forum gospodarczego, odbywającego się cyklicznie od 9 lat, inicjatywy która przyczynia się do wzmacniania procesu integracji lokalnego środowiska przedsiębiorców. Jest organizacją zgłaszającą rokrocznie zrzeszone w SIG przedsiębiorstwa do Konkursu Gospodarczego Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego, które z powodzeniem zdobywają główne nagrody i wyróżnienia.

SIG podpisała porozumienie o współpracy z Zrzeszeniem Kupców w Stargardzie, Cechem Rzemiosł Różnych w Stargardzie, co zainicjowało utworzeniem trójstronnego forum gospodarczego - Konfederacji Przedsiębiorców Lokalnych.

Stargardzka Izba Gospodarcza współpracuje także jako partner w Projektach UE:

„Aktywne wspieranie rozwoju przedsiębiorczości lokalnej – Stargard”, projekt realizowany we współpracy z Zachodniopomorskim Stowarzyszeniem Rozwoju Gospodarczego – Centrum Przedsiębiorczości, gdzie Stargardzka Izba Gospodarcza była Koordynatorem lokalnym w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego - Działanie 2.5 - Promocja Przedsiębiorczości. W ramach Projektu zorganizowano 4 cykle szkoleniowe, przeszkolono 60 osób ze Stargardu, 49 osób skorzystało z indywidualnego doradztwa, 30 osób otrzymało dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej na łączną kwotę 160 000 zł.

„Telepraca – szansą na zwalczanie nierówności i dyskryminacji na rynku pracy” Projekt realizowany przez Zachodniopomorską Szkołę Biznesu w Szczecinie. Projekt posiadał 16 Partnerów w tym Stargardzką Izbę Gospodarczą, budżet Projektu to ok. 13 mln. Złotych i skierowany był do Przedsiębiorców oraz osób niepełnosprawnych ruchowo. Dzięki Projektowi powstało 7 telechatek (pracowni komputerowych) oraz Telecentrum i Ośrodek Szkoleniowo – Doradczy, zatrudniono 102 osoby niepełnosprawne ruchowo u 43 pracodawców.

SIG przygotowuje się do Partnerstwa w kolejnych projektach unijnych z okresu programowania 2007 – 2013, które również będą miały wpływ na rozwój gospodarczy naszego miasta oraz powiatu.

Ponadto, wykwalifikowaną kadrę dla obsługi inwestycji zapewniają w mieście cztery szkoły o profilu ekonomiczno-handlowym. W Stargardzie swoją siedzibę ma również wspomniana już Zachodniopomorska Szkoła Biznesu – pierwsza wyższa uczelnia w mieście, która kształci we wszystkich kierunkach potrzebnych do prowadzenia i zarządzania firmą.

2.10. ISTNIEJĄCE PROGRAMY SPOŁECZNE

Stargardzkie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Spółka z o.o., realizuje Program „Potrzebny Dom”, którego głównym założeniem jest budowa mieszkań dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Dzięki Programowi, który z uwagi na swoją innowacyjność jest postrzegany w Polsce jako wzorcowy program w zakresie budownictwa społecznego, i w którego realizację włącza się Miasto (poprzez partycypowanie w kosztach budowy mieszkań) zaspokajane są potrzeby mieszkaniowe tych grup mieszkańców Stargardu, którym znacznie trudniej jest uzyskać mieszkanie z uwagi na konieczność spełniania przez lokal odpowiednich dla danej grupy warunków (wychowanków domów dziecka, ludzi starszych i osób niepełnosprawnych). Realizacja wskazanych mieszkań wspomaganych, w związku z tym, iż w dużej mierze spełniają one warunki mieszkań chronionych powoduje, iż potrzeby w tym zakresie są zaspokajane.

Bez Barrier – program dla osób niepełnosprawnych; w zwykłych domach mieszkania dostosowane do różnych typów niepełnosprawności fizycznej i intelektualnej, umożliwiające aktywne życie.

Nie Sami – program ma na celu stworzenie mieszkań dla ludzi w podeszłym wieku, z całodobową opieką medyczną, pomocą w czynnościach gospodarczych. Poza zawodową opieką przewiduje się pomoc wolontariuszy. Program „Nie Sami” zakłada tworzenie zespołów mieszkań dla emerytów i rencistów. Zlokalizowane będą one w budynku usytuowanym na terenie Kluczewa, z dala od miejskiego zgiełku z dostępem do terenu zieleni. Przewiduje się, że będzie to budynek jednopiętrowy, z dużym holem, który będzie pełnił funkcję integracyjną dla mieszkańców. Program przewiduje możliwość zamiany mieszkań komunalnych, spółdzielczych o dużej powierzchni na mniejsze, w zasobach objętych programem „Nie Sami” bez partycypacji.

Nasz Dom – nowy program – dla dzieci od 4 – 18 lat pozbawionych domu rodzinnego; zamiast w instytucjonalnym domu z kucharką, intendentką, sprzątaczką itp. Dzieci zamieszkają w tzw. Mieszkanie rodzinkowym, w którym dziesięcioro dzieci pod całodobową opieką prowadzi tryb życia zbliżony do rodzinnego. Daje to poczucie bezpieczeństwa, pozwala nawiązywać więzi i podejmować odpowiedzialność za

innych. Na podstawie umowy ze starostwem Powiatowym Stargardu w 2009 roku oddane zostaną trzy mieszkania rodzinne.

Na Start – program skierowany jest do wychowanków domów dziecka i innych placówek opiekuńczo – wychowawczych. Podstawowym celem programu jest stworzenie – w tzw. inkubatorach – warunków do przystosowania się wychowanków do realiów codziennego życia i sprawnego funkcjonowania oraz – w drugim etapie – stworzenie warunków do uzyskania samodzielnego mieszkania. Program ten realizowany jest we współpracy z samorządami powiatu stargardzkiego oraz z organizacjami pozarządowymi: Stowarzyszeniem „Serce Dzieciom”, Stowarzyszeniem „Lokus in Mundi” i ZHP ze Stargardu.

W ramach programu „Na Start” w Stargardzie w lipcu 2006 r. powstał pierwszy „inkubator” – mieszkanie dla pięciu wychowanków, wchodzących w samodzielność pod nadzorem „dochodzącego”, nie mieszkającego z nimi opiekuna. W pierwszej połowie 2008 roku zostały oddane do użytku dwa kolejne inkubatory dla dziesięciu wychowanków. Obecnie przystąpiono także do realizacji II etapu programu. Polega on na przejściu wychowanków z inkubatora do samodzielnych mieszkań najmowanych w Stargardzkim TBS Sp. z o.o.

Uchwałą Nr XX/228/08 Rady Miejskiej w Stargardzie z dnia 29 kwietnia 2008r. przyjęto **Program „Szkoła, Rodzina, Środowisko”** jako program budowania lokalnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną. Tworzenie i funkcjonowanie przedmiotowego systemu ma z jednej strony, poprzez szereg działań profilaktyczno – edukacyjnych, zapobiegać kryzysom dotyczącym rodziny, a w szczególności dzieci, z drugiej – zapewnić interdyscyplinarne wsparcie tym rodzinom, które zmagają się z trudnymi sytuacjami życiowymi. System ten ma być połączeniem zasobów ludzkich i instytucjonalnych, rozwiązań organizacyjnych oraz odpowiednich procedur umożliwiającym skuteczną i kompleksową pomoc rodzinom i żyjącym w nich dzieciom.

W związku z tym, iż działania podejmowane w ramach Programu „Szkoła, Rodzina, Środowisko” wypełniają zakres wskazanego systemu, zaproponowano przyjęcie niniejszego Programu jako programu budowania lokalnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną. Podjęcie przez Radę Miejską cytowanej wyżej uchwały pozwoliło na wypełnienie ciężącego na gminie ustawowego obowiązku tworzenia systemu opieki nad dzieckiem i rodziną, a także na ubieganie się o środki zewnętrzne, w tym w szczególności o środki corocznie planowane na ten cel w budżecie państwa. Przyjęty przez Radę Miejską Program „Szkoła, Rodzina, Środowisko” jako program budowania lokalnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną jest realizowany w Stargardzie od września 2003 r. Przez okres blisko 5 lat działania podejmowane w ramach Programu pozwoliły na stworzenie bazy zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży ze stargardzkich szkół, pozwalających na rozwijanie ich zainteresowań i zapobiegających wykluczeniu społecznemu. Z zajęć korzysta ponad 40 % uczniów szkół podstawowych i gimnazjów. W ramach realizacji Programu udało się także doprowadzić do zafunkcjonowania w Stargardzie modelu interdyscyplinarnej pracy przedstawicieli instytucji i organizacji działających na rzecz rodzin pozostających w kryzysie.

Miasto Stargard posiada **„Miejski Program Działań na rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2007- 2015”**. Celem niniejszego programu jest przedstawienie diagnozy problemu niepełnosprawności w mieście Stargardzie, dotychczas podejmowanych działań na rzecz osób niepełnosprawnych, a następnie określenie zadań, których realizacja przyczyniłaby się do poprawy warunków funkcjonowania osób o ograniczonej sprawności w społeczności lokalnej, przy uwzględnieniu istniejących zasobów i możliwości Miasta w zakresie realizacji tych zadań.

Co roku powstaje nowy harmonogram realizacji programu. W 2008 roku na rzecz osób niepełnosprawnych wyznaczono następujące cele Prezydenta Miasta dotyczące pomocy osobom niepełnosprawnym:

1. Podniesienie jakości życia osób dotkniętych niepełnosprawnością np. poprzez zwiększenie dostępności osób niepełnosprawnych do specjalistycznego poradnictwa i metod rehabilitacji w jak najwcześniejszej fazie powstania lub wykrycia niepełnosprawności.
2. Zmniejszenie negatywnych skutków niepełnosprawności powstającej w późniejszym okresie życia (szczególnie dla kobiet) poprzez m.in. działania takie jak wspieranie działalności Klubów Seniora, prowadzenie usług opiekuńczych, wolontariat).
3. Podnoszenie kwalifikacji osób niepełnosprawnych i dążenie do wyrównania poziomu wykształcenia niepełnosprawnych kobiet i niepełnosprawnych mężczyzn, np. poprzez współpracę i wsparcie dla podmiotów zajmujących się szkolnictwem osób niepełnosprawnych.
5. Likwidacja barier (m.in. architektonicznych, komunikacyjnych i społecznych) utrudniających niepełnosprawnym pełne uczestnictwo w życiu społecznym.
6. Zwiększenie wiedzy mieszkańców Miasta na temat problemów osób niepełnosprawnych i sposobów ich rozwiązywania, prowadzenie kampanii edukacyjnej mającej na celu profilaktykę niepełnosprawności.
7. Udzielanie wsparcia organizacjom pozarządowym.

Gmina – Miasto Stargard realizuje także **„Miejski program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii”**, który określa podstawowe cele i zadania Miasta tworząc tym samym lokalną strategię działania w przedmiotowej dziedzinie.

Główne strategie Programu:

1. Wzmocnienie działań w zakresie promocji zdrowego stylu życia i edukacji publicznej dotyczącej problematyki alkoholowej i narkotykowej oraz zjawiska przemocy w rodzinie zmierzających w szczególności do ograniczenia skali używania środków psychoaktywnych i stosowania przemocy oraz do zwiększania się liczby osób korzystających z dostępnej oferty pomocowej.
2. Rozwijanie istniejącego systemu pomocy rodzinom z problemem alkoholowym i narkotykowym oraz problemem przemocy, w szczególności poprzez uzupełnianie zasobów, zwłaszcza w zakresie rozwiązywania problemu narkomanii oraz rozszerzanie pracy interdyscyplinarnej podmiotów zajmujących się pomocą tym rodzinom, a w pierwszej kolejności dzieciom.
3. Wzmocnienie i rozszerzenie oddziaływań profilaktycznych w zakresie uzależnień skierowanych do dzieci i młodzieży.

„Program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy – Miasta Stargardu na lata 2005 –2009” jest programem wytyczającym kierunki i zadania Miasta, a w szczególności:

- sposoby zaspokajania potrzeb mieszkaniowych członków stargardzkiej wspólnoty mieszkaniowej;
- kierunki pozyskiwania zasobów mieszkaniowych dla realizacji zadań miasta w zakresie zaspokajania potrzeb mieszkaniowych;
- zasady wykorzystania istniejącego zasobu mieszkaniowego Miasta Stargardu w latach 2005 – 2009;
- zadania w zakresie utrzymania budynków i lokali mieszkalnych tworzących mieszkaniowy zasób miasta w sprawności technicznej;
- sposób i zasady zarządzania lokalami i budynkami wchodzącymi w skład mieszkaniowego zasobu miasta;
- wydatki na pokrycie kosztów zarządzania budynkami i lokalami wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu miasta;
- zasady polityki czynszowej oraz warunki obniżania czynszu;
- planowaną sprzedaż lokali mieszkalnych w kolejnych latach;
- źródła finansowania gospodarki mieszkaniowej w kolejnych latach;
- wysokość wydatków na utrzymanie budynków i lokali wchodzących w skład w kolejnych latach z podziałem na koszty bieżącej eksploatacji, koszty remontów oraz koszty modernizacji lokali i budynków, koszty zarządu nieruchomościami wspólnymi z udziałem miasta, także wydatki inwestycyjne.

Miasto Stargard realizuje także **„Program współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na rok 2008”**. Niniejszy Program określa w szczególności cele, zasady, formy oraz priorytetowe obszary współpracy Miasta z organizacjami pozarządowymi w 2008 r. Został on poddany szerokim konsultacjom społecznym, a także uzyskał pozytywną opinię lokalnej Rady Konsultacyjnej ds. współpracy z podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.

Główne cele Programu to:

- tworzenie stabilnego partnerstwa pomiędzy Miastem i Podmiotami, opartego na długotrwałej współpracy, realizowanej poprzez koordynację działań oraz wspólne planowanie rozwoju lokalnego,
- zwiększenie udziału mieszkańców w rozwiązywaniu lokalnych problemów, poprzez stworzenie warunków dla powstania inicjatyw i struktur funkcjonujących na rzecz społeczności lokalnej,
- umacnianie w świadomości społeczności poczucia odpowiedzialności za swoje otoczenie, wspólnotę lokalną oraz jej tradycje,
- poprawa jakości życia, poprzez pełniejsze zaspokajanie potrzeb społecznych, zwiększenie wpływu podmiotów na kreowanie polityki społecznej w Mieście,
- otwarcie na innowacyjność i konkurencyjność poprzez m.in. umożliwienie Podmiotom indywidualnego wystąpienia z ofertą realizacji konkretnych zadań publicznych, które obecnie prowadzone są przez Samorząd.

2.11. OCENA UWARUNKOWAŃ WEWNĘTRZNYCH ROZWOJU SPOŁECZNO – GOSPODARCZEGO

- Warunki życia, jakość życia mieszkańców określają w Stargardzie m.in. takie czynniki jak: pogarszająca się struktura demograficzna, dobre funkcje rekreacyjne, kulturalne i wypoczynkowe, malejące bezrobocie, znacząca wielkość podatku od osób prawnych na 1 osobę pracującą w gminie, warunki zamieszkiwania - średnie i zadawalające, mała samodzielność zamieszkiwania, sporo zasobów starych i wymagających remontów oraz poziom wyposażenia w urządzenia infrastruktury technicznej - wysoki (niemal wszyscy mieszkańcy korzystają z sieci wodociągowej) i średni, jeżeli chodzi o stopień skanalizowania, drogi przebiegające przez teren miasta – dobre i zadawalające, stan środowiska – dość dobry, stan budżetu gminy – dobry, budżet o charakterze proinwestycyjnym, wyposażenie w usługi, w tym dobre w szkolnictwie, zadawalające w ochronie zdrowia, dobre w handlu i w zakresie kultury sportu i rekreacji, w tym w postaci obiektów sportowych i rekreacyjnych w obiektach zamkniętych – b. dobry, bliskość atrakcyjnych przyrodniczo, krajobrazowo terenów.
- Warunki życia są zróżnicowane w poszczególnych obszarach miasta; generalnie najgorsze warunki życia są obecnie w śródmieściu z uwagi na stopień zdekapitalizowania istniejącej zabudowy, poziom przedsiębiorczości i stan zagospodarowania terenu. W większości kwartałów w Śródmieściu, w tym m.in. pomiędzy ulicami: M. Konopnickiej, Wojska Polskiego, B. Limanowskiego, Marszałka Józefa Piłsudskiego, aż 85 % zabudowy mieszkalnej stanowią budynki powstałe przed 1945 r. Zabudowa ta charakteryzuje się niskim standardem mieszkań, złym stanem technicznym budynków i nadmierną gęstością zamieszkiwania.
- Położenie miasta, rozwijające się funkcje gospodarcze, w tym turystyczne w samym mieście i jego najbliższym otoczeniu oraz bliskość Szczecina stwarzają potencjalnie dobre warunki rozwojowe. Jednakże pogłębiająca się nierównowaga na rynku pracy oraz występujące procesy restrukturyzacji z racjonalizacją zatrudnienia, oraz słabo zaspokojone potrzeby mieszkaniowe są podstawowymi trudnościami do pokonania.
- Gmina - Miasto Stargard jest jednym ze znaczących obszarów rozwoju społeczno – gospodarczego województwa zachodniopomorskiego ze względu na:
  - bogate tradycje przemysłowe i związane z tym zasoby kapitału ludzkiego,
  - położenia i ofertę bardzo korzystnych warunków do inwestowania.
- Elementy atrakcyjności gospodarczej miasta generują zainteresowanie ze strony inwestorów strategicznych i czynią z niej załączek dla kolejnych inwestycji i utworzenia Stargardzkiego Klastra Przemysłowego.
- Na skutek dynamicznego w ostatnich latach rozwoju miasta, posiada ono obecnie dobrze rozwiniętą podstawową infrastrukturę techniczną, ale ciągle jeszcze słabą i mało zróżnicowaną bazę noclegową i gastronomiczną, oferującą szeroki przekrój cen, standardu i zakresu świadczonych usług.
- Zasoby gospodarcze miasta (zasoby ludzkie i infrastruktura) pozwalają na realizację wszystkich form oferty gospodarczej. Ważnym celem jednak w tym przypadku jest dalsza rozbudowa infrastruktury publicznej, w tym również rozrywkowej i elementów turystyki biznesowej, infrastruktury rekreacyjnej i wypoczynkowej i dalsze poszerzania oferty usług okołobiznesowych.
- Rozwijanie Specjalnej Strefy Ekonomicznej i związanych z tą strefą możliwych form inwestowania wymaga od miasta realizacji strategicznych inwestycji. Kierunek inwestowania w sektorze gospodarczym wykazuje koncentrację w Stargardzkim Parku Przemysłowym i Specjalnej Strefie Ekonomicznej, przy jednocześnie rozwijającym się potencjale pozostałych obszarów miasta w kierunku rozwoju mieszkalnictwa, handlu, rekreacji i wypoczynku.
- Szansą na podniesienie atrakcyjności miasta jest promocja walorów przyrodniczych, krajobrazowych i turystycznych otoczenia miasta wspólnie z Gminą Stargard Gminą i Kobyłanka oraz wdrożenie Lokalnego Programu Rewitalizacji dla uaktywnienia obszarów wewnątrz miasta predestynowanych do rekreacji i wypoczynku, ze względu na swoją atrakcyjność historyczną i kulturową oraz zasoby przyrodnicze – liczne parki.
- W przypadku szybkiego tempa wzrostu gospodarczego należy zwracać szczególną uwagę na kwalifikacje osób uczestniczących w obsłudze firm będących głównymi podmiotami rozwoju gospodarczego miasta. Stąd koniecznym jest stworzenie sprawnego systemu monitoringu potrzeb lokalnego rynku pracy.
- Szczególnie istotnym z punktu widzenia interesów przedsiębiorców jest dostęp lokalnej społeczności do różnych form i poziomów kształcenia w tym kształcenia ustawicznego.
- Rozwój społeczno – gospodarczy w Stargardzie musi być wspierany przez spójne i efektywne akcje promocyjne i informacyjne, skierowane nie tylko do potencjalnych inwestorów, ale także do mieszkańców miasta i instytucji uczestniczących w obsłudze mieszkańców celem zapewnienia wysokiego poziomu usług i zrozumienia zachodzących przemian społecznych i gospodarczych w mieście.

2.12. DIAGNOZA STANU I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU SPOŁECZNO – GOSPODARCZEGO GMINY MIEJSKIEJ STARGARD – ANALIZA SWOT

ANALIZA SWOT

Analizę SWOT opracowano na podstawie zapisów pierwotnego dokumentu Strategii Rozwoju Społeczno - Gospodarczego Miasta Stargardu z lipca 2000 roku, którą poddano zweryfikowaniu i zaktualizowaniu w oparciu o najnowsze strategie sektorowe i analizę bilansu otwarcia.

Nazwa SWOT jest akronimem angielskich słów Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse w otoczeniu), Threats (zagrożenia w otoczeniu).

Jest ona efektywną metodą identyfikacji słabych i silnych stron gminy oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed gminą. SWOT zawiera określenie czterech grup czynników:

„mocnych stron” – uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią silne strony gminy i które należy wykorzystać sprzyjając będą jej rozwojowi (utrzymać je jako mocne, i na których należy oprzeć jej przyszły rozwój);

„słabych stron” – uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią słabe strony gminy i które niewyeliminowane utrudnią jej rozwój (ich oddziaływanie należy minimalizować);

„szans” - uwarunkowań zewnętrznych, które nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności gminy, ale które mogą być traktowane jako szanse, i przy odpowiednio podjętych przez nią działaniach, wykorzystane jako czynniki sprzyjające rozwojowi gminy;

„zagrożeń” - uwarunkowań zewnętrznych, które także nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności gminy, ale które mogą stanowić zagrożenie dla jej rozwoju (należy unikać ich negatywnego oddziaływania na rozwój gminy).

Analiza dotyczy sytuacji, w jakiej obecnie znajduje się gmina, pozwala sformułować koncepcje zrównoważonego rozwoju.

Przedstawiona poniżej analiza mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń jest syntezą poszczególnych obszarów życia społeczno-gospodarczego Gminy Miasta Stargard. Poniższy zbiór informacji o mocnych i słabych stronach gminy i stojących przed nią szansach i zagrożeniach jest uzgodnioną wypadkową wiedzy o stanie i potrzebach gminy ułożonych przekrojowo w ramach poszczególnych obszarów życia społeczno - gospodarczego.

Tabela 28 Analiza SWOT obszar SPOŁECZNOŚĆ

	WEWNĘTRZNE	ZEWNĘTRZNE
POZYTYWNE	MOCNE STRONY	SZANSE
	<ul style="list-style-type: none"> • Szeroko rozwinięta sieć szkolnictwa gimnazjalnego, ponadgimnazjalnego i dostęp do oferty szkolnictwa wyższego • Oferta miasta w zakresie życia kulturalnego oraz sportu i rekreacji • Funkcjonująca w mieście i w obszarze podmiejskim miejska komunikacja autobusowa • Liczne inicjatywy pozarządowe zarówno w zakresie badań, jak i działań interwencyjnych • Programy dla osób niepełnosprawnych • Funkcjonowanie Centrum Integracji Społecznej • Funkcjonowanie szkół specjalnych • Bogactwo zabytków kultury materialnej • Organizacje pozarządowe • Dobrze zdiagnozowany problem bezdomności na poziomie miasta • Funkcjonowanie noclegowni dla mężczyzn i miejsc schroniskowych dla kobiet • Dobrze funkcjonujący Klub Integracji Społecznej • Dobra i przejrzysta polityka inwestycyjna władz miasta w zakresie mieszkań chronionych (wspomaganych) • Polityka samorządu w zakresie mieszkań socjalnych i docelowych • Przyjęty program „Potrzebny Dom” STBS-u • Samokształcenie pracowników socjalnych • Funkcjonowanie MDK, SCK, MOS-u i klubów sportowych realizujących szkolenia dzieci i młodzieży • Place zabaw, skate park • bogata oferta zajęć pozalekcyjnych realizowanych w ramach Programu „Szkola, Rodzina, Środowisko”, • Funkcjonowanie programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii. • Funkcjonowanie programu opieki nad dzieckiem i rodziną. • Tworzenie systemu monitoringu wizyjnego miasta 	<ul style="list-style-type: none"> • Dostęp do programów unijnych • Pozytywny wpływ rozwoju gospodarczego na problem bezdomności w mieście • Wspólna praca fachowców różnych dziedzin na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom • Istnienie systemu wsparcia dla osób i rodzin wymagających specjalistycznej opieki • Funkcjonowanie centrum wolontariatu • Wzrost znaczenia organizacji pozarządowych na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży • Wzrost świadomości społecznej w kwestii m.in. przemocy domowej, uzależnień i wychowywania dzieci w skali makro • Dobre regulacje prawne na poziomie Państwa pozwalające na prowadzenie skutecznej polityki społecznej w samorządach

NEGATYWNE	SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
	<ul style="list-style-type: none"> • Spadek tempa wzrostu ludności, zmniejszenie przyrostu naturalnego • Niekorzystna struktura wieku jako problem narastający w kolejnych latach Warunki mieszkaniowe poniżej średniej dla województwa (mierzone zagęszczeniem mieszkań) • Ubóstwo mieszkańców miasta wynikające z bezrobocia, bezradności i patologii społecznych • Uciążliwość ruchu tranzytowego, osobowego i towarowego dla mieszkańców • Dekapitalizacja substancji budowlanej, w tym mieszkaniowej • Niski poziom poczucia bezpieczeństwa w mieście szczególnie na terenie Starego Miasta i w centrum miasta • Oferta imprez kulturalnych o zasięgu regionalnym • Zły stan infrastruktury służby zdrowia • Rosnące ujemne saldo migracji wewnętrznych • Malejąca liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym • Duży odsetek osób długotrwale bezrobotnych • Alkoholizm • Zjawisko ubożenia rodzin • Kryzysy w rodzinie • Istniejące rozproszenia inicjatyw i brak koordynacji tematycznej • Brak zintegrowanego systemu wychodzenia z bezdomności • Nie do końca rozpoznany problem narkomanii i związany z tym brak oferty terapeutycznej • Trudne warunki lokalowe ośrodka pomocy społecznej • Ograniczone możliwości koordynowania działań organizacji pozarządowych • Brak placówki dziennego pobytu dla osób starszych i chorych psychicznie • Migracja ludzi młodych oraz niekorzystne zjawiska demograficzne 	<ul style="list-style-type: none"> • Spadek tempa wzrostu budownictwa mieszkaniowego w kolejnych latach • Niski poziom kultury prawnej wśród społeczeństwa • Wzrost bezrobocia długotrwałego, zjawiska dziedziczenia bezrobocia oraz rozwój zjawiska wykluczenia społecznego • Odpływ młodych, wykwalifikowanych ludzi do większych miast/ za granicę • Zbyt duża biurokratyzacja udzielania pomocy społecznej, uwarunkowana przepisami prawa • Występowanie zjawiska rozpadu więzi społecznych i zaniku kontroli społecznej oraz zagrożeń funkcjonowania rodziny: uzależnień, zjawiska rozpadu więzi rodzinnych, bezrobocia, przemocy w rodzinie i ubóstwa • Istnienie zjawiska długotrwałego bezrobocia w skali makro • Niewystarczające możliwości by sprostać potrzebom w zakresie uzyskiwania pomocy w dziedzinie uzależnień • Istnienie zjawiska zmęczenia, bezsilności i bezradności społecznej

Tabela 29 Analiza SWOT obszar EKOLOGIA

	WEWNĘTRZNE	ZEWNĘTRZNE
POZYTYWNE	<p>MOCNE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aktywność władz miasta na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego • Wartościowe zasoby środowiska przyrodniczego: szeroka dolina Iny z wartościowymi zespołami roślinnymi, cenne zbiorowiska zieleni o charakterze parkowym • Bogate zasoby wód podziemnych (w tym geotermalnych) • Korzystny element wody w przestrzeni miasta • Dobry stan zachowania parków miejskich • Cenne krajobrazowo sąsiedztwo terenów otwartych • Dostępność sieci wodno – kanalizacyjnej • Wysoka jakość oczyszczonych ścieków komunalnych i przemysłowych • System gospodarki odpadami 	<p>SZANSE</p> <ul style="list-style-type: none"> • Całkowite uporządkowanie gospodarki wodno –ściekowej w obszarze gmin otaczających miasto • Dostępność środków UE wspierających inwestycje w infrastrukturę ochrony środowiska • Większy udział energii odnawialnej w zaspokajaniu potrzeb na energię ciepłą • Uporządkowanie gospodarki odpadami w całym powiecie stargardzkim • Ograniczenie niskiej emisji w otoczeniu miasta • Wyrzucenie tranzytowego ruchu pojazdów poza miasto • Zwiększenie lesistości obszarów otoczenia miasta

	WEWNĘTRZNE	ZEWNĘTRZNE
	SLABE STRONY	ZAGROŻENIA
NEGATYWNE	<ul style="list-style-type: none"> • Bardzo mała lesistość miasta i jego najbliższego otoczenia, brak dużych kompleksów leśnych • Osłabienie funkcji ekologicznych doliny Iny • Niezakończony proces kanalizacji miasta • Brak kanalizacji deszczowej w znacznej części miasta • Zanieczyszczenie powietrza, hałas i wibracje • Dewastacja krajobrazu na terenie byłego lotniska wojskowego • Brak zagospodarowania turystycznego terenów przy brzegu rzeki Iny • Funkcjonowanie dzikich wysypisk śmieci • Nieobjęcie selektywną zbiórką odpadów terenu całego miasta • Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego, głównie przez spaliny • Duże nasilenie hałasu w mieście, szczególnie w okolicy dworca PKP 	<ul style="list-style-type: none"> • Zanieczyszczenie wód powierzchniowych • Degradacja środowiska naturalnego w otoczeniu miasta • Hipotetyczna lokalizacja uciążliwego przemysłu w bezpośrednim sąsiedztwie miasta • Niedostateczna ilość środków zewnętrznych na realizację zadań z zakresu ochrony środowiska • Brak kontynuacji działań z zakresu edukacji ekologicznej • Zagrożenie skażenia wód podziemnych • Zagrożenie powodziowe niektórych terenów położonych w dolinie Iny • Zanieczyszczenie wód rzeki Iny powstałe poza miastem • Nie do końca przewidywalne skutki globalnego ocieplenia • Nieuporządkowana gospodarka odpadami w otoczeniu miasta • Nieskanalizowane obszary sąsiednich gmin • Wzrost poziomu tzw. niskiej emisji

Tabela 30 Analiza SWOT obszar PRZESTRZEŃ

	WEWNĘTRZNE	ZEWNĘTRZNE
POZYTYWNE	<p>MOCNE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dobre połączenia komunikacyjne Stargardu z dużymi ośrodkami miejskimi i miejscowościami nadmorskimi • Historyczny układ śródmiejski otoczony czytelnym systemem wałów, bram i fos • Wydzielone strefy ochrony konserwatorskiej • Dobre powiązania komunikacyjne w układzie krajowym • Bliskie sąsiedztwo autostrady A-6 (Szczecin – Kołbaskowo – Berlin) • Duże powierzchnie terenu wolne od zabudowy (rezerwy terenowe) dające możliwość korekty układu przestrzennego • Duże obszary terenów zielonych na terenie miasta (planty, parki) • Wydzielone i zorganizowane obszary turystyki kwalifikowanej na terenie miasta • Przestrzenie rekreacji, wypoczynku • Duży zasób terenów inwestycyjnych 	<p>SZANSE</p> <ul style="list-style-type: none"> • Powiększenie zasobu nieruchomości komunalnych poprzez operacje otwartego rynku • Budowa obwodnicy miasta w ciągu drogi ekspresowej S-10 • Udział miasta w planowanym Obszarze Metropolitalnym • Dalsze podniesienie jakości przestrzeni turystycznej i rekreacyjnej wokół miasta • Integracja funkcjonalno – przestrzenna zewnętrznych obszarów miejskich z funkcjami terenów graniczących z miastem, a należących do gmin sąsiadujących ze Stargardem

	WEWNĘTRZNE	ZEWNĘTRZNE
	SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
NEGATYWNE	<ul style="list-style-type: none"> • Brak dogodnych powiązań przestrzeni miejskiej z terenami otwartymi • Niewystarczająco wykształcone powiązania pomiędzy poszczególnymi jednostkami miejskimi • Brak czytelności układu przestrzennego miasta • Utrata charakteru centralnego śródmieścia w całym obszarze miejskim • Brak korelacji pomiędzy zabytkami architektonicznymi a poszczególnymi przestrzeniami miasta • Zdegradowana tkanka urbanistyczna (w tym mieszkaniowa, publiczna) oraz brak w wielu obszarach przestrzeni publicznej dzieł plastycznych o znaczeniu symbolicznym (rzeźby, pomniki – rozpoznawalne wizytówki miasta) • Brak kapitału wewnętrznego na rewitalizację zespołów zabudowy mieszkaniowej, specjalnej i przemysłowej • Zanik funkcji centrotwórczych w najstarszej części miasta, prawie wszystkie podmioty gospodarcze przeniosły swoją działalność do śródmieścia • Niekorzystny przebieg linii komunikacyjnych rozcinających miasto na części: zachodnią i wschodnią (linia kolejowa) oraz północną i południową (drogi tranzytowe) • Przesycenie krajobrazu miasta reklamami w większości stanowiącymi samowolę budowlaną • Utrzymywany od lat niski standard urządzeń i wyposażenia w elementy małej architektury i zieleni ozdobnej ulic i placów miejskich • Nie przywiązywanie uwagi do znaczenia kompozycji urbanistycznej i właściwej ekspozycji zabytków 	<ul style="list-style-type: none"> • Utrwalenie niekorzystnych dla miasta dotychczasowych tendencji centralistycznych w polityce regionalnej • Brak spójnej koncepcji rozwoju Obszaru Metropolitalnego • Duże odległości komunikacyjne do rzeczywistych centrów rozwoju gospodarczego w Polsce • Kojarzenie Pomorza Zachodniego głównie z pasem nadmorskim • Bezpośrednie sąsiedztwo strefy przygranicznej niemieckich landów wschodnich o ciągle niskim potencjale gospodarczym i narastających problemów społecznych • Występowanie barier prawnych i przestrzenno – organizacyjnych przy tworzeniu i wyznaczaniu nowych szlaków rowerowych • Brak ustawy regulującej proces rewitalizacji miast • Dalszy brak uregulowań prawnych o ochronie przestrzeni publicznej zarówno w skali makro jak i na terenie miasta

Tabela 31 Analiza SWOT obszar INFRASTRUKTURA

	WEWNĘTRZNE	ZEWNĘTRZNE
POZYTYWNE	MOCNE STRONY	SZANSE
	<ul style="list-style-type: none"> • Dobre warunki zasilania w energię elektryczną • Uzbrojenie w sieci wodno – kanalizacyjne stwarzające bardzo korzystne warunki dla lokalizacji nowych inwestycji • Zrealizowane podstawowe infrastrukturalne inwestycje komunalne • Dobra infrastruktura sportowa i rekreacyjna • Dobry standard infrastruktury edukacyjnej • Dobre połączenia komunikacyjne miasta dzięki: m.in. drodze krajowej nr 10 do Płońska i dalej Warszawy oraz drodze krajowej nr 20 do Trójmiasta • Linia kolejowa E-59 o krajowym i międzynarodowym znaczeniu 	<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość rozbudowy miejskiej sieci elektroenergetycznej • Dokończenie budowy obwodnicy miasta • Dalsza rozbudowa infrastruktury turystycznej wokół miasta • Budowa dróg dojazdowych do atrakcyjnych obszarów otoczenia miasta • Rozbudowa i modernizacja sieci energetycznej wokół Szczecina

	WEWNĘTRZNE	ZEWNĘTRZNE
	SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
NEGATYWNE	<ul style="list-style-type: none"> • Brak pełnej i zróżnicowanej oferty usług hotelowych i gastronomicznych • Brak rozwiniętej sieci dróg rowerowych • Napowietrzne linie średniego napięcia 15 KV oraz transformatory wieżowe i słupowe 15/0,4 KV na peryferiach miasta • Konieczność wymiany istniejącej ogólnospławnej sieci kanalizacyjnej na rozdzielczą, brak kanalizacji deszczowej • Brak pełnej obwodnicy śródmieścia jak i obwodnicy północnej oraz połączenia ulicy Szczecińskiej z Osiedlem Pyrzyckim • Zbyt mała ilość obszarów miasta objętych monitoringiem • Słabe wykorzystanie rzeki Iny w istniejącej strukturze szlaków wodnych Zachodniego Pomorza • Słabo rozwinięta infrastruktura turystyczna • Zbyt mała ilość miejsc parkingowych i toalet publicznych w centrum miasta • Brak inwestycji związanych z kompleksową modernizacją ulic Śródmieścia i Starego Miasta 	<ul style="list-style-type: none"> • Centralizacja inwestycji infrastrukturalnych w stolicach obszarów metropolitalnych • Niezsynchronizowane inwestycje infrastrukturalne w sąsiednich gminach • Całkowite zaniechanie realizacji autostradowego połączenia północ - południe wzdłuż ściany zachodniej

Tabela 32 Analiza SWOT obszar GOSPODARKA

	WEWNĘTRZNE	ZEWNĘTRZNE
	MOCNE STRONY	SZANSE
POZYTYWNE	<ul style="list-style-type: none"> • Znaczna aktywność zawodowa mieszkańców w podejmowaniu działalności na własny rachunek • Występowanie spadkowych tendencji stopy bezrobocia • Wykształcenie się podstawowych sektorowych działalności gospodarczych przy jednocześnie ich silnym wewnętrznym zróżnicowaniu • Rozwój autonomicznych struktur gospodarczych • Dynamiczny rozwój podmiotów gospodarczych z udziałem kapitału zagranicznego • Wzmocnienie funkcji usługowych miasta • Dysponowanie atrakcyjnymi do zagospodarowania terenami byłego lotniska wojskowego • Dobrze wykształcona infrastruktura usługowa • Rezerwy terenów dla rozwoju miasta i nowych inwestycji • Wysokie dochody miasta związane z rynkiem nieruchomości • Inwestycje koncernu Bridgestone • Rozwój infrastruktury i kolejne inwestycje w Stargardzkim Parku Przemysłowym • Specjalna Strefa Ekonomiczna (Regionalny Park SSE) • Istnienie programów lokalnych wspierających i aktywizujących wiele środowisk biznesowych • Dobre funkcjonowanie licznych instytucji i organizacji zrzeszających przedsiębiorców, które za podstawowe zadanie mają wspieranie lokalnej przedsiębiorczości poprzez m.in. ułatwienie dostępu do zewnętrznych form finansowania działalności gospodarczej. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ułatwienie przepływu nowoczesnych technologii, podniesienie standardów obsługi produkcyjnej • Utrzymanie wysokiego tempa wzrostu gospodarczego kraju i koniunktury na rynkach międzynarodowych • Dobre zaplecze surowcowe dla rozwoju przemysłu przetwórstwa żywności • Oparcie rozwoju Stargardu na powiązaniach gospodarczych z aglomeracjami w tym m.in. ze Szczecinem • Funkcjonowanie i rozwój portu w Szczecinie jako elementu przewagi konkurencyjnej regionu • Międzynarodowa współpraca z miastami partnerskimi • Wprowadzanie nowych technologii i Know How w sferę produkcyjną i usługową stargardzkich firm • Utworzenia Stargardzkiego Klastra Przemysłowego • Wykreowanie Stargardu jako ośrodka o znaczeniu ponadregionalnym w skali makro • Odbudowa rangi i znaczenia transportu szynowego ze Szczecinem • Liczne szlaki historyczne i turystyczne, w tym powiązane z odpowiednikami szlaków europejskich (np szlak gotyku ceglanego) • Dostępność funduszy strukturalnych Unii Europejskiej zarówno dla podmiotów sektora publicznego, jaki i prywatnego • Walory turystyczne, otoczenie miasta

	WEWNĘTRZNE	ZEWNĘTRZNE
	SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
NEGATYWNE	<ul style="list-style-type: none"> • Słabo rozwinięte zaplecze socjalne i serwisowe dla form turystyki wykorzystujących akweny wodne (np. przystanie kajakowe, żeglugowe) • Zbyt mały udział środków angażowanych w promocję miasta w kraju i zagranicą • Istnienie zjawiska nielegalnego zatrudnienia • Niedostosowany potencjał kadrowy i nieodpowiadający zapotrzebowaniu przemysłu • Ogrody działkowe zajmujące w granicach miasta znaczną powierzchnię • Brak możliwości rozbudowy infrastruktury na terenach inwestycyjnych bez wsparcia UE • Zbyt mały udział środowisk akademickich w przedsięwzięciach gospodarczych zwłaszcza w kontekście tworzenia Parku Przemysłowego Nowoczesnych Technologii 	<ul style="list-style-type: none"> • Dynamiczny rozwój ośrodków konkurencyjnych wsparty decyzjami administracyjnymi pomijającymi Stargard • Wystąpienie procesów recesyjnych w skali makro • Zawężenie rynku wewnętrznego wywołane tanim importem (silna złotówka) • Przedłużający się proces restrukturyzacji mienia publicznego • Wykształcenie się ponadregionalnych osi rozwojowych omijających Stargard • Niedostatek kapitału inwestycyjnego dla dalszego rozwoju SSE

DIAGNOZA STANU

Diagnoza zawiera informacje o uwarunkowaniach gospodarczych, przestrzennych, ekologicznych i demograficznych, analizy społeczne i ekonomiczne, na podstawie których sformułowano wnioski będące punktem wyjścia do zdefiniowania głównych kierunków strategii stanowiących treść niniejszego dokumentu.

Wyszczególniono w niej najważniejsze cechy poszczególnych obszarów przyjętych do oceny oraz określenia celów i kierunków działania w procesie debat strategicznych.

Diagnoza Stanu jest syntezą wyników debaty konsultacyjnej i raportu o stanie miasta Stargard.

Społeczność

Sytuacja demograficzna Stargardu, charakteryzuje się spadkiem urodzeń oraz wydłużaniem przeciętnego okresu życia. Będzie to w istotny sposób wpływać na sytuację społeczno-ekonomiczną mieszkańców miasta. W sferze zainteresowania polityki społecznej winny znaleźć się kwestie starzenia się lokalnej społeczności oraz niepełnosprawności.

Zwiększająca się liczba seniorów obliguje samorząd do dostosowania do ich potrzeb infrastruktury społecznej, w szczególności zaprogramowanie działań usprawniających ich codzienne funkcjonowanie oraz zapobieganie izolacji społecznej.

Szczególnej uwagi wymagają osoby o złożonych, wielorakich potrzebach, uzależniających je od pomocy innych oraz ich rodziny. Niepełnosprawni są często gorzej wykształceni, co zdecydowanie utrudnia im funkcjonowanie na rynku pracy.

Działania wspomagające funkcjonowanie osób niepełnosprawnych, takie jak systematyczne znoszenie barier architektonicznych, winny być poprzedzone dokładną inwentaryzacją barier i oceną kolejności ich likwidacji.

Rodzina i dzieci to, z uwagi na przesłanki demograficzne, najliczniejszy beneficjent systemu polityki społecznej w mieście. W grupie rodzin warto dostrzec w szczególności rodziców samotnie wychowujących dzieci. Ich sytuacja bytowa jest relatywnie gorsza od rodzin pełnych i system świadczeń rodzinnych tylko po części rekompensuje tę sytuację.

Ubóstwo, brak zatrudnienia, uzależnienia, zerwanie więzi rodzinnych przyczyniają się najczęściej do występowania różnych form wykluczenia społecznego. Powołane Centrum Integracji Społecznej, powinno chociaż częściowo poprawić położenie tej grupy społecznej zagrożonej wykluczeniem społecznym.

Bezrobocie, choć jego poziom w Stargardzie stopniowo maleje, nadal dotyka znaczną część populacji, przyczyniając się do ubożenia rodzin i w efekcie ich marginalizacji.

Ze względu na długoletni okres użytkowania oraz brak remontów, ponad 90% zasobów komunalnych znajduje się w złym stanie technicznym.

W najgorszym stanie technicznym znajdują się instalacje: wodno-kanalizacyjne, gazowe, mury, ściany oraz fundamenty obiektów komunalnych.

Problem uzależnień występujący w korelacji z ubóstwem i bezrobociem stanowi istotny problem lokalnej społeczności. Dotychczasowe działania, które hamowały tendencje wzrostowe problemów uzależnień i minimalizowały ich skutki, wymagają kontynuacji i ukierunkowania na kompleksową i systemową pomoc obejmującą całą rodzinę.

Zmiany liczby ludności mieszkającej w mieście spowodowane są ruchem naturalnym i ruchem migracyjnym. W konsekwencji przedstawionych procesów demograficznych w mieście odnotowano zmniejszający się, aczkolwiek dodatni przyrost naturalny.

W przeważającej większości emigrująca ludność przeprowadza się do innych miast. Skutkiem tych procesów jest ujemne saldo migracji.

Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym zmniejsza się, natomiast wzrasta udział ludności w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym.

W pośredni sposób na funkcjonowanie lokalnej społeczności wpływają również kondycja i działalność organizacji pozarządowych oraz system monitorowania i oceny pojawiających się problemów społecznych. Tworząc politykę społeczną na poziomie lokalnym, zgodnie z zasadami pomocniczości i partycypacji społecznej, nie sposób nie dostrzec tych kwestii w dokumencie programowym i nie wskazać dla nich właściwych możliwości rozwoju.

Analizując współpracę Samorządu Miejskiego z organizacjami pozarządowymi należy zauważyć szerokie otwarcie Miasta na aktywność obywatelską, które powinno być kontynuowane i rozwijane.

Dominującymi powodami trudnej sytuacji życiowej beneficjentów pomocy społecznej, oprócz oczywistego ubóstwa, są: bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała choroba i bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.

Należy zwrócić uwagę na tzw. zjawisko zamkniętego kręgu ubóstwa. Dotyczy ono wielu ubogich rodzin, a przejawia się m.in. w tym, że dzieci z tych rodzin zazwyczaj kończą swoją edukację po szkole gimnazjalnej lub zawodowej. Powstaje u nich symptom wyuczony bezradności, co oznacza, że przyzwyczajone do korzystania z

pomocy społecznej przez ich rodziców, bardzo wcześnie stają się również podopiecznymi Ośrodka Pomocy Społecznej.

Ekologia

Jednym z istotnych problemów ekologicznych miasta jest ciągle utrzymujące się zagrożenie dla czystości powietrza w Stargardzie powstające głównie poprzez spalanie paliw stałych. Przyczynia się ono do zapylenia powietrza i jego zanieczyszczenia związkami siarki i węgla. Drugim co do ważności powodem tego ekologicznego zagrożenia jest emisja pochodząca ze spalin pojazdów samochodowych. Poważnym problemem z tego zakresu jest również emisja pyłów do atmosfery. Stąd priorytetem jest przerzucenie w całości ruchu tranzytowego poza miasto.

W ostatnich latach na terenie miasta powstało również wiele dzikich gruzowisk i nielegalnych składowisk odpadów remontowych i budowlanych. Nielegalne składowiska odpadów znajdują się nie tylko na terenach gminnych, ale także na terenach prywatnych. Jednym z rozwiązań tego problemu jest skuteczna egzekucja tzw. ustawy śmieciowej i stworzenie jednolitego systemu segregacji odpadów na terenie całego miasta.

Źródłami zanieczyszczeń wód w Stargardzie są:

- niekontrolowane zrzuty ścieków komunalnych i przemysłowych z budynków i zakładów nie objętych siecią kanalizacyjną,
- nielegalne składowiska i magazyny odpadów niebezpiecznych,
- brak pokrycia znacznej części miasta kanalizacją deszczową.

Głównymi czynnikami wpływającymi na poziom emisji hałasu komunikacyjnego są:

- natężenie ruchu i udział pojazdów transportu ciężkiego (samochody ciężarowe, „tiry”, autobusy) w strumieniu wszystkich pojazdów,
- stan techniczny pojazdów,
- rodzaj nawierzchni dróg, i ich zły stan,
- organizacja ruchu drogowego.

Gospodarka wodno – ściekowa w Stargardzie jest na dobrym poziomie, choć wymaga dalszych inwestycji związanych z jej rozbudową i rozdziałem sieci kanalizacyjnej ogólnospławnej na kanalizacyjną i deszczową.

Stargard został zaliczony do jednego z 57 ośrodków krajoznawczych w kraju, czyli obszaru o szczególnym znaczeniu dla kraju w zakresie jego walorów historycznych, kulturowych, przyrodniczych stąd ochrona środowiska przyrodniczego miasta winna stać się jednym z głównych priorytetów ekologicznych miasta.

Przestrzeń

Obszar śródmieścia wyznaczony granicami przyjętymi w Lokalnym Programie Rewitalizacji charakteryzuje się wysokim stopniem zdekapitalizowanej istniejącej zabudowy i wymaga objęcia go w pierwszej kolejności procesem rewitalizacji i rewaloryzacji.

W obszarze Starówki renowacji wymaga m.in. infrastruktura społeczna. Aktywną działalność prowadzi tam wiele organizacji pozarządowych i jednostek organizacyjnych gminy, którym funkcjonowanie utrudnia brak dostatecznych warunków lokalowych. W wielu przypadkach jest to przyczyną niemożności podjęcia nowych inicjatyw lub kontynuacji już rozpoczętych działań. W związku z tym konieczne jest zapewnienie tym jednostkom stosownych warunków działalności oraz pomoc w realizacji działań na rzecz rozwoju kultury, sztuki i społeczeństwa obywatelskiego.

Obszar Osiedla Lotnisko w celu zapewnienia mieszkańcom tego kwartału odpowiednich warunków życia, winien być objęty niezbędnymi inwestycjami polegającymi w głównej mierze na budowie infrastruktury technicznej, społecznej – w tym zorganizowania miejsca dla spotkań ułatwiających integrację mieszkańców dzielnicy – oraz podjęcie działań o charakterze gospodarczym, mających na celu stworzenie warunków dla ożywienia przedsiębiorczości. Podjęcie tych działań zapobiegnie „wyłączeniu” tego obszaru poza miasto.

Obszar PKP i PKS skupia problemy wynikające z niekorzystnego przebiegu linii komunikacyjnych rozcinających miasto na części: zachodnią i wschodnią (linia kolejowa) oraz północną i południową (drogi tranzytowe). Wzmógłony ruch dojazdowy, lokalny i ponadlokalny ze wszystkich kierunków do centrum miasta, spowodował występowanie niedoboru miejsc parkingowych dla samochodów osobowych oraz miejsc pod potrzebne przystanki komunikacji miejskiej oraz prywatnych linii przewozowych. Teren ten winien zostać zauważony jako czynnik rozwojowy wynikający z rangi węzła kolejowego oraz centralnego położenia w mieście.

Obszar ten wymaga modernizacji istniejącej zabudowy, uporządkowania podziałów geodezyjnych, urządzenia dróg dojazdowych, przestrzeni publicznych, uzupełnienia sieci uzbrojenia technicznego, wprowadzenia rozwiązań chroniących środowisko, w tym: właściwego składowania odpadów, gromadzenia wód deszczowych i podczyszczania ścieków, zachowania maksymalnej powierzchni biologicznie czynnej, stosowania paliw ekologicznych do celów wytwarzania energii cieplnej, ograniczenia emisji gazów, pyłów i hałasu do środowiska

z zachowaniem dopuszczalnych norm itp. Konieczne są działania minimalizujące skutki wprowadzenia nowych urządzeń przestrzennych do pierwotnego krajobrazu obszaru przemysłowego poprzez wprowadzenie zieleni izolacyjnej i nasadzeń zieleni przyulicznej, poprawiającej cechy estetyczne krajobrazu.

Z uwarunkowań zewnętrznych wynika jednoznacznie, że jeżeli rolą projektowanych Obszarów Metropolitalnych ma być ich zrównoważony i szybszy rozwój gospodarczy oparty m.in. na wspólnych inwestycjach infrastrukturalnych to Stargard winien być znaczącym dla tego obszaru donatorem swojego potencjału gospodarczego opartego na dobrze funkcjonującym parku przemysłowym i specjalnej strefie ekonomicznej, a jednocześnie winien być beneficjentem rozwoju infrastruktury komunikacyjnej i transportowej tego obszaru oraz potencjału naukowego stolicy regionu zwłaszcza w kontekście tworzenia Parku Przemysłowego Nowoczesnych Technologii i klastra przemysłowego.

Gdyby Stargard pozostał poza Sz.O.M. należałoby dążyć do utworzenia subregionu stargardzkiego opartego na części gmin powiatu stargardzkiego, gołeniewskiego, choszczeńskiego i pyrzyckiego, które podobnie jak Stargard nie weszłyby do tego obszaru i ulegając marginalizacji w planach rozwoju ponadlokalnego będą zdane na nowego lidera chociażby w takich dziedzinach jak wspólna promocja czy budowa infrastruktury zwiększającej dostępność do rynku pracy. Polskie prawo daje takie możliwości poprzez tworzenie celowych związków gmin.

Infrastruktura

Stargard stanowi ważny węzeł komunikacyjny w skali województwa i kraju. Południowa obwodnica Stargardu w ciągu drogi krajowej nr 10 to wyeliminowanie ruchu tranzytowego z centrum. Stwarza to szansę na nowe kierunki rozwoju i zwiększenie tempa przekształceń układu miasta.

Sieć kolejowa w mieście i jej usytuowanie stwarza możliwość bezpośredniego dojazdu do wielu miejscowości i może być elementem sprzyjającym rozwojowi społeczno – gospodarczego.

Stopień wyposażenia gminy w infrastrukturę techniczną w tym infrastrukturę ochrony środowiska jest sprzyjający dla rozwoju inwestycji o charakterze ponadlokalnym.

Nie mniej wymagane są inwestycje drogowe usprawniające połączenie z obszarem Stargardzkiego Parku Przemysłowego, Specjalną Strefą Ekonomiczną i Osiedlem Lotnisko.

Infrastruktura miasta to także dostępność wszystkich jego beneficjentów do wysokich technologii. Stąd istnieje konieczność rozbudowy dostępności do Internetu szerokopasmowego i podniesienia sprawności funkcjonowania administracji publicznej poprzez wprowadzenie pełnej i niczym nieograniczonej usługi e-urząd.

Gospodarka

Dla Gminy Miejskiej Stargard jednym ważniejszych wniosków wywodzących się z dokumentów strategicznych województwa zachodniopomorskiego jest akcentowanie swojego ponadlokalnego charakteru i gospodarczego znaczenia w regionie, które daje szansę na współpracę na szczeblu ponadlokalnym i to w zakresie tych zadań, które przyczyniają do podniesienia rangi regionu, jak i wypełnienia zobowiązania województwa zachodniopomorskiego w stosunku do partnerów zagranicznych w tym Euroregionu Pomerania.

Strategia rozwoju społeczno – gospodarczego miasta Stargard nie może być tworzona w oderwaniu od kontekstu regionalnego, jeżeli rozwój ten ma przebiegać w sposób harmonijny i zrównoważony.

Dobra współpraca na szczeblu ponadlokalnym powinna mieć niemałe znaczenie dla organizacji sprawnego zarządzania całym obszarem gospodarczym Gminy Miejskiej Stargard i jej otoczenia, w tym również na zasadach określonych pojęciem klastra gospodarczego zyskującego w Europie coraz większe uznanie również jako forma sprzyjająca efektywniejszemu dystrybuowaniu funduszy unijnych.

Uwarunkowania zewnętrzne wynikające z sytuacji gospodarczej Niemiec i ze wzrostu zainteresowania obywateli tego kraju konsumpcją usług na terenie Polski wymusza konieczność przyspieszenia prac nad strategią promocji Gminy Miejskiej Stargard z określeniem w niej kierunków działań promocyjnych również poza granicami kraju.

Uzyskanie przewagi konkurencyjnej w skali międzynarodowej zależeć będzie zwłaszcza od rozwoju konkurencyjnych form i możliwości inwestowania, jakości życia w mieście, w tym dostępu do kultury, sportu i rekreacji oraz odpowiedniej jakości usług bazujących na jakości zasobów ludzkich.

Turystyka weekendowa i jednodniowa oparta o najbliższego klienta oraz klientów polskich i zagranicznych realizujących programy turystyczne oparte o krajowe i międzynarodowe szlaki turystyczne winna stać się główną ofertą miasta w tym sektorze gospodarki i skłonić samorząd lokalny do działań włączających potrzeby lokalnych społeczności w system ofert turystycznych miasta.

Na poziom atrakcyjności turystycznej Stargardu wpływa przede wszystkim jego okolica.

- Inwestycje w infrastrukturę turystyczną winny zostać ograniczone do wybranych zadań Lokalnego Programu Rewitalizacji w ramach Szlaku Gotyku Ceglanego.
- Należy skoncentrować się na budowie sieci ścieżek rowerowych łączących obszary rekreacji i wypoczynku w mieście i tereny turystyczne wokół Stargardu.
- Produkt markowy „Stargard – Klejnot Pomorza” winien zostać wsparty aktywnymi formami turystyki kulturowej ściągającej do Stargardu wszystkich wypoczywających w jego okolicach takich jak:
  - Gotyk Jazz Festiwal
  - Jarmark Gotycki
  - Gotyk Chór Festiwal

Internet jest nie tylko źródłem informacji, ale zaczyna odgrywać także coraz większą rolę przy podejmowaniu decyzji inwestycyjnych, zakupie usług, w tym akomodacyjnych, dlatego warto nadal pracować nad wizerunkiem oferty gospodarczej miasta w Internecie.

Dominującą formą prowadzenia działalności gospodarczej w mieście jest nadal działalność osób fizycznych.

Istotne znaczenie dla prowadzenia działalności gospodarczej na terenie miasta mają działania zarówno organów samorządu lokalnego, jak i przedsiębiorców w tym Stargardzkiego Parku Przemysłowego, którego zarządzaniem i rozwojem zajmuje się Stargardzka Agencja Rozwoju Lokalnego Sp. z o.o.

Prowadzeniu działalności gospodarczej w mieście sprzyja fakt, że swoje siedziby na terenie Stargardu mają wszystkie niezbędne urzędy i organy administracji publicznej. Uzupełnieniem usług okołobiznesowych jest również istnienie Stargardzkiego Centrum Biznesu działającego przy Zachodniopomorskiej Szkole Biznesu.

W Stargardzie swoją siedzibę ma również wspomniana już Zachodniopomorska Szkoła Biznesu – pierwsza wyższa uczelnia w mieście, która kształci we wszystkich kierunkach potrzebnych do prowadzenia i zarządzania firmą.

Należy odnotować, że w roku 2007 i 2008 nastąpił znaczący spadek bezrobocia w Stargardzie. Natomiast wzrosła względna, jak i bezwzględna liczba bezrobotnych w grupach wiekowych: 55 – 59 lat i 60 – 64 lata. Jednocześnie znacząco zmniejszyła się liczba osób bezrobotnych pozostających bez zatrudnienia w wieku od 18 do 24 lat.

Te statystyki wymuszają konieczność wdrażania projektów skierowanych do osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy.

3. ZAŁOŻENIA DO STRATEGII ROZWOJU SPOŁECZNO – GOSPODARCZEGO MIASTA STARGARD

Przy tworzeniu *Strategii Rozwoju Społeczno – Gospodarczego dla Miasta Stargard do roku 2020* przyjęto następujące założenia:

- Gmina Miejska Stargard posiada predyspozycje i możliwości do rozwoju wszystkich form przedsiębiorczości, kultury, sportu, rekreacji, wypoczynku, mieszkalnictwa, usług socjalnych i zdrowotnych. Jest miastem z szerokim dostępem do oferty edukacyjnej na wszystkich jej poziomach. Podniesienie konkurencyjności Stargardu jako obszaru o wysokim poziomie rozwoju – społeczno – gospodarczego jest możliwe poprzez wzmocnienie istniejącej oferty gospodarczej miasta oraz uzupełnienie jej o nowe formy aktywności w obszarze społecznym. Prowadzenie monitoringu rodzących się zjawisk społecznych i istniejących problemów społecznych stworzy warunki dla prawidłowego podejmowania decyzji strategicznych dla rozwoju miasta i zaspokojenia potrzeb jego mieszkańców.
- Należy zadbać, aby rozwój społeczno – gospodarczy Stargardu nie przebiegał z naruszeniem interesów jego mieszkańców ani kosztem utraty komfortu życia osób, dla których to miasto stało się miejscem stałego pobytu i życia rodzinnego.
- Należy doprowadzić do zrównoważonego rozwoju wszystkich obszarów miasta w oparciu o rozwój i powszechną dostępność mieszkańców miasta do infrastruktury technicznej, kulturalnej, sportowej, rekreacyjnej i wypoczynkowej oraz miejskich zasobów społecznych. Bez względu na to czy projektowany Obszar Metropolitalny będzie ustawowo włączał Stargard do jego zasobów czy też Stargard nieformalnie „przestanie być szczeciński”. Planowane funkcje i uwarunkowania zewnętrzne, jakie niesie za sobą rola miasta Szczecina m.in. w realizacji celów postawionych Europejskiej Współpracy Terytorialnej, w tym także w ramach Euroregionu Pomerania wymuszają synergię tych obydwu miast w wielu obszarach rozwoju społeczno – gospodarczego.
- Rozwój społeczno – gospodarczy Gminy Miasta Stargard uzależniony jest także od uwarunkowań subregionalnych określonych strategiami gmin sąsiednich, szczególnie Gminy Stargard i Gminy Kobyłanka.

CZEŚĆ B

CZEŚĆ STRATEGICZNA

MISJA GMINY MIASTA STARGARD

Poniższa misja Gminy - Miasta Stargard odnosząca się do niniejszej *Strategii Rozwoju Społeczno - Gospodarczego* nawiązuje w sposób bezpośredni do określeń sformułowanych w poprzednim dokumencie strategicznym opracowanym w 2000 roku, gdyż ten element strategii winien być łącznikiem pomiędzy „starym”, a nowym dokumentem. Priorytety określone w tej Strategii, jak i cele szczegółowe są zgodne z zapisami Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020.

MISJA

Teraźniejszością i przyszłością miasta Stargard jest jego zrównoważony rozwój w harmonii ze środowiskiem przyrodniczym, gospodarczym i społecznym, umożliwiającą przekształcenie Stargardu w wyróżniające się w regionie zachodniopomorskim atrakcyjne miejsce zamieszkania, pracy i wypoczynku z dobrze wykształconymi i silnymi funkcjami ponadlokalnymi o znaczeniu regionalnym i międzynarodowym.

Dla zbudowania Strategii Rozwoju Społeczno – Gospodarczego koniecznym jest sformułowanie priorytetów, celów szczegółowych wraz z kierunkami działań z ich szczegółowym opisem będącym podstawą formułowania przyszłych projektów i konkretnych zadań do wykonania, opartych na analizie uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych.

Część strategiczna niniejszego dokumentu została podzielona na kilka podrozdziałów.

Pierwszą część stanowi zestawienie tabelaryczne odnoszące się do poszczególnych priorytetów rozwoju, celów szczegółowych wraz z kierunkami działania (Tab. 31). Dla każdego obszaru priorytetowego wskazano powiązania z priorytetami zapisanymi w Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020. Podobnie uczyniono z każdym z celów szczegółowych tej strategii wskazując na jego powiązania z wybranym celem szczegółowym strategii wojewódzkiej.

W części drugiej wskazano na potencjalne źródła finansowania przyjętych celów i kierunków działania, a w części trzeciej określono wskaźniki monitorowania tego dokumentu przez określenie wskaźników produktu i rezultatu na poziomie każdego kierunku działania.

SŁOWNICZEK

KLASTER to znajdująca się w geograficznym sąsiedztwie grupa przedsiębiorstw i powiązanych z nimi instytucji zajmujących się określoną dziedziną, połączona podobieństwami i wzajemnie się uzupełniająca. Klaster winien spełniać następujące cztery kryteria:

- bliskość przestrzenna
- powiązania
- współpraca
- masa krytyczna

Diagnoza, przy uwzględnieniu przyjętej misji rozwoju społeczno – gospodarczego Stargardu, stała się podstawą podjęcia prac nad częścią strategiczną opracowania i punktem odniesienia przy określaniu priorytetów i celów szczegółowych, które mają przybliżyć realizację tej misji.

W niniejszym opracowaniu zastosowano następującą strukturę planu strategicznego:

Misja

Misja jest elementem, który ma motywować do podejmowania działań. Jednocześnie pełni funkcję integrującą dla różnych, często będących w sprzeczności interesów, środowisk życia gospodarczego i społecznego, skupionych wokół pewnej wiodącej dziedziny. Niniejsza Misja jest oparta na długofalowej osi, która została wyodrębniona w *Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020*.

Priorytety

Priorytety rozwoju są to główne obszary działań, jakie powinny być uwzględnione w ciągu okresu objętego *Strategią*. Inaczej można powiedzieć, że są to wybrane dziedziny rozwoju społeczno - gospodarczego na bazie, których powinna zostać zbudowana sfera działalności rozwojowej. Efektem prac konsultacyjnych oraz szerokich analiz uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych wyodrębniono pięć obszarów priorytetowych dla Gminy - Miasta Stargard.

Cele szczegółowe

Cele szczegółowe pokazują działania, które odnoszą się do polityki średniookresowej. Są drogowskazami popartymi narzędziami i sposobami wspierania rozwoju społeczno - gospodarczego w mieście.

Kierunki działania

Wyznaczają kierunki realizacji celów szczegółowych stanowiąc podstawę do formułowania konkretnych programów operacyjnych będących już zbiorem projektów i zadań z określonej dziedziny zagadnień społeczno - gospodarczych mających bezpośredni wpływ na rozwój miasta. Dla kierunków wyodrębniono również wskaźniki produktu i rezultatu, które pozwolą na bieżącą weryfikację zadań wyodrębnionych w dokumentach programów sektorowych i Wieloletnim Planie Inwestycyjnym Dla Stargardu na lata 2007 - 2011. Jednocześnie należy zaznaczyć, że taki układ charakterystyki każdego kierunku (w tym zastosowane wskaźniki oceny), odpowiada logice konstruowania matrycy projektów do funduszy UE.

PRIORYTETY, CELE SZCZEGÓŁOWE, KIERUNKI DZIAŁANIA

Tabela 33 GOSPODARKA– cele i kierunki działania

GOSPODARKA

Powiązanie ze Strategią Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020; **Priorytet: Konkurencyjność gospodarki oraz Priorytet: Aktywność gospodarza**

Powiązanie ze Strategią Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Obszaru Metropolitalnego; **Cel strategiczny 2: Dynamizowanie rozwoju gospodarczego Obszaru Metropolitalnego – innowacyjna i konkurencyjna gospodarka.**

CELE SZCZEGÓŁOWE	Kierunki działania / opis
<p>1.1. Tworzenie warunków dla dalszego rozwoju gospodarczego miasta. Powiązania ze <i>Strategią Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020 - Cel 1: Wzrost innowacyjności i efektywności gospodarowania</i> Powiązanie ze <i>Strategią Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Obszaru Metropolitalnego - Priorytet 2.2 oraz 2.3.</i></p> <p>1.2. Podejmowanie działań w zakresie promocji miasta. Powiązania ze <i>Strategią Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020 - Cel 2: Wzmacnianie mechanizmów rynkowych i otoczenia gospodarczego</i></p>	<p>1.1.1. Inicjowanie i podejmowanie działań na rzecz wzrostu zainteresowania przez inwestorów strategicznych terenami inwestycyjnymi na terenie Stargardu. <i>Opis kierunku: Głównym przesłaniem tego kierunku jest współpraca m.in. z Polską Agencją Informacji i Inwestycji Zagranicznych w zakresie promocji warunków inwestowania na terenach inwestycyjnych miasta oraz dążenie do wzmocnienia współpracy z tzw. otoczeniem biznesu mogącym stworzyć dodatkowe atrakcyjne warunki inwestowania w Stargardzie.</i></p> <p>1.1.2. Budowa i rozbudowa połączeń drogowych do terenów przemysłowych miasta. <i>Opis kierunku: Ideą tego kierunku jest przebudowa i budowa połączeń drogowych m.in. do Specjalnej Strefy Ekonomicznej i Stargardzkiego Parku Przemysłowego.</i></p> <p>1.1.3. Uzbrojenie terenów przemysłowych w infrastrukturę techniczną, w tym dla potrzeb wysokich technologii (HT). <i>Opis kierunku: Założeniem tego kierunku jest dalsza rozbudowa infrastruktury technicznej z zakresu ochrony środowiska, dostępu do technologii informatycznych i sprawnej organizacji nowoczesnych centrów logistycznych.</i></p> <p>1.1.4. Podejmowanie i aktywizowanie działań na rzecz utworzenia Stargardzkiego Klastra Przemysłowego. <i>Opis kierunku: Główną ideą jest integracja przedsiębiorców zlokalizowanych na terenach inwestycyjnych miasta wokół inwestora strategicznego dla stworzenia sieci wzajemnych świadczeń produkcyjnych i usługowych dających podstawę dla utworzenia Stargardzkiego Klastra Przemysłowego.</i></p> <p>1.2.1. Podejmowanie działań mających na celu promocję marki miasta. <i>Opis kierunku: Celem kierunku jest kontynuacja działań określonych w strategii marki Stargard wskazującej szczegółowe rozwiązania marketingowe i reklamowe, które przełożyłyby się bezpośrednio na szybki rozwój gospodarczy Stargardu.</i></p> <p>1.2.2. Podejmowanie działań mających na celu tworzenie pozytywnego wizerunku Stargardu – współpraca z miastami partnerskimi, aktywne uczestniczenie w imprezach promocyjnych. <i>Opis kierunku: Głównym przesłaniem tego kierunku jest zaktywizowanie współpracy z miastami partnerskimi poprzez włączenie istniejących struktur organizacyjnych tych miast w promocję Stargardu z określeniem wzajemnych zobowiązań.</i></p>

Tabela 34 INFRASTRUKTURA – cele i kierunki działania

INFRASTRUKTURA	
<p>Powiązanie ze Strategią Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020; Priorytet: Rozwój infrastruktury</p> <p>Powiązanie ze Strategią Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Obszaru Metropolitalnego; Cel strategiczny 1: Przestrzenna i funkcjonalna integracja Obszaru Metropolitalnego – zintegrowana przestrzeń</p> <p>Powiązanie z Planem Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Miasto Stargard;</p>	
CELE SZCZEGÓŁOWE	Kierunki działania / opis
<p>2.1. Podejmowanie działań w kierunku polepszenia standardu i jakości komunikacyjnej miasta.</p> <p>Powiązania ze <i>Strategią Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020 - Cel 3: Zwiększenie przestrzennej konkurencyjności regionu</i></p> <p>Powiązanie ze <i>Strategią Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Obszaru Metropolitalnego - Priorytet 1.1 oraz 1.3.</i></p> <p>Powiązanie z <i>Planem Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Miasto Stargard - Cel strategiczny 1. Poprawa jakości powietrza na terenie Gminy Miasto Stargard</i></p>	<p>2.1.1. Poprawa stanu technicznego ulic na terenie miasta. <i>Opis kierunku: Założeniem tego kierunku jest poprawa jakości stanu technicznego dróg, poprzez realizację m.in. zgodnie z kolejnością ulic do remontu/modernizacji</i></p> <p>2.1.2. Kontynuowanie działań związanych z poprawą komunikacji terenów centrum miasta. <i>Opis kierunku: Ideą tego kierunku jest przebudowa istniejących ciągów komunikacyjnych wraz ze zmianą organizacji ruchu dla zwiększenia płynności ruchu pojazdów i poprawy komunikacji w centrum miasta.</i></p> <p>2.1.3. Działania projektowo – inwestycyjne związane z utworzeniem obejścia północnego miasta. <i>Opis kierunku: Zadaniem tego kierunku będzie rozproszczenie ruchu drogowego tak, aby wyeliminować konieczność przejazdu przez centrum miasta poprzez budowę obwodnicy północnej miasta o parametrach drogi krajowej lub wojewódzkiej.</i></p> <p>2.1.4. Przebudowa terenów miejskich wokół dworca PKP i PKS. <i>Opis kierunków: Głównym celem tego kierunku jest aktywne uczestniczenie miasta w realizacji projektów partnerskich na rzecz utworzenia nowoczesnego węzła przesiadkowego z towarzyszącymi obiektami usługowymi i parkingami strategicznymi (węzeł integracyjny) oraz węzłem komunikacyjnym.</i></p> <p>2.1.5. Budowa sieci ścieżek rowerowych łączących poszczególne obszary miasta i tereny rekreacyjne położone wokół Stargardu. <i>Opis kierunku: Głównym założeniem tego kierunku jest budowa ścieżek rowerowych z uwzględnieniem ścieżek dotychczas istniejących oraz udział wraz z innymi partnerami samorządowymi w budowie ścieżek rowerowych, których trasa przebiega przez Miasto Stargard.</i></p>
<p>2.2. Podjęcie działań w kierunku rewitalizacji i przebudowy obiektów komunalnych na terenie miasta.</p> <p>Powiązania ze <i>Strategią Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020 - Cel 3: Zwiększenie przestrzennej konkurencyjności regionu</i></p>	<p>2.2.1. Przeciwdziałanie postępującej degradacji i niszczeniu budynków o wartościach architektonicznych i znaczeniu historycznym m.in. poprzez realizację projektu Stargard - Klejnot Pomorza – renowacja historycznej zabudowy miasta. <i>Opis kierunku: Ideą jest podejmowanie działań koncepcyjnych i realizacja inwestycji dotyczących renowacji, przebudowy i zagospodarowania zabytków oraz działania zmierzające do pozyskiwania środków zewnętrznych na ich realizację.</i></p> <p>2.2.2. Inicjowanie zintegrowanych działań przestrzennych podmiotów wdrażających plany zagospodarowania przestrzennego dotyczące terenów rewitalizacji i renowacji. <i>Opis kierunku: Idea ta zawiera m.in. kontynuację renowacji i przebudowy Śródmieścia i Starego Miasta, ale przede wszystkim działania te winny być poprzedzone opracowaniem planów zagospodarowania przestrzennego.</i></p>

2.3. Intensywne działania w zakresie przebudowy i rozbudowy infrastruktury technicznej miasta.

Powiązania ze *Strategią Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020 - Cel 3: Zwiększenie przestrzennej konkurencyjności regionu*

Powiązanie ze *Strategią Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Obszaru Metropolitalnego - Priorytet 1.1 oraz 1.3.*

Powiązanie z *Planem Gospodarki*

Niskoemisyjnej dla Gminy Miasto Stargard - Cel strategiczny 1. Poprawa jakości powietrza na terenie Gminy Miasto Stargard oraz Cel strategiczny 2. Racjonalizacja wykorzystania źródeł energii oraz stymulowanie poprawy efektywności energetycznej na wszystkich etapach procesu zaopatrzenia w energię odbiorców z terenu Miasta Stargard

źródeł energii oraz stymulowanie poprawy efektywności energetycznej na wszystkich etapach procesu zaopatrzenia w energię odbiorców z terenu Miasta Stargard

2.3.1. Realizacja zadań w zakresie i rozwoju sieci wodociągowych i ciepłowniczych zawartych w planach rozwoju miejskich spółek komunalnych.

Opis kierunku: Głównym przesłaniem tego kierunku jest rozbudowa sieci wodociągowych i modernizacja/rozbudowa Ujęcia Wody Pitnej, w tym również w kierunkach obszarów przemysłowych i nowych inwestycji, a w zakresie sieci ciepłowniczych zasilanie w ciepło z Miejskiej Sieci Ciepłowniczej budynków nowo rewitalizowanych, jak również budynków po modernizacji wyposażonych w instalacje co i cu. dotychczas zasilanych z tych kotłowni węglowych lub posiadających piece kaflowe. Kierunek zakłada również przyłączenie do M.S.C obiektów zasilanych w ciepło z kotłowni lokalnych i zmianę sposobu zasilania w ciepło budynków poprzez wyeliminowanie węzłów grupowych.

2.3.2. Przebudowa i remont oświetlenia ulicznego oraz budowa nowych punktów świetlnych.

Opis kierunku: Kierunek ten obejmuje również oświetlenie ścieżek parkowych i budowę instalacji sygnalizacji świetlnej.

2.3.3. Stopniowa wymiana taboru autobusowego komunikacji miejskiej.

Opis kierunku: Główną ideą tego kierunku jest systematyczne zastępowanie taboru komunikacji miejskiej na zgodny z obowiązującymi normami w UE, dostosowanych dla osób niepełnosprawnych i wyższym standardzie związanym z komfortem jazdy.

Tabela 35 PRZESTRZEŃ– cele i kierunki działania

PRZESTRZEŃ	
Powiązanie ze Strategią Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020; Priorytet: Aktywność gospodarcza oraz priorytet: Rozwój infrastruktury	
CELE SZCZEGÓŁOWE	Kierunki działania / opis
<p>3.1. Tworzenie warunków na rzecz kompatybilności wszystkich zamierzeń gospodarczych i społecznych z warunkami określonymi przestrzenią miasta.</p> <p>Powiązania ze <i>Strategią Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020 - Cel 3: <u>Zwiększenie przestrzennej konkurencyjności regionu</u></i></p>	<p>3.1.1. Aktualizacja Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania przestrzennego miasta.</p> <p><i>Opis kierunku: Główną ideą kierunku jest objęcie aktualizacją m.in.: głównego układu komunikacyjnego miasta, terenów strategicznych dla rozwoju społeczno – gospodarczego miasta, obszarów rewitalizacji i rehabilitacji zabudowy oraz wskazania terenów, których dopuszcza się lub zakazuje lokalizację obiektów handlowych o limitowanych powierzchniach sprzedaży do 400 m² w centrum miasta. Kierunek winien również zaktualizować przeznaczenie niektórych terenów nie dostosowanych obecnie do przeważającego na nich sposobu użytkowania oraz określić zasady ochrony dóbr kultury.</i></p> <p>3.1.2. Sporządzenie nowych i zmiana obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.</p> <p><i>Opis kierunku: Głównym przesłaniem tego kierunku jest opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w obszarach predestynowanych pod zabudowę mieszkaniową z określeniem funkcji tej zabudowy oraz wskazania lokalizacji dla budownictwa Stargardzkiego Towarzystwa Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.</i></p> <p>3.1.3. Monitorowanie aktualizacji planu zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego w zakresie inwestycji na terenie miasta Stargardu o znaczeniu ponadlokalnym.</p> <p><i>Opis kierunku: Główną ideą tego kierunku jest wniesienie w procesie aktualizacji planu takich przedsięwzięć o charakterze ponadlokalnym jak m.in. Park Przemysłowy Nowoczesnych Technologii, wprowadzenie Szybkiej Kolei Metropolitalnej Szczecin – Stargard z przebiegiem do terenu byłego lotniska w Kluczewie, uwzględnienie obwodnicy północnej miasta o parametrach drogi krajowej lub wojewódzkiej.</i></p> <p>3.1.4. Wdrażanie planów zagospodarowania przestrzennego dotyczących terenów strategicznych dla rozwoju gospodarczego miasta.</p> <p><i>Opis kierunku: Głównym przesłaniem tego kierunku jest objęcie koordynacją i nadzorem wdrażania planów dla terenów obejmujących Stargardzki Park Przemysłowy i Park Przemysłowy Nowoczesnych Technologii..</i></p> <p>3.1.5. Zintegrowanie planów rozwoju społeczno- gospodarczego obejmującego całą przestrzeń miasta z planami rozwoju gmin Powiatu Stargardzkiego.</p> <p><i>Opis kierunku: Główną ideą tego kierunku jest stworzenie katalogu "wspólnych spraw" dotyczących planowania przestrzennego, rozwoju funkcji mieszkaniowych, przemysłowych, rozwoju rynku pracy, ustalania priorytetów edukacyjnych, czy wspólnych działań na rzecz rozwoju turystyki z głównie z Gmina Kobylanka i Gminą Stargard.</i></p>

Tabela 36 EKOLOGIA – cele i kierunki działania

EKOLOGIA	
<p>Powiązanie ze Strategią Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020; Priorytet: Ochrona środowiska i gospodarka zasobami</p> <p>Powiązanie ze Strategią Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Obszaru Metropolitalnego; Cel strategiczny 1: Przestrzenna i funkcjonalna integracja Obszaru Metropolitalnego – zintegrowana przestrzeń</p> <p>Powiązanie z Planem Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Miasto Stargard;</p>	
CELE SZCZEGÓŁOWE	Kierunki działania / opis
<p>4.1. Podejmowanie działań dla podniesienia jakości ochrony środowiska w mieście.</p> <p>Powiązania ze <i>Strategią Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020 - Cel 4: Zachowanie i ochrona wartości przyrodniczych, racjonalna gospodarka zasobami</i></p> <p>Powiązanie ze <i>Strategią Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Obszaru Metropolitalnego - Priorytet 1.3.</i></p> <p>Powiązanie z <i>Planem Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Miasto Stargard - Cel strategiczny 1. Poprawa jakości powietrza na terenie Gminy Miasto Stargard, Cel strategiczny 2. Racjonalizacja wykorzystania źródeł energii oraz stymulowanie poprawy efektywności energetycznej na wszystkich etapach procesu zaopatrzenia w energię odbiorców z terenu Miasta Stargard, Cel strategiczny 4. Zwiększenie zastosowania OZE – instalacja indywidualnych źródeł oraz podłączanie do sieci ciepłowniczej, która w dużej części wykorzystuje źródła geotermalne oraz Cel strategiczny 5. Ulepszenie i optymalizacja wdrożonego systemu gospodarki odpadami: minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów oraz wprowadzenie nowoczesnego systemu ich odzysku i unieszkodliwiania</i></p>	<p>4.1.1.Przebudowa, rozbudowa sieci kanalizacyjnej i budowa sieci kanalizacji deszczowej w tym uzbrojenie terenów przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe i nowe inwestycje gospodarcze.</p> <p><i>Opis kierunku: Główną ideą tego kierunku jest przede wszystkim budowa, rozbudowa sieci kanalizacyjnej w obszarach Parku Przemysłowego Nowoczesnych Technologii oraz Stargardzkiego Parku Przemysłowego z włączeniem terenów przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe oraz budowa sieci kanalizacji deszczowej na obszarze całego miasta.</i></p> <p>4.1.2.Wdrożenie jednolitego systemu selektywnej zbiórki odpadów surowcowych na terenie całego miasta.</p> <p><i>Opis kierunku: Ideą tego kierunku przede wszystkim jest zwiększenie asortymentu segregowanych odpadów m.in. poprzez zakup nowych pojemników do selektywnej zbiórki oraz stworzenie systemu utylizacji odpadów wielkogabarytowych przez jednostki zarządzające tym sektorem ochrony środowiska na terenie miasta.</i></p> <p>4.1.3.Wdrażanie programów unowocześnienia gospodarki odpadami przez spółki komunalne.</p> <p><i>Opis kierunku: Głównym przesłaniem tego kierunku jest m.in. budowa instalacji do mechaniczno – biologicznego unieszkodliwiania odpadów w Łęczycy.</i></p> <p>4.1.4.Kontynuacja działań zmierzających do ochrony powietrza oraz ograniczających emisję i uciążliwość zanieczyszczeń oraz hałasu i wibracji wytwarzanych przez niektóre zakłady produkcyjno – usługowe.</p> <p><i>Opis kierunku: Ideą tego kierunku poza rozbudową sieci ciepłowniczej jest promocja i wdrażanie ekologicznych systemów grzewczych, a także organizacja sprawnego monitoringu emisji zanieczyszczeń oraz hałasu, a następnie działanie na rzecz egzekucji obowiązujących w tym zakresie norm i tworzenie systemu zachęt do wprowadzania zmian.</i></p> <p>4.1.5.Zwiększenie zasobów zieleni miejskiej i lesistości miasta poprzez nasadzenie drzew i krzewów na terenie parków i w pasach drogowych.</p> <p><i>Opis kierunku: Założeniem tego kierunku jest odbudowa zieleni miejskiej, rewitalizacja parków, w tym nasadzenia nowych drzew, a jedna z propozycji odnosi się do przekształcenia jednego z parków w park japoński z alejami wiśni i architekturą zieleni oraz elementów architektonicznych związanych z tradycją kulturą Japonii.</i></p>

Tabela 37 SPOŁECZNOŚĆ– cele i kierunki działania

SPOŁECZNOŚĆ	
<p>Powiązanie ze Strategią Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020; Priorytet: Integracja społeczna</p> <p>Powiązanie ze Strategią Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Obszaru Metropolitalnego; Cel strategiczny 1: Przestrzenna i funkcjonalna integracja Obszaru Metropolitalnego – zintegrowana przestrzeń oraz Cel strategiczny 3: Podnoszenie standardu życia mieszkańców Obszaru Metropolitalnego – wysoka jakość i dostępność usług</p> <p>Powiązanie z Planem Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Miasto Stargard Szczeciński;</p>	
CELE SZCZEGÓŁOWE	Kierunki działania / opis
<p>5.1. Podwyższenie jakości oferty miasta w zakresie rekreacji i wypoczynku.</p> <p>Powiązania ze <i>Strategią Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020 - Cel 6: <u>Wzrost tożsamości i spójności społecznej regionu</u></i></p>	<p>5.1.1. Remont i przebudowa istniejącej w mieście infrastruktury sportowej.</p> <p><i>Opis kierunku: W ramach tego kierunku zakłada się między innymi remont i modernizację istniejących obiektów sportowych ich rozbudowę o nowe funkcje, przygotowanie terenu pod obiekty działające sezonowo i budowę nowych obiektów sportowych</i></p> <p>5.1.2. Przebudowa i doposażenie istniejących obiektów kultury.</p> <p><i>Opis kierunku: W ramach tego kierunku przewiduje się remont i modernizację obiektów kubaturowych pełniących funkcje ośrodków kultury, remont, modernizację i budowę obiektów kultury na otwartych przestrzeniach miasta oraz urządzenie miejsc ekspozycji i wystaw.</i></p> <p>5.1.3. Przebudowa i rozbudowa infrastruktury terenów rekreacyjnych.</p> <p><i>Opis kierunku: W ramach powyższego kierunku przewiduje się rewitalizację parków miejskich, budowę nowych parków w tym budowę Parku Japońskiego i parku na osiedlu Pyrzyckim, budowę wewnętrznych ścieżek rowerowych, doposażenie istniejących placów zabaw w nowe urządzenia, w tym dla dzieci niepełnosprawnych oraz budowę nowych placów, renowację i wstawienie nowych ławek w miejscach rekreacji i wypoczynku oraz budowę platform widokowych.</i></p> <p>5.1.4. Zagospodarowanie turystyczne rzeki Iny.</p> <p><i>Opis kierunku: Głównym przesłaniem tego kierunku jest budowa infrastruktury służącej turystycznemu wykorzystaniu rzeki oraz możliwości organizowania imprez i spotkań w bliskim jej otoczeniu, w tym przystani kajakowych, stanowisk wodnych, miejsc biwakowych.</i></p>
<p>5.2. Podniesienie jakości usług w obiektach użyteczności publicznej.</p> <p>Powiązania ze <i>Strategią Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020 - Cel 5: <u>Budowanie otwartej i konkurencyjnej społeczności</u></i></p> <p>Powiązanie ze <i>Strategią Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Obszaru Metropolitalnego – Priorytet 1.3 oraz Priorytet 3.1.</i></p> <p>Powiązanie z <i>Planem Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Miasto Stargard</i></p> <p>Cel strategiczny 2. Racionalizacja wykorzystania źródeł energii oraz stymulowanie poprawy efektywności energetycznej na wszystkich etapach procesu zaopatrzenia w energię odbiorców z terenu Miasta Stargard</p>	<p>5.2.1. Remont budynków Urzędu Miejskiego oraz Ratusza Miejskiego.</p> <p><i>Opis kierunku: Główną ideą tego kierunku jest podniesienie standardu jakości usług poprzez remont Urzędu Miejskiego i Ratusza Miejskiego wraz z podniesieniem estetyki elewacji tych obiektów.</i></p> <p>5.2.2. Standaryzacja usług w tym dostosowanie infrastruktury do istniejących potrzeb w obiektach, w których realizuje się zadania polityki społecznej miasta.</p> <p><i>Opis kierunku: Głównym przesłaniem tego kierunku jest podniesienie jakości świadczeń usług społecznych i ich standaryzacja do norm obowiązujących w UE oraz zapewnienie komfortu beneficjentom pomocy społecznej w procesach realizacji świadczeń społecznych.</i></p> <p>5.2.3. Wspieranie wszelkich działań na rzecz poprawy warunków świadczonych usług w obiektach służby zdrowia.</p> <p><i>Opis kierunku: Ideą tego kierunku jest włączanie się miasta w inicjatywy i projekty, których główną ideą jest poprawa infrastruktury obiektów służby zdrowia.</i></p>

5.3. Podejmowanie działań w zakresie zwiększenia jakości oferty edukacyjnej i dostosowania jej do potrzeb beneficjentów i rynku pracy.

Powiązania ze Strategią Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020 - Cel 5: Budowanie otwartej i konkurencyjnej społeczności

Powiązanie ze Strategią Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Obszaru Metropolitalnego - Priorytet 1.3. oraz Priorytet 3.1.

Powiązanie z Planem Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Miasto Stargard - Cel strategiczny 2. Racjonalizacja wykorzystania źródeł energii oraz stymulowanie poprawy efektywności energetycznej na wszystkich etapach procesu zaopatrzenia w energię odbiorców z terenu Miasta Stargard, Cel strategiczny 3. Redukcja zużycia energii finalnej, poprzez podniesienie efektywności energetycznej budynków oraz Cel strategiczny 4. Zwiększenie zastosowania OZE – instalacja indywidualnych źródeł oraz podłączanie do sieci ciepłowniczej, która w dużej części wykorzystuje źródła geotermalne

5.4. Podejmowanie działań na rzecz poprawy bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie miasta.

Powiązania ze Strategią Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020 - Cel 6: Wzrost tożsamości i spójności społecznej regionu

5.2.4.Przebudowa i rozbudowa infrastruktury publicznej związanej z obsługą komunikacji miejskiej.

Opis kierunku: Głównym założeniem tego kierunku jest m.in. modernizacja istniejących i budowa nowych obiektów bazy MZK w tym również modernizacja przystanków komunikacji miejskiej.

5.2.5.Informatyzacja oraz usprawnienie funkcjonowania administracji samorządowej w ramach projektu e-urząd.

Opis kierunku: Główną ideą tego kierunku jest w końcowym etapie jego realizacji doprowadzenie do pełnej możliwości obsługi petenta na drodze elektronicznej.

5.3.1. Podejmowanie działań zmierzających do zapewnienia uczniom równego dostępu do zajęć pozalekcyjnych.

Opis kierunku: Głównym zamierzeniem tego kierunku jest kontynuacja działań w ramach programu „Szkoła, Rodzina, Środowisko” oraz umożliwienie realizacji otwartych zajęć sportowo – rekreacyjnych z wykorzystaniem obiektów sportowych szkół.

5.3.2.Tworzenie warunków umożliwiających zwiększenie zastosowania nowych technik w realizacji programów nauczania we wszystkich placówkach oświatowych miasta.

Opis kierunku: Głównym przesłaniem tego kierunku jest kontynuacja zakupów inwestycyjnych oraz zwiększenie nakładów finansowych na ich realizację, które pozwolą w placówkach oświatowych miasta na wprowadzenie nowoczesnych metod i programów nauczania.

5.3.3.Podejmowanie działań mających na celu umożliwienie każdej placówce oświatowej dostępu do sali gimnastycznej i boiska.

Opis kierunku: Jednym z elementów realizacji tego kierunku jest m.in. budowa sali gimnastycznej przy SP nr 3 oraz remonty istniejących boisk.

5.3.4.Podejmowanie działań zwiększających ofertę kształcenia na poziomie wyższym na terenie miasta.

Opis kierunku: Ideą tego kierunku jest m.in. udostępnianie majątku komunalnego zainteresowanym instytucjom chcącym tworzyć na terenie miasta uczelnie wyższe lub filie znanych i renomowanych polskich uczelni.

5.3.5.Prowadzenie remontów i przebudowy obiektów oświatowych w ramach środków własnych i pozyskanych z zewnątrz.

Opis kierunku: w ramach tego kierunku przewiduje się m.in. remont budynków żłobka miejskiego przy ul Krasińskiego oraz na Osiedlu Zachód. Ponadto kierunek ten obejmuje realizację programu termomodernizacji i optymalizacji zużycia energii w obiektach oświatowych.

5.4.1.Rozbudowa systemu monitoringu wizyjnego miasta i stworzenie podstaw do jego realnego wykorzystania w zakresie poprawy bezpieczeństwa.

Opis kierunku: Jednym z głównych przesłań tego kierunku poza budową infrastruktury tego monitoringu jest rozwój współpracy między samorządem, Policją i Strażą Miejską a instytucjami i organizacjami pozarządowymi w zakresie skutecznego wykorzystania tego monitoringu na rzecz bezpieczeństwa i porządku publicznego.

5.4.2.Usprawnienie działań Straży Miejskiej ze szczególnym uwzględnieniem działań profilaktycznych.

Opis kierunku: Główną ideą tego kierunku jest usprawnienie interwencyjnej działalności Straży Miejskiej oraz działań profilaktycznych.

5.4.3.Wspieranie działań organizacji pozarządowych oraz służb ponadgminnych realizujących zadania w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego.

5.5. Podjęcie działań w zakresie poprawy gospodarki mieszkaniowej i rozwoju różnych form budownictwa mieszkaniowego na terenie Stargardu.

Powiązania ze Strategią Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020 - Cel 3: Zwiększenie przestrzennej konkurencyjności regionu

5.6. Budowanie zintegrowanego systemu wsparcia zapobiegającego kryzysom w rodzinie oraz wzmacniającego pozycję dziecka.

Powiązania ze Strategią Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020 - Cel 6: Wzrost tożsamości i spójności społecznej regionu

Powiązanie ze Strategią Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Obszaru Metropolitalnego - Priorytet 3.1.

5.7. Działania na rzecz stworzenia zintegrowanego systemu wsparcia i aktywizacji osób niepełnosprawnych.

Powiązania ze Strategią Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020 - Cel 6: Wzrost tożsamości i spójności społecznej regionu

Powiązanie ze Strategią Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Obszaru Metropolitalnego - Priorytet 3.1.

Opis kierunku: Główną ideą tego kierunku jest współpraca z organizacjami pozarządowymi w realizacji projektów przyczyniających się do wzrostu bezpieczeństwa i porządku publicznego.

5.5.1. Przygotowanie terenów pod zabudowę mieszkaniową i budowę mieszkań na wynajem przez Stargardzkie Towarzystwo Budownictwa Społecznego.

Opis kierunku: Głównym przesłaniem tego kierunku jest współpraca z STBS Sp. z o.o. w zakresie kształtowania polityki mieszkaniowej ze szczególnym uwzględnieniem zabezpieczenia lokali osobom, które z uwagi na swoją sytuację życiową nie mogą samodzielnie zabezpieczyć sobie mieszkania oraz prowadzenie działań w kierunku wyznaczania nowych obszarów pod zabudowę dla budownictwa indywidualnego i obiektów mieszkalnych wielorodzinnych.

5.5.2. Aktywizowanie działań w zakresie zwiększania ilości mieszkań socjalnych.

Opis kierunku: Główną ideą tego kierunku jest m.in. rewitalizacja istniejącej substancji mieszkaniowej pod potrzeby mieszkań socjalnych.

5.6.1. Wzmacnianie rodziny i dziecka w środowisku lokalnym we współpracy z sektorem pozarządowym.

Opis kierunku: Głównym przesłaniem tego kierunku jest podnoszenie jakości i dostępności realizowanego systemu świadczeń rodzinnych, rozwój usług społecznych sprzyjających podniesieniu poziomu i jakości edukacji, w tym również we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

5.6.2. Pomoc w likwidacji przyczyn dysfunkcji oraz rozwijanie i usprawnianie systemu wsparcia rodziny, w szczególności: psychologicznego, prawnego, socjalnego.

Opis kierunku: Główną ideą tego kierunku jest rozwój specjalistycznego poradnictwa, w tym rodzinnego, a także terapii rodzinnej, zintensyfikowanie i rozwój form pracy socjalnej ze szczególnym uwzględnieniem dzieci ze środowisk niewydolnych wychowawczo oraz podejmowanie inicjatyw i nowatorskich rozwiązań na rzecz ochrony macierzyństwa i dziecka w rodzinie.

5.6.3. Zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do życia i rozwoju zgodnie z ich potrzebami i przysługującymi im prawami.

Opis kierunku: Głównym założeniem tego kierunku jest zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci i młodzieży z rodzin ubogich, szkolenie i podnoszenie kwalifikacji kadry specjalistów do pracy z rodziną i dziećmi oraz tworzenie warunków do realizacji programów socjo – terapeutycznych.

5.7.1. Zapewnienie zwiększonego dostępu osób niepełnosprawnych do opieki medycznej, w tym rehabilitacji i opieki.

Opis kierunku: Główną ideą tego kierunku jest realizacja programów profilaktycznych zapobiegających powstawaniu niepełnosprawności oraz zwiększenie dostępu do opieki medycznej i zabiegów rehabilitacyjnych m.in. poprzez opracowanie bazy informacyjnej o świadczeniodawcach, w tym wspieranie wolontariatu na rzecz osób niepełnosprawnych.

5.7.2. Integracja osób niepełnosprawnych ze środowiskiem.

Opis kierunku: Główną ideą tego kierunku jest zwiększenie dostępu do obiektów użyteczności publicznej poprzez likwidację barier architektonicznych oraz utworzenie lub wspieranie tworzenia ośrodków wsparcia dla osób chorych psychicznie w tym domu dla osób chorych psychicznie. Ponadto kierunek ten zmierza do zapewnienia zajęć rewalidacyjnych w zależności od rodzaju niepełnosprawności.

5.8. Podejmowanie działań na rzecz wsparcia seniorów w ich integracji i pełnym dostępie do oferty edukacyjnej, kulturalnej, usług zdrowotnych, rekreacji i wypoczynku.

Powiązania ze *Strategią Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020 - Cel 6: Wzrost tożsamości i spójności społecznej regionu*

Powiązanie ze *Strategią Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Obszaru Metropolitalnego - Priorytet 3.1.*

5.9. Aktywizowanie grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Powiązania ze *Strategią Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020 - Cel 6: Wzrost tożsamości i spójności społecznej regionu*

Powiązanie ze *Strategią Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Obszaru Metropolitalnego - Priorytet 3.1.*

5.10. Tworzenie podstaw dla rozwoju współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Powiązania ze *Strategią Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020 - Cel 6: Wzrost tożsamości i spójności społecznej regionu*

5.8.1. Poszerzenie i podnoszenie poziomu świadczonych usług dla osób starszych.

Opis kierunku: Główną ideą tego kierunku jest rozwijanie systemu pomocy osobom starszym w ich środowisku zamieszkania oraz zwiększenie dostępności tych osób do mieszkań wspomaganym w tym utworzenie domu dziennego pobytu dla osób starszych.

5.8.2. Przeciwdziałanie izolacji i wykluczeniu społecznemu seniorów zamieszkujących Stargard.

Opis kierunku: Głównym przesłaniem tego kierunku są działania w kierunku rozwijania i upowszechniania działań klubu seniora i systematyczna współpraca z Domami Pomocy Społecznej i Zakładami Opieki Zdrowotnej oraz promowanie wartości uczestnictwa osób starszych w życiu społecznym, a także budowa (uruchomienie) Dziennego Domu Pobytu.

5.9.1. Redukowanie zjawiska ubóstwa i wszystkich form wykluczenia społecznego.

Opis kierunku: Główną ideą tego kierunku jest dążenie do zwiększenia zakresu usług dla osób wykluczonych społecznie w celu ich reintegracji społecznej i zawodowej, pomoc finansowa i materialna oraz wsparcie i aktywizacja poprzez m.in. rozwijanie działań Klubu Integracji Społecznej.

5.9.2. Tworzenie systemu wsparcia dla osób bezrobotnych w ramach promocji zawodowej i aktywizacji lokalnego rynku pracy.

Opis kierunku: Główną przesłanką tego kierunku jest rozwijanie stałej współpracy jednostek Samorządu Miejskiego, organizacji pozarządowych i Powiatowego Urzędu Pracy w zakresie monitorowania zjawiska bezrobocia, objęcie szczególną pomocą osób długotrwale bezrobotnych oraz Intensyfikacja działań mających na celu reintegrację zawodową i społeczną osób bezrobotnych.

5.9.3. Wzmacnianie i rozbudowa zintegrowanego systemu rozwiązywania problemów uzależnień.

Opis kierunku: Zamierzeniem tego kierunku jest wzmacnianie istniejącego systemu pomocy osobom uzależnionym od alkoholu i ich rodzinom (pomoc terapeutyczna, psychologiczna, prawna, socjalna, medyczna) oraz wzmacnianie i rozwijanie istniejącego systemu rozwiązywania problemu przemocy domowej.

5.10.1. Profesjonalizacja służb społecznych jako czynnika integracji lokalnej.

Opis kierunku: Główną ideą tego kierunku jest wzmocnienie roli pracownika socjalnego jako profesjonalisty działającego na rzecz pełniejszej integracji społecznej osób ubogich i wykluczonych społecznie, w tym poprzez systematyczne dokształcanie pracowników socjalnych.

5.10.2. Wspieranie i współpraca z instytucjami społeczeństwa obywatelskiego.

Opis kierunku: Główną ideą tego kierunku jest zwiększenie koordynacji współdziałania z organizacjami pozarządowymi, aktywna współpraca z tymi organizacjami i wsparcie postaw obywatelskich m.in. poprzez tworzenie partnerstw publiczno- społecznych.

WARUNKI REALIZACJI STRATEGII

Realizacja Strategii opierać się będzie na:

- podejmowaniu działań wynikających z założonych celów zgodnie z kompetencjami samorządu określonych ustawą o samorządzie gminnym,
- działaniach opartych na partnerstwie publiczno – publicznym (samorząd – samorząd, samorząd – rząd),
- działaniach opartych na zasadach partnerstwa publiczno- prywatnego (z udziałem prywatnych inwestorów),
- na koordynacji i aktywnym zaangażowaniu się w działaniach stricte prywatnych (kapitał prywatny) w przypadku realizacji zamierzeń wypełniających cele Strategii.

Warunki realizacji strategii:

- zachowanie i ochrona wartości antropogenicznych i przyrodniczych,
- zachowanie istniejących więzi społecznych,
- stosowanie zasad zrównoważonego rozwoju.

Struktura alokacji środków dla realizacji programów strategicznych

Środki na realizację priorytetów, zadań i działań określonych w *Strategii Rozwoju Społeczno – Gospodarczego dla Miasta Stargard do roku 2020* podzielono na następujące źródła finansowania:

- 1) Środki własne (Budżet Gminy Miasta Stargard i budżety jednostek organizacyjnych gminy),
- 2) Skarb Państwa (środki celowe w poszczególnych ministerstwach, a w szczególności Ministerstwa Gospodarki, Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministerstwa Sportu, Ministerstwa Ochrony Środowiska, Ministerstwa Infrastruktury w tym zarządzane przez te ministerstwa Programy Operacyjne),
- 3) Środki Unii Europejskiej (Fundusze Strukturalne, w tym przede wszystkim poprzez Regionalne Programy Operacyjne),
- 4) Pozaunijne fundusze celowe w ramach Szwajcarskiego Mechanizmu Finansowego,
- 5) Kapitał prywatny i środki własne (w ramach Partnerstwa Publiczno – Prywatnego),
- 6) Kapitał prywatny (środki inwestorów prywatnych).

W kolejnym rozdziale skupiono się szczególnie na omówieniu dostępnych środków wymienionych w pkt. 3 i 4.

Przyjęto następującą chronologię omawiania środków:

1. Środki istniejące w ramach budżetu wsparcia finansowego ze strony UE w latach 2007 – 2013.
2. Środki najbardziej dostępne w aktualnym systemie pomocy zewnętrznej (Szwajcarski Mechanizm Finansowy).

ZEWNĘTRZNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

SZWAJCARSKI MECHANIZM FINANSOWY.

Unia Europejska i Szwajcaria podpisały umowę o finansowym wsparciu nowych państw członkowskich. Celem wsparcia ma być zmniejszenie przepaści ekonomicznej i społecznej występującej pomiędzy starymi i nowymi państwami UE. Najwięcej środków otrzyma Polska (49 proc. zarezerwowanej kwoty, czyli ponad 312 mln euro). W dalszej kolejności znajdują się Węgry (13,1 proc.), Czechy (11 proc.), Litwa (7,1 proc.), Słowacja (6,7 proc.), Łotwa (6 proc.), Estonia (4 proc.), Słowenia (2,2 proc.), Cypr (0,6 proc.) oraz Malta (0,3 proc.). Wnioski o dotacje będzie można składać w drugiej połowie 2008 roku. Dofinansowanie będą mogły otrzymać m.in. projekty z zakresu bezpieczeństwa, stabilności i wspierania reform, rozwoju infrastruktury i ochrony środowiska oraz promocji sektora prywatnego i rozwoju kapitału ludzkiego i społecznego.

Z punktu widzenia rozwoju społeczno - gospodarczego gminy cztery obszary mogłyby mieć ewentualny wpływ na finansowanie przedsięwzięć w ramach montażu finansowego.

Priorytet 1. Bezpieczeństwo, stabilność i reformy

- zapobieganie klęskom naturalnym,
- regionalne inicjatywy rozwoju w regionach mało korzystnych.

Priorytet 2. Infrastruktura i środowisko

- modernizacja zasadniczej infrastruktury dla wykorzystania energii i wody pitnej, utylizacji ścieków oraz usuwania śmieci,
- transport publiczny,
- poprawa warunków środowiska, redukcja szkodliwych emisji, rozwój i egzekwowanie standardów,
- usuwanie toksycznych odpadów, planowanie przestrzenne na poziomie miejskim, regionalnym i narodowym,
- różnorodność i ochrona natury.

Priorytet 3. Promocja sektora prywatnego

- rozwój sektora prywatnego z naciskiem na małe i średnie przedsiębiorstwa,
- zachęcanie do uprawy ekologicznej; zachęcanie do produkcji przemysłowej, pozostającej w zgodzie z zasadą zrównoważonego rozwoju,
- poprawa regulacji sektora finansowego,
- ochrona własności intelektualnej.

Priorytet 4. Rozwój ludzki i społeczny

- zwiększenie wydajności administracji publicznej w celu wyrównania do poziomu europejskiego; szkolenie zawodowe i techniczne,
- badania i rozwój – programy wymiany akademickiej, stypendia, partnerstwo, współpraca w naukach stosowanych,
- zdrowie – modernizacja szpitali, reformy systemu ubezpieczeń zdrowotnych,
- współpraca bliźniacza pomiędzy miastami i gminami,
- wspieranie międzynarodowych inicjatyw rozwoju.

Podstawowym wymogiem stawianym potencjalnym beneficjentom przez rząd Szwajcarii jest wkład własny na poziomie min. 40%. Oznacza to, że 60% inwestycji pokryje Szwajcarski Mechanizm Finansowy. Odstępstwem są tutaj programy wzmocnienia instytucjonalnego oraz programy realizowane przez organizacje pozarządowe. Te programy bowiem będą mogły być finansowane w całości ze środków Funduszu.

II. Fundusze Strukturalne UE na lata 2007 – 2013

Wszystkie działania z zakresu rozwoju społeczno – gospodarczego w kontekście Narodowej Strategii Spójności (bez względu na rodzaj programu operacyjnego) mają na celu zwiększenie udziału tego sektora w tworzeniu dochodu narodowego i zatrudnieniu, zarówno na poziomie krajowym, jak i regionalnym. Powinny się one także przyczyniać do wzrostu atrakcyjności gospodarczej regionów.

REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO NA LATA 2007 2013

Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007-2013 skupia się na 8 priorytetach rozwoju:

1. Gospodarka – Innowacje – Technologie
2. Rozwój infrastruktury transportowej i energetycznej
3. Rozwój społeczeństwa informacyjnego
4. Infrastruktura ochrony środowiska
5. Turystyka, kultura i rewitalizacja
6. Rozwój funkcji metropolitalnych
7. Rozwój infrastruktury społecznej i ochrony zdrowia
8. Pomoc techniczna

Szczegółowy opis priorytetów zawarto w rozdziale uwarunkowania prawno – polityczne mikrootoczenia (vide tab.3)

Maksymalny udział środków UE w publicznych wydatkach kwalifikowalnych na poziomie projektu dla wszystkich powyższych działań i poddziałań wynosi 85%

Należy przy tym pamiętać, że ten priorytet skierowany jest głównie do sektora publicznego i w części pozarządowego. Inwestorzy prywatni mogą sięgać po te środki wsparcia tylko i wyłącznie w układzie partnerstwa publiczno – prywatnego i to z zastrzeżeniem, że jeżeli inwestycja będzie generować przychody, a te potencjalnie przynosić zyski to takie przedsięwzięcie objęte będzie regułami pomocy publicznej i nie dostanie większej dotacji niż 40 % kosztów planowanego przedsięwzięcia. Natomiast inwestycje realizowane tylko przez prywatny kapitał mogą ubiegać się o dotację z priorytetu 1. Gospodarka – Innowacje – Technologie w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego. Poziom tego dofinansowania wynosi 85 % kosztów kwalifikowanych a maksymalna dotacja zależna jest od kategorii przedsiębiorcy składającego wniosek (mikroprzedsiębiorca lub z kategorii MSP)

PROGRAM OPERACYJNY INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO

Decyzją z dnia 7 grudnia 2007 r. Komisja Europejska zatwierdziła Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2007 – 2013. To zwieńczenie wielomiesięcznych prac nad przygotowaniem największego w historii Unii Europejskiej programu. Wielkość środków unijnych zaangażowanych w realizację programu wynosi prawie 28 miliardów euro, co stanowi ok. 42% całości środków polityki spójności w Polsce.

Celem programu jest poprawa atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów poprzez rozwój infrastruktury technicznej przy równoczesnej ochronie i poprawie stanu środowiska, zdrowia, zachowaniu tożsamości kulturowej i rozwijaniu spójności terytorialnej. Program zgodnie z Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia (NSRO), zatwierdzonymi w dniu 7 maja 2007 r. przez Komisję Europejską, stanowi jeden z programów operacyjnych będących podstawowym narzędziem do osiągnięcia założonych w nich celów przy wykorzystaniu środków Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko jest również ważnym instrumentem realizacji odnowionej Strategii Lizbońskiej, a wydatki na cele priorytetowe UE stanowią w ramach programu 66,23% całości wydatków ze środków unijnych.

KSZTAŁT PROGRAMU

Łączna wielkość środków finansowych zaangażowanych w realizację Programu Operacyjnego Infrastruktura i

Środowisko (PO IiŚ) na lata 2007-2013 wyniesie 37,6 mld euro, z czego wkład unijny wynosić będzie 27,9 mld euro, zaś wkład krajowy – 9,7 mld euro.

Podział środków UE dostępnych w ramach PO IiŚ pomiędzy poszczególne sektory przedstawia się następująco:

środowisko – 4,8 mld euro;

transport – 19,4 mld euro;

energetyka – 1,7 mld euro;

kultura – 490,0 mln euro;

zdrowie – 350,0 mln euro;

szkolnictwo wyższe – 500,0 mln euro.

Dodatkowo dla PO IiŚ przewidziane zostały środki na pomoc techniczną (w sumie 581,3 mln euro).

W ramach programu realizowanych będzie 15 priorytetów:

I. Gospodarka wodno-ściekowa – 3 275,2 mln euro (w tym 2 783,9 mln euro z FS);

II. Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi – 1,430,3 mln euro (w tym 1,215,7 mln euro z FS);

III. Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska – 655,0 mln euro (w tym 556,8 mln euro z FS);

IV. Przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska – 667,0 mln euro (w tym 200,0 mln euro z EFRR);

V. Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych – 105,6 mln euro (w tym 89,9 mln euro z EFRR);

VI. Drogowa i lotnicza sieć TEN-T – 10 548,3 mln euro (w tym 8 802,4 mln euro z FS);

VII. Transport przyjazny środowisku – 12 062,0 mln euro (w tym 7 676,0 mln euro z FS);

VIII. Bezpieczeństwo transportu i krajowe sieci transportowe – 3 465,3 mln euro (w tym 2 945,5 mln euro z EFRR);

IX. Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku i efektywność energetyczna – 1 403,0 mln euro (w tym 748,0 mln euro z FS);

X. Bezpieczeństwo energetyczne, w tym dywersyfikacja źródeł energii – 1 693,2 mln euro (w tym 974,3 mln euro z EFRR);

XI. Kultura i dziedzictwo kulturowe – 576,4 mln euro (w tym 490,0 mln euro z EFRR);

XII. Bezpieczeństwo zdrowotne i poprawa efektywności systemu ochrony zdrowia – 411,8 mln euro (w tym 350,0 mln euro z EFRR);

XIII. Infrastruktura szkolnictwa wyższego – 588,2 mln euro (w tym 500,0 mln euro z EFRR);

XIV. Pomoc techniczna - Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego – 220,9 mln euro (w tym 187,8 mln euro z EFRR);

XV. Pomoc techniczna - Fundusz Spójności – 462,9 mln euro (w tym 393,5 mln euro z FS).

MONITORING STRATEGII

Ocena strategicznych dokumentów zawierających programy rozwoju winna być dokonywana trzykrotnie: przed rozpoczęciem realizacji (ex-ante), w połowie okresu realizacji (mid-term) oraz po zakończeniu realizacji (ex-post).

Aby umożliwić pośrednie dokonywanie ocen mid-term i ex-post, należy określić powiązania pomiędzy strategią rozwoju miasta a programami operacyjnymi zawartymi w programach sektorowych i Wieloletnim Planie Inwestycyjnym. Ocena ex-post jest najbardziej istotna i miarodajna dla całościowej oceny polityki rozwoju społeczno - gospodarczego w długim okresie czasu oraz spełnia najwięcej funkcji. Wszelkie oceny oddziaływania podmiotów publicznych na procesy rozwoju przeprowadzane są w kontekście społecznych potrzeb, celów i nakładów. Mierzone i oceniane są uzyskane produkty, wyniki, efekty i skutki. Działania i przedsięwzięcia służące realizacji celów strategicznych oceniane są na podstawie czterech kryteriów: skuteczności, celowości, efektywności, wydajności. Cały proces dodatkowo oceniany jest z punktu widzenia praworządności i gospodarności (oszczędności). Oceny wymagają podejścia uporządkowanego, obiektywnych kryteriów oraz stosowania zróżnicowanych i wyrafinowanych metod. Ocena realizacji strategii jest procesem wymagającym udziału społecznego, a przede wszystkim współdziałania podmiotu i uczestników strategicznego planowania rozwoju regionu. Aby spełnić powyższe wymagania, przyjęto, że w przypadku tego dokumentu każdy kierunek działania wymaga monitorowania. Wymóg monitorowania wynika również z przepisów regulujących finansowanie przedsięwzięć z funduszy strukturalnych UE. Monitorowaniem programu operacyjnego na poziomie celów winna zajmować się jednostka organizacyjna odpowiedzialna za jego przeprowadzenie (wdrożenie), w tym wypadku – Biuro Funduszy Europejskich i Rozwoju Gospodarczego. Obowiązek monitorowania poszczególnych zadań spoczywa na jednostce realizującej dane zadanie.

Misja Gminy - Miasta Stargard w latach 2008-2020, zawarta w *Strategii* sformułowana jest na tak ogólnym poziomie, że bezpośrednia ocena stopnia jej realizacji nie jest możliwa. Można jednak ocenić stopień realizacji kierunków działania jak zaproponowano to wyżej. Mają one na tyle konkretny charakter i są powiązane bezpośrednio z planowanymi inwestycjami w WPI, że można stosować bardziej wyspecjalizowane wskaźniki. W charakterystyce każdego z kierunków działania zawarto propozycje wskaźników produktów oraz rezultatów. Zestaw wskaźników dla celów monitorowania zawiera poniższa tab.36. **Ich pierwsze obliczenie winno zakończyć się 31 XII 2009 roku przyjmując, że dane bazowe oparte będą o rok 2008 (stan na 31 grudnia tego roku). Umożliwi to dokonanie w latach 2012 i 2016 ocen realizacji strategii pod kątem: skuteczności, celowości, efektywności, wydajności. Odpowiednie jednostki organizacyjne Urzędu Miasta i instytucje zewnętrzne dokonywać będą okresowej kontroli realizacji Strategii poprzez odczyt wskaźników produktu i rezultatu na koniec roku 2012 przyjmując za bazę dane z 31.XII roku 2011 i analogicznie na koniec roku 2016 przyjmując za bazę dane z 31.XII roku 2015. Efektem kontroli może być konieczność zmodyfikowania Strategii.**

Źródłami pozyskiwania danych do oceny realizacji *Strategii* mogą być:

1. Źródła pierwotne:

- badania ankietowe za pomocą kwestionariusza – np. z wykorzystaniem Internetu, w formie drukowanej – skrzynka na opinie w Urzędzie Miasta lub u pracownika na samodzielnym stanowisku pracy w Biurze Funduszy Europejskich i Rozwoju Gospodarczego oraz otwarte dla wszystkich Forum Internetowe, pozwalające na swobodną wypowiedź,
- cykliczne, coroczne spotkania grup eksperckich oraz innych podmiotów działających w różnych obszarach społecznych i gospodarczych miasta,
- inne.

2. Źródła wtórne:

- statystyki, w tym Urzędu Statystycznego oraz innych jednostek i instytucji,
- informacje medialne oraz raporty, biuletyny, sprawozdania z działalności i in. pochodzące od środowisk biznesowych pozarządowych,
- inne.

Wybór źródeł informacji do oceny realizacji *Strategii* będzie każdorazowo weryfikowany, zgodnie z przyjętymi wskaźnikami.

Tabela 38 Wskaźniki monitoringu „Strategii Rozwoju Społeczno - Gospodarczego dla Miasta Stargard do roku 2020”

Nr.kier.dzi ał.	Nazwa priorytetu/celu szczegółowego	Wskaźniki	
		produktu	rezultatu
		Rok bazowy 2008 lata oceny: 2012 i 2016	
1.1.	Tworzenie warunków dla dalszego rozwoju gospodarczego miasta KIERUNKI DZIAŁANIA		
1.1.1.	Inicjowanie i podejmowanie działań na rzecz wzrostu zainteresowania przez inwestorów strategicznych terenami inwestycyjnymi na terenie Stargardu.	Liczba projektów utworzonych przez samorząd i otoczenie biznesu Stargardu, których celem było zainteresowanie przez inwestorów strategicznych terenami inwestycyjnymi na terenie Stargardu	Liczba podmiotów gospodarczych, które zainwestowały w każdym roku na terenach inwestycyjnych miasta.
1.1.2.	Budowa i rozbudowa połączeń drogowych do terenów przemysłowych miasta.	Długość (w km) wybudowanych dróg prowadzących bezpośrednio z miasta do obszarów inwestycyjnych i przemysłowych.	Liczba przedsiębiorstw powstałych w obszarach nowo wybudowanych ciągów komunikacyjnych.
1.1.3.	Uzbrojenie terenów przemysłowych w infrastrukturę techniczną, w tym dla potrzeb wysokich technologii (HT).	Powierzchnia (m ²) uzbrojonych gruntów inwestycyjnych pod potrzeby przemysłu, w tym wysokich technologii.	Liczba powstałych przedsiębiorstw na nowo uzbrojonych terenach przemysłowych
1.1.4.	Podejmowanie i aktywizowanie działań na rzecz utworzenia Stargardzkiego Klastra Przemysłowego.	Liczba projektów organizowanych na poziomie samorządu terytorialnego, organizacji przedsiębiorców, których celem było utworzenie Stargardzkiego Klastra Przemysłowego.	Liczba przedsiębiorstw funkcjonujących w obszarach przemysłowych Stargardu będących częścią Stargardzkiego Klastra Przemysłowego.

Nr.kier.dzi ał.	Nazwa priorytetu/celu szczegółowego	Wskaźniki	
		produktu	rezultatu
1.2.	Podejmowanie działań w zakresie promocji miasta.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
1.2.1.	Podejmowanie działań mających na celu promocję marki miasta.	- Liczba projektów funkcjonujących na terenie Stargardu, których celem jest promocja marki Stargard.	- Liczba stałych produktów wizualizujących miasto Stargard w mediach i świadomości mieszkańców regionu, kraju i Europy.
1.2.2.	Podejmowanie działań mających na celu tworzenie pozytywnego wizerunku Stargardu – współpraca z miastami partnerskimi, aktywne uczestniczenie w imprezach promocyjnych.	- Liczba projektów zorganizowanych każdego roku w mieście tworzących pozytywny wizerunek miasta w oparciu o współpracę z miastami partnerskimi.	- Liczba turystów krajowych i zagranicznych odwiedzających każdego roku miasto Stargard.
2.1.	Podejmowanie działań w kierunku polepszenia standardu i jakości komunikacyjnej miasta.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
2.1.1.	2.1.1.Poprawa stanu technicznego ulic na terenie miasta.	- Liczba projektów, których celem była modernizacja i przebudowa ciągów komunikacyjnych na terenie miasta zgodnie z kolejnością ulic do remontu/modernizacji	- Ilość (w km) zmodernizowanych i przebudowanych ciągów komunikacyjnych na terenie miasta
2.1.2.	Kontynuowanie działań związanych z poprawą komunikacji terenów centrum miasta.	- Liczba inicjatyw i projektów stworzonych na terenie Stargardu, których celem była poprawa komunikacji terenów centrum miasta.	- Liczba zdarzeń drogowych na terenie miasta.

Nr.kier.dzi ał.	Nazwa priorytetu/celu szczegółowego	Wskaźniki	
		produktu	rezultatu
2.1.3.	Działania projektowo – inwestycyjne związane z utworzeniem obejścia północnego miasta.	- Liczba projektów utworzonych na poziomie samorządu stargardzkiego, których ostatecznym celem było utworzenie obejścia północnego miasta.	- Liczba zdarzeń drogowych na terenie miasta
2.1.4.	Przebudowa terenów miejskich wokół dworca PKP i PKS.	- Liczba projektów utworzonych na poziomie samorządu stargardzkiego, których celem było utworzenie nowoczesnego węzła przesiadkowego z towarzyszącymi obiektami usługowymi i parkingami strategicznymi w obrębie dworca PKP i PKS.	- Powierzchnia zagospodarowanej przestrzeni miejskiej wokół dworca PKP i PKS, - Liczba miejsc postojowych wokół dworca PKP i PKS
2.1.5.	Budowa sieci ścieżek rowerowych łączących poszczególne obszary miasta i tereny rekreacyjne położone wokół Stargardu.	- Liczba projektów mających na celu budowę ścieżek rowerowych łączących poszczególne obszary rekreacyjne miasta i tereny rekreacyjno-wypoczynkowe znajdujące się poza miastem	- Długość (w km) wybudowanych ścieżek rowerowych, - Liczba imprez rowerowych.
2.2	Podjęcie działań w kierunku rewitalizacji i przebudowy obiektów komunalnych na terenie miasta.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
2.2.1.	Przeciwdziałanie postępującej degradacji i niszczeniu budynków o wartościach architektonicznych i znaczeniu historycznym m.in. poprzez realizację projektu Stargard - Klejnot Pomorza – renowacja historycznej zabudowy miasta.	- Liczba projektów podjętych przez samorząd miasta, których celem było przeciwdziałanie postępującej degradacji i niszczeniu budynków o wartościach architektonicznych i znaczeniu historycznym. - Liczba zawartych partnerstw publiczno – prywatnych, których celem było przeciwdziałanie degradacji i niszczeniu budynków na terenie miasta.	- Liczba zrealizowanych projektów dotyczących budynków o dużych wartościach architektonicznych i znaczeniu historycznym.

Nr.kier.dzi ał.	Nazwa priorytetu/celu szczegółowego	Wskaźniki	
		produktu	rezultatu
2.2.2.	Inicjowanie zintegrowanych działań przestrzennych podmiotów wdrażających plany zagospodarowania przestrzennego dotyczące terenów rewitalizacji i renowacji.	Liczba projektów utworzonych na poziomie samorządu miasta, których celem było inicjowanie zintegrowanych działań przestrzennych podmiotów wdrażających plany zagospodarowania przestrzennego terenów rewitalizacji i renowacji zabudowy w Śródmieściu i na Starym Mieście.	Liczba zrealizowanych zintegrowanych przedsięwzięć wdrażających plany zagospodarowania przestrzennego.
2.3.	Intensywne działania w zakresie przebudowy i rozbudowy infrastruktury technicznej miasta.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
2.3.1.	Realizacja zadań w zakresie i rozwoju sieci wodociągowych i ciepłowniczych zawartych w planach rozwoju miejskich spółek komunalnych.	Liczba projektów zrealizowanych na terenie Stargardu, których celem była realizacja zadań w zakresie rozwoju sieci wodociągowych Liczba projektów zrealizowanych na terenie Stargardu, których celem była realizacja zadań w zakresie i rozwoju sieci ciepłowniczych zawartych w planach rozwoju miejskich spółek komunalnych.	Długość (w km) wybudowanej/zmodernizowanej sieci wodociągowej. Długość (w km) wybudowanej/zmodernizowanej sieci ciepłowniczej. Liczba węzłów sieci ciepłowniczej. Liczba mieszkańców miasta korzystających z miejskiej sieci wodociągowej.
2.3.2.	Przebudowa i remont oświetlenia ulicznego oraz budowa nowych punktów świetlnych.	Liczba zrealizowanych projektów, których celem była przebudowa i modernizacja oświetlenia ulicznego miasta.	Liczba punktów świetlnych na terenie miasta Stargard.
2.3.3.	Stopniowa wymiana taboru autobusowego komunikacji miejskiej.	Liczba wymienionych pojazdów komunikacji miejskiej mierzona każdego roku.	Liczba pasażerów komunikacji miejskiej korzystających z nowego, wymienionego taboru komunikacyjnego MZK.

Nr.kier.dzi ał.	Nazwa priorytetu/celu szczegółowego	Wskaźniki	
		produktu	rezultatu
3.1.	Tworzenie warunków na rzecz kompatybilności wszystkich zamierzeń gospodarczych i społecznych z warunkami określonymi przestrzenią miasta.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
3.1.1.	Aktualizacja Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta.	Liczba przedsięwzięć podjętych przez miasto, których głównym przesłaniem była aktualizacja Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta w poszczególnych jego kwartałach.	Powierzchnia w (ha) obszarów miasta objętych zmianami zapisów w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta.
3.1.2.	Sporządzenie nowych i zmiana obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.	Liczba zmian dokonanych w istniejących miejscowych planach zagospodarowania miasta. Liczba opracowanych i przyjętych do realizacji nowych planów miejscowych.	Powierzchnia (w ha) miasta objęta zmianami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Powierzchnia (w m ²) miasta, która została objęta nowymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.
3.1.3.	Monitorowanie aktualizacji planu zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego w zakresie inwestycji na terenie miasta Stargardu o znaczeniu ponadlokalnym.	Liczba inicjatyw i podjętych działań przez samorząd Stargardu, których celem było monitorowanie zmian w planie zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego w zakresie inwestycji na terenie miasta o znaczeniu ponadlokalnym.	Liczba wprowadzonych zmian do planu zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego w zakresie inwestycji na terenie miasta Stargardu o znaczeniu ponadlokalnym, które zostały przeprowadzone w konsultacji i za zgodą samorządu stargardzkiego.

Nr.kier.dzi ał.	Nazwa priorytetu/celu szczegółowego	Wskaźniki	
		produktu	rezultatu
3.1.4.	Wdrażanie planów zagospodarowania przestrzennego dotyczących terenów strategicznych dla rozwoju gospodarczego miasta.	Liczba uchwalonych planów zagospodarowania przestrzennego w obszarach strategicznych dla rozwoju gospodarczego miasta.	<ul style="list-style-type: none"> - Powierzchnia (w ha) terenów strategicznych dla rozwoju gospodarczego miasta objęta zmianami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, - Powierzchnia (w ha) terenów strategicznych dla rozwoju gospodarczego miasta, która została objęta nowymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.
3.1.5.	Zintegrowanie planów rozwoju społeczno- gospodarczego obejmującego całą przestrzeń miasta z planami rozwoju gmin Powiatu Stargardzkiego.	Liczba wdrożonych projektów planistycznych, inwestycyjnych i społecznych w ramach partnerstwa z gminami Powiatu Stargardzkiego.	<ul style="list-style-type: none"> - Powierzchnia terenów objętych działaniami planistycznymi. - Ilość (w km) wybudowanej infrastruktury. - Liczba osób objętych działaniami aktywizującymi
4.1.	Podejmowanie działań dla podniesienia jakości ochrony środowiska w mieście.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
4.1.1.	Przebudowa, rozbudowa sieci kanalizacyjnej i budowa sieci kanalizacji deszczowej w tym uzbrojenie terenów przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe i nowe inwestycje gospodarcze.	Liczba przedsięwzięć podjętych w celu przebudowy i rozbudowy sieci kanalizacyjnej oraz budowy sieci kanalizacji deszczowej	<ul style="list-style-type: none"> - Długość (w km) wybudowanej i przebudowanej sieci kanalizacyjnej miasta. - Długość (w km) wybudowanej sieci kanalizacji deszczowej na terenie miasta. - Ilość (w m³) oczyszczanych ścieków z terenów miasta.

Nr.kier.dzi ał.	Nazwa priorytetu/celu szczegółowego	Wskaźniki	
		produktu	rezultatu
4.1.2.	Wdrożenie jednolitego systemu selektywnej zbiórki odpadów surowcowych na terenie całego miasta.	- Liczba powstałych i zrealizowanych projektów w poszczególnych częściach miasta, których celem było wdrożenie jednolitego systemu selektywnej zbiórki odpadów.	- Liczba (w tonach) segregowanych odpadów na terenie miasta w ramach opracowanego jednolitego systemu selektywnej zbiórki odpadów surowcowych. - Liczba w tonach segregowanych odpadów w poszczególnych asortymentach np. szkło, papier, tworzywa sztuczne.
4.1.3.	Wdrażanie programów unowocześnienia gospodarki odpadami przez spółki komunalne.	- Liczba projektów zrealizowanych na terenie Stargardu, których celem było unowocześnienie gospodarki odpadami.	- Liczba (w tonach) utylizowanych odpadów komunalnych, przemysłowych, wielkogabarytowych na terenie miasta Stargard. - Liczba w tonach segregowanych odpadów w poszczególnych asortymentach np. szkło, papier, tworzywa sztuczne.
4.1.4.	Kontynuacja działań zmierzających do ochrony powietrza oraz ograniczających emisję i uciążliwość zanieczyszczeń oraz hałasu i wibracji wytwarzanych przez niektóre zakłady produkcyjno – usługowe.	- Liczba projektów zrealizowanych na terenie miasta zmierzających do ochrony powietrza oraz ograniczających emisję i uciążliwość hałasu i wibracji.	- Pomiar wskaźników określających czystość powietrza, emisji hałasu i wibracji w poszczególnych obszarach miasta.
4.1.5.	Zwiększenie zasobów zieleni miejskiej i lesistości miasta poprzez nasadzenie drzew i krzewów na terenie parków i w pasach drogowych.	- Liczba zrealizowanych projektów na terenie miasta, których celem było zwiększenie obszarów terenów zielonych na terenie Stargardu.	- Powierzchnia (w m ²) zagospodarowanych terenów zielonych na terenie miasta.

Nr.kier.dzi ał.	Nazwa priorytetu/celu szczegółowego	Wskaźniki	
		produktu	rezultatu
5.1.	Podwyższenie jakości oferty miasta w zakresie rekreacji i wypoczynku.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
5.1.1.	Remont i przebudowa istniejącej w mieście infrastruktury sportowej.	- Liczba projektów realizowanych przez miasto, których celem był remont i przebudowa istniejącej w mieście infrastruktury sportowej.	- Liczba osób korzystających corocznie z nowo wybudowanych i zmodernizowanych obiektów sportowych na terenie miasta.
5.1.2.	Przebudowa i wyposażenie istniejących obiektów kultury.	- Powierzchnia (w m ²) przebudowanej, zmodernizowanej lub wyposażonej infrastruktury kulturalnej miasta.	- Liczba osób korzystających ze zmodernizowanych lub wyposażonych obiektów kultury na terenie miasta.
5.1.3.	Przebudowa i rozbudowa infrastruktury terenów rekreacyjnych.	- Liczba projektów, których celem była przebudowa i rozbudowa infrastruktury terenów rekreacyjnych.	- Liczba osób korzystających z terenów rekreacyjnych na terenie miasta i poza nim, będących w administracji samorządu stargardzkiego.
5.1.4.	Zagospodarowanie turystyczne rzeki Iny.	- Liczba projektów mających na celu wykorzystanie rzeki Iny pod względem turystycznym i rekreacyjnym	- Powierzchnia (w m ²) zagospodarowanych obszarów turystycznych wokół rzeki Ina. - Długość (w m) linii brzegowej rzeki Ina na terenie miasta Stargard spełniającej funkcje turystyczne i rekreacyjne.
5.2.	Podniesienie jakości usług w obiektach użyteczności publicznej.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
5.2.1.	Remont budynków Urzędu Miejskiego oraz Ratusza Miejskiego.	- Powierzchnie (w m ²) wyremontowane w budynkach Urzędu Miejskiego, w tym Ratusza Miejskiego.	- Liczba osób (petentów) korzystających z wyremontowanych budynków Urzędu Miejskiego, w tym Ratusza Miejskiego.

Nr.kier.dzi ał.	Nazwa priorytetu/celu szczegółowego	Wskaźniki	
		produktu	rezultatu
5.2.2.	Standaryzacja usług w tym dostosowanie infrastruktury do istniejących potrzeb w obiektach, w których realizuje się zadania polityki społecznej miasta.	- Liczba obiektów publicznych pełniących poszczególne funkcje prowadzonej przez miasto polityki społecznej, w których dokonano standaryzacji usług zgodnie z polskimi i unijnymi normami.	- Liczba beneficjentów pomocy społecznej oraz usług publicznych korzystających z oferty miasta w tym zakresie, których świadczenia obejmują usługi w obiektach zestandaryzowanych.
5.2.3.	Wspieranie wszelkich działań na rzecz poprawy warunków świadczonych usług w obiektach służby zdrowia.	- Liczba projektów, w które włączyło się miasto, a których celem było wspieranie wszelkich działań na rzecz poprawy warunków świadczonych usług w obiektach służby zdrowia	- Liczba obiektów służby zdrowia, w których dokonano – przy współdziałaniu miasta – poprawy warunków świadczonych usług. - Liczba pacjentów korzystających z obiektów służby zdrowia, w których dokonano – przy współdziałaniu miasta – poprawy warunków świadczonych usług
5.2.4.	Przebudowa i rozbudowa infrastruktury publicznej związanej z obsługą komunikacji miejskiej.	- Liczba projektów opracowanych i wdrożonych na terenie miasta Stargard, których celem była przebudowa i rozbudowa infrastruktury publicznej związanej z obsługą komunikacji miejskiej.	- Liczba nowo zakupionych pojazdów komunikacji miejskiej pomiędzy rokiem. - Liczba przebudowanych i zmodernizowanych przystanków komunikacji miejskiej. - Liczba przystanków komunikacji miejskiej. - Liczba pasażerów komunikacji miejskiej każdego roku. - Długość w km sieci komunikacji miejskiej.
5.2.5.	Informatyzacja oraz usprawnienie funkcjonowania administracji samorządowej w ramach projektu e-urząd.	- Liczba projektów wdrożonych do systemu obsługi mieszkańców miasta w ramach funkcjonujących instytucji publicznych.	- Liczba mieszkańców miasta Stargard, którzy zostali obsłużeni w ramach usług obejmujących e-urząd.

Nr.kier.dzi ał.	Nazwa priorytetu/celu szczegółowego	Wskaźniki	
		produktu	rezultatu
5.3.	Podejmowanie działań w zakresie zwiększania jakości oferty edukacyjnej i dostosowania jej do potrzeb jej beneficjentów i rynku pracy.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
5.3.1.	Podejmowanie działań zmierzających do zapewnienia uczniom równego dostępu do zajęć pozalekcyjnych.	- Liczba projektów zorganizowanych na szczeblu samorządu lokalnego, których celem było zorganizowanie sieci szkół zapewniającej równy dostęp uczniom do zajęć pozalekcyjnych.	- Liczba zajęć pozalekcyjnych zorganizowanych w Stargardzie w ciągu roku w placówkach oświatowych miasta. - Liczba dzieci i młodzieży uczestniczącej corocznie w zajęciach pozalekcyjnych organizowanych na terenie miasta.
5.3.2.	Tworzenie warunków umożliwiających zwiększenie zastosowania nowych technik w realizacji programów nauczania we wszystkich placówkach oświatowych miasta.	- Liczba projektów wdrożonych w placówkach oświatowych miasta, które umożliwiły zwiększenie zastosowania nowych technik w realizacji programów nauczania.	- Liczba uczniów w placówkach oświatowych miasta biorących udział w procesach nauczania z zastosowaniem nowych technik.
5.3.3.	Podejmowanie działań mających na celu umożliwienie każdej placówce oświatowej dostępu do sali gimnastycznej i boiska.	- Liczba przedsięwzięć podjętych przez samorząd Stargardu oraz liczba zrealizowanych inwestycji na terenie miasta, których celem było umożliwienie każdej placówce oświatowej dostępu do sali gimnastycznej i boiska.	- Liczba uczniów placówek oświatowych w mieście korzystających z sal gimnastycznych i boisk sportowych. - Liczba godzin zajęć wychowania fizycznego w placówkach oświatowych miasta i zorganizowanych na terenie dostępnych sal gimnastycznych i boisk.
5.3.4.	Podejmowanie działań zwiększających ofertę kształcenia na poziomie wyższym na terenie miasta.	- Liczba inicjatyw i projektów utworzonych przez samorząd lokalny, których celem było zwiększenie oferty kształcenia na poziomie wyższym na terenie miasta.	- Liczba studentów studiów dziennych i wieczorowych zorganizowanych na terenie miasta Stargard. - Liczba kierunków kształcenia na poziomie wyższym na terenie miasta.

Nr.kier.dzi ał.	Nazwa priorytetu/celu szczegółowego	Wskaźniki	
		produktu	rezultatu
5.3.5.	Prowadzenie remontów i przebudowy obiektów oświatowych w ramach środków własnych i pozyskanych z zewnątrz.	Liczba przedsięwzięć inwestycyjnych zorganizowanych przez miasto, których celem było przeprowadzenie remontów i przebudowy obiektów oświatowych, w tym związanych z termomodernizacją i optymalizacją zużycia energii w ramach środków własnych i pozyskanych z zewnątrz.	Powierzchnia (w m ²) wyremontowanych i przebudowanych obiektów oświatowych - Procentowe obniżenie kosztów ogrzewania obiektów oświatowych związane z termomodernizacją i optymalizacją zużycia energii. - Liczba uczniów korzystających z obiektów oświatowych wyremontowanych i przebudowanych każdego roku.
5.4.	Podjmowanie działań na rzecz poprawy bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie miasta.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
5.4.1.	Rozbudowa systemu monitoringu wizyjnego miasta i stworzenie podstaw do jego realnego wykorzystania w zakresie poprawy bezpieczeństwa.	Liczba projektów opracowanych i wdrożonych na terenie miasta, których celem była rozbudowa systemu monitoringu wizyjnego miasta i stworzenie podstaw do jego realnego wykorzystania	Ilość punktów monitoringu w ramach systemu monitoringu na terenie miasta. - Liczba wykrytych przestępstw i wykroczeń dzięki sprawnie funkcjonującemu systemowi monitoringu.
5.4.2.	Usprawnienie działań Straży Miejskiej ze szczególnym uwzględnieniem działań profilaktycznych.	Liczba projektów opracowanych i wdrożonych na terenie miasta, których celem było usprawnienie działań Straży Miejskiej ze szczególnym uwzględnieniem działań profilaktycznych.	Liczba interwencji Straży Miejskiej na terenie miasta o charakterze profilaktycznym w przeciągu każdego roku. - Liczba szkoleń zorganizowanych przez Straż Miejską dla młodzieży i dorosłych mieszkańców miasta o charakterze asekuracyjnym i wyprzedzającym.

Nr.kier.dzi ał.	Nazwa priorytetu/celu szczegółowego	Wskaźniki	
		produktu	rezultatu
5.4.3.	Wspieranie działań organizacji pozarządowych oraz służb ponadgminnych realizujących zadania w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego.	- Liczba projektów zorganizowanych na terenie miasta, których celem było wsparcie organizacji pozarządowych oraz służb ponadgminnych realizujących zadania w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego.	- Liczba organizacji pozarządowych oraz służb ponadgminnych, które uzyskały wsparcie od samorządu gminnego w zakresie działań na rzecz bezpieczeństwa i porządku publicznego. - Ocena rocznych wskaźników przestępczości na terenie miasta publikowanych przez Komendę Powiatową Policji w Stargardzie.
5.5.	Podjęcie działań w zakresie poprawy gospodarki mieszkaniowej i rozwoju różnych form budownictwa mieszkaniowego na terenie Stargardu.		
KIERUNKI DZIAŁANIA			
5.5.1	Przygotowanie terenów pod zabudowę mieszkaniową i budowę mieszkań na wynajem przez Stargardzkie Towarzystwo Budownictwa Społecznego.	- Powierzchnia (w m ²) przygotowanych na terenie miasta terenów pod zabudowę mieszkaniową.	- Powierzchnia (w m ²) budynków mieszkalnych wybudowanych na przygotowanych przez miasto terenach każdego roku.
5.5.2.	Aktywizowanie działań w zakresie zwiększania ilości mieszkań socjalnych.	- Liczba projektów i inwestycji, których celem było aktywizowanie działań w zakresie zwiększania ilości mieszkań socjalnych.	- Powierzchnia (w m ²) mieszkań socjalnych na terenie miasta Stargard. - Liczba mieszkań socjalnych na terenie miasta.
5.6.	Budowanie zintegrowanego systemu wsparcia zapobiegającego kryzysom w rodzinie oraz wzmacniającego pozycję dziecka.		
KIERUNKI DZIAŁANIA			
5.6.1	Wzmacnianie rodziny i dziecka w środowisku lokalnym we współpracy z sektorem pozarządowym.	- Liczba projektów i przedsięwzięć zorganizowanych na poziomie samorządu lokalnego, których celem było wzmacnianie rodziny i dziecka w środowisku lokalnym we współpracy z sektorem pozarządowym.	- Liczba rodzin i dzieci uczestniczących w projektach sektora publicznego i pozarządowego, których celem było wzmocnienie ich pozycji w środowisku lokalnym.

Nr.kier.dzi ał.	Nazwa priorytetu/celu szczegółowego	Wskaźniki	
		produktu	rezultatu
5.6.2.	Pomoc w likwidacji przyczyn dysfunkcji oraz rozwijanie i usprawnianie systemu wsparcia rodziny, w szczególności: psychologicznego, prawnego, socjalnego.	Liczba projektów zorganizowanych na terenie miasta Stargard, których celem była pomoc w likwidacji przyczyn dysfunkcji oraz rozwijanie i usprawnianie systemu wsparcia rodziny, w szczególności: psychologicznego, prawnego, socjalnego.	Liczba rodzin zamieszkujących na terenie miasta, które uzyskały wsparcie w szczególności: psychologiczne, prawne i socjalne.
5.6.3.	Zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do życia i rozwoju zgodnie z ich potrzebami i przysługującymi im prawami.	Liczba projektów opracowanych i wdrożonych na terenie miasta, których celem było zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do życia i rozwoju zgodnie z ich potrzebami i przysługującymi im prawami.	Liczba dzieci i młodzieży, którym w ramach przygotowanych i opracowanych projektów na terenie miasta zapewniono godne warunki życia i rozwoju zgodnie z ich potrzebami i przysługującymi im prawami.
5.7.	Działania na rzecz stworzenia zintegrowanego systemu wsparcia i aktywizacji osób niepełnosprawnych.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
5.7.1.	Zapewnienie zwiększonego dostępu osób niepełnosprawnych do opieki medycznej, w tym rehabilitacji i opieki.	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba projektów i inicjatyw podjętych przez miasto dla zapewnienia zwiększonego dostępu osób niepełnosprawnych do opieki medycznej, w tym rehabilitacji i opieki. - Utworzenie domu dla osób chorych psychicznie. 	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba osób niepełnosprawnych korzystających samodzielnie z opieki medycznej na terenie miasta każdego roku. - Liczba osób niepełnosprawnych korzystających z oferty usług opiekuńczych domu dla osób chorych psychicznie.
5.7.2.	Integracja osób niepełnosprawnych ze środowiskiem.	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba projektów, których głównym założeniem była integracja osób niepełnosprawnych mieszkających na terenie miasta ze środowiskiem lokalnym. 	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba osób niepełnosprawnych uczestniczących w projektach integracyjnych ze środowiskiem lokalnym.

Nr.kier.dzia ał.	Nazwa priorytetu/celu szczegółowego	Wskaźniki	
		produktu	rezultatu
5.8.	Podejmowanie działań na rzecz wsparcia seniorów w ich integracji i pełnym dostępie do oferty edukacyjnej, kulturalnej, usług zdrowotnych, rekreacji i wypoczynku.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
5.8.1.	Poszerzenie i podnoszenie poziomu świadczonych usług dla osób starszych.	- Liczba inicjatyw podjętych przez instytucje publiczne w tym Urząd Miasta, placówki kultury, sportu i rekreacji, których celem było poszerzenie i podnoszenie przez te placówki poziomu świadczonych usług dla osób starszych - Liczba projektów związanych z prowadzeniem domu dziennego pobytu dla osób starszych.	- Liczba osób starszych korzystających każdego roku z oferty usług oferowanych przez placówki kulturalne sportowe, rekreacyjne i edukacyjne na terenie miasta. - Liczba osób starszych korzystających każdego roku z oferty usług domu dziennego pobytu.
5.8.2.	Przeciwdziałanie izolacji i wykluczeniu społecznemu seniorów zamieszkujących Stargard.	- Liczba projektów i inicjatyw utworzonych i wdrożonych na terenie miasta, których celem było przeciwdziałanie izolacji i wykluczeniu społecznemu seniorów zamieszkujących Stargard.	- Liczba seniorów zamieszkałych na terenie miasta aktywnie uczestniczących w życiu miasta poprzez swój udział w pracach organizacji pozarządowych, placówkach opiekuńczych, imprezach kulturalnych, sportowych, rekreacyjnych.
5.9.	Aktywizowanie grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
5.9.1.	Redukowanie zjawiska ubóstwa i wszystkich form wykluczenia społecznego.	- Liczba projektów utworzonych i wdrożonych na terenie miasta, których celem było redukowanie zjawiska ubóstwa wszystkich form wykluczenia społecznego.	- Liczba beneficjentów projektów realizowanych na terenie miasta, których celem było redukowanie zjawiska ubóstwa i wszystkich form wykluczenia społecznego.
5.9.2.	Tworzenie systemu wsparcia dla osób bezrobotnych w ramach promocji zawodowej i aktywizacji lokalnego rynku pracy.	- Liczba projektów zorganizowanych na terenie miasta, których celem było stworzenie systemu wsparcia dla osób bezrobotnych w ramach promocji zawodowej i aktywizacji lokalnego rynku pracy.	- Liczba beneficjentów z terenu miasta objętych projektami wsparcia dla osób bezrobotnych. - Stopa bezrobocia. - Liczba bezrobotnych z grup szczególnie zagrożonych bezrobociem.

Nr.kier.dzi ał.	Nazwa priorytetu/celu szczegółowego	Wskaźniki	
		produktu	rezultatu
5.9.3.	Wzmacnianie i rozbudowa zintegrowanego systemu rozwiązywania problemów uzależnień.	- Liczba inicjatyw i podjętych przedsięwzięć na terenie miasta, których celem było wzmacnianie i rozbudowa zintegrowanego systemu rozwiązywania problemów uzależnień.	- Liczba osób uzależnionych i z problemami uzależnień na terenie miasta, które zostały objęte zintegrowanym systemem rozwiązywania problemów uzależnień.
5.10.	Tworzenie podstaw dla rozwoju współpracy z organizacjami pozarządowymi.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
5.10.1.	Profesjonalizacja służb społecznych jako czynnika integracji lokalnej.	- Liczba inicjatyw, przedsięwzięć w tym szkoleń i programów edukacyjnych, których celem była profesjonalizacja służb społecznych jako czynnika integracji lokalnej.	- Liczba pracowników służb społecznych posiadających najwyższe kwalifikacje upoważniające do pracy w sektorze społecznym. - Liczba projektów integracyjnych tworzonych i realizowanych przez osoby wywodzące się z kręgu profesjonalnych służb społecznych.
5.10.2.	Wspieranie i współpraca z instytucjami społeczeństwa obywatelskiego.	- Liczba projektów i przedsięwzięć oraz inicjatyw powstałych w sektorze administracji publicznej miasta, których celem było wspieranie i współpraca z instytucjami społeczeństwa obywatelskiego.	- Liczba organizacji pozarządowych, które podjęły współpracę z miastem. - Liczba umów zawartych z organizacjami pozarządowymi na realizację zadań publicznych, - Liczba organizacji pozarządowych korzystających ze wsparcia utworzonego w ramach podjętych przez miasto inicjatyw.

SPIS TABEL

Tabela 1 Dyrektywy i zalecenia Unii Europejskiej	9
Tabela 2 Akty prawne i dokumenty strategiczno – planistyczne odnoszące się do rozwoju społeczno - gospodarczego – obecnie obowiązujące w Polsce.....	11
Tabela 3 Dokumenty strategiczno – planistyczne obowiązujące w Województwie Zachodniopomorskim.	19
Tabela 4 Wybrane wskaźniki demograficzne dla Polski oraz Województwa Zachodniopomorskiego w latach 2003 – 2006.	37
Tabela 5 Zmiany w strukturze ludności według grup wiekowych w latach 2000–2030 w Polsce.	38
Tabela 6 Przekrój statystyczny miasta Stargard	39
Tabela 7 Wskaźnik obciążenia ekonomicznego ludności w wieku produkcyjnym w Polsce w latach 2000–2030.	42
Tabela 8 Struktura prowadzonej działalności gospodarczej w Stargardzie	43
Tabela 9 Dochody i wydatki budżetu Gminy Stargard.....	44
Tabela 10 Podmioty gospodarki narodowej w Polsce zarejestrowane w rejestrze REGON wg sekcji.....	51
Tabela 11 Porównanie wielkości przewozów w ruchu regularnym oraz czarterowym w okresie styczeń-wrzesień w latach 2004-2007 w portach lotniczych.....	58
Tabela 12 Szkielet układu drogowego miasta Stargard.....	61
Tabela 13 Drogi gminne według rodzaju nawierzchni w Stargardzie (stan na 30 IV 2007 r.)	61
Tabela 14 Sieć gazowa w Stargardzie w latach 2004-2006.....	62
Tabela 15 Sieć wodociągowa w Stargardzie w latach 2004-2007.....	63
Tabela 16 Sieć kanalizacyjna w Stargardzie w latach 2004-2007	63
Tabela 17 Aktualny wykaz placówek przedszkolnych.....	68
Tabela 18 Mieszkalnictwo komunalne w Stargardzie w latach 2001-2006.....	70
Tabela 19 Udzielone świadczenia – zadania własne gminy – za 2007 rok.....	72
Tabela 20 Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą w 2007 roku.....	74
Tabela 21 Powody przyznania pomocy w 2007 roku.....	75
Tabela 22 Odsetek bezrobocia w Mieście Stargard w latach 2005-2007.....	77
Tabela 23 Struktura osób bezrobotnych w mieście Stargard wg wykształcenia.....	77
Tabela 24 Bezpieczeństwo publiczne w mieście Stargard.....	80
Tabela 25 Obiekty zbiorowego zakwaterowania w Mieście Stargard	82
Tabela 26 Charakterystyka portalu internetowego miasta Stargard	85
Tabela 27 Podmioty gospodarcze w Stargardzie w latach 2003-2006.....	87
Tabela 28 Analiza SWOT obszar SPOŁECZNOŚĆ	93
Tabela 29 Analiza SWOT obszar EKOLOGIA.....	95
Tabela 30 Analiza SWOT obszar PRZESTRZEŃ	97
Tabela 31 Analiza SWOT obszar INFRASTRUKTURA.....	99
Tabela 32 Analiza SWOT obszar GOSPODARKA	101
Tabela 33 GOSPODARKA– cele i kierunki działania	111
Tabela 34 INFRASTRUKTURA – cele i kierunki działania	112
Tabela 35 PRZESTRZEŃ– cele i kierunki działania	114
Tabela 36 EKOLOGIA – cele i kierunki działania.....	115
Tabela 37 SPOŁECZNOŚĆ– cele i kierunki działania	116
Tabela 38 Wskaźniki monitoringu „ Strategii Rozwoju Społeczno - Gospodarczego dla Miasta Stargard do roku 2020”	125

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1 Położenie geograficzne Stargardu w powiecie ziemskim	56
--	----